

159.903

Harvey

CODICELE ROMANE.

ALESSANDRU IOAN

séu

COLECȚIUNE

de

LEGILE PRINCIPATELORU-UNITE-ROMANE.

coprinzându

**Codicele Civile, Codicele Comerciale,
Codicele Penale, Procedura Penală**

împreună cu

CONSTITUTIUNEA ROMANA IN VIGORE.

și cu ună

SUPLIMENTU

în care intră

**Tóte legile, decretetele și regulamentele celle mai noi și
mai usuali, culese din edițiunile oficiale de la 1859
pînă acum;**

cu

*Anotațiuni, trimeteri la articolile corespunzătoare din legile române,
cu aretarea testurilor abrogate; cu explicațiuni de termen
noui, cu coordonarea testurilor, cu reproduceri de testuri vechi,
cu trimetere la articolile corespunzătoare din legile streine.*

de

VASILIE BOERESCU.

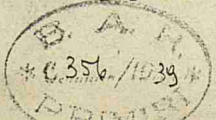

BUCUREȘCI.

Tipografia Cesar Bolliac Strada Polonă No. 40.

1865.

**Tóte esemplarele câte nu vor avea sub-semnătura mea, vor fi con-
tra făcute, și se vor urmări conformă legilor.**

CODICILE CIVILE. ^(a)

(În P. St. Decret. 26 noem. 1864, prom. 4 Decem. 1864)

ESPLICAȚIUNEA SCURTĂRILORŪ:

P. St. să se citească: în Puterea Statului din 2 Iulie 1864.	
Decret.	Decretatū.
Prom.	Promulgatū.
P.	Codicele Penală.
Civ. Fr.	Codicele Civile Fraucesū.
Civ.	Codicele Civile.
Reg. Org.	Regulamentū Organică.
Co.	Codicele de Comerciū.
Pr. P.	Procedura Pena'ă.
L.	Lege.

TITLU PRELIMINARIU.

Despre efectele și aplicarea legilorū în genere.

Art. 1. Legea dispune numai pentru viitorū; ea n'are putere retroactivă. (Civ. 1911—P. 2) (Civ. Fr. 2).

2. Numai imobilele aflătoare în cuprinsulū teritoriulū României suntū supuse legilorū Române, chiarū cândū ele se posedă de străini.

Legile relative la starea civilă și la capacitatea persónelorū, urmărescū pe Români chiarū cândū ei 'și aū reșidența în străinătate

Forma esterióră a actelorū e supusă legilor țerei unde se face actulū. (Civ. 34. 152. 885. 1773.—P. 3—5) (Civ. Fr. 3).

3. Judecătorulū care va refusa de a judeca, sub cuvânt că legea

a) Acestū codice este luatū dupe codicele civile Napoleon allū Franței, cu ôre-care modificări. Codicele civile anterióre lui, erau, pentru țera Romănescă, Codica lui Caragea din 1817, și pentru Moldova, Codica lui Calimahū totū din 1817. Ambele aceste codice sunt abrogate din momentulū punerei în lucrare a noulū codice.

nu prevede, sau că este întunecată, sau ne îndestulătoare, va putea fi urmărită ca culpabilă de denegare de dreptate. (P. 152) (Civ. Fr. 4)

4. Este oprită judecătorului de a se pronunța, în hotărârile ce dă, prin cale de dispozițiunii generale și reglementare, asupra cauzelor ce îi sunt supuse. (Civ. 1201—P. 108) (Civ. Fr. 5).

5. Nu se poate deroga ⁽¹⁾ prin convențiunii sau dispozițiunii particulare, la legile, care interesază ordinea publică și bunele moravuri. (Civ. 620. 702. 803. 839. 965. 968. 1008.) (Civ. Fr. 6)..

CARTEA I.

DESPRE PERSONE.

TITLUL I.

Despre drepturile civile și despre naturalizațiune.

CAPITOLUL I.

Despre bucurarea de drepturile civile și despre naturalizațiune.

6. Esercitarea drepturilor civile nu depinde de calitatea de cetățenă, care nu se poate dobândi și păstra de câtă conformă art. 16 din acestă codice. (P. 8 §. 2; 13, 16, 22.—L. elect. art. 2) (Civ. Fr. 7).

7. Totă Românulă se va bucura de drepturile civile. (Civ. 17, ur—P. 13. 16. 22) (Civ. Fr. 8).

8. Veră-ce individă născută și crescută în România până la majoritate⁽²⁾, și care nu se va fi bucurat nici odată de vr'o protecțiune streină, va putea reclama calitatea de Română în cursulă unu ană, după majoritate.

Acei ce, aflănduse în condițiunile de mai susă, voră fi devenit majori înainte de promulgarea acestuı codice, voră avea termenă de ună ană de la promulgare pentru a reclama calitatea de cetățenă Română.

Copii găsiți pe teritoriulă Română fără tată și mamă cunoscuți suntă Română. (Civ. 9, 10, 11) (Civ. Fr. 9).

9. Cei cari nu suntă de ritulă creștinescă nu potă dobândi ca-

(1) A deroga la o lege va să zică a face o învoire seă ună actă contrariu dispozițiuniloră uneı legi.—(2) Majoritate: virsnicie

litatea și drepturile de cetățenie Română, de câtă cu condițiunile prescrise la art. 16 din acestă codice.⁽¹⁾

10. Totă copilulă născută din Română în țără streină este Română.

Totă copilulă născută în țără streină din ună Română, care ar fi perdută calitatea de Română, va redobândi totă-d'a-una acea calitate îndeplinindă formalitățile prescrise de art. 18. (Civ. 19, 20, 34) (Civ. Fr. 10).

11. Streinii se voră bucura în deobște în România de aceleași drepturi civile de care se bucură și Românii, afară de casurile unde legea ară fi hotărât alt-felă. (Civ. 14, 15) (Civ. Fr. 11).

12. Streina ce se va căsători cu ună Română se va considera de Română. (Civ. 19, 93, 1754, ur.) (Civ. Fr. 12).

13. Streinulă, chiară cândă n'ară avea reședința sa în România, va putea fi trasă înaintea tribunalelor Române pentru îndeplinirea obligațiunilor contractate de dînsulă în România, saă în țără streină cu ună Română. (Civ. 14—P. 5.) (Civ. Fr. 14).

14. Românulă va putea fi trasă înaintea unui tribunală Română pentru obligațiunilor contractate de elă în țără streină, chiară cu ună streină. (Civ. 15—P. 4, 5) (Civ. Fr. 15).

15. În ori-ce materă, afară de cele comerciale, streinulă reclamantă, care nu va avea imobile în România de o valoare suficientă pentru a asigura plata cheltuelilor de judecată și a dauneloră interese⁽²⁾ ce ară putea resulta din procesă, va fi ținută de a da cauțiune⁽³⁾ pentru plata acestora. (Civ. 14. 1675. 1676) (Civ. Fr. 16).

16. Streinulă care va voi a se naturalisa în România va fi datoră a cere naturalisațiunea prin suplică către Domnă, arătândă capitalurile, starea, profesiunea saă meseria ce esercită, și voința de ași statornici domiciliulă pe teritoriulă României. Dacă streinulă, după o asemenea cerere, va locui de ce ană în țără, și dacă prin purtarea și faptele sale va dovedi că este folositoră țerei, adunarea legiuitoare, după inițiativa Domnului, ascultândă și opiniunea consiliului de Stată, îi va putea acorda decretul de naturalisațiune, care va fi sancționată și promulgată de Domnă.

Cu tôte acestea va putea fi dispensată de stagiulă de de ce ană streinulă, care ară fi făcută țerei serviții importante, saă care ară fi adusă în țără o industrie, invențiuni utile saă talente distinse,

(1) Dupe art. 379 din Reg. Org. străinii ce nu erau de rită creștinescă, nu se puteau naturalisa (V. nota de la pag. 38)

(2) Prin daune-interese se înțelege paguba ce cine-va a încercat și câștigul de care a fost lipsit. — (3) Cauțiune: chealășă.

saă care ar fi formată în țără stabilimente mari de comerț saă de industrie. (Civ. 6, 9, 87)⁽¹⁾.

CAPITOLUL II.

Despre perderea drepturilor civile prin perderea calității de Român.

17. Calitatea de Român sè perde:

- a) Prin naturalisațiune dobândită în țără streină.
- b) Prin priimirea, fără autorisațiunea guvernului Român, a vre unii funcțiunii publice de la ună guvernă streină.
- c) Prin supunerea pentru oră cătă de puțină timpă la vre-o protecțiune streină. (Civ. 7, 19, 20) (Civ. Fr. 17).

18. Românul, care va fi perduto calitatea sa de Român, o va putea redobândi întorcându-se în România cu autorisațiunea

(1) Art. 379 Reg. Org. „ Oră-ce străină de oră-ce rit creștinescă va veni aci în țără și va voi să dobîndescă drepturi politicesci de pămîntenă, să nu le pôte dobîndi fără ună documentă la mină, care i se va da de către Domnă dupe o mai întiă chibzuire a obicinuitei obștești Adunări; iar chibzuirile a' cestei Adunări și întărirea Domnului vor urma pe temeiurile următoare:

1. Străinul din nouă venit, dorindă a se naturalisa în țără, va fi datoră să se arate către stăpînire cu jalbă, dovedindă allă seă capitală și alte avături ce va mai avea prin alte locuri, seă meseria ce va cunoșce, și prin care s'ar făgădui a se face folositoră statului.

2. Obicinuita obștescă adunare din porunca Domnului, va cerceta alle salle dovezi, și va raporta Domnului.

3. Dăca după acestă cercetare se va face cunoscute de adevărate dovedile străinului, atunci acesta va putea întrebuița allă seă capitală în oră-ce cumpărătoare de acareturi va voi, și prin alle sile în parte lucrări se va sili să dea dovezi de a sa destoinicie, prin care să dovedescă că pôte să se facă întru adevăru folositoră statului, și petrecândă așia deca ani socotiți din dioa aretării sale către stăpînire și aretându-se totă d'auna prin purtări cinstite, i se va da documentă de naturalisație dupe tôte formele cerute, și atunci se va înscrie între pămîntenii statului, și va dobîndi tôte acele drepturi politicesci cîte aă și ceș adevărați pămîteni, întrebuițindu-se de Domnă și în slujbe de ale țerei pentru care va fi destoinicu.

4. Dăca vre ună streină se va însura cu pămîntencă nobilă și va da dovezile mai sus aretate, atunci sococirea aniloră de naturalisație se va socoti pe ună numără de șapte ani numai; iar neavindă acestă felă de dovezi, însurarea cu pămîtenă va nu pôte d'acum înainte să-i dea dreptă de naturalisație.

5. Iar streinii neltindă numai negușiatorii și industrii, și dorindă dobîndi numai drepturi obicinuite de pămîntenă, iar nu și politicesci, în césulă ce se vor înscrie între corporațiile lo n ui, și se voră supune la cele de peste ană dări pentru dreptu de patentă și pentru cheltuelile orășianesci, numai de căt se vor înnumera între pămîntenii statului, și vor avea aceleași drepturi ce aă și pămîntenii negușiatori și industriasi.

guvernului Român, și declarând că voesce a se așeza în țără, și că renunță la toate distincțiunile contrarii legilor Române (Civ. 17.) (Civ. Fr. 18).

19. Românca care se va căsători cu un străin, va urma condițiunii soțului său.

Devenind văduvă ea va redobândi calitatea sa de Româncă. (Civ. 12, 93) (Civ. Fr. 19).

20. Românul care, fără autorizațiunea guvernului, va intra în serviciul militar la străini, sau se va alatura pe lângă vre-o corporațiune militară străină, va pierde calitatea de Român.

El nu va putea reintra în România de câtă cu permisiunea guvernului. El nu va putea redobândi calitatea de Român de câtă conformă art. 18; toate acestea, fără a fi scutit de osindele pronunțate de legea Criminală contra Românilor, cari au purtat sau vor purta arme contra patriei lor (Civ. 17—P. 66, ur.) (Civ. Fr. 21).

TITLUL II,

Despre actele stării civile.⁽¹⁾

CAPITOLUL I.

Dispozițiuni generale.

21. Actele stării civile vor cuprinde anulul, luna, ziua și ora când ele s'au făcut, prenumele (numele de botez), familia, vârsta, profesiunea sau meseria și domiciliul tuturor persoanelor înscrise în ele. (Civ. 29, 43, ur; 62, 65, ur; 71, 87) (Civ. Fr. 34).

22. Oficiarii stării civile nu vor putea trece în aceste acte, nici prin adnotațiuni, nici prin alte adaose óre-care, de câtă numai ceea ce trebuie a fi declarat de persoanele ce se înfățișează înaintea lor. (Civ. 29, 41—43, 64, 70, 307, 308,) (Civ. Fr. 35).

23. În casurile cândă părțile interesate nu vor fi obligate a se

(1) Actele stării civile sunt acele care constată cele trei mai mari evenimente ale vieții omului, adică nașterea, căsătoria și mórtea. Aceste acte erau regulate pînă acum prin legea din Regulamentul Organic, de la Cap. 8, anexu No. 3. Ele erau încredințate preoților, cari jucau rolul de oficiarii stării civile. De la punerea în lucrare a codicelui civile, aceste atribuțiuni ale preoților a ū trecut la primari. Art. 92 din legea comunală, zice: „Primarul este însărcinat cu actele civile, și le póte delega la unul dju agiutorii seí seú la unul din consiliari.”

înfățișa în persoană, ele vorû putea fi reprezentate de unû procurator, cu procuratiune specială și autentică. (Civ. 31, 61, 276, 1171) (Civ. Fr. 36).

24. Martorii produși la actele stării civile nu vorû putea fi de câtû în vîrstă de două-deci și unu de ani celû puținû, rude sau streini, și vorû fi aleși de persónele interesate (P. 22) (Civ. Fr. 37).

25. Oficiárulû stării civile va ceti părților infățișate sau procuratorilorû lorû precum și martorilorû actele, și se va face mențiune despre îndeplinirea acestei formalități. (Civ. 23, 26, 36 — P. 124) (Civ. Fr. 38).

26. Aceste acte se vorû sub-scri de oficiárulû stării civile, de persónele infățișate înaintea lui și de martori, sau se va menționa cauza ce a propritû pe aceștia de a sub-scrie. (Civ. 25, 36) (Civ. Fr. 39).

27. Actele stării civile vorû fi înscrise în fie-care comună într'unulû sau mai multe registre, ținute în câte două esemplare. (Civ. 29, 36, 38, 49, 180 — P. 161) (Civ. Fr. 40).

28. Registrele vorû fi numerotate, șnuruite și parafate, pe fie-care pagină, de președintele tribunalului de ântêia instanță, sau de judecâtorulû celû va înlocui. (Civ. 49) (Civ. Fr. 41).

29. Actele se vorû înscrie pe registre în șirû, fără locû golû; răsăturile și indicațiunile, notițele, vorû fi aprobate și sub-scrise în acelașû modû ca și textulû actului.

Nu se va putea scrie nimicû în prescurtare, și data nu se va scrie în cifre, ci în litere (Civ. 23, 36) (Civ. Fr. 42).

30. Registrele se vorû încheia de oficiárulû stării civile la finitulû fie-căruiia anû și pînă într'o lună; unulû din cele două esemplare se va depune la arhivele comuni; iar celû altû se va trimite la grefa tribunalului de ântêia instanță, spre păstrare. (Civ. 36, 39) (Civ. Fr. 43).

31. Procurele și cele alte înscrisuri, care trebuie să rămână necesare la actele stării civile, se vorû depune, după ce se vorû parafa de persónele care le-au depusû și de oficiárulû stării civile, la grefa tribunalului din preună cu registrele care trebuie să rămâie în disa grefa. (Civ. 23, 39, 54, 56, 59) (Civ. Fr. 44).

32. Ori-cine are drept de a cere de la păstrătorii registrelorû stării civile extracte din acele registre. Extractele date conformû registrelorû și legalizate de președintele tribunalului de ântâia instanță, sau de judecâtorulû celû va înlocui, vorû fi cređnte, pe cât timpû

elenu vorü fi atacate prin inscripțiune de falsü⁽¹⁾(Civ. 84—86, 292, 1171, 1173, 1188.—P. 123—126.—Pr. P. 450, ur.) (Civ. Fr. 45).

33. Cândü nu vorü fi esistatü registre, sau se vorü fi perdutü, lipsa sau perderea lorü se va putea dovedi atâtü prin doveđi înscrisü câtü și prin martori, și în asemenea casuri, căsătoriele, nacerile și încetările din viață se vorü putea dovedi atâtü prin registre și înscrisuri de ale tatälui și ale mamei încetați din viață câtü și prin martori. (Civ. 176, 296, 297, 308, 1185) (Civ. Fr. 46)

34. Ori ce actü alü stärei civile, privitoru la Români sau la străini, făcutü fiindü ellü în țerâ străină, va fi vrednicü de credință, dacă ellü se va fi făcutü după formele păđite în acea țerâ. (Civ. 2, 152, 885) (Civ. Fr. 47).

35. În tóte casurile, cândü urméză a se face mențiune despre unü actü privitoriü la starea civilă, pe marginea unui altü actü deja înscrisü în registre, acea mențiune se va face, după cererea părței interesate, de către oficiărulü stärei civile pe registrele dilnice, sau pe acelea cari vorü fi fostü depuse la arhivele comunei, și de către grefierulü Tribunalului de äntëia instanță pe registrele depuse la grefă. Spre acestü sfrșitü oficiărulü stärei civile va vesti, în termenü de trei zile, despre mențiunea de elü făcută, pe procurorulü Tribunalului respectivü, carele va priveghia ca mențiunea să se facă într'unü modü uniformü la ambele registre. (Civ. 36, 48, 86) (Civ. Fr. 49).

36. Ori-care abatere din articulele precedente din partea funcționarilorü în elle aretate, va fi urmărită înainte tribunalului de äntëia instanță și pedepsită cu o amendă, care nu va putea trece peste una sută lei (Civ. Fr. 50).

37. Veri-care depositariü alü registrelorü menționate va fi supusü acțiunei civile a părței vătămäte pentru alterațiunile ce s'arü sevêrși în ele, rămânënd însä acestuia, de va găsi de cuviință, dreptulü de a se întörce cu urmärire asupra adevërațilorü făptuitori a susü diselorü alterațiunii (Civ. 38, 998, 999) (Civ. Fr. 51).

38. Ori-ce alterațiune, ori-ce falsificare în actele stärei civile, ori-ce înscriere a acestorü acte, făcută pe vre-o fóie liberă, și nu în registrele destinate pentru ținerea lorü, va da dreptü părților interesate a'și cere des' ägubiri, și acesta fără prejudiciulü pedepselorü prescise de codicele penale. (P. 123—125, 161—Pr. P. 450 ur) (Civ. Fr. 52).

39. Procurorulü tribunalului de äntëia instanță va fi datorü a

(1) *Inscripțiunea de falsü* are locü cândü unü act produsü se atacă, pe calea criminală, ca falsü séü falsificatü.

verifica starea registrelor, cându elle se voru depune la grefă; elu va incheia procesu verbalu sumariu⁽¹⁾ despre a sa verificare, va areta abaterile sau vinele comise de oficiarulu stărei civile, și va cere osindinea sa la amendele prevăzute de lege. (Civ. 36, 84—Pr. P. 21, 31, ur; 45, 178) (Civ. Fr. 53).

40. Părțile interesate au dreptulu de apelațiune în contra otărilor date de tribunalulu de antăia instanță asupra actelor stărei civile. (Civ. 85) (Civ. Fr. 54).

CAPITOLUL II.

Despre actele de naștere.

41 Declarațiunea despre născerea unu copilū să va face la oficerulu stărei civile alu loculu, în termenū de trei zile după usurarea femeii. Copilulu i se va infățișa. (Civ. Fr. 55).

La casu de împiedecare de a se transporta copilulu înaintea oficerulu stărei civile, acesta va fi datorū a merge însuși, fără vre-o plată, la locuință spre a constata născerea (Civ. 42, 49, 77—P. 276).

42. Născerea copilulu se va declara de către tată sau, în lipsa acestuia, de către medicu sau chirurgi, moșe, sau de către orice alte persoue cari voru fi fostu față la născere.

Iar dacă muma nu va fi născutū la domiciliulu ei, acastă declarațiune se va face și de persoua aceea la locuința căria ea a născutū.

Actulu de născere se va redege îndată față cu duoi marturi. (Civ. 24—P. 276) (Civ. Fr. 56).

43. Actulu de născere va areta cu deslușire ziua, ora, locul născerei, seculu copilulu, prenumele ce i se va da la botezū, precumū și numele de familie, profesiunea sau meseria și domiciliulu tatălu, mamei și alu marturilor. (Civ. 21, 22, 24.) (Civ. Fr. 57).

44. Veri-cine va găsi unū copilū nou-născutū va fi datorū a-lu încredința oficerulu stărei civile împreună cu toate hainele și obiectele găsite la copilū și a declara toate împrejurările timpulu și loculu unde-lu va fi găsitū.

Oficerulu stărei civile va întocmi îndată procesu verbalū arătătorū de toate împrejurările, în care se va cuprinde vârsta copilulu după aparință, seculu și numele ce i se va da și autoritatea civilă la care se va fi încredințatū.

(1) *Sumariu*: pe scurtū.

Acestu procesu verbalu se va trece in registru (Civ. 27, ur.— P. 276, 277-279) (Civ. Fr. 58).

45. Dacu se nasce unu copilu pe unu vasu romanu calatorind pe mare, actulu de nascere se va face pina in 24 de ore in prezenta tatalu, dacu se va fi aflatu fatia, si a doi martori luati dintre oficerii vasulu, sau in lipsa, dintre omenii echipagiulu.

Acestu actu se va relege de capitanulu, stapenu sau patronul vasulu si se va trece in rolulu (lista oficiala) persaneloru ce se afla pe vasu. (Civ. 21, ur. 46, ur. 71, ur.) (Civ. Fr. 59).

46. La celu anteu portu unde se va opri vasulu, de va fi unu portu romanu, capitanulu, stapinulu sau patronulu vasulu, sau ori-cine aru fi redactatu actulu de nascere, este dator a depune doue copie autentice depe actu la autoritatea portulu. Acesta va opri o copia in cancelaria sa, iar cea-l-alta o va trimite ne intarziatu Ministeriulu de Interne, care o va transmite autoritatei comunale a domiciliulu tatalu copilulu nascutu, sau, de nu s'ar cunoste tatalu, alu numei.

Autoritatea comunala va trece actulu indatu in registrul stare sale civile (Civ. 47, 187, 72) (Civ. Fr. 60).

47. De va aborda vasulu intr'unu portu strainu, capitanulu, stapenu sau patronulu vasulu va trimite, prin postea loculu, la Ministerulu de interne alu Romaniei o copie legalisata de pe actulu de nascere.

Ministerulu si autoritatea comunala voru urma in acestu casu dupa cum s'a prescisu la articolulu precedente. (Civ. Fr. 61).

48. Actulu de recunoscerea unu copilu se va inscrie in registrele starei civile cu data sa, si se va mentiona recunoscerea in marginea actulu de nascere, dacu esista asemenea actu (Civ. 35, 304) (Civ. Fr. 62).

CAPITOLULU III.

Despre actele de casatorie.

49. Inaintea celebrarei casatoriei oficerulu starei civile va face doue publicatiuni, in intervalu de optu zile, in zi de Duminica, inaintea usei bisericei enoriei si la usa casei comunale.

Aceste publicatiuni si actulu ce se va incheia intru acesta, vor cuprinde prenumele, numele, profesiunea si domiciliulu ambiloru, fiitori sotii, calitatea loru de majori⁽¹⁾ sau minori⁽²⁾, si prenumele, numele, profesiunea si domiciliulu tataloru si mumeloru. Acestu actu va mai cuprinde si zilele, locul si ora in care s'au facutu

(1) Majori: vrisnici—(2) Minor: nevrisnici.

publicațiunile; elă se va înscrie pe ună singurū registru care va fi numérotatū și parafatū, precumū este prescrisū la articolulū 28, și care la finele anului urmédă a se depune la grefa tribunalului de ăntăia instanță. (Civ. 50, 51, 55, 79, 174, 175) (Civ. Fr. 63).

50. Unū extractū dupe actulū de publicațiune se va afixa pe ușa casei comunale, unde își aū domiciliulū fiitorii soți și va rămănea afixtū în totū intervalulū publicațiunelor.

Căsătoria nu se va putea celebra, de câtū dupe trei zile libere de la cea de a doua publicațiune. (Civ. 174, 175) (Civ. Fr. 64).

51. Dacă căsătoria nu s'a celebratū în cursulū unui anū de la cea din urmă publicațiune, atunci se vorū face nooi publicațiuni, după formele prescrise mai susū la art. 49. (Civ. Fr. 65).

52. Opozițiunile la căsătoria se vorū face în două esemplare subsemnate améndouē de însuși oponentii, saū de imputerniciții lorū prin procurațiune specială și autentică. Unulū din esemplare, d'impreună cu copiă depe procurațiune, se va comunica părților în persónă, și în lipsă-le se va lăsa la domiciliulū lorū. Iar celū altū esemplarū, asemenea cu copie dupe procurațiune, se va comunica oficiului stărei civile carele va pune visa sa (Civ. 53 54, 55, 153-161) (Civ. Fr. 66).

53. Oficiulū stărei civile va trece, pe scurtū, în registrulū de publicațiune, tôte opozițiunile. Dacă acele opozițiuni se vorū anula prin vre-o hotărâre judecătorească saū prin vre-unū actū de retragere din partea celorū ce le dedese, acea hotărîre saū actū se va trece, pe scurtū, pe marginea aceluiașū registru. (Civ. Fr. 67).

54. La casū de opozițiune, oficiulū stărei civile nu va putea celebra căsătoria pînă ce nu i se va face formalū cunoscutū anularea opozițiunei, prin retragerea celui ce a dat'o, s'aū prin hotărîre de judecată.

Oficiulū stărei civile, care va urma împotrivă va fi osânditū la o amendă de trei sute lei și la despăgubirea de tôte cheltuelile și pagubile urmate părților. (Civ. 62 §. 7) (Civ. Fr. 68).

55. Dacă nu s'a ivitū vre o opozițiune, se va menționa acésta în actulū de căsătorie, și dacă publicațiunile aū fostū făcute în mai multe comune, părțile vorū infățișa certificatele fie-cărei comune la funcționarulū stărei civile sora a constata neivirea de opozițiune (Civ. 62 §. 7) (Civ. Fr. 69).

56. Oficiulū stărei civile va cere și va lua actele de nascere ale ambilorū fiitorii soți.

Dacă însă va fi cu neputință a le avé, atunci se va îndepłini lipsa

acestoră acte prin alte dovezi de la locul născerii sau ală domiciliului loră. (Civ. 57, 58, 87) (Civ. Fr. 70).

57. Dovezile ce voră îndeplini li'nsa acteloră de născere suntă: declarațiunea a cinci martori bărbați sau femei, rude sau nu al fiitoriloră soți, care va cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliulă fiitoriloră soți, loculă și, pe câtă se va putea mai nemerită, epoca născerii și cauza pentru care nu s'a putută înfățișa actulă de născere.

Martorii voră subscrie acea declarațiune, care se va legalisa de primarulă comunei, și, dacă vre-unulă din martori nu va sci, s'aă nu va putea subscrie, se va face mențiune despre acăsta în acelu actă. (Civ. 56, 58) (Civ. Fr. 71).

58. Actulă de dovedire se va înfățișa tribunalului de ântăia instanță ală județului, unde trebuesă se săvârșescă căsătoria. Tribunalulă, ascultândă conclusiunile procurorului, va face sau va refusa legalisațiunea lui, după aprețiarea ce va da declarațiuniloră marturiloră și împrejurăriloră ce aă împedicată înfățișarea actului de născere. (Civ. 60) (Civ. Fr. 72).

59. Actulă autentică despre consimțimântulă tatălui, mumei, moșului (bunului) și mōșei (bunei) sauă, în lipsăle, despre consimțimântulă familiei, va coprinde prenumele, numele, profesiunile și domiciliulă fiitoriloră soți și a tuturiloră acelora ce voră fi luată parte la acestă actă; precum și gradulă înrudirei loră. (Civ. 131, ur; 142, 164, 165, 1171—P. 162) (Civ. Fr. 73)

60. Căsătoria se va celebra în comuna, în care unulă din soți va avea domiciliulă seă.

Acestă domiciliu, întru câtă privesce căsătoria, se va stabili prin o rezidență de șese luni continue într'o comună. (Civ. 87, ur; 151, 173) (Civ. Fr. 74).

61. În dioa hotărâtă de părțile ce voescă a se însoți, dupe espirarea termenului de publicațiunii, ofierulă stărei civile, în casa comunală, în prezența de patru marturi, rude sau streini, va da cetire părțiloră de actele susă menționate, relative la statulă civilă ală părțiloră și la formalitățile căsătoriei, și le va ceti capitululă VI ală titlului *Despre căsătoria, Despre drepturile și datorielerespective alle soțiloră*; elă va interpela pe fiitorii soți precum și persōnele cari autorisază căsătoria, de voră fi de față, să declare decă s'a făcută vre-ună contractă de căsătorie și, la casă de afirmativă, data acestui contractă, precum și numele și rezidența autorităței, care l'a legalisată. Ofierulă stărei civile va priimi, dupe acăsta, declarațiunea fie-căria părți, una dupe alta, că voescă a se căsatori. Elă va pronunța în numele legei că părțile suntă unite prin căsătorie și va

redege îndată actul despre acesta. (Civ. 24, 49, 151, 173, 194 — 208 — P. 162, 166, ur.) (Civ. Fr. 75).

62. În actul de căsătorie se va cuprinde:

I. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naștere și domiciliul fie-cărui din soți. (Civ. 21).

II. De sunt majori sau minori. (Civ. 21, 342, 434).

III. Prenumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și ale mamelor lor.

IV. Consimțământul taților și al mamelor, bunilor sau al bunelor sau al familiei, în casurile cerute de lege (Civ. 131—133, 164, 165).

V. Actele respectuoase, dacă acestea s'ar fi făcut (Civ. 134—138).

VI. Publicațiunile în diferite domiciliuri (Civ. 49—51, 174).

VII. Opozițiunile, de ar urma nise asemenea, revocarea acestora, sau mențiunea că nu s'ar arătat opozițiune. (Civ. 52—55, 153—161).

VIII. Declarațiunea părților contractante că se iea de soți, și pronunțarea uniunii lor de către oficerul public. (Civ. 129).

IX. Prenumele, numele, etatea, profesiunea și domiciliul fie-cărui din marturi, precum și declarațiunea de sunt rude sau afini ai soților, de ce anume parte și grad. (Civ. 21, 24, 660, ur).

X. Declarațiunea ce s'a făcut asupra interpelațiunii (1) prescrise de articolul precedent, că a urmat sau nu contractul de căsătorie și, pe cât se va putea, data contractului, de există, precum și numele și locul residenței autorității care l'a legalizat; toate acestea, sub pedepsă contra oficerului stărei civile de amenda prescrisă la articolul 54. În casu cându declarațiunea s'ar fi omisă, sau greșită, rectificațiunea actului, în ceea ce privește omisiunea sau greșala, se va putea cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părților interesate, în conformitate cu Articolul 84 al acestui codice. (Civ. Fr. 76).

CAPITOLUL IV.

Despre actele de încetare din viață.

63. Nici o înmormântare nu se va face fără autorizațiune.—Autorizațiunea se dă de oficerul stării civile, carele nu o va putea elibera pînă ce mai înteu nu va merge însuși la locuința celui încetat din viață ca să se încredințeze despre mórtea sa, și pînă nu va

(1) *Interpelațiunea înseamnă aci întrebare.*

trece 36 ore de la încetarea din viață, afară de casurile prevădute de regulamentele polițienesci.

În localitățile unde se vor fi aflându revisori de morți, ofițierul stării civile îl va lua cu dînsul pentru a face constatare.

Autorizațiunea de immormântare se va da fără plată de vre o tac-să. (Civ. 67, 68—P. 284, ur.) (Civ. Fr. 77).

64. Actul de încetare din viață va fi redactat de către ofițierul stării civile, dupe declarațiunea a două martori; acești martori vor fi, de se va putea, din cele mai de aproape rude sau vecini. Eră cându cineva va muri afară din domiciliul său, persóna în locuința căria a murit, dimpreună cu ruda sau alte persóne, voru servi de martori. (Civ. 24, 65, ur; 81, ur.) (Civ. Fr. 78).

65. Actul de încetare din viață va coprinde: prenumele, numele, vârsta, profesiunea și domiciliul mortului; prenumele celui altu sofiu, dacă mortul era căsătorit sau veduvu; prenumele, numele, vârsta, profesiunea și domiciliul celor ce au declarat mórtea, și, de suntu rude, gradul înrudirii. Acelașu actă va mai coprinde, pe câtu se va puté sci, prenumele, numele, profesiunea și domiciliul pă-rinților mortului și locul nasterii sale. (Civ. 21. ur.) (Civ. Fr. 79).

66. Dacă încetarea din viață a vre unei persóne s'a întimplat în spitalele militare, civile, sau în orî ce alte stabilimente publice sau particulare, superiorii, directorii, administratorii și stăpînii acelor case voru fi datorî a da de scire în 24 ore ofițiarul stă-rei civile, care va merge îndată ca să se încredințeze de mórtea acelei persóne, după declarațiunile ce i se voru fi făcutu și după sciințele ce va fi luat; se voru țin în dișele spitale și stabilimente, registre destinate spre a se înscrie acelle declarațiuni și sciințe.

Ofițiarul stării civile va întocmi actul de încetare din viață, și lă va trimite la locul unde încetatul din viață va fi avut cel din urmă domiciliu, pentru a se înscrie în registre. (Civ. 21 ur; 63. 81, 82—P. 284) (Civ. Fr. 80).

67. Cându voru fi ore cari semne sau indicie de mórte violentă sau alte împregiurări bănuitoare, mortul nu se va putea îngropa de câtu după închierea unui procesu verbalu de către unu funcționar polițienesc, fațiă cu unu medicu sau chirurgu, spre a se constata starea cadavrului și a veri cărei alte împrejurări relative la acésta, precum și orî ce informațiuni ce se voru puté lua despre prenumele, numele, vârsta, profesiunea, locul nasterii și domiciliul acelu mortu. (Civ. 68—P. 284, 285) (Civ. Fr. 81).

68. Funcționarul polițienesc va fi datoru a trămite îndată ofi-ciarului stării civile al locului unde va fi murit acea persónă, tóte

sciințele aretate în procesul său verbal, în conformitatea cărui se va redacta actul de încetare din viață.

Functionarul stării civile va espedi o copie după acea comunicațiune despre încetarea din viață a acelei persoane la domiciliul său, de va fi cunoscut, și astă espedire se va înscrie în registre (Civ. 67, 87, ur;) (Civ. Fr. 82).

69. În casu de mörte în închisorii se va încunoscința îndată oficiärul stării civile, de către îngrijitorele închisorii, spre a merge acolo după coprinderea art. 66 spre a redege actul de încetare din viață. (Civ. 64, ur; 70) (Civ. Fr. 84).

70. În toate casurile de mörte în închisorii, nu se va face în registre nici o mențiune despre asemeni împregiurări și actele încetării din viață se vorü redacta numai după formele prescrite de art. 65. (Civ. 69) (Civ. Fr. 85).

71. În casu de mörte pe un vasu românü cälletorindü pe mare, mörtea se va constata pinä în 24 ore prin unü actü în presința a doi martori luați dintre oficiärii vasului, sau, în lipsä, dintre ömenii echipagiului. Acestü actü se va redege de cätärü cäpitanul, stäpinulü sau patronul vasului și se va înscrie pe rolulü echipagiului (Civ. 21, ur; 45, 65, 72) (Civ. Fr. 86).

72. La cel äntëiu portü unde va intra vasul, de va fi portul român, cäpitanul, stäpinulü sau patronul vasului, cari äü redactatü actul, va depune doue copii încredințate de ellü ale actului de încetare din viață la autoritatea portului care va urma conformü art 46, érä de va intra vasul într'un portü streinü se va urma conformü art 47 (Civ. 46, 71 87) (Civ. Fr. 87).

CAPITOLUL V.

Despre actele stärei civile privitorie la Militariü, ce se gäsescü affarä de territoriulü românü, seü pe territoriul românü, în timpü de resbel sau de turburări.

73. Actele stării civile, făcute affarä de territoriul românü, sau pe teritoriulü românü în timpü de resbelü sau turburări, și cari privescü la militari sau alte persoane în serviciü pe lângä armatä, vorü fi redactate după formele prescrite după d sposisiunile de mai susü, affarä de esceptiunile coprinses în articolele urmätorie. (Civ. 21, ur; 34, ur; 42, ur; 62, 64, ur. 868, ur.) (Civ. Fr. 88).

74. Quartir-Maestrulü în fie care corpü de unul seü mai multe batalione sau escadröne, oficiärul contabil în cele alte corpuri, vorü îndeplini funcțiunile de oficiäri ai stării civile. Aceste funcțiuni

voră fi îndeplinite, pentru oficiării fără trupe și pentru funcționarii armatei, de către intendentul atașat pe lângă armată seú pe lângă corpul de armată. (Civ. 82) (Civ. Fr. 89).

75. Se va păstra în fie care corpă al trupelor un registru al actelor stării civile pentru ómenii din acel corpă și altul la statul-major al ostirii pentru actele civili relative la oficiării fără trupe și la funcționarii atașați.

Aceste registre se voră păstra ca și cele alte registre alle corpurilor și alle stateloră majore și se vor depune în arhivele Ministeriului de Resbelă la întórcerea corpuriloră sau armateloră în țeră, seú la încetarea resbeluluiă sau a turburăriloră în țeră (Civ. 27, 76) (Civ. Fr. 90).

76. Registrele voră fi numerotate și parafate, în fie care corpă, de către oficiărul care lă comandă, și, la statul major, de către capul statului maioră general. (Civ. 28, 75) (Civ. Fr. 91).

77. Declarațiunile de nascere în ostire se voră face în dece đile după nascere (Civ. 41, ur.) (Civ. Fr. 92).

78. Oficiărul însărcinată cu ținerea registreloră stărei civile va fi détoră, în dece đile după trecerea unăi actă de nascere în registrul seú, se adreseze un extractă funcționarului stărei civile la loculă unde și a avută în urmă domiciliul tatăl copillului seú muma cândă tatăl nu e cunoscută (Civ. 74, 87) (Civ. Fr. 93).

79. Publicările cásătoriei militariloră seú funcționariloră de lângă armată se voră face la locul unde aú avută celă din urmă domiciliu. Pe lângă acésta, doue-đeci și cincí đille mai nainte de se-vârșirea cásătoriei, publicațiunile se voră pune la ordinea đillei a corpului, pentru cei ce țină de ună corpă, și la ordinea đillei a armatei pentru oficiării fără trupe și pentru funcționarii atașați pe lângă dínsele (Civ. 49-51, 151, 174) (Civ. Fr. 94).

80. Indată după înscrierea în registru a actului de serbarea cásătoriei, oficiărul însărcinată cu ținerea registrului va trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde cásătoriții își voră fi avută celă din urmă domiciliu. (Civ. 62, 74, 78, 87) (Civ. Fr. 95).

81. Actele de încetare din viață se voră face în fie care corpă de către Cuartiră-Maestru, și, pentru oficiării fără trupe și funcționarii atașați pe lângă armată, de către intendentul corpului, după încredințarea a trei martori, și extractă după aceste registre se va trimite în dece đile funcționarului stărei civile la locul unde și a avută celă din urmă domiciliu încetatul din viață. (Civ. 21, ur; 33, 64, ur; 74, 78, 87) (Civ. Fr. 96).

82. La casă de mórte în spitalele militare ambulante seú statornice, actulă se va redacta de directorul aceloră spitale și se va tră-

mite la Cuartirul-Maestru său la intendentul corpului din care făcea parte încetatul din viață; acești oficiari vor trimite o copie funcționarului stărei civile al locului unde încetatul din viață și-a avut domiciliul în urmă. (Civ. 66, 74, 78, 87) (Civ. Fr. 97).

83. Funcționarul stărei civile de la domiciliul părților, îndată ce va primi de la armată copia unui act al stărei civile, va fi dator să-l trece în registru. (Civ. 20, 36, ur; 78, 80—82) (Civ. Fr. 98).

CAPITOLUL VI.

Despre rectificarea actelor stării civile.

84. Când se va cere rectificarea unui act al stărei civile, tribunalul competent va judeca, cu drept de apel, ascultând concluziunile procurorului. Părțile interesate se vor chema la judecată, de va fi trebuință. (Civ. 40) (Civ. Fr. 99.)

85. Otărîrea asupra rectificării nu va putea nici o dată fi opusă părților interesate, cari n'au făcut cerere, sau cari n'au fost chemate la judecată. (Civ. 40, 120I) (Civ. Fr. 100.)

86. Otărîrile asupra rectificării se vor trece în registre de către funcționarul stării civile, îndată ce 'i se vor fi comunicat, și totu de odată se va face mențiune despre acesta pe marginea actului reformat. (Civ. 35, 36, 48) (Civ. Fr. 101).

TITLUL III.

Despre Domiciliu

87. Domiciliul fie-cărui Român, în cât privește exercitarea drepturilor sale civile, este acolo unde 'și are principala sa aședare. (Civ. 8, ur. 60, 151) (Civ. Fr. 102).

88. Schimbarea de domiciliu se operază prin locuința în fapt într'un alt loc, unită cu intențiunea de a 'și statornici acolo principala aședare. (Civ. 89, 92, 93) (Civ. Fr. 103).

89. Dovada intențiunii rezultă din adinsu declarațiune, făcută atât la autoritatea comunale a locului ce se părăsesce, cât și la aceea a locului unde și'a strămutat domiciliul (Civ. 88, 90) (Civ. Fr. 104).

90. În lipsă de declarațiune espresă, dovada intențiunii va depinde de impregiurări (Civ. 89) (Civ. Fr. 105).

91. Cetățenul chemat într'o funcțiune publică timporară sau

revocabile, își va păstra domiciliul de mai înainte, de n'a manifestat o altă intențiune (Civ. 88) (Civ. Fr. 106).

92. Priimirea unei funcțiuni pe vieță va trage după sine strămutarea nemidlocită a domiciliului funcționarului în locul unde este chemat a exercita acea funcțiune (Civ. 88) (Civ. Fr. 107).

93. Fămeia măritată n'are altă domiciliu de câtă acela allă bărbatului său. Minorele ne-emancipată va avé domiciliul la părinții său tutorele său; majorele interdisă va avé pe ală său la curatorele său. (Civ. 196, 250, 390, 452, 454) (Civ. Fr. 103).

94. Majorii cari servescă său lucrăză obicinuită la altul voră avé acelașă domiciliu ca persóna pe care o servescă său la care lucrăză, cândă voră locui în același loc. (Civ. 93) (Civ. Fr. 109).

95. Domiciliul unei successiuni⁽¹⁾ este domiciliul celă din urmă ală defunctului⁽²⁾ (Civ. 695, 704, 724, 725, 733) (Civ. Fr. 110).

96. Domiciliul unei persóne juridice este acolo unde acea persónă juridică își are centrul administrațiunii sélle.

97. Cândă părțile său una din ele își va alege, pentru esecutarea unui actă, domiciliul în altă parte de câtă unde este domiciliul reală, citațiunile, cererile și urmăriile relative la acel actă se voră puté face la domiciliul prevădută prin disulă actă și înainteă judecătorului acestui domiciliu. (Civ. 157) (Civ. Fr. 111).

TITLUL IV.

Dăspre absenți, adică cei cari lipsescă de la locul loră. (3)

CAPITOLUL I.

Despre absența presumată.

98. De va fi trebuință a îngriji de administrațiunea totale, său a unei părți a averii lăsate de către o persónă care se presupune a fi absentă, și care n'are ună imputernicită, tribunalul de prima instanță va lua dispozițiunile cuvenite, după cererea părților interesate. (Civ. 100, 101, 107, 108) (Civ. Fr. 112).

99. Tribunalul, după cererea părții celei mai stăruitoare, va însărcina ună curatore spre a representa pre cei presuppuși absenți la inventare, socoteli, împărțeli și desfaceri la cari s'ar afla interesați (Civ. 120, 121) (Civ. Fr. 113).

(1) Successiune: moștenire.—(2) Defunctă: reposată.

(3) Legiuitorulă esplică că absenți va să dăcă cei cari lipsescă de la locul loră.

100. Ministeriul publică este specială însărcinată de a priveghia asupra intereselor persoanelor presupuse absente, și va lua cuvântul în toate cererile privitoare la dînsule. (Civ. 98, 102, ur. 111) (Civ. Fr. 114).

CAPITOLUL II.

Despre declarațiunea absenței.

101. Cândă o persoană nu se va mai arăta la locul domiciliului său, sau al rezidenței sale, și nici a lăsată procură pentru administrațiunea averii sale, și dacă în cursul de 4 ani nu va avea nimeni știința despre dînsa, părțile interesate se vor putea adresa cu cerere la tribunalul de prima instanță spre a o declara absentă.

Eră, dacă va fi esistândă o procură pentru administrațiunea averii sale, părțile interesate nu vor putea cere a se declara absența de câtă după de ce ani deplină de cândă a dispărută persoana, sau de la primirea celorlă din urmă științe de la ea (Civ. 98, 106, 107) (Civ. Fr. 115)

102. Spre a constata absența, tribunalul, după înscrisuri și dovezi produse, va ordona a se face o cercetare în ființa procurorului în ocolul domiciliului și acela al rezidenței, de vor fi osebite (Civ. 87, 100) (Civ. Fr. 116).

103. Tribunalul statuindă asupra cererii va avea în privire motivele absenței și cauzele cari au putut să impedece de a avea știință despre persoana presupusă absentă (Civ. Fr. 117).

104. Indată ce se va da o otărîre, fie pregătitoare, fie definitivă, procurorul va trimite copiă după dînsa Ministeriului Justiției spre a se publica prin Monitorul Oficial. (Civ. 100, 105) (Civ. Fr. 118).

105. Otărîrea declarațiunii de absență nu se va da de cât ună ană după otărîrea care a ordonată cercetarea. (Civ. 102, 104) (Civ. Fr. 119).

Acastă espicare sau definițiune nu este esactă. Absentă, în sensul de care se ocupă legea în astă titlu, nu este orî-cine lipsește de la locul său, și numai pentru cuvântul că lipsește, dusă fiindă pôte în altă parte pentru trebuințele sau plăcerile sale, însă a cărui urmă și esistență se știă. Absentă, în sensul de care se ocupă titlu nostru, este acela care lipsește de la domiciliul sau rezidența sa, de a cărui urmă nu se știă și a cărui esistență este incertă.

CAPITOLUL III.

Despre efectele absenții.

SECȚIUNEA I.

Despre efectele absenții în privința averii ce absentele posedă în ziua dispărerii sêle (lipsirei sêle).

106. Dacă absentele nu va fi lăsată procură pentru administrarea averii sêle, atunci acei cari ar fi fostă mostenitorii sêi, în ziua cândă elă a dispărută (s'a făcută nevêdută) sêu cândă s'a priimită celle din urmă sciințe de la dênsulă, (mostenitorii presumtivi) ⁽¹⁾, voră puté cere, în virtutea otărâririi judecătorești definitive, prin care se va fi declarată absența, punerea loră în posesiune provisorii pe averea ce absentele avea în ziua pornirii sêlle, sêu a priimirii celoră din urmă sciințe de la dînsulă, cu îndatorire însă pentru acestia de a da cautiune despre buna loră administrare. (Civ. 107-109, 120, ur; 652.) (Civ. Fr. 120).

107. Dacă absentele va fi lăssată procură, atunci mostenitorii sêi presumtivi nu voră puté cere de la Tribunalurii punerea loră în posesiune provisorii de câtă după dece ani deplină de cândă elă a dispărută, saă de la priimirea celoră din urmă sciințe de la elă (Civ. 101, 108) (Civ. Fr. 121).

108. Totă ast-felă se va urma și cândă termenulă procurei ar espiră, și, în asemenea casă, se va procede la administrarea averii absentelulă potrivită reguleloră statornicite prin capitolul I din acestă titlu. (Civ. 98, ur.: 107) (Civ. Fr. 122).

109. După ce mostenitorii presumtivi voră fi fostă puși în stăpînire provisorii, testamentulă, decâtă va esiste, se va deschide după cererea părților interesate, sêu a procurorului Tribunalului, șilegatarii, donatarii⁽²⁾, precumă și toți aceia, cari aveaă asupra averii absentelulă, drepturi sub-ordinate morții absentelulă, le voră puté esercita provisorii cu îndatorire din părtele de a da cautiune. (Civ. 100, 119, 801, 889, 899) (Civ. Fr. 123).

110. Posesiunea provisorii nu va fi considerată de câtă că ună deposită, care va da celoră ce aă dobândit'ă dreptulă de a admi-

(1) *Mostenitori presumptivi* sunt aceia cari, fiindă rude celle mai aprôpe ale unei persône, sunt *presupuși* că-i vor fi mostenitorii ei.

(2) *Donatariu* este collă ce priimesce ună dară.

nistra averea absentelui cu îndatorire din partea de a da s^ema absentelui, cându s'ar ar^eta, s^eu se va proba existența sea. (Civ. 106, 109, 111, 112, ur.) (Civ. Fr. 125).

111. Cei ce voru fi dobândit^u punerea în posesiune provisorie voru fi datorⁱ a st^{ar}ui pentru facerea inventariului averii mișcătore și a înscrișurilor absentelui în ființa procurorului Tribunalului de prima instanță.

Tribunalul^u va ordona, în cas^u de trebuință, vân^{dar}ea averii întregi mișcătore s^eu a unei părți dintr'insă. În cas^u de vân^{dar}e, atât preșul ei cât^u și veniturile se voru capitalisa în banⁱ s^eu în pământ^u.

Cei ce voru fi dobândit^u punerea în posesiune provisorie voru put^e, pentru propria lor^u siguranță, cere de la tribunal^u orinduirea unui expert^u care să revizeze averea nemișcătore și să descrie starea ei prin un proces^u verbal, care se va aproba de Tribunal^u în preșința procurorului; cheltuelile acestei lucrări voru fi în sarcina averii absentelui (Civ. 100, 106, 110) (Civ. Fr. 126)

112. Cei cariⁱ, în puterea punerii lor^u în posesiune provisorie s^eu a administrațiunii legale, se voru fi folosit^u de averea absentelui, nu voru fi datorⁱ a întor^{ce} absentelui de cât^u a cincea parte din venit^u, decât existența lui va fi dovedită înainte de cinci-spredece ani deplini din ziua când^u el a dispărut^u, și a deca parte când^u existența lui se va dovedi după cinci-spredece ani deplini.

Veniturile voru fi în întregime ale moștenitorilor presuntivi, când^u au trecut^u trei-deci ani deplini de la ziua declarațiunii absenței, s^eu una sută ani de la ziua născerii absentelui. (Civ. 106, 114, 123, 545, 548, ur.) (Civ. Fr. 127).

113. Cei cariⁱ se folosesc^u de averea absentelui numai în virtutea punerii în posesiune provisorie, nu voru put^e înstreina nici ipoteca averea lui cea nemișcătore. (Civ. 110, 117) (Civ. Fr. 128).

114. Dacă absența se va prelungi trei-deci ani, din ziua punerii în posesiune provisorie, s^eu dacă se voru fi împlinit^u una sută de ani deplini de la născerea absentelui, cauțiunile date se vor redica, toți cei îndrituiți voru put^e cere de la Tribunalul^u de 1-a instanță împărțela averii absentelui, și punerea în posesiune definitivă. (Civ. 106, 112, 116, 117) (Civ. Fr. 129).

115. Moștenirea absentelui va fi deschisă din ziua morții lui dovedită, în folosul moștenitorilor celor^u mai apropiați în ziua morții, și cei cari se voru fi folosit^u de averea absentelui voru fi datorⁱ a o restitui acestora cu rezerva veniturilor ce li se cuvine lor^u, în virtutea Art. 112. (Civ. 106, 120, ur.) (Civ. Fr. 130).

116 Dacă absente le revine, séu dacă se dovedesce existența lui în timpul punerii în posesiune provizorie, efectele otărîrei prin care s'a declarat absentă voră înceta, însă fără prejudițiulă, dacă va fi trebuința, a măsurilor conservatorii prescrise la Capitolul I din acestă titlu, pentru administrarea averii (Civ. 98, 117, ur) (Civ. Fr. 131).

117. Dacă absentelă se ivesce, séu dacă existența lui este dovedită, chiară și după punerea în stăpînirea definitivă, elă își va primi averea în starea în care s'ar găsi, precum și prețulă lucrurilor înstreinate din ea, séu celle cumperate cu prețulă averii celei vîndute, fără a putea urmări acea avere, dacă va fi trecută la o atreia persónă (Civ. 114, 118) (Civ. Fr. 132).

118. Copii și descendenții în linie dréptă ai absentelăi potă asemenea, în termenă de 30 anni de la punerea în definitivă stăpînire, a cere restituirea averii absentelăi, după cum s'a disă în Art precedentă. (Civ. 114, 116) (Civ. Fr. 133)

119. După darea otărîrei prin care s'a declarată absentă, veră cine ară avea drepturi contra absentelăi, nu le va putea esercita de cât în contra celor ce vor fi fostă puși în posesiunea averii lui, saă în contra celoră ce voră fi avënd administrațiunea legale. (Civ. 106, 114) (Civ. Fr. 134).

SECȚIUNEA II.

Despre efectele absentăi în privirea drepturilor eventuale care se potă cuveni absentelăi.

120. Veră-cine va reclama ună dreptă deschis unei persóne, a cării existență nu va fi recunoscută, este datoră a dovedi, că acea persónă esista în timpul cândă dreptulă s'a deschis pentru dînsa. (Civ. 99, 121, ur; 654, 668) (Civ. Fr. 135.)

121. Dacă se va deschide o moștenire, care s'ar cuveni unăi individă, a căruă existență nu este cunoscută, ea se va da numai aceloră cu care individulă s'ar fi găsit în drept d'a concura, saă aceloră ce aveaă dreptă d'a o dobîndi în lipsă-ă. (Civ. 99, 120, 22 ur; 654, 664 — 668) (Civ. Fr. 136).

122. Dispozițiunile coprinse în precedentele două articole își voră avea puterea loră, fără prejudițiulă acțiuniloră, prin care se cere o moștenire saă alte drepturi ce se voră cuveni absentelăi ori represintanțiloră sei, și nu se voră perde de câtă după trecerea termenului stătornicită pentru prescripțiune. (Civ. 117, 120, ur; 701, 974, 1886, 1890, ur; 1895, ur, 1909). (Civ. Fr. 137).

123. Pre câtă timpă absentele nu se va arăta, sau acțiunile nu se vor exercita în numele său, cei ce vor fi priimită mostenirea, voră dobândi în deplină proprietate veniturile luate de dănsii cu bună credință. (Civ. 485, 486) (Civ. Fr. 138)

CAPITOLUL IV.

Despre privegherea copiiloră minoră oă Tatălă, care a dispărută.

124. Dacă tatălă dispărută a lăsată copii minoră, făcuți cu soția sa înainte plecării sale, muma va avea privegherea asupra loră și va exercita tôte drepturile bărbatului, în privința educațiunei și a administrațiunei averii loră. (Civ. 132, 327, 330, 331, 335, 338, 343) (Civ. Fr. 141).

125. Dacă muma va fi încetată din viață în timpulă de șeseluni din dioa cândă tatălă a dispărută, sêu dacă ea ară muri, mai înainte d'a se declara absența la tribunală, privegherea copiiloră se va încredința de către consiliulă de familie la ascendenții⁽¹⁾ cei mai apropiați, și în lipsa loră unui tutore⁽²⁾ provisorii. (Civ. 98, 126, 344, 355, ur) (Civ. Fr. 142).

126. Totă ast-felă se va urma și în casulă cândă unulă din soți, dispărândă, ară fi lăsată copilă minoră din altă căsătorie. (Civ. 125, 344, 347, 348) (Civ. Fr. 143.)

TITLULŪ V.

Despre căsatoriă.

CAPITOLUL I.

Despre însușirile și condițiunile necesariă spre a se putea sêvârși căsatoriă.

127. Nu este ertată bărbatului înainte de 18 ani și femeei înainte de 15 ani să se căsătorască. (Civ. 128, 166, 167, ur) (Civ. Fr. 144).

128. Numai Domnulă pôte da dispense de vîrstă pentru motive grave. (Civ. 150) (Civ. Fr. 145).

(1) Ascendenți: rude de susă.—(2) Tutor: epitropă.

129. Nu este căsătorie cându nu este consimțimintu. (Civ. 162, 163, 183, 184) (Civ. Fr. 146).

130. Nu este ertatū a trece în a doua căsătorie fără ca cea dintēiū să fiā desfăcutā (Civ. 153, 166, 172, 183) (Civ. Fr. 147).

131. Băiatulū care n'are vîrsta de două-đeci și cinci ani deplinī, precumū și fata care n'are vîrsta încă de două-đeci și unu ani deplinī, nu se pōte căsători fără consimțimintulū tatălui și alū mumei.

La casū de desbinare între tatā și mumā consimțimintulū tatălui este de ajunsū. (Civ. 132, ur; 164, ur) (Civ. Fr. 148).

132. Dacă tatālū seū muma a muritū, seū dacă unulū din ei se găsește în neputință d'a manifesta voința sa, consimțimintulū celui-l-altū este de ajunsū pentru sevârșirea căsătoriei. (Civ. 98, 124, 133—P. 162) (Civ. Fr. 149).

133. Dacă tatālū și muma suntū morți, seū dacă se găseșcū în neputință d'a manifesta voința lorū, atunci bunulū și buna, despre tatā și, în lipsa acestora, bunulū și buna despre mumā ținū loculū acestora.

Daca este desbinare, acēta va fi consideratā ca consimțimintū (Civ. 98, ur; 125, 164—P. 162) (Civ. Fr. 150).

134. Copii legiuiți cari vor fi ajunsū în vîrsta prescrisā de Art. 131 suntū datorī înainte de a se căsători, a cere prin un actū respectuosū și formalū consiliulū tatālui și allū mumei ori allū banilorū, când tatālū și muma suntū morți saū în neputință de a manifesta voința lorū (Civ. 98, ur; 135, ur.) (Civ. Fr. 151).

135. Ne priimindu-se nici un răspunsū saū unū răspunsū negativū, dupe o lunā de la cea āntēiū cerere respectuosā, se va repeta acēstā cerere de două ori în intervalū de uā lunā între fie care cerere; la espirarea lunei a treia căsătoria se pōte face, ori care arū fi rezultatulū cererii respectuoase, fie și tăcerea (Civ. 134, 136, ur (Civ. Fr. 152).

136. După ămplinirea vîrstei de 30 ani căsătoria se va putea face la o lunā după trimiterea actului respectuosū (Civ. 135) (Civ. Fr. 153).

137. Actulū respectuosū se va comunica, prin organulū primarului Comunei, persōnelorū convenite, saū în lipsa lorū la domiciliū; și primarulū va da chitanță formalā celorū ce aū făcutū actulū respectuosū, spre a le servi de dovadā, că s'a conformatū legei. (Civ. Fr. 154).

138. Cândū acela cărui s'arū fi convenitū a se face actulū respectuosū, va fi absente căsătoria se va face și fără un asemenea actū, daca fitorii soți vor ănfățișa otārîrea tribunalului de prima

instanță prin care s'a declarat absentă, sau cel puțin copiă după ordinul tribunalului pentru a se face cercetare despre absență (Civ. 87, 102, 105, 124, ur.) (Civ. Fr. 155).

139. Oficerul stărei civile care va fi celebrat căsătoria băteilor sau a fetelor neajunși încă în vârsta prescrisă la Art. 131, fără consimțământul persoanelor îndrituite a-lu da după Art. 131, 132 și 133, va fi pedepsit, după cererea persoanelor interesate sau a ministeriului public, conform Art. 162, din codicele penale (Civ. 59, 62 §. 4, 131, 140, 164—P. 162) (Civ. Fr. 156).

140. Oficerul stărei civile care va fi celebrat cununia fără să existe dovadă că s'a făcut actul respectuos, când acesta este cerut de lege, va fi pedepsit cu închisoare de la o lună până la trei, și cu amendă de la una sută până la trei sute lei (Civ. 134-138—P. 162) (Civ. Fr. 157).

141. Copilul natural, care va fi perdut pe muma sa, sau a cărui mamă se va afla în neputință de a manifesta dorința sa, nu se va putea căsători înainte de vârsta de două-zeci și cinci ani, fără consimțământul tutorelui său.

142. Când tatăl, muma, bunii și bunele sunt morți, sau în neputință de a manifesta voința lor, atunci băteii, dacă n'au ajuns încă la vârsta de două-zeci și cinci ani, și fetele la acea de două-zeci și unu, nu se pot căsători fără a cere consimțământul consiliului de familie. (Civ. 355, ur.) (Civ. Fr. 160).

143. În linie directă este oprită căsătoria cu desăvârșire între ascendenți și descendenți și între afinii (cuscrii) de aceeași linie, fără deosebirea înrudirii de legiuită sau ne-legiuită însoțire. (Civ. 166, 172, 313, 660, ur.) (Civ. Fr. 161).

144. În linie colaterală, căsătoria este oprită până la a patra spiță inclusiv, fără deosebirea înrudirii de legiuită sau nelegiuită însoțire, și între afinii (cuscrii) de aceeași spiță (Civ. 150, 166, 172, 313, 660, ur.) (Civ. Fr. 162).

145. La rudenia din Sf. Botezu se oprește căsătoria între nași și fină precum și între nașă și fină.

146. Tatăl adoptiv nu poate să se căsătorească cu adoptata sa, nici cu fiica acestia, nici cu femeia fiului său adoptiv. (Civ. 309, ur; 313)

147. Adoptatul fiu nu se poate căsători cu aceea ce a fost femeia înfiitorului tată, nici cu fiica lui, nici cu muma lui, nici cu sora mamei lui sau a tatălui său. (Civ. 309, ur.)

148. Nu este slobodă a se căsători cineva cu adoptata soră a tatălui său, a mamei, a bunului său a bunei sale. (Civ. 309, ur.)

149. Tutorele sau curatoarele nu se pöte cäsători cu nevrsnica ce se aflä sub tutela sa.

Asemenea nici tatälü tutorelui, nici fratele acestuia care încă se aflä sub pärintésca putere, nici fiulü tutorelui nu pöte lua în cäsătorie pe pupilä,⁽¹⁾ färä de priimirea și înscrisa adeverință a tribunalului coprinđătoare cä acestü tutore a datü pentru töte socotälä lämuritä, și cä însoțirea minorei cu elü, sau cu altulü din numitele persöne, va fi spre folosulü ei. (Civ. 349, ur; 355, ur).

150. Cu töte acestea Dömnulü, pentru motive grave, va putea acorda dispensä din prohibițiunile coprinse în art. 144 din acestü codice, adicä pentru cäsătoriile dintre cumnați și cumnate, și pentru acele dintre verii și vere. (Civ. 128) (Civ. Fr. 164).

CAPITOLUL II.

Despre formalitățile relative la celebrarea cäsătoriei.

151. Cäsătoria se va celebra în publicü înaintea oficerului stärei civile alü domiciliului unei din pärtile care se însoțescü. (Civ. 49, 87, 173) (Civ. Fr. 165).

152. Cäsătoria sävärșitä în țerä streinä, între Români, sau între Români și streini, va fi puternicä și în țerä, daca se va fi celebratü dupä formele usitate în acea țerä, și daca Românulü nu va fi contravenitü dispozițiunilorü coprinse în Capit. precedentü. (Civ. 2, 34, 35) (Civ. Fr. 170).

CAPITOLUL III.

Despre opozițiuni la cäsătoriä.⁽²⁾

153. Dreptulü de a forma opozițiune la celebrarea cäsătoriei ilü are persöna legatä prin cäsătoria cu una din pärtile contractante. (Civ. 52, ur; 130, 157, 161) (Civ. Fr. 172).

154. Tatälü și, în lipsa tatälui muma, iar în lipsa și a tatälui și a mumei, bunulü și buna potü forma opozițiune la cäsătoria copiilorü și descendențilorü lorü, chiarü de vorü avea vërsta de 25 ani împliniți, sau de 21 ani împliniți pentru fete. (Civ. 52, ur; 131, nr; 135, ur; 157, 161) (Civ. Fr. 173).

155 În lipsa de ascendenți fratele sau sora, unchiulü sau mätușä

(1) Pupilä: epitropisitä.

(2) Opozițiunea la cäsătoriä este împotrivirea ce se face spre a se celebra cäsătoria.

vârulă sau vara primară, fiindă în legiuita vârstă, potă forma opozițiune, însă numai în casurile următore:

1. Cândă consimțimentulă consiliului de familie cerută de Art. 142, nu s'a dobîndită.

2. Cândă opozițiunea este basată pe starea de smintire a fitorului soț; acestă opozițiune a cării anulare o pôte pronunța tribunalulă fără nici o instrucțiune sau formalitate, nu se va primi de cătă numai cu îndatorire pentru oponente de a cere interdicțiunea și de a dobîndi, în privirea ei, otărîre formală în termenulă ce i se va da de tribunală. (Civ. 142, 157, 161. 435, ur) (Civ. Fr. 174).

156. În cele două casuri, prevădute în articolulă precedentă, tutorele sau curatorulă, nu va putea în totă cursulă tutelei sau curatelii a forma opozițiune fără a fi fostă autorisată de către ună consiliu de familie, pe care'lă va putea convoca (Civ. 155, 355, ur;) (Civ. Fr. 175).

157. Veri ce actă de opozițiune va arăta însușirea, care dă oponentelă dreptă de a o forma, alegerea de domiciliu, loculă unde căsătoria urmədə a se celebra, precum și motivele opozițiunii, a-fara numai daca va fi fostă cerută de către ună ascendinte. Tote acestea sub pedepsă de nulitate a acteloră și sub interdicțiune pentru oficerulă de stare civilă, care ară fi visată actulă ce cuprinde opozițiunea conformă art. 52 (Civ. 52—55. 97, 161) (Civ. Fr. 176).

158. Tribunalulă de prima instanță va otărî până în dece zile asupra cererei de anularea opozițiunei (Civ. 159) (Civ. Fr. 177).

159. Daca urmədə apelă, citațiunile se voră face până în trei zile, de la priimirea apelului, iar otărîrea se va da celă mai tăr-diă pînă în dece zile de la data citațiunei. (Civ. Fr. 178).

160. Daca urmədə recursă în Casațiune pricina se va trata de urgență, și se va da otărîre celă multă până în termenă de o lună de la data primirei recursului.

161. Respingându-se opozițiunea, oponentii, daca nu voră fi ascendenți, se potă ostădi la despăgubire. (Civ. 157) (Civ. Fr 179)

CAPITOLUL IV.

Despre cereri de nulitate a căsătoriei

162. Căsătoria care se va fi făcută fără consimțimentulă ambiloră soți, sau a unuia din ei, se pôte ataca numai de către soți, sau de către acela din ei, ală cărui consimțimentă nu aă fostă liberă.

Dacă a urmată eróre asupra persoanei fizice căsătoria se pöte ataca numai de către acela din soți, care a fostü amăgitü. (Civ. 129, 163, 183, 184, 953-958, 960) (Civ. Fr. 180).

163. In casulü prevădütü la Articolulü precedentü cererea de anulare nu se mai pöte priimi, dacă a urmatü împreună viețuire în cursü de șese luni, cari se vorü socoti de cândü soțulü a dobânditü deplina sa libertate, sau de cândü a recunoscutü erórea (Civ. 162) (Civ. Fr. 181).

164. Căsătoria contractată fără consimțimântulü tatălui său alü mumei, alü ascendenților, sau alü consiliului de familie, în casurile în cari acestü consimțimântü este necesariü, se pöte ataca numai de către acei alü cărorü consimțimântü este cerutü (Civ. 131—133, 142, 165, 183, 184) (Civ. Fr. 182).

165. Cererea de nulitate nu mai pöte fi pornită de către ascendenții alü cărorü consimțimântü era cerutü, dacă căsătoria va fi aprobată a nume său prin tăcere de către acei alü cărorü consimțimântü era necesariü, sau dacă a trecutü unü anü de cândü a cunoscutü căsătoria fără reclamațiune din partea. (Civ. 131, 133, 154) (Civ. Fr. 183).

166. Ori ce căsătoria contractată în contra dispozițiunelor cuprinse la art. 127, 130, 143 și 144, pöte fi atacată atâtü de către însuși soții, câtü și de către toți aceia care au vre unü interesü la acesta, precum și de către ministeriul publicü (Civ. 167, ur.; 172, 183, 184—P. 280-283) (Civ. Fr. 184).

167. Cu töte acestea căsătoria contractată de consoții care n'aveau încă vârsta cerută pentru a putea contracta căsătoria, sau din care unul numai nu ajunsese încă în această vîrstă, nu se mai pöte ataca:

1. Dacă au trecutü șese luni de cândü acesti consoți sau unul din ei au ajunsü la vîrsta competentă.

2. Dacă femeia care nu avea încă această vîrstă a devenitü grea înainte espirării acelorü șese luni. (Civ. 127, 166, 172) (Civ. Fr. 185).

168. Tatäl, muma, ascendenții și familia care au consimțitü la căsătoria contractată, în casulü prevădütü prin articolulü precedent, n'au dreptulü de a cere nulitatea ei. (Civ. Fr. 186).

169. Persónele care intentéză acțiune de nulitate contra unei căsătorii numai într'unü interesü pecuniariü, nu o potü intenta de câtü cândü acelü interesü este unü interesü actuale. (Civ. 173) (Civ. Fr. 187).

170. Soțul, în prejudiciulü căruia s'a contractatü o a doua că-

sătorie, p^ote cere nulitatea acestei din nouă căsătorii (Civ. 130, 169, 171, ur.; 183, 184 — P. 271) (Civ. Fr. 188).

171. Dacă acei din urmă căsătorii opun^u nulitatea căsătoriei celei d'ânt^{ei}, se va judeca prealabile⁽¹⁾ validitatea⁽²⁾ sau nulitatea celei căsătorii (Civ. 170) (Civ. Fr. 189).

172. Procurorul^u în toate casurile, cărora s'a aplicat^u Art. 166, însă cu modificățiunile prescrise la art. 167, p^ote, și e dator^u să ceră nulitatea căsătoriei în timpul^u vieții ambilor^u soți și condamnarea lor^u la despărțire. (Civ. 181, ur.) (Civ. Fr. 190).

173. Ori-ce căsătorie, care s'ar fi făcut^u în taină și nu s'a celebrat^u înaintea ofierului competente al^u stării civile, se p^ote ataca de către însuși soțul, de către tatăl^u și muma, de către ascendenți și de către toți aceia cari^u au la acesta un^u interes^u actual, precum și de către ministeriul^u public^u. (Civ. 49, ur.; 61, 151, 154, 174, 178) (Civ. Fr. 191).

174. Dacă căsătoria n'a fost precedată de cele două publicațiuni prescrise de lege, s'au^u dacă intervalul timpului prescris pentru publicațiuni și celebrare nu s'a observat^u, procuratorul^u va provoca în contra ofierului stării civile o amendă bănească, care nu va putea trece peste 300 lei, și în contra părților contractante sau în contra acelor^u, sub puterea cărora ele au făcut^u această contravențiune, o globire proporționată cu averea lor^u (Civ. 49, ur.; 175) (Civ. Fr. 192).

175. La pedepsele pronunțate prin articolul^u precedente, se vor supune persoanele însemnate în el^u, pentru ori-ce contravențiune la regulile prescrise în art. 151, chiar de nu s'ar considera acele contravențiuni îndestulătoare pentru a se pronunța nulitatea căsătoriei. (Civ. 60, 61) (Civ. Fr. 193).

176. Nimenea nu p^ote reclama titlul^u de soț și efectele civile ale căsătoriei, dacă nu presintă un^u act^u de celebrațiune a căsătoriei, înscris^u în registrul^u stării civile, afară de casurile prevădute de art. 33 sub titlul „actele stării civile. (Civ. 27; ur.; 32, 38, 62, 177, ur.) (Civ. Fr. 194).

177. Posesiunea de stat^u (3) nu va putea dispensa pe acei ce se pretind^u căsătorii și o invocă, de a înfățișa actul^u de celebrarea căsătoriei înaintea ofierului stării civile (Civ. 62, 176, 178, 293) (Civ. Fr. 195).

178. Când^u este posesiunea de stat^u, și când se înfățișază actul de celebrarea căsătoriei înaintea ofierului stării civile, soții nu

(1) Prealabile: mai înainte. — (2) Validitatea: tăria. — (3) Posesiunea de stat^u este ființa a mai multor^u fapte din care rezultă că cutare este căsătorit^u cu cutare, s^{eu} este fiul^u legitim^u al^u cutărui.

potă fi primiți a contesta validitatea acestui actă (Civ. 62, 173, 176, ur; 293) (Civ. Fr. 196).

179. Cu tóte acestea, daca în casurile prevădute la art. 176. și 177, există copii făcuți de doué persóne, cari au viețuit împreună în publică ca barbată și femée, și cari amândoi au încetată din viață, legitimitatea copiilor nu se póte contesta, sub singurul cuvânt că nu se represintă actulă de căsătórie, oră când această legitimitate se dovedește prin o posesiune de stat necontrađisă prin actul de naștere (Civ. 180, 292—295) (Civ. Fr. 197).

180. Când dovada celebrării legale a căsătóriei se află dobândită prin rezultatul vre-unei procedure criminale, înscrierea sentinței în registrele stărei civile, asigură căsătóriei, din đioa celebrării sale, tóte efectele civile, atât în privirea consoților, cât și în privirea copiiloră născuți din acea căsătórie (Civ. 27, 181, 182, 299, 300—P. 123—125, 140, 203—205) (Civ. Fr. 198).

181. Dacă soțil, saă unul din ei a încetat din viață, fără a fi intentat vre o acțiune, acțiunea civilă póte fi intentată de către reprezentanții lor, saă singuri pentru sine, saă totă de o dată cu acțiunea publică intentată de către Procuror (Civ. 172, 174, 182, 299, 300) (Civ. Fr. 199).

182. Dacă funcționarul stărei civile, saă oră-care alt autor ală fraudei a încetat din viață când s'a intentat acțiunea în contra sa, moștenitorii lui vor fi urmăriți înaintea tribunalului civile, pentru desbăgubire, de către procuroră în ființa părților interesate, și dupe denunciațiunea făcută din partele (Civ. 33, 37, 653) (Civ. Fr. 200).

183. Căsătória care s'a declarat nulă totuși produce efectele sale civile, atât în privirea soților cât și în privirea copiilor, daca ea s'a contractat cu bună credință. (Civ. Fr. 201).

184. Daca buna credință există numai din partea unuia din ambii soți, căsătória produce efectele sale civile numai în favórea soțului celui cu bună credință și a copiilor născuți din acea căsătórie. (Civ. Fr. 202).

CAPITOLUL V.

Despre obligațiunile ce isvorăscă din căsătórie.

185. Căsătórii contractéză împreună, prin singurul faptă ală

căsătoriei, îndatorirea de a alimenta.⁽¹⁾, a întreține și a'și educa copiii. (Civ. 190, ur; 314, 338, ur; 759) (Civ. Fr. 203).

186. Copilul nu poate cere de la tată, sau mamă vre o parte din averea lor spre ase căsători, sau a'și crea vre un stabiliment. (Civ. Fr. 204).

187. Copii sunt datorii a da alimente tatălui și mamei lor, și celor-alți ascendenți cari se vor afla în lipsă. (Civ. 185, 189, ur; 314, 831) (Civ. Fr. 205).

188. Ginerii și nurorile sunt datorii asemenea și în aceleași împrejurări a da alimente socrului și sócrei. Acéastă îndatorire încetădă însă:

1° Cândú sócra se căsătorește de a doua óră.

2° Cândú acela din soți care producea afinitatea (cuscria) și copiii născuți din căsătoria sa cu cel-alt soțú, aú muritú (Civ. 187, 189. ur) (Civ. Fr. 206).

189. Obligațiunile ce rezultă din aceste dispozițiuni sunt reciproce. (Civ. 187, ur) (Civ. Fr. 207).

190. Alimentele se dau în proporțiune cu trebuința acelorú care le reclamă, și cu starea aceluia care e datorú să le întâmpine (Civ. 191, ur) (Civ. Fr. 208).

191. Cândú acela care dă, sau acela care primește alimentele ajunge într'o stare ast-fel, că unul nu le mai poate da sau acel-alt nu mai are nevoie de ele în total sau în parte, se poate cere a fi avăratú, sau a se face reducțiune din ceia ce da. (Civ. 192) (Civ. Fr. 209).

192. Daca persóna care e datóre a înlesni trebuințele viețuirei, va justifica că nu mai poate plăti pensiuine de întreținere, tribunalul poate, dupe ce va cerceta și se va încredința de adevărú, să ordone ca să primescă în locuința sa, să alimenteze și să întrețină pe acela căruia era dator a da acea pensiuine. (Civ. 193) (Civ. Fr. 210).

193. Tribunalul va otări asemenea daca tatál sau muma, care va oferi a primi să alimenteze și să întrețină în casa sa pe copilulú, căruia este datorú a da miđlóce de viețuire, va putea fi scutitú de plata pensiuinei în baní. (Civ. 185, 192) (Civ. Fr. 211).

1) Prin alimente, în sensulú legalú, nu se înțelege numai hrana, ci încă și alte necesarií spre a viețui, precum locuința și îmbrăcăminteá.

CAPITOLUL VI.

Despre drepturile și datoriile respective ale soților.

194. Soții își datoresc unu altuia credința, sprijin și ajutor. (Civ. 61, 195, ur; 211, ur—P. 269, 270) (Civ. Fr. 212).

195. Bărbatul e dator protecțiune femeii, femeia ascultare bărbatului. (Civ. 1224) (Civ. Fr. 213),

196. Femeia este datoră să locuiască împreună cu bărbatul său, și să-l urmeze ori în ce locu va găsi el de cuviință să-și stabilească locuința sa; bărbatul este datoru a o primi și a-i înlesni tot pentru viețuirea ei, dupe starea și puterea sa (Civ. 93, 185, 250, 277 452) (Civ. Fr. 214).

197. Femeia nu pôte porni judecată, fără autorisațiunea⁽¹⁾ bărbatului ei, chiaru și în casulă când e comerciantă publică (Civ. 198, 200, 202, 1224—Co. 5,6) (Civ. Fr. 215).

198. Autorisațiunea bărbatului nu se cere când femeia va fi urmărită înaintea judecătorei, în pricină criminale sau polițienestă. (Civ. Fr. 216).

199. Femeia având chiar paraferna⁽²⁾, nu o pôte da, instraina, ipoteca, nu pôte dobândi avere cu titlu onerosu sau gratuitu, fără concursulă bărbatului la facerea actului, sau prin deosebitu consimțiment înscrisu (Civ. 200, 202, 208—Co. 5, 6) (Civ. Fr. 217)

200. Déca bărbatulă se opune a da femeii autorisațiune de a porni judecată, tribunalulă îi pôte da acéstă autorisațiune. (Civ. 197, 198) (Civ. Fr. 218).

201. Daca bărbatul se opune de a autorisă pe femeie ca să facă vre un act, femeia pôte să chiăme d'a dreptul pe bărbatū înaintea tribunalului de ântea instanță din districtul (județul) domiciliului comunei, care pôte să dea sau nu autorisațiunea sa, după ce va asculta aretările bărbatului în Camera de consiliu sau va fi dovadă despre chierarea sa. (Civ. 93, 199, 203, ur.) (Civ. Fr. 219)

202. Când femeia căsătorită care va avea parafernă, vá face comerčiu conform art. 5 din codicele de comerčiu, ea se va putea obliga, fără autorisațiunea bărbatului, pentru totu ce privesce negoțulu său.

Iar când femeia măritată, ne având parafernă, va face comerčiu

(1) Autorisațiune: împuternicire— (2) Prin *parafernă* se înțelege bunurile a căror proprietate și venitū este alū femeii. Asemenea bunuri se numeau până acum *ecsopriă*.

se va urma dupe art. 6 din codicele de comerciū. (Civ. 197, 199) (Civ. Fr. 220).

203. Când bărbatul este căduț sub o condemnațiune criminală, chiar la casū când decisiunea este dată în lipsă (contumace), femeia, chiar în vârsta legiuită, nu pōte în timpul cât ține osēnda să pornescă judecată, nici să contracteze de cât după autorisațiunea tribunalului, care pōte în acest casū să dea autorisațiunea sa, fără ca să fi chiămat sau ascultat pe bărbat. (Civ. 197, 199, 204—P. 7.—Pr. P. 470, ur.) (Civ. Fr. 221)

204. Dacă bărbatul se află sub interdicțiune sau absent, tribunalul pōte, după arpețierea împrejurărilor, a autorisa pe femeia sau ca să stea la judecată, sau ca să contracteze. (Civ. 106, ur; 197, 199, 205, 435, ur.) (Civ. Fr. 222).

205. Dacă bărbatul este minore⁽¹⁾, femeia trebuie să aibă autorișațiunea tribunalului sau ca să stea la judicată, sau ca să pōtă contracta. (Civ. 197, 199, ur; 342) (Civ. Fr. 224).

206. Őri-ce autorisațiune generală, chiar când este stipulată prin contractul de căsătorie, nu este valabile de cât pentru administrațiunea bunurilor cari sunt parafernale. (Civ. Fr. 223).

207. Numai femeia, bărbatul, sau moștenitorii lor pōt cere anularea tocmelelor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorișațiune. (Civ. 197, 199, 820, 951, 952,) (Civ. Fr. 225).

208. Femeia pōte face testament, fără autorișațiunea soțului său. (Civ. 802, 858, ur) (Civ. Fr. 226).

CAPITOLUL VII.

Despre desfacerea căsătoriei.

209. Căsătoria se desface:

1. prin mōrtea unuia din soți.
2. prin despărțenia legală pronunțată. (Civ. Fr. 227).

CAPITOLUL VIII.

Despre a doua căsătorie.

210. Femeia nu pōte trece în a doua căsătorie de cât după dece luni depline de la desfacerea celei d'ântei căsătorii. (Civ. 209, 278) (Civ. Fr. 228).

(1) Minore: nevinsnicū.

TITLUL VI.

Despre despărțenia(¹)

CAPITOLUL I.

Despre cauzele despărțeniei.

211. Bărbatul sau femeia poate cere despărțenia pentru cauză de adulteriu. (Civ. 194—P. 269, 270) (Civ. Fr. 229)

212. Căsătorii pot, fie-care în parte, cere desfacerea căsătoriei pentru escese, cruzimi sau insulte grave ce și va fi făcută unul altuia. (Civ. Fr. 231)

213. Desființarea căsătoriei se poate cere și dobîndi când unul din soți va fi osîndit la munca silnică sau la reclusiune. (Civ. 243 P. 7 §. 1, 2, 3.) (Civ. Fr. 232).

214. Consimțimentul mutual și stăruitor al soților, exprimat în chipulă prescrisă de lege, în condițiunile și după cercările determinate de lege, va servi de dovadă îndestulă că viața în comună le este nesuferită și că, în privința lor, este o cauză peremptoriă(²) de despărțenie. (Civ. 254—276) (Civ. Fr. 233).

215. Despărțenia se poate pronunța:

În contra soțului care a vrăjmășit viața celui altu soțiu, sau sciind că alții o vrăjmășesc nu i-a făcutu arătare îndată.(³)

(1) Despărțenia s'eu divorțiulul a fost admisu și în Franța prin legea din 31 Martie 1803. Dar s'a desființat prin legea din 8 Maiu 1816. Cu toate astea textul legiurei Franceze s'a conservat în colecțiunea Codiciloru, și dupe această legiure s'a luat și dispozițiunile coprinse în codicele nostru.

Pînă acum căsătoria la noi se despărțea de către tribunalele bisericesti, pentru cauzele coprinse în pravila bisericescă de la partea II cap. IV. Din acestea însă, condica lui Caragea a recunoscut numai o parte, care se coprindeau la partea III cap. 16.

(2) Prin o cauză peremptorie, în casul de fajiă, se înțelege o cauză în contra căria nu mai are a se mai zice nimic. nu mai are a i se oppune nimic.

(3) Dupe Cod. Caragea, art. 6 (part. 3 cap. 16.) alin. e, care zicea:

„Căud bărbatul va dovedi cum că nevasta lui a cugetat reu împotriva vieței sale, s'eu muerea cum că bărbatul i-a cugetat reu, atunci trebuința e a se despărți.“

CAPITOLUL II.

Despre despărțeniă pentru cauză determinată.

SECȚIUNEA I.

Despre formalitățile despărțirii pentru cauză determinată.

216. Ori-care ar fi natura faptelor sau a delictelor, cari ar provoca cerere de despărțenie pentru cauză determinată, o asemenea cerere nu se poate face de cât numai la tribunalul civil al districtului, in care soții își au domiciliul. (Civ. 87, 93) (Civ. Fr. 234).

217. Dacă vre una din faptele imputate de soțiul care cere desfacerea căsătoriei va fi de natură a da loc urmăririi criminale din partea ministerului public, acțiunea despărțenii se va suspenda pînă ce se va da otărîrea curții cu jurați; atunci se va putea reîncepe judicata fără a fi permisă a deduce din acea hotărîre vre o respingere sau excepțiune prejudiciabile in contra soțiului care a făcut cererea. (Pr. P. 212, ur.) (Civ. Fr. 235).

218. Ori-ce cerere de despărțenie va arăta cu amăruntul faptele; cererea se va da împreună cu dovedile, de vor fi, președintelui tribunalului, sau judecătorului ce-i va ținea locul, de către soțiul care cere desfacerea căsătoriei în persoană, afară numai dacă va fi impedită de bôlă, in care casă, după cererea sa și eliberarea unui certificat de bôlă a vre-unui medic, magistratul se va duce la domiciliul reclamantului ca să priimască acolo cererea sa (Civ. 211, ur. 219, ur.) (Civ. Fr. 236).

219. Judecătorul, după ce va fi ascultat pe reclamant, și-i va face observațiunile ce va socoti de trebuință, va parafa cererea și dovedile alăturate, și va încheia procesul verbal pentru priimirea lor.

Acestu proces verbal se va subscrie de judecător și de reclamant, afară numai dacă nu va sci a scrie, pentru care se va face mențiune în procesul verbal. (Civ. 218, 220, ur.) (Civ. Fr. 237).

220. Judecătorul va ordona prin procesul verbal ca părțile să se infățișeze înaintea sa la ziua și ora ce va determina. Spre acestu sfîrșit se va trimite copie după ordonanța sa persoanei in contra căria se cere desfacerea căsătoriei. (Civ. 221, 224, ur.) (Civ. Fr. 238).

221. In ziua otărîtă judecătorul va da ambilor soți, de se vor

înfățișa, sau reclamantului, dacă numai singurū se va înfățișa, consiliurile ce va găsi cu cale spre a săvârși împăciuirea. De nu va putea isbuti va încheia procesū verbale și va ordona a se comunica cererea și doveđile ministeriului publicū și va referi despre tôte tribunalului. (Civ. 222, ur. 229, ur.) (Civ. Fr. 239).

222. După trei zile tribunalul, după referatul președintelui său alū judicătorului ce'i ține loculū și după conclusiunile ministeriului publicū, va acorda sau va suspende permisiunea de a se face citațiuni părților; suspendarea nu pôte trece peste două decii de zile. (Civ. Fr. 240).

223. Reclamantulū va cere de la tribunal a se cita, după formele obicnuite, pîritul, ca să se înfățișeze în persónă în sedința secretă și în termenul prescriș de lege; se va trāmite împreună cu citațiunea părții pîrite copiā după cererea de despărțeniā și după actele doveditoare. (Civ. 224, ur.) (Civ. Fr. 241).

224. La expirarea termenului, dacă partea pîrită se va înfățișea său nu, reclamantulū în persónă, asistatū de unū sfātuitorū, de va găsi de trebuință, va espune său va face a se espune motivele cererii sēlle, va înfățișea doveđile și va spune numele martorilor ce va fi avēndū. (Civ. 225, 231, ur. 234, ur. 237, ur.) (Civ. Fr. 242).

225. În materie de despărțire de căsătorii părțile nu vorū putea să se înfățișeze prin procuratori cari să pledeze. (Civ. 224, 237).

226. Dacă pîritul se va înfățișea în persónă va putea propune observările sēlle atâtū asupra motivelorū cererii câtū și asupra actelorū ce vorū fi produse de reclamantū și asupra martorilorū numiți de reclamantū. Pîritul va numi pe martorii ce'si propune a înfățișea și asupra cărorā reclamantulū va face și elū observațiunile sēle. (Civ. 232, ur. 237, ur. 239) (Civ. Fr. 243).

227. La a lorū înfățișare se va întocmi procesū verbale despre spusele și observațiunile părților, precum asemenea și mār-turisirile ce unulū său altul pôte face.

Se va da citire procesului verbale persónelorū înfățișate, cari se vorū îndatora a-lū subscrie, și se va face într'adinsū mențiune despre semnătura lorū sau de declarațiunea că n'aū pututū, sau n'aū voitū să subscrie. (Civ. Fr. 244).

228. Tribunalul va soroci părțile pentru audiența publică a cării di și oră o va ficsa; va ordona a se comunica lucrările ministeriului publicū și va numi unū raportoriū. (Civ. 220, 229, ur. 231) (Civ. Fr. 245).

229. La dioa și ora otărită, asupra raportului judecătorului ra-

portorū, după ce se va asculta ministeriul publicū, tribunalul va otări mai întâiū asupra neadmiterii cererii de despărțenie, de va fi fostū propusă.

Cândū motivele neadmiterii se vorū găsi temeinice, cererea de despărțeniă se va respinge; în casulū contrariū, seū de nu se va fi făcutū propunerea de neadmitere, cererea de despărțeniă se va admite. (Civ. 221, 230, ur.) (Civ. Fr. 246).

230. Îndată după admiterea cererii de despărțeniă, asupra raportului judecătorului raportorū, ascultându-se și ministeriul publicū, tribunalul va otări asupra fondului, dacă va găsi cauza în stare de a fi judecată; la din contra, va admite pe reclamantū a dovedi faptele, pe cari și fondéză arătările și pe pârītū a dovedi contrariulū. (Civ. 211, ur. 229, 231, ur.) (Civ. Fr. 247).

231. Asupra fie-cărui actū al pricinii, părțile, după raportulū judecătorului, și mai înainte de a vorbi Ministerial publicū, potū propune contestațiunile lor, mai întâiū asupra motivelorū de admitere și apoi asupra fondului, dar în nici unū casū asistentul reclamantului nu va fi admisū, dacă reclamantul însuși nu se va infățisa în persónă. (Civ. 225, 229, 232, ur.) (Civ. Fr. 248).

232. Îndată ce se va pronuncia otărirea care va ordona a se face cercetări, grefierul tribunalului va ceti partea procesului verbale care conține numele martorilorū propuși, și pe cari părțile aū cerutū a fi ascultați.

Părțile vorū fi vestite de către președinte că mai potū propune și alți martori; în-ă că după acesta nu vorū mai puté fi priimate a mai face și alte propunerī. (Civ. 224, 226, ur; 233, ur; 239) (Civ. Fr. 249).

233. Părțile vorū face propunerile lorū îndată în contra acelor martori ce vor voi a se depărta. Tribunalul va otări asupra acestorū propunerī, după ce va asculta pe Ministeriul publicū. (Civ. 226, 232, 234, ur) (Civ. Fr. 250).

234. Rudelē părților, afară de copii și descendinți, nu potū fi respinși ca martori, sub cuvētū de rudenă, precum asemenea nici slugelē căsătoriților, sub cuvētū că suntū slugi; dară tribunalul va judeca și va apreția după împrejurări depunerile rudelō și ale slugilorū. (Civ. 224, 232, ur.) (Civ. Fr. 251).

235. Ori ce otărire care ar admite vre o dovadă testimoniale va denumi pe martorii ce urméză a fi ascultați, și va otări dīoa și ora în cari părțile sunt datōre a'ī aduce la tribunal. (Civ. Fr. 252).

236. Depunerile martorilor se vor priimi la tribunal în sedință secretă de față cu Ministeriul publicū, cu părțile, sfătuitorii saū

amicii loră pînă la numărul de trei din fie-care parte. (Civ. 224. 237) (Civ. Fr. 253).

237. Părțile, prin sine sau prin organul sfătuitoților, potă face martorilor observațiunile și interpelațiunile ce vor găsi de cuviință, fără însă ca să 'i întrerupă în cursul depuneriloră ce au a face (Civ. 226, 233, 238, ur.) (Civ. Fr. 254).

238. Fie-care depunere se va face în scrisă, precum asemenea și tôte ȃsele și observațiunile ce se vor face asupra aceloră depuneră.

Procesul verbale al cercetării se va ceti atătă martorilor cătă și părților; și unii și alții vor fi datoră a-lă subscrie. Se va face mențiune despre subscrierea loră, sau despre a lor declarare că nu potă sau nu voiesc a subscrie. (Civ. 227) (Civ. Fr. 255).

239. După sevărșirea celor două cercetări sau a celei cerute de reclamant, dacă părătul nu a adus martori, tribunalul va soroci părțile pentru ședința publică a căreia ȃi și oră o va determina. Va ordona a se comunica lucrările ministeriului publică și va numi un raportore.

Ordonanța de sorocire se va notifica părțului în termenulă ce se va otări prin acea ordonanță. (Civ. 220, ur; 223, ur; 228, ur, 240) (Civ. Fr. 256).

240. La ȃia otărită pentru judecata definitivă se va da cetire raportului de catre judecătorelă însărcinat cu el. Părțile vor putea mai la urmă face prin înșile tôte observațiunile ce vor socoti folositoră pricinei lor. Dupe acēsta ministerulă publică va lua conclusiunile sale.

Otărirea definitivă se va pronuncia în sedință publică. (Civ. 239) (Civ. Fr. 257, 258).

241. Când cererea de despărțeniă se va fi făcut pentru motiv de violință, asprime, sau injuriă grave, chiar dupe ce tôte voră fi bine constatate, judecătorelă au facultatea de a nu admite îndată despărțeniă. În acest cas mai nainte de a otări, vor autorisa pe femeia a părăsi locuința bărbatului său, fără a fi datore ca să'lă primescă la dēnsa, dacă ea nu va voi; și voră condamna pe bărbatū a'l plăti o pensiuine de întreținere în proporțiune cu mijlăcele sale, dacă femeia însăși nu va avē venituri îndestulătore pentru susținerea trebuințeloră sale. (Civ. 93, 212, 242) (Civ. Fr. 259).

242. Dupe ună anū de cercare, dacă părțile nu vor reveni la împreună viațuire, soțulă reclamantū pōte face a se cita cel-l-altū soțū înaintea tribunalului în termenulă prescristū de lege, pentru a asculta definitivă otărire, care atnci va admite despărțeniă (Civ. 241) (Civ. Fr. 260).

243. Când despărțenia se va cere pentru cuvântul că unul din soți se află condamnat la osînda muncii silnice sau a reclusiunii, singurile formalități de observat constă: a înfățișa tribunalului de prima instanță o copie legalisată după otărîrea prin care s'a condamnat, cu un certificat de la curtea cu jurați, care să constate că acea otărîre nu mai pôte fi atacată prin nici o cale legală. (Civ. 213—P. 7, § 1, 2, 3—Pr. P. 212 ur) (Civ. Fr. 261).

244. În casu de a se face apel în contra sentinței de admisiune, sau a judecătii definitive date de tribunalul de prima instanță în materiă de despărțenie, cauza se va cerceta și se va judeca de urgență de către Curtea Apelativă. (Civ. 229, 240, 245, ur) (Civ. Fr. 262)

245. Apelul nu se va primi de cătũ daca va fi fostũ dat în cele douẽ luni socotite din ziua din care s'a comunicatũ apelantului otărîrea datã în ființa ambelor părți, sau în lipsã; termenulũ spre a face recurs de casațiune în contra unei otăriri definitive, va fi de trei luni din ziua comunicațiunei otărîrei.

Recursul în casațiune va suspenda esecutarea otărîrei. (Civ. 244, 246, 248) (Civ. Fr. 263).

246. În virtutea orĩ-cãreia otăriri datã în ultima instanță, sau care a dobândit putere de lucru judecat, și care va fi autorisatũ despărțenia, soțul ce a dobândit-o va fi datorũ a înfățișa oficiãrului stãrei civile, în termeni de douã luni, copie legalisatã dupe acea otărîre spre a se înscrie în registrulũ stãrei civile în care s'a înscrisũ și actulũ de cãsãtorie (Civ. 27, 35, 151. 247, ur) (Civ. Fr. 264).

247. Aceste douẽ luni se vor socoti în privința judecătii de la prima instanță dupe expirarea termenului de apel; în privința otărîrilor date de curtea de apel în lipsa pãrîtului, dupe expirarea termenului de opozițiune; și în privința judecătii contradictorie în cea din urmã instanță dupe expirarea termenului pentru recursul în casațiune (Civ. 240, 244, ur; 246, 248) (Civ. Fr. 265).

248. Soțul reclamantũ, care va fi lãsat sã trecã cele douẽ luni determinate mai sus fãrã a împlini formalitatea prescãrã la art 246, va perde beneficiul judecătii ce cãstigase, și nu va mai putẽ reincepe acțiunea sa pentru despărțenie, de cãtũ numai pentru o altã causã nouã, în care cas pôte sã se întemeieze înainte judecătii și pe causele cele vechi. (Civ. 247) (Civ. Fr. 266).

SECȚIUNEA II.

Despre măsurile provisorii, ce se pot lua în urma cererii de despărțenie pentru cauză determinată.

249 Ținerea provisorie a copiilor va rămâne bărbatului, în procesul de despărțenie, afară numai dacă se va otări în altfel de către tribunal, după cererea mamei, sau a familiei, sau a ministerului public, spre folosul copiilor. (Civ. 93, 326) (Civ. Fr. 267).

250. Femeia în procesul de despărțenie va putea părăsi domiciliul bărbatului, în timpul cât va ține procesul, și cere o pensie de întreținere, în proporție cu mijloacele bărbatului.

Tribunalul, dacă va încuviința această cerere, va otări totuși o dată și suma de bani ce bărbatul va fi dator să dea femeii sale pentru întreținere. (Civ. 93, 196) (Civ. Fr. 268).

SECȚIUNEA III

Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenie pentru cauză determinată.

251. Cererea de despărțenie se va stinge prin împăcarea soților urmată după întemplantarea faptelor, care ar fi putut sprijini acea cerere, sau după pornirea cererii de despărțenie (Civ. 211, ur. 216, ur. 252 ur.) (Civ. Fr. 272).

252. În ambele aceste cazuri, cel ce cere despărțenie va fi respins; el va putea însă porni o nouă cerere de despărțenie pentru cauze provenite după împăcare, și în asemenea caz el se va putea servi întru sprijinirea cererii sale și de cauzele cele vechi. (Civ. 248, 251, 253) (Civ. Fr. 273).

253. Dacă cel ce cere despărțenie tăgăduiește că ar fi urmat împăcare, cel altu soț poate dovedi că a urmat, atât prin înscris, cât și prin martori, după forma prescrisă prin *precedentul capitul.*⁽¹⁾ (Civ. 216, ur; 251) (Civ. Fr. 274).

(1) Cu greșială se trimite aici la *precedentul capitul*, care tratează despre cauzele despărțeniei; ci trebuie a se zice „*prin prezentul capitul*” sau și mai esact, precum e în testul francez „*prin întâia secțiune a prezentului capitul*.”

CAPITOLUL III.

Despre despărțeniă prin consimțimentul mutual.

254. Consimțimentul mutual al soților, nu va fi primit, dacă bărbatul are mai puțin de 25 ani, sau femeia mai puțin de 21 ani. (Civ. 214) (Civ. Fr. 275).

255. Consimțimentul mutual nu va fi primit de câtă dupe trecerea de două ani de la săvârșirea căsătoriei. (Civ. 214, 254, 257, ur.) (Civ. Fr. 276).

256. Consimțimentul mutual nu se va mai primi după 20 ani de căsătorie, nici dupe ce femeia va fi împlinită vârsta de 45 ani. (Civ. 214) (Civ. Fr. 277).

257. În nici un cas consimțimentul mutual al soților nu va fi îndestulător, dacă acel consimțiment nu va fi autorizat de către tatăl sau mama, sau de către ceilalți ascendenți, în viață fiind, potrivit regulilor prescise la articoli 131, 132 și 133 din titlul al V-lea pentru căsătorie. (Civ. 214, 258, ur.) (Civ. Fr. 278).

258. Soții otărâți a se despărți, prin consimțimentul mutual, vor fi datorți a face mai întâiu inventariu și prețuire a întregilor lor averi mișcătoare și nemișcătoare și a regula drepturile lor respective, în privirea cărora sunt liberți de a face învoelă. (Civ. 214, 259, ur.) (Civ. Fr. 279).

259. Ei vor fi asemenea datorți a face între dênșii înscrisă tocmelă asupra următoarelor puncte:

1. Cuî urmază a fi încredințați copii ce vor fi avut din căsătoria lor, atât pentru timpul cercării, cât și dupe pronunțarea despărțeniei.

2. Ce sumă va fi datoră bărbatul a da femeii sêle, în intervalul acela de timp, dacă ea nu va avea venitură îndestule spre a întâmpina trebuințele ei. (Civ. 249, 250, 257, 258, 260, ur.) (Civ. Fr. 280).

260. Soții se vor presenta împreună și în persoană înaintea președintelui tribunalului civile al districtului, unde 'și au domiciliul, sêu la judecătorul care ține locul președintelui, și 'și vor declara voința lor de a se despărți, în prezența a doi martori aduși de ei. (Civ. 93, 196, 214, 261, ur.) (Civ. Fr. 281).

261. Judecătorul va face atâtă ambilor soți întruniți câtă și fie căruî din ei în parte, în prezența celor două marturi, sfaturile și îndemnările ce elu va găsi de cuviință, le va ceti Capitolul IV din acestu titlu care regulază efectele despărțeniei, și

le va arăta toate consecvențele faptului lor. (Civ. 277-285) (Civ. Fr. 282).

262. Dacă soții și după acesta voru stărui în otărîrea de ei lutată, li se va da actă de către judecătoră după cererea loră de despărțenia prin consimțimētă mutuale, și voru fi datori de a presenta și a depune îndată în tribunală, pe lângă actele prescise de art. 258 și 259, și următorele:

1. Actulă de nascere și acel de căsătoria.

2. Actele de nascere și de încetare din vieță a copiilor născuți din căsătoria lor.

3. Declarațiunea autentică din partea părinților loră sau a altoră ascendenți în vieță fiindă, care să rostescă că, pentru causele loră cunoscute, autorisěză pe fiulă sau pe fiia loră, pe nepotul de fiuă sau pe nepota de fiă căsătorită sau căsătorită cu cutare, de a cere despărțenia prin consimțimētă mutuale și de a consimți la elă.

Tații, mamele, bunele soților vor fi presumpți⁽¹⁾ ca în vieță până se vor infățisa acte constatătore încetării lor din vieță. (Civ. 41, ur. 49, ur. 64, ur; 257) (Civ. Fr. 283).

263. Tribunalulă va închia procesă verbale de tot ce se va fi rostită și făcută în virtutea acticoleloră precedenți; actele aduse de soți voră remănă în tribunal.

În procesulă verbale se va face mențiune despre autorisațiunea ce va trebui a se da de judecătoră femeiei, pentru a se retrage din casa conjugale.⁽²⁾ (Civ. 93, 196) (Civ. Fr. 284).

264. Declarațiunea de despărțenia a soților va trebui a fi repetită la a patra, la a șeptea și la a decea lună, observându-se aceleași formalități; la fie-care repetire soții vor fi datori a constata formală că tata și mama sau alți ascendenți, în vieță fiind, presistă⁽³⁾ în cea d'ântăiu a lor otărîre. (Civ. 260, 263) (Civ. Fr. 285).

265. În cinci-spre-dece zile, după espirărea ună ană de la întăia declarațiune, soții asistați fie-care de două persone notabile din comună, și în vĕrstă de patru-deci ană cel puțină, se vor presenta împreună și în persună, înaintea președintelă său a judecătorulă care 'i ține locul, îi vor dă copii adeverite după cele patru procese verbale care coprine consimțimētă mutuală d'impreună cu toate actele anescate la ele, și vor cere de la judecă-

(1) Presumpți: socotiți. — (2) Casa conjugală este acea în care trăiau soții împreună. — (3) Peristă: stăruescă.

toru fie-care în parte, însă în prezența unul altuia și a notabililor de mai sus, admiterea despărțeniei. (Civ. 260, 266) (Civ. Fr. 286).

266. Dupe ce judecătorul și asistanții vor fi făcut observațiunile lor soților, dacă acestia vor stăru în otărîrea lor, grefierul va încheia procesul verbale care se va subscrie atât de către părți cât și de către persoanele asistanți, sau se va face mențiune dacă nu au voit sau nu au putut a subscrie. (Civ. 261, 264, 265) (Civ. Fr. 287).

267. Judecătorul va referi tribunalului despre toate împrejurările, pe lângă care referat se vor comunica și conlusiunile ministerului public înscrisu. (Civ. Fr. 288).

268. Dacă ministerul public găsește în acte dovadă că ambii soți era în etate, bărbatul de două-deci și cinci ani, și femeia de două-deci și unu ani, când au făcut ătēia lor declarare, că la această epocă erau căsătoriți de doi ani și că căsătoria nu e făcută de mai multu de două-deci ani, că femeia avea mai puținu de patru-deci și cinci ani, că consimțimentul mutual a fost esorimat de patru ori în curgerea anului, dupe toate formalitățile cerute de capitolul de față, și mai alesu cu autorisațiunea tatălui și a mamei soților, sau cu autorisația celor-l-alti ascendenți, va face conlusiunile sale în terminii următorii: „*legea permite*“ eară la casu contrariu conlusiunile sale vor fi „*legea opresce*.“ (Civ. 254—267) (Civ. Fr. 289).

269. Tribunalul asupra referitului⁽¹⁾ nu va pute face alte verificări de cât cele arătate la articolul precedente. Dacă tribunalul va crede că părțile au satisfăcut condițiunilor, și au îndeplinit formalitățile prescrite de lege, va admite divorțiul. La casu contrariu, tribunalul va declara că despărțenia nu se pōte admite, arētând motivele sale. (Civ. 267, 268) ((Civ. Fr. 290.)

270. Apelațiunea în contra otărîrei tribunalului, prin care se va fi refusat despărțenia, nu va mai fi priimită dacă ea nu va fi fost dată de către ambe părțile prin actul separat, și în termenul de două-deci zile de la data la care li s'a comunicat otărîrea tribunalului. (Civ. Fr. 291).

271. Apelul se va comunica și ministeriului publicu de lângă ătēia instanță. (Civ. Fr. 292).

(1) *Referitū* sōu referat este raportulū ce judecătorulū face tribunalului, conform art. 267.

272. In cele zece zile de la comunicarea apelațiunii, ministrul publică de lângă tribunală va supune conclusiunile sale procurorului generale de la curtea de Apelă. (Civ. 271, 273) (Civ. Fr. 293).

273. Procurorul curții de apelă va fi dator a'si da și el conclusiunile sale înscrisă, în urma cărora Președintele curții de apelă, sau judecătorul ce 'i va ține locul, va face raportul său curții, pînă în 5 zile și curtea va otări definitivă asupra apelațiunii, cel mai târziu pînă în zece zile de la primirea referitului. (Civ. 272, 274) (Civ. Fr. 293).

274. Daca curtea de apel prin otărirea sa nu va admite despărțenia, recursul în casațiune nu va fi priimit, dacă nu va fi fost dat de către ambe părțile și în termină de o lună de la notifierea otării părților. (Civ. 270, 275).

275. In casă când curtea va fi priimită divorțul fie-care din soți pôte face separată recursă. (Civ. 274)

276. Indată ce se va pronunța otărirea definitivă care admite despărțenia, și dupe expirarea terminului de recursă în casațiune, părțile vor fi datore a presenta împreună și în personă, pînă în termenă de două luni, copiă legalisată după acea otărire oficiărului stării civili, spre a o înscrie în registrul stării civili, în care s'a înscrisă și actulă de căsătoria Neîndeplinirea aceste formalități va trage dupe sine nulitatea otării. (Civ. 35, 60) (Civ. Fr. 294).

CAPITOLUL IV.

Despre efectele despărțenii.

277. Soții cari se voră despărți nu voră mai puté să se căsătorească împreună. (Civ. Fr. 295).

278. Femeia despărțită nu va puté trece în altă căsătoria de câtă dupe zece luni de la despărțenia ei. (Civ. 210) (Civ. Fr. 296).

279. In casă de despărțenia pentru causă de adulteriă, soțulă vinovată de adulteriă nu se va puté nici o dată căsători cu complicele său. (Civ. 211, 216, ur) (Civ. Fr. 298).

280. Pentru oră-ce motivă se va fi pronunțiată despărțenia, afară de casulă consimțimentului mutuale, soțulă în contra cărui s'a pronunțiată despărțenia va perde tôte avantagiurile stipulate în favorea sa de către celă-l-altă soțulă, fie prin contractă de căsătoria, fie dupe sevrșirea căsătoriai.

Partea în favoarea căreia s'a pronunțiată despărțenia, va conserva toate acele avantagiuri chiar și dacă ele se vor fi stipulată cu clauza expresă de reciprocitate, fără ca acea reciprocitate să aibă loc. (Civ. 281) (Civ. Fr. 299, 300).

281. Dacă soții nu s'î dedeseră nici ună avantagiă unulă altuia, sau dacă acele avantagiuri nu vor fi îndestulătoare spre a asigura subsistența soțului care a dobândit despărțenia, tribunalul va pute ordona și lua măsuri pentru a se da acestuia o pensiu de întreținere din averea celui-l-altă soțiu, care nu va putea trece peste o a treia parte din suma veniturilor; această pensiu se va pute revoca cândă ea nu va mai fi necesară. (Civ. 280) (Civ. Fr. 301).

282. Copii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia afară numai cândă tribunalul, după cererea familii sau a ministerului public, va regula spre binele copiilor ca cu toții, sau în parte, să fie încredințați soțului în contra căru s'a pronunțiată despărțenia sau unei a treia persoane. (Civ. 283, ur; 326) (Civ. Fr. 302).

283. Ori căru persoane se va încredința copii, tatăl și mama lor vor avea fie-care dreptul de a preveghea asupra lor și îndatorirea de a i întreține și de a le da creștere, în proporție cu mijlocele lor. (Civ. 282, 284, ur) (Civ. Fr. 303).

284. Desfacerea căsătoriei prin despărțenie, nu va lipsi pe copii născuți din acea căsătorie, de nici unul din folosele cari le au avut asigurate de legi, sau de tocmelele căsătoriei încheiate între tată și mamă, dară drepturile copiilor nu se vor deschide de câtă în modul și cu condițiunile în care ele s'ar fi deschisă dacă nu urma despărțenia. (Civ. 282, ur; 285) (Civ. Fr. 304).

285. În casă de despărțenie prin consimțiment mutuală, jumătate din averea bărbatului și jumătate parte din averea femeii va fi considerată că deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din ziua celei d'antăiu declarațiunii de despărțenie. Tatăl și mama însă vor avea dreptul la venitulă aceloră părți din avere, pînă la ajungerea copiilor în vîrstă legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii, dupe mijlocele și dupe pozițiunea lor socială; toate aceste vor urma fără prejudiciulă celor-l-alte folose, ce ar fi fostă asigurate șișiloră copii prin tocmelele căsătoriei urmate între tatăl și muma lor (Civ. 254, ur.) (Civ. Fr. 305).

TITLUL VII.

Despre paternitate și despre filiațiune.

CAPITOLUL I.

Despre filiațiunea copiiloră legitimi născuți sau concepuți in căsătorii.

286. Bărbatul este tatăl copilului concepută (zămislită) în timpul căsătoriei.

Bărbatul însă va pute să nu recunoscă de ală său pe copilă, dacă dovedesce că în cursul timpului coprinșă între a trei sutele și și între aceia a una sută optă decă mai înainte nascerii copilului, a fostă în imposibilitate fizică de a coabita cu soția sa, fie din cauză de depărtare, fie din orice altă accidentă: (Civ. 287, ur. 290, ur. 298) (Civ. Fr. 312).

287. Bărbatului nu' va fi ertată să nu recunoscă de ală său pe copilă, sub cuvântă de neputință trupescă; nu va pute a nu' lă recunosce nici chiar pentru cauză de adulteriū (preacurvie), afară numai cândă nascerea i se va fi tăinuită, la care casă va fi admisă a propune tôte faptele proprie a justifica că elă nu este tatălă copilului. Nerecunoscerea nu va pute fi priimită cândă a asistată în faptă întrunirea între soți. (P. 270) (Civ. Fr. 313).

288. Bărbatulă nu va pute tăgădui paternitatea copilului năsmăi înainte de una sută optă decă zile de la data căsătoriei în următoarele casuri:

1. Dacă a sciută mai înainte de căsătorii că femeia e însărcinată.

2. Dacă a asistată când s'a făcută actulă de nascere, și dacă acelu actă este subscrisă de elă, sau conține declarațiunea sa că nu scie subscie. (Civ. 286, 287, 304) (Civ. Fr. 314).

289. Legitimitatea copilului născută dupe trei-sute zile de la desfacerea căsătoriei va pute fi contestată. (Civ. 209, 286, 290, ur.) (Civ. Fr. 315).

290. În deosebitele casuri, în care bărbatulă este autorisată a reclama, elă trebuie să'și facă reclamațiunea în termină de o lună, de se află acolo unde s'a născută copilulă; în termină de două luni de la întorcerea sa, dacă la epoca nascerii era absente; în termină de două luni, dupe ce a descoperită fraudă, dacă i se va fi ascunsă nascerea copilului. (Civ. 286, ur. 291, ur.) (Civ. Fr. 316).

291. Dacă bărbatul a murit mai înainte de a reclama, dară în timpul pe când era încă priimit a o face, moștenitorii vor avea două luni spre a contesta legitimitatea copilului, socotite din ziua când acel copil ar fi intrat în posesiunea averii bărbatului, sau din epoca când ar fi atacat posesiunea moștenitorilor asupra acelei averi. (Civ. 290, 653, 889, 893, 897) (Civ. Fr. 317).

CAPITOLUL II.

Despre dovedirea filiațiunii copiilor legitimi.

292. Filiațiunea⁽¹⁾ copiilor legitimi se dovedește prin actele de naștere trecute în registrele stării civile. (Civ. 27, ur. 32, 43, 179, 295—P. 123-125, 275) (Civ. Fr. 319)

293. În lipsă de un asemenea titlu este îndestulătoare posesiunea constantă a statului de copil legitim. (Civ. 33, 177, ur; 294, ur.) (Civ. Fr. 320).

294. Posesiunea de stat se statornicește prin întrunirea de fapte îndestulătoare, ce arată legământul de filiațiune și de rudeniă între un individ și familia din care pretinde a face parte.

Cele mai de căpeteniă din aceste fapte sunt: că acel individ a purtat în totu-d'auna numele părintelui, al cărui fiu se pretinde a fi; că tatăl l a tratat ca pe fiul său și a îngrijit, în această calitate, de creșterea, de întreținerea și de stabilirea sa.

Că a fost recunoscut în această calitate în totu-d'auna în societate.

Că a fost recunoscut în această calitate de către familie. (Civ. 185, 293) (Civ. Fr. 321).

295. Nimeni nu poate reclama o stare civilă contrară a celui ce l dă titlul său de naștere, și posesiunea de stat, conform acesui titlu.

Și vice-versă, nimini nu poate contesta starea civilă a celui ce are o posesiune de stat, conform a titlului său de naștere. (Civ. 178, 179, 292, 294) (Civ. Fr. 322).

296. În lipsă de titlu și de posesiune de stat statornică, ori dacă copilul a fost înscris, sau sub nume mîncinose, sau ca născut din tată și mama necunoscuți, dovada filiațiunii se poate face prin marturi.

(1) Prin filiațiune se înțelege scoborirea unui fiu, din cine se trage un fiu, în raport cu părinții și străbunii săi.

Cu toate acestea dovada aceasta nu poate fi primită de cât atunci când există un început de dovadă înscrisu, ori când presupțiunile⁽¹⁾ sau indiciile ce rezultă din fapte constatate sunt de o astfel de gravitate, în cât să se poată primi admiterea dovedit prin marturi. (Civ. 33, 297, ur; 1197, 1199-1203) (Civ. Fr. 323).

297. Inceputul de dovadă înscrisu rezultă din titluri de familie, registre și hărții casnice ale tatălui său ale mamei, din acte publice sau chiar private, emanate de la una din părțile ce figurează în contestațiune, sau cari ar avea vre un interesu în cestiune dacă ar fi în viață. (Civ. 33, 296, 308, 1197) (Civ. Fr. 324).

298. Dovada contrariă se va pute face prin toate mijlocele propriie de a statornici, că reclamantul nu e copilul mamei ce pretinde că are, sau, chiar fiind maternitatea dovedită, că nu e copilul bărbatului mamei. (Civ. 286, 290, 291, 296) (Civ. Fr. 325).

299. Tribunalele civili vor fi singure competente a hotărî asupra reclamațiilor privitoare la starea civile. (Civ. 84, ur; 180, ur; 300, ur) (Civ. Fr. 326).

300. Acțiunea criminală în contra unui delictu pentru suprimarea stărei civile, nu va pute începe de cât dupe ce s'a dat otărîrea definitivă asupra cestiunii stărei civile. (Civ. 38, 39, 180, 181—P. 275—Pr. P. 8, 21) (Civ. Fr. 327).

301. Acțiunea pentru reclamarea stărei civile este neprescriptibile în privirea copilului. (Civ. 302, ur) (Civ. Fr. 328).

302. Acțiunea pentru reclamarea stărei civile nu se va pute porni de către moștenitorii copilului, care n'aũ reclamat, de cât când acesta ar fi murit minor, sau, în terminu de cinci ani dupe învinierea etății majori.⁽²⁾ (Civ. 291, ur; 300, 303, 653) (Civ. Fr. 329).

303. Moștenitorii pot urmări acțiunea deschisă de către copil, afară numai dacă acesta se va fi lepădat formal sau ar fi lăsat să trecă trei ani fără a o mai urmări însuși, socotindu-se de la cel din urmă act de procedură. (Civ. 291, ur; 301, ur; 653) (Civ. Fr. 330).

(1) Presupțiuni sunt consecințele ce se trag dintr'unu faptu cunoscut la unu faptu necunoscut. — (2) Etății majori, adică vârșniciei

CAPITOLUL III.

Despre copii naturali.

SECȚIUNEA I.

Despre legitimarea copiilor naturali.

304. Copii născuți sau concenuți afară din căsătorie se vor pute legitimă prin căsătorie, făcută dupe nascere între tatăl și mama lor, când acestia 'i vor fi recunoscut, chiar prin actul lor de căsătorie. (Civ. 48, 183, 184, 288, 307, 308) (Civ. Fr. 331).

305. Legitimarea se pôte face chiar în folosul copiilor încetați din viață, cari au lăsat dupe dinșii descendinți și atunci acestia se bucură de efectele ei. (Civ. 304, 306) (Civ. Fr. 332).

306. Copii legitimați prin căsătorie urmată dupe nascerea lor, vor avé aceleași drepturi ca și cum ar fi fost născuți din această căsătorie. (Civ. 659, ur; 841, ur) (Civ. Fr. 333).

307. Cercetarea paternității este oprită. La casă de răpire, când epoca răpirei va corespunde cu cea a zămislirii copilului, răpitorul va pute fi declarat, după cererea părților interesate, de părinte al copilului. (P. 272-274; 280-283—Pr. P. 8) (Civ. Fr. 340).

308. Cercetarea maternității este priimită.

Copilul ce 'și va reclama pe mamă sa va fi dator a dovedi că el este acelașu copilă pe care ea l'a născută.

Nu va fi priimit a dovedi acesta prin marturi, de cât numai atunci când va fi un începută de dovadă înscrisă. (Civ. 295—303) (Civ. Fr. 341).

TITLULU VIII.

Despre adopțiune.⁽¹⁾

CAPITOLUL I.

Despre adopțiune.

SECȚIUNEA I.

Adopțiunea și efectele sale.

309. Nu pot adopta de cât persoanele de ambe secsele, și cari la epoca adopțiunii nu vor avé nici copii nici descendenți legitimi; pe lângă acesta trebuie să fie cel puțin opt-spre-zece ani mai mare de cât acela pe care și propunú a adopta. (Civ. 310, ur; 319) (Civ. Fr. 343).

310. Nimeni nu pôte fi adoptatú de mai multe persoane, afară numai de doi consorti.

Unú soțú nu pôte adopta fără consimțimentulú celui altú soțú. (Civ. Fr. 344).

311. Cândú părintele și mama adoptatului său numai unul din ei este în viață, și daca adoptatú n'au implinitú doue-zeci și cincí ani, elú este datorú a aduce consimțimentulú datú la adopțiune de părinții săi, sau de acela din ei care trăesce.

In casú cândú adoptatú n'are părinți se va cere consimțimentulú tutorelui. (Civ. 131, 133, 137, ur; 342) (Civ. Fr. 346).

312. Adopțiunea va da celui adoptatú numele (de familiá) adoptatorului, pe care'lú va adáugi la adevératulú seú numé, puténdú inse pune numele de familiá alú adoptatorului și înainte de adevératulú seú nume de familiá, dacá astú-felú va urma tocmeá. (Civ. 313, ur.) (Civ. Fr. 347).

313. Celú adoptatú va rămáne în familia sa firéscá, în care și va păstra și tóte drepturile sale; cu tóte acestea căsătoria este popritá:

Între adoptatorú cu celú adoptatú și descedinții acestuia.

Între copii adoptivi ai aceluiași individú.

(1) Adopțiunea este facerea de fiú de sufletú, seú *adotio* dupe cum se zicea în Cod. Caragea, part. 4 cap. 5. Adoptator se numesce cellú ce face fiú de sufletú; adoptat este cellú ce devine fiú de sufletú.

Intre celū adoptatū și copii ce arū puté avé mai în urmă adoptatoriulū.

Intre celū adoptatū și soțiulū adoptatoriulū, precum și între adoptatorū și soțuli celū adoptatū. (Civ. 143, ur; 166; 315) (Civ. Fr. 348)

314. Indatorirea naturăle ce va continui a esiste între celū adoptatū și tatăl și mama sa de a'si da unulū altuia alimente, în casurile otăâte de lege, va avea aceeași urmare între adoptatorū și celū adoptat. unulu către altulū. (Civ. 185—187, 190—192) (Civ. Fr. 349).

315. Celū adoptatū nu va dobîndi nici unū drept de moștenire asupra bunurilorū rudelorū adoptatoriulū, dar va avé asupra moștenirei adoptatorului aceleași drepturi ca și copii născuți din căsătorie, chiar dacă în urma adopțiunei s'arū nasce asemenea copii din căsătorie. (Civ. 316, ur; 659, ur; 669 ur) (Civ. Fr. 350).

316. Murindū adoptatulū, fără descendenți legitimi, lucrurile date lui de către adoptatoriū prin darū sau prin moștenire, ce se vorū găsi în natură în vremea morții adoptatulū, se vorū întorce la adoptatorū, sau la descendenții săi, cu îndatorirea de a contribui la datorii, și fără prejudiciulū drepturilorū unorū a treia persóne.

Prisosulū bunurilorū adoptatulū va fi alū părinților săi firesci, și aceștia vorū esclude totū-dea-una, pentru obiectele specificate în acestū articolū, pe toți moștenitorii adoptatorului afară de descendenții săi. (Civ. 317). (Civ. Fr. 351).

317. Dacă trăindū adoptatoriulū, și dupe mórtea adoptatulū, copii sau descendenții lăsați de acești din urmă, vorū muri și ei fără posteritate, adoptatorulū va moșteni lucrurile date de dânsulū, dupe cum s'a disū în art. precedente, dară acestū dreptū se va mărgini numai la persóna adoptatorului, și nu se va transmite și la moștenitorii săi, chiar de ar fi descendenții direcți. (Civ. 316) (Civ. Fr. 352).

SECȚIUNEA II.

Despre formele adopțiunii

318. Persóna ce'si va propune de a adopta și aceia ce va voi a fi adoptată se vorū înfățișa la tribunalulū domiciliulū adoptatoriului spre a face înscrisū declarațiune că acesta este cu consimțimentulū amândurora. (Civ. 87, 309, ur; 319, ur) (Civ. Fr. 353).

319. Tribunalul, dupe ce va lua sciințele trebuinciose, se va trage în camera de consiliu și va verifica:

1. De sunt îndeplinite toate condițiunile cerute de legi;
2. Dacă persoana care voesce a adopta se bucură de o bună reputațiune. (Civ. 309, ur; 320) (Civ. Fr. 355).

320. Duce ce procurorul și va da conclusiunile, tribunalul, printr'unu procesu verbale nemotivatü va otări în acesti termini: „se încuviințază, sau nu se încuviințază adopțiunea.“ (Civ. 319) (Civ. Fr. 356).

321. În terminu de o lună de la data otării tribunalului, această otărire va fi supusă, dupe cererea părții celei mai stăruitoare, curții de apelü, care va urma în același timpü ca și tribunalul de prima instanță, și va pronunța printr'unu procesu verbale nemotivatü:

„Otărirea e confirmată, sau otărirea e reformată. Prin urmare se încuviințază sau nu se încuviințază adopțiunea.“ (Civ. 319, ur. 322) (Civ. Fr. 357)

322. Ori-ce otărire a curții apelative, care va încuviința o adopțiune se va ceti în ședință publică, și se va afige la locurile unde curtea va găsi de cuviință. (Civ. 321) (Civ. Fr. 358).

323. În cele trei luni după darea otării, adopțiunea se va înscrie, dupe cererea uneia sau alteia din părți, în registrulü actelorü civili alü locului unde și va avé domiciliulü adoptatorul.

Acéstă înscriere se va face după o copie legalisată a otării curții apelative; și adopțiunea va rămâne fără efectü, de n'a fost înregistrată în arătatulü terminu. (Civ. 27, 87) (Civ. Fr. 359).

324. Dacă adoptatoriulü arü muri, dupe ce s'a depusü la tribunalü actulü care constată voința sa de a adopta și mai înainte de a se da otărirea de către tribunalü, se va urma cu procedura înainte și adopțiunea se va primi, de se va găsi cu cale.

Moștenitorii adoptatorului, vorü puté, de vorü crede că adopțiunea nu pöte fi priimită, a da procurorelui ori-ce memoriü și observațiuni atingătoare de această adopțiune. (Civ. 318, ur. 653) (Civ. Fr. 360).

TITLUL IX.

Despre puterea părintéscă.

325. La ori-ce vërstă copilulü este datorü să onoreze și să respecte pe tatälü și pe muma sa. (Civ. 131-136, 1224 — Supl. I. Constrîngerii corporali, art. 6) (Civ. Fr. 371).

326. Copilulă remăne sub a loră autoritate pînă la majoritată saă emancipare⁽¹⁾ (Civ. 131, ur. 249, 282, 327, ur. 421, ur. 434, 1224—P. 268) (Civ. Fr. 372).

327. In timpulă căsătoriei tatălă singură esercită acéstă autoritate. (Civ. 124, 452—P. 268) (Civ. Fr. 373).

328. Copilulă nu pôte părăsi casa părintescă fără voia tatălăi seă. (Civ. 93, 249, 282) (Civ. Fr. 374).

329. Tatălă care va avé motive de nemulțumire fôrte grave asupra purtării copilulăi seă va avea următorele mijlôce de îndreptare. (Civ. 330, ur. 414) (Civ. Fr. 375).

330. Dacă copilulă are mai puțină de șese-spre-șece ani, tatălă îlă va puté pune în o casă de arestă pentru o lună celă multă, dreptă care președintele tribunalulăi de districtă, dupe cererea tatălăi, va trebui a libera ordinulă de arestare. (Civ. 332-336) (Civ. Fr. 376).

331. De la vârsta de șese-spre-șece ani pînă la majoritate, saă emancipațiune, tatălă va puté numai să cêră arestarea copilulăi seă, pe timpă celă multă de șese luni, adresându-se pentru acéstă la președintele tribunalulăi, care, după ce se va înțelege cu procurorulă, va libera saă va refusa ordinea de arestare, și liberându ordinea de arestare va puté scurta terminulă arestărei cerută de tatălă. (Civ. 332, ur. 336, 414) (Civ. Fr. 377).

332. În ambe aceste casuri nu se va face nici o procedură înscrisă și nici o formalitate judecătorească, afară numai întru cătă privesce ordinea de arestare, care nu va coprinde motivele pentru care elă s'a dată; tatălă va fi numai datoră de a subscrie îndatorirea de a plăti tôte cheltuelile și de a da arestatulăi alimentile cuviinciose. (Civ. 185, 330, 331—Pr. P. 580-582) (Civ. Fr. 378).

333. Tatălă pôte scurta oră cândă va voi terminulă arestărei de el reclamată în casurile prevădute de precedentile trei articole. Dêcă dupe eșirea copilulăi din arestă elă va face din noă alte necuviințe, arestarea lui se va puté ordona din noă, cu modulă prevădută în articolele precedente. (Civ. 330, ur.) (Civ. Fr. 379).

334. Dacă tatălă se va căsători din noă nu va puté aresta pe copilul seă din precedentă căsătoriă, chiar de ar avé mai puțin de șese-spre-șece ani, de cătă conformându-se celor prescise de artic. 331. (Civ. Fr. 380).

(1) Emancipare se numea în Cod. Caragea, *etarea vârstei* (Part. 1. Cap. 3; Reg. Org. legea din 1838, fev. 23).

335. Mama văduvă, care nu se va fi măritat din nou, nu va putea aresta pe fiul ei, de câtă cu concursul a două din cele mai apropiate rude despre tată, și numai prin cerere adresată tribunalului conform artic. 331. (Civ. Fr. 381).

336. Cândă copilul va avea avere proprieă a lui, sau când el va exercita vre o profesiune sau meseriă, nu va putea fi arestat, chiar de va avea mai puțin de șese-spre-șapte ani, de câtă prin cerere adresată tribunalului conform art. 331. Copilul arestat va putea adresa un memoriu procurorului generale de lângă curtea de apel. Acesta vă ordona procurorului pe lângă tribunalul de prima instanță ca să cerceteze împrejurările, și va face apoi el însuși raport președintelui curții apelative, care dupe ce va înștiința pe părinte și dupe ce va fi adunat toate științele putincioșe, va putea revoca sau modifica ordinea de arestare liberată de Președintele tribunalului de prima instanță. (Civ. 330, 331) (Civ. Fr. 382)

337. Mama are drepturi de corecțiune asupra copiilor săi naturali, legalmente recunoscuți. (Civ. 308, 325, 330—333) (Civ. Fr. 383).

338. Tatăl în timpul căsătoriei, și, dupe desfacerea căsătoriei, acel din doi soți rămas în viață, conservă dreptul de folosință asupra averii copiilor lor până la vârsta de două-șapte ani deplină, sau până la emanciparea lor, dacă se va face înainte de această etate. (Civ. 209, 343, 421, ur; 541, ur; 560) (Civ. Fr. 384).

339. Dreptul acesta de folosință impune următoarele sarcini:

1. Sarcinile cari privesc pe usufructuari. (Civ. 540—556)
2. Alimentele, întreținerea și creșterea copiilor, în proporțiune cu averea lor. (Civ. 185).
3. Plata rentelor⁽¹⁾ sau a dobânzilor capitalurilor ce datoresc copii. (Civ. 474.)
4. Cheltueile îngropării și acele ale bôlei din urmă. (Civ. 1729 §. 2, 3.) (Civ. Fr. 385).

340. Acest drept de folosință nu va avea loc pentru tatăl sau mama, în contra căreia se va fi pronunțat despărțenia. Mama care va trece în altă căsătorie nu va mai avea acest drept de folosință. (Civ. 211, ur; 341, 658—P. 268) (Civ. Fr. 386).

341. Dreptul de folosință nu se va întinde asupra averii ce copiii ar putea câștiga prin deosebita lor muncă și industrie, precum

(1) Prin *rente* sau *rendite* se înțelege în generală ori-ce venit anual, și mai alesă aceea ce o persoană plătesce anual pentru un capital său o valoare ce a primit, sau aceea ce primește anual o persoană pentru un capital ce a împrumutat sau un bun ce a alienat. Rentele sunt perpetue sau pe viață. În art. 474 legiuitorul nostru numescă rentele, venituri.

nici asupra averei, ce s'ar fi dat prin donațiune saũ legatũ copiilor, cu condițiune espresã ca tatãl și mama sã nu se folosească de ea. (Civ. 343, 969) (Civ. Fr. 387).

TITLUL X.

Despre minoritate, despre tutelã și despre emancipațiune.

CAPITOLUL I.

Despre minoritate.

342. Minor este acela care nu are încă etatea de două-deci și unũ anũ impliniți, fie parte bărbătească saũ femeiască. (Civ. 43, 434) (Civ. Fr. 388).

CAPITOLUL II.

Despre tutelã.

SECȚIUNEA I.

Tutela tatãlui și a mamei.

343. Tatãl, în timpul cãsătoriei, administrãzã averea personale a copiilor sãi minori, dã seamã despre fondul și veniturile averei, asuprã câria n'are dreptul de folosințã. Dã seamã numai despre fondul averei asupra câreia legea 'i dã dreptul de folosințã. (Civ. 338—341, 658, 1224—P. 268) (Civ. Fr. 389)

344. Dupã mórtea unuia din soți, tutela asupra minorilor copii revine de drept soțului ramas în viațã. (Civ. 124—126, 345, ur; 355, ur; 421—P. 267) (Civ. Fr. 390).

345. Tatãl poate sã orînduiascã un consiliũ îngrijitor pe lângã remasa în viațã mamã a copiilor, în care casũ ea nu va putã face nici un act atingãtor de tutelã, fãrã scirea și invoirea consiliarului. (Civ. Fr. 391)

346. Mama nu este îndatoratã a fi neapãrat tutrice. La întimplare cândunu va primi tutela, este datóre a face acẽstã declarațiune la tribunal în 40 zile dupã mórtea soțului, și a indeplini datoriile tutelei, pînã când se va orândui unũ tutore dupe forme le prescise de lege. (Civ. 344, 355, ur) (Civ. Fr. 394)

347. Dacã mama tutrice va voi a trece în a douã cãsãtoriã, este

datore, mai 'nainte de a se căsători, a cere de la judecătoria competente adunarea consiliului de familie, ca acesta să otărăscă de se cuvine a se lăsa totu asupra ei tuteia saŭ nu; în lipsa acestei formalităŭi ea va perde de dreptu tutela, ŭi noulu soŭu d'impreună cu dŭnsa voru fi respunđetori solidarŭi pentru tóte urmările tutelei, ce ea a ținutu în contra legei. (Civ. 348, 356, ur. 1039, ur.) (Civ. Fr. 395).

348. Cându consiliulu de familie, adunatu dupe lege, va lăsa tutela asupra mamei, ce voesce a trece în a doua căsătorie, elu atunci va trebui să numescă ca tutore pe celu de al doilea bărbat care, împreună cu soŭia sa, vor fi respunđetori solidarŭi despre administrarea acelei tutele, iar când bărbatul de al doilea nu va voi să fie cotutore, atunci nici femeia nu va puté fi tutrice ŭi consiliul familiei va alege alt tutore. (Civ. 347, 390, ur; 1039, ur) (Civ. Fr. 396).

SECŬIUNEA II.

Despre tutela numită de tatăl saŭ mamă.

349. Dreptul personal d'a alege, prin testament saŭ prin un act autentic, un tutore rudenie saŭ strein nu'l are de câtu celu din urmă dintre părinŭi, care încetédă din viaŭă. (Civ. 350, ur; 856, ur; 1171) (Civ. Fr. 397).

350. Mama căsătorită din nou căreia nu i s'a lăsat tutela fiilor din însoŭirea d'ântéiu nu póte să rinduiască tutore asupra lor. (Civ. 347, 349) (Civ. Fr. 399).

351. Când mama cea din nou căsătorită, căreia i s'a lăsat tutela, ar orindui, prin testament, unu tutore pentru copii din căsătoria de mai 'nainte, acea orinduire nu se va ținé în sémă de câtu numai când va fi întărită de către consiliulu de familie. (Civ. 347, 356, ur.) (Civ. Fr. 400).

SECŬIUNEA III.

Despre tutela ascendenŭilor.

352. Cându celu din urmă dintre părinŭi, care va înceta din vieŭă n'a alesu tutore asupra minoriloru seŭi copii, tutela revine, da dreptul, bunulu dupe tată, iar în lipsa acestuia bunulu seŭu după mamă, ŭi aŭa suindu-se după spiŭe, ast-felú ca ascendenŭi

dupe tată să fie totu d'aunz preferați înaintea ascendenților, în aceeași linie, dupe mamă. (Civ. 349, 660, ur, 809) (Civ. Fr. 402).

353. Dacă, în lipsa bunului dupe tată și a bunului dupe mamă a minorilor, s'ar afla doi ascendenți de un grad mai sus, cărora se cuvine tutela, și care amândoi ar fi din linia despre tată a minorului, atunci tutela revine de dreptu aceluia care s'ar găsi a fi bunul după tată al tatălui minorului. (Civ. 352, 354) (Civ. Fr. 403).

354. Dacă o asemenea concurență s'ar găsi între doi bunți al doilea din linia dupe mamă, numirea se va face de către consiliul de familie, care va fi însă datoru a alege pe unul din acei ascendenți. (Civ. 353, 357, ur) (Civ. Fr. 404).

SECȚIUNEA IV.

Despre tutela aleasă de către consiliul de familie.

355. Când unu copil minoru și neemancipatu ar rămâne fără tată și mamă, fără tutore ales de către tatălă său muma sea, și fără ascendenți de secșu bărbătescu, precum și la întâmplare când tutorele, fiind unul din cei pomoniți mai sus, s'ar găsi său în starea exclusiunii de care se va vorbi mai jos, său după lege apăratu de tutelă, atunci consiliul de familie va îngriji pentru numirea unui altu tutore. (Civ. 356, ur; 370, ur; 383 ur.—P. 268) (Civ. Fr. 405).

356. Consiliul de familie se va aduna, său prin cererea și stăruința ori cării din rudeniile minorului, său a creditorilor lui, său a altor părți interesate, său din oficiu, prin îngrijirea judecătoreii competente.

E liberu ori-care a da de scire tribunalului, despre cauzele ce reclamă numirea unui tutore. (Civ. 357, 387, 424) (Civ. Fr. 406)

357. Consiliul de familie se va compune celu puținu de cincî rude, din care trei voru fi despre partea tatălui, și două despre partea mamei, iar cându despre partea unui din părinți nu aru fi rudeni, ca să se pōtă îndeplini acestu numeru, lipsa să se îndeplinescă cu rude de partea celui altu părinte, pălindu-se rînduiala d'a se preferi totu-d'auna cele mai de aprōpe rudeni despre care liniă. Rudenia se va preferi înaintea afinelui (cuscru) de același grad și. între rudeniile de asemenea grad, celu mai în vîrstă se va preferi. (Civ. 358, ur. 370, ur. 383, ur. 660, ur.—P. 268) (Civ. Fr. 407).

358. Frații bunți (adică frați de unu tată și mamă) ai minorului și bărbații surorilor bune sunt de dreptu membri ai consili-

ului de familie, fără a fi mărginită numărul lor, de vor fi însă mai puțin la număr de câtă cinci, alte rudeni vor fi chemate spre completarea consiliului. (Civ. 357) (Civ. Fr. 408).

359. Când în districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsi rudeni de aproape, în număr îndestulător spre completarea consiliului, atunci tribunalul districtului va chema pe rudele cele mai de aproape ale mortului din coprinsul țerei; iar la casă de necompletarea consiliului cu rudele cele mai de aproape ale mortului, atunci se vor chema alte persoane din cetățeniei din aceeași comună, cunoscuți că au avut legătură de amiciă neîntreruptă cu tatăl său sau mama minorilor. (Civ. 360) (Civ. Fr. 409).

360. Tribunalul va pute, chiar în cazul când se găsește în coprinsul districtului un număr îndestulător de rudeni sau afini (cuscri) pentru a forma consiliului de familie, să cheme pe alte rudeni, mai apropiate în grad sau totu de același grad ca și rudeniile și afini prezenți, domiciliati în alte districte, pentru a forma sau a completa consiliul familiei. (Civ. 357, 358, 361) (Civ. F. 410).

361. Terminul pentru întrunire se va regula de către tribunal în și anume otărită, potrivit cu apropierea sau depărtarea locuinelor persoanelor ce au a fi chemate. (Civ. Fr. 411).

362. Rudeniile, afini sau amicii adunați ast-feliu vor fi datorți a merge în persoană, sau a fi înfățișați fie care de procuratori anume și înadinsu rânduți pentru acesta. Un procurator nu pte înfățișa mai mult de câtă o singură persoană. (Civ. 363, ur, 1532, ur. 1535) (Civ. Fr. 412).

363. De va urma legiuită apărare din partea chemaților, și de se va găsi de cuviință ori a se aștepta membrii ce lipsesc, ori a se îndelini cu alte persoane, la un asemenea casu, și la orice altu când interesul minorelui ar cere, tribunalul va putea otări adunarea pentru o altă și. (Civ. 362, 365) (Civ. Fr. 414).

364. O'i ce rudă, cuscru sau amic, convocat, și care, fără scusă legitimă, nu va veni la adunare, se va supune la o amendă care nu va trece peste două sute lei, și se va pronunța de către tribunal fără apel. (Civ. 361, ur; 363) (Civ. Fr. 413).

365. Consiliul de familie, format după lege, se va aduna la tribunalul județului, sau aiurea unde va decide președintele tribunalului; aflarea de față a cinci membri cel puțin este obligatorie spre a pute pași în lucrare. (Civ. 357, 358, 366) (Civ. Fr. 415).

366. Consiliul se va preside de către cel mai în vîrstă din membri prezenți. Chibsurile se vor încheia după majoritatea voturilor, adică cel puțin cu un glas mai mult peste jumătatea

glasurilor persónelor aflate de față, înțelegându-se că numărul persónelor de față să fie tot dé una fără soțú. (Civ. Fr. 416).

367. Spre a nu se compromite interesele minorilor prin întârziere, când consiliul de familiă, convocatú după lege, nu se va aduna în termenul prescriș, afară de casul arătat de art. 373, tribunalul districtului va păși cu lucrarea din oficiú, și va îndeplini datoria ce are consiliul de familie după lege, arătând acésta anume în jurnalul ce va încheia. După o asemenea lucrare, orí ce propunere s'ar face din partea consiliului de familiă nu va fi primită. (Civ. 361, 368).

368. La tóte întâmplările mai sus arătate, tribunalile de județe sunt datóre, sub a lor răspundere, a se îngriji despre îndeplinirea la vreme a legiuitelor formalități, spre a nu se vătămă interesele orfanilor, rămăindú ele răspundetóre pentru orí ce încuviințare a nelegălılor măsuri propuse de consiliul familiei, și membri consiliului vor fi răspundetóri pentru fraudulósele lucrări din partele, prin care s'ar cauza păgubă puoifului⁽¹⁾ (Civ. 367)

369. Tutela este o însărcinare personale care nu póte trece la moștenitorii tutorelui. Acestia vor fi numai răspundetóri despre administrațiunea acei tutele, și dacă vor fi majori, vor fi datorí a continui cu tutela pînă se va numi alta. (Civ. 434, 653) (Civ. Fr. 419).

SECTIUNEA V.

Despre cauzele cari apără de tutelă.

370. Potú să se apere de tutelă persónele care facú partú din cler; cei ce se află în serviciú publicú, și cei cari aú o ocărnuire superióre în ramurile ce le sunt încredințate precum:

- a) Ministrii.
- b) Membrii curții de casațiune.
- c) Membrii consiliului de Stat.
- d) Președinții tribunalelor și curților.
- e) Prefecții.
- f) Sub-Prefecții.
- g) Directorii ministerelor.
- h) Directorii prefecturilor.

(1) Pupo se chiamă collú epitropisitú.

i) Grefierii.

l) Militarii în serviciu.

m) Directorii de diferite servicii publice.

n) Cei trimiși în misiune în țeară streină, și toți cei care au o funcțiune publică în altu districtu de câtu acela unde se deschide tutela. (Civ. 371, 372, 379, ur) (Civ. Fr. 427, 428).

371. Cu toate acestea cei cã au primitu tutela, aflându-se în serviciile mai sus arătate, nu vor fi în urmă îngăduiți a se lepăda de dinsa din cauza acelor servicii. (Civ. 370, 372) (Civ. Fr. 430).

372. Iar la din contra acei care ar fi intratü în unulu din serviciile mai susü arătate, în urma primirei unei tutele, vor puté, dacă nu voescü a ținé acea tutelă, să cëră în terminü de o lună adunarea consiliulu de familie, spre a alege unü altü tutore în locule. (Civ. 371) (Civ. Fr. 431).

373. Totü acelü ce nu este nici rudă nici afinü (cuscru) cu pupilul nu pöte fi silitü a primi tutela fără voința sa, afară de casulü cândü în totü cuprinsulü districtulu unde este domiciliat minorele, nu se află nici o rudă saü afinü în stare de a-i administra tutela. (Civ. 379) (Civ. Fr. 432.)

374. Persónele în virstă de șese-deci și cincü ani, potü a se apëra de primirea tutelei; iar acela ce ar fi fostü numitü tutore, mai 'nainte de acéstă virstă, va puté la șapte-deci ani se cëră lepădarea sa din tutelă. (Civ. 359, 379, ur) (Civ. Fr. 433).

375. Persónele supuse unei infirmități grave, legalmente dovedite, sunt apërate de tutelă; dacă acea infirmitate li s'a întâmplatü în urma primirei vre unei tutele, potü cere desărcinarea lorü. (Civ. 379, ur) (Civ. Fr. 434).

376. O tutelă primită este pentru aceeași persónă o legiuită apërare de a nu primi și o a doua tutelă. (Civ. 378, ur; 451) (Civ. Fr. 435).

377. Cei ce au cincü copii legiuiți sunt apërați de ori care altă tutelă streină; copiii morți nu vor fi numërați, de câtü numai atunci cândü și acestia vorü fi lăsatü copii vii. (Civ. 378, ur.) (Civ. Fr. 436).

378. Copiii născuți în cursulü duratei tutelei nu potü fi o causă spre a se cere desărcinarea din tutelă. (Civ. Fr. 437).

379. Dacă tutorele alesü este față la deliberarea consiliulu de familie, care pune asupra lui sarcina tutelei, elü este datorü îndată să propue, spre apërarea sa, ori care din împrejurările mai susü arătate, iar nefiind față va fi îndatoratü în 15 zile celü multü, după ce i se va face cunoscută numirea sa, să împärtă-

șescă tribunalului cuvintele apărării sale; iar nepădind aceste formalități nu va fi în urmă primită a mai face propuneri de apărare. (Civ. 370, ur; 380, ur.) (Civ. Fr. 438).

380. Când tribunalul districtului va cunoște că împrejurările de apărare propuse de alesul tutore, nu au fința lor, 'lă va îndatora aprimi tutela.

În totu casulă însă, pînă la decisiunea tribunalului, ori care ar fi acea decisiune, va fi datoru a administra provisoriu tutela. (Civ. 379) (Civ. Fr. 440).

381. Dacă va isbuti a rămăné apăratu de tutelă, aceia cari se vor fi împotrivită apărării, pot fi condamnați la despăgubiri.

Dacă nu va fi apărat, va fi însuși condamnat la cheltueli. (Civ. Fr. 441).

382. Acei cari, fără a înfățișa legiuite cuvinte de apărare și după formele prescise de lege, nu voru voi a primi cărmuirea unei tutelă ce li s'a oferitū după legi, vor fi respunđători de tôte pagubele cauate prin refusulū lorū în averea minorelui.

SECȚIUNEA VI.

Despre necapacitatea, esclusiunea și destituirea⁽¹⁾ din tutelă.

383. Nu potū fi tutori nici membri unu consiliu de familiă:

1. Minorii, afară de tatălū și mama.

2. Interđișii.

3. Femeile, afară de mamă și de femeile ascendentii.

4. Toți aceia care înșii, saū ai cărorū tată și mamă au cu minorulū unū procesū în care este compromisă starea civile a acestui, saū averea lui, saū o parte însemnată din ea. (Civ. 342, 348, 358, 384, ur; 435, 445, 452) (Civ. Fr. 442).

384. Osinda la o pedepsă criminale aduce cu sine de dreptū esclusiunea de la tutelă, precum și destituirea din o tutelă primită mai dinainte. (Civ. 383, 385—P. 7, 268) (Civ. Fr. 443).

385. Sunt asemenea opriți de a fi tutori și destituibill:

1. Persónele cu purtare rea în deobsce cunoscută.

2. Persónele care dau doveđi de rea credința saū necapacitate în

(1) Excludiunea din tutelă este depărtarea de la o epitropiă mai nainte de a o primi; destituirea din tutelă este scóterea din o epitropiă ce era primită.

indeplinirea sarcinei de tutore. (Civ. 384, 386, 458) (Civ. Fr. 444)

386. Veri care va fi exclusă sau destituită din tutelă, nu mai poate fi nici odată membru la vre un consiliu de familie. (Civ. 347, 383, ur.—P. 7, 268) (Civ. Fr. 445).

387. Destituirea tutorelui se va face de către consiliul de familie, convocat fiind el de tribunal.

Tribunalul nu va putea refuza convocarea consiliului de familie, când cererea de convocare se va face formal de către unul sau mai multe rude sau afini ai minorului, pînă la gradul de veru primar, sau mai de aproape spiță. (Civ. 356, ur; 660, ur.) (Civ. Fr. 446).

388. Încheierea consiliului de familie, prin care se va pronunța escluderea sau destituirea tutorelui, va trebui a fi motivată, și dată după ce se va fi chemat și ascultat înaintea lui și tutorele. Dacă tutorele nu se va fi conformat chemării, escluderea sau depărtarea se va încheia de consiliu și în lipsă. (Civ. 389, ur) (Civ. Fr. 447).

389. Dacă tutorele se va mulțumi cu escluderea sau depărtarea lui, atunci se va numi altă tutore care va intra îndată în funcțiunea sa.

Dacă va urma plângere din partea tutorelui, asupra escluderii sau destituirii sale, pînă în cinci zile cel mult de când i se va fi încunosciințată escluderea sau destituirea, când ea s'ar fi încheiată în neînțelegerea lui, tribunalul va otări de urgență asupra plângerii rămîndu dreptul de apelațiune, în casu de nemulțumire, atît ruderelor sau afinelor cari au provocat escluderea sau destituirea, cît și tutorelui.

Din momentul când tribunalul va încuviința escluderea sau destituirea tutorelui, acesta va fi suspens și se va numi o altă persoană ca tutore provisoriu. (Civ. 388) (Civ. Fr. 448, 449).

SECȚIUNEA VII.

Despre administrațiunea tutorilor.

390. Tutorele va purta grijă de persoana minorului și-l va reprezenta în toate actele civile; el va administra bunurile minorului ca un bun părinte de familie, și va fi răspunzător pentru daune interese ce s'ar pute întâmpla din rena lor administrare; el nu poate nici a cumpăra bunurile minorului, nici a le lua în arendă, nici a pri-

mi cesiunea⁽¹⁾ a vre unui dreptă saă a vre unei creanțe fu contra pupilului sēu. (Civ. 369, 391, ur; 809) (Civ. Fr. 450).

391. Consiliulū familiei, saă in lipsa acestui tribunalulū ținutului va regula facerea catagrafiei averii minorelui, spre a o incredința tutorelui numitū, fără de care tutorele nu va putē intra in fucțiune. (Civ. 365, 367, 368, 392, ur) (Civ. Fr. 451).

392. La ori ce întâmplare care motivează după legi numirea unui tutore, tribunalulū districtului unde se institue tutela, va numi îndată unū delegatū, care, in unire cu procurorulū, vorū pune îndată sigiliulū pe tōte lucrurile minorelui, și vorū încheia jurnalū; un exemplarū se va depune la tribunalū sub-scrisū de cei ce aū fostū față la punerea sigiliilorū; in casū de a fi și rudeni de față, să se chiāme și dînsele să punā sigiliile lorū, și in lipsā de rude, să se cheme din cetātenii cāi mai bine notați ca să fie prezēți la acēstā operațiune. (Civ. 367, 368, 391).

393. Redicarea sigiliilorū se va face după aceleași forme cā și punerea lorū, prin încheiere de jurnal. (Civ. 392).

394. Tribunalulū districtului, îndată după sēvrișirea lucrării cuprinse in articolile de mai susū, este dator se convōce consiliulū de familiā spre a numi tutore. (Civ. 391, 392).

395. In urma lucrārilorū prescrise la art. 402, 403, și 404, delegatulū tribunalului, însoțitū de procurorū și de tutore, vor catagrafisi averea minorelui, și o vorū incredința tutorelui prin unū jurnalū care se va sub-scrie de acesta.

Dacă minorele datoresce ceva tutorelui, acesta va trēbui se declare acēsta in inventariū, sub pedēpsa de a perde creanța sa, și acēsta se va face după recuisițiunea precursorului saă a delegatului tribunalului menționāndu-se și in jurnalū. (Civ. 394, 396) (Civ. Fr. 451, § 2).

396. In curgere de o lunā de la facerea inventariului, tutorele va vinde prin licitațiune, care se va face prin îndeplinirea tutororū formalităților la tribunalū, tōte averile mișcātore afarā de acele pe cari consiliulū familiei l'ar fi autorisatū a le păstra in naturā. (Civ. 397, 472, ur,) (Civ. Fr. 452).

397. Tatālū și mamā, in cātū timpū aū folosința legale a bunurilor minorelui, sunt scutiți de a vinde averea mișcātore, dacā ei preferescū a o păstra și a o restitui in naturā.

In acstū casū ei vor face cu cheltuehile lōrū o estimațiune

(1) Cesiunea, in casulū acesta, însemnōză darea, transportulū unui dreptū alū unei persoane către o alta.

dréptă prin un espertă care se va numi de tribunală, după ce va depune jurământă (Civ. 338, ur; 396) (Civ. Fr. 453).

398. La începerea oră cărăi tutele, afară de aceea a tatălăi și a mamei, consiliulă de familiă va regula, după starea averei, suma câtă s'ar socoti de cuviință pentru cheltuielile minorulăi cele de peste ană, precum și cheltuielile administrațiunii averi; acelașă actă va cuprinde anume dacă tutorele este împuternicită ca, în lucrarea sa, să fie ajutată de unulă său de mai mulți administrațorăi și procuratorăi cu lăfă; acestia vor gera⁽¹⁾ sub răspunderea tutorelăi. (Civ. 338, ur; 357, ur) (Civ. Fr. 454).

399. Consiliulă familiei va otări suma, din escedentele⁽²⁾ veniturilor asupra cheltuielilor, de la care va începe pentru tutore obligațiunea de a o da cu dobândă; o asemenea întrebunțare urmază a se face prin asigurare cu garanția potrivită legiloră și în sorocă de șese luni, după expirarea cărăi termină tutorele va fi obligată a plăti dobânda pentru sumele neîntrebunțate, de nu va dovedi că i-a fostă cu neputință a întrebunța acele sume. (Civ. 400) (Civ. Fr. 455).

400. Dacă tutorele n'a făcută a se determina de consiliul de familiă suma la care începe pentru dînsulă obligarea de a o întrebunța, elă va fi dator după trecerea terminulăi espresă prin art. precedente a plăti dobândile pentru oră ce sumă neîntrebunțată, oră câtă de mică ar fi acăsta. (Civ. 399) (Civ. Fr. 456).

401. Tutorele, fie chiar tatăl seă mamă, nu pôte lua împrumută pentru minore, nici a ipoteka, nici a înstreina averile lui cele nemișcătore, mai înainte d'a fi împuternicită de către consiliulă de familiă; o așa împuternicire nu se va puté da de câtă pentru cauza de mare nevoie, saă de ună folosă învederată; la întâmplarea dîntăi consiliul de familiă nu va da împuternicirea sa, de câtă numai după ce se va constata prin o socotélă în scurtă înfățișată de tutore, cum că banii, lucrurile mișcătore și veniturile minorulăi sunt neîndestulătore; consiliulă familiei va însemna în tôte casurile anume averile nemișcătore, care ară trebui să se vîndă mai ântăi, precum și condițiunile ce ar socoti mai avantagăose pentru vîndarea loră. (Civ. 402, ur; 430, 454, 462, ur. 951, 952) (Civ. Fr. 457).

402. Otăririle consiliulăi de familiă atingătore de acestă obiect, nu se vor pune în lucrare de câtă după ce tutorele va fi cerută și dobândită aprobarea tribunalulăi, care va decide în camera secretă, ascultândă și conclusiunile procurorulăi. (Civ. 401, 404, 454) (Civ. Fr. 458).

(1) A gera: a administra, a lucra—(2)escedente: prisosă.

403. Vîndarea se va face publică prin licitațiune în tribunală în ființa tutorelui și după ce se vor face legiuitele publicațiuni.

La casă cându vîndarea nu s'ar puté face înaintea tribunalului, atunci elu va orîndui pe unu judecătoru supleante saă pe sub-prefectulă respectivă spre a o săvêrși la fația locului. (Civ. 401, 402) (Civ. Fr. 459).

404. Formele cerute prin art 401 și 402, pentru înstreinarea bunuriloru minorelui, nuse vor aplica nici de cum la casulă când o asemenea vîndare prin licitațiune va fi fostă ordonată prin o sentință judecătoréscă, după cererea unui coproprietară.

Însă în acestu casă licitațiunea nu se va puté face de cât după formele stabilite prin art. precedente; streinii vor fi neapêrată admiși la licitațiune. (Civ. 409, 736) (Civ. Fr. 460).

405. Tutorele nu va puté primi, nici refusa o moscenire cădută minorelui, fără a avé mai întéiă autorisarea consiliului de familiă; primirea nu se va face de cât cu beneficiu de inventariu⁽¹⁾. (Civ. 357, ur; 687, ur; 695, ur; 704, 713) (Civ. Fr. 461).

406. La casă cându succesiunea⁽²⁾ refusată în numele minorelui nu s'a primitu de o altă persónă, ea se va puté relua, saă de tutorele autorisatū prin o nouă deliberațiune a consiliului de familiă, saă de minore ajunsu la majoritate, însă în starea în care succesiunea s'ar găsi la reluare, și fără a se puté ataca vîndările saă alte acte, cari s'ar fi făcutu legiuitu în timpul vacante. (Civ. 405, 695, ur; 701, 724, ur) (Civ. Fr. 462).

407. Donațiunea făcută unui minoru nu se pôte primi de cât cu autorisațiunea consiliului de familiă.

Ea va avé în privința minorelui același efectū ca și în privința majorelui. (Civ. 357, nr; 801, 815, 819, 830) (Civ. Fr. 463).

408. Nici un tutore nu va puté intenta acțiune în numele minorelui, avêndu de obiectū unū dreptū asupra vre unui imobile, nici a încuviința⁽³⁾ la o asemenea cerere făcută în contra minorelui, fără autorisarea consiliului de familiă. (Civ. 357, ur; 410, 413, 951—Co. 62.) (Civ. Fr. 464).

409. Asemine autorisare va fi trebuitore tutorelui pentru facere de o împărțelă pornită în contra minorelui. (Civ. 410, 728, ur; 747) (Civ. Fr. 465).

410. În ambe casurile art. precedenți tutorele va fi dator a con-

(1) Spre a înțelege ce va să zică a primi o moscenire cu beneficiu de inventariu, vezi cele coprinse la art. 713.

(2) Succesiune: moscenire.

(3) Vorba încuviința esta pusă aci în loculū vorbeî *invoî*, *acceda*. (*acquiescer*).

sulta consiliul de familie în privința mijloacelor de apărare. (Civ. 357, ur; 408, 409, 411).

411. Impărțela atingătoare de avere a minorelui, ca să pótă avé tăriă legiuită, trebuie să se facă prin judecătoria, în urma unei prețuiri făcută prin esperți numiți de către tribunal și după îndeplinirea tuturor formelor legiuite. (Civ. 409, 412, 734, ur, 747, 749) (Civ. Fr. 466).

412. Esperții, după ce vorú depune jurământú înainte președintelui tribunalului său a judecătorului care'i ține loculú, că 'și vorú îndeplini cu credință misiunea, vor procede la divisiunea lucrului de împărțelă și formarea loturilorú, cari se vorú trage la soți în prezența unui membru alú tribunalului. Ori ce altă împărțelă se va considera ca nelegale. (Civ. 411) (Civ. Fr. 466 §. 2).

413. Tutorele nu va puté precurma prin transigere priciní atingătoare de interesulú minorelui, de câtú numai cu autorisarea consiliului de familie, și după avisulú a trei juris-consulți, arętați de procurorulú tribunalului, aprobatú de către tribunal, după ce va fi ascultat și conclusiunile procurorului. (Civ. 357, ur. 408, 419—Co. 63) (Civ. Fr. 467).

414. Tutorele, ce ar avé cuvinte de nemulțumire însemnătoare pentru purtările minorelui, va puté să arate plângerile sale consiliului de familie, și dacă elú va fi autorisatú de consiliú va puté cere punerea la poprélă a minorelui conformú cu regulile stabilite la titlul IX *Despre puterea părintéscă*. (Civ. 329-336, 357, ur.) (Civ. Fr. 468).

SEȚIUNEA VIII.

Despre socotelile tutelei.

415. Fie-care tutore este datorú a da seamă despre administrațiunea sa. (Civ. 416, ur. 426, 454, 1762) (Civ. Fr. 469).

416. Fie-care tutore, afară de tată și mamă, și acestia numai pe timpulú câtú au usufructulú legalú asupra bunurilorú minorelui, este datorú în cursulú tutelei sale a arăta înscrisú la tribunalul ținutal, la finele fie căruí anú, starea administrațiunei sale; iar tribunalulú, la întimplare cândú tutorele este alesú de către consiliul de familie, va fi dator a împărtași mai întéiu copiă întărită de starea acestei administrațiunii consiliului de familie, care avéndú a face luări aminte asupra împrejurărilorú administrațiunei tutelei, le va adresa tribunalului în terminú de cinci-spre-șapte zile, după primirea copiei; trecândú însă acestú terminú, atunci

tribunalului, fără a mai aștepta susu și cele luării aminte, va regula cele de cuviință în privirea dărei de sémă din partea tutorelui. (Civ. 415, 417, ur.) (Civ. Fr. 470).

417. Tutorele care nu va depune în tribunal socotelile pînă în cinci-spre-zece zile după finitul anulului, va putea fi executată pentru predarea lor de către tribunal. (Civ. 416).

418. La eșirea sa din tutelă, tutorele este dator să da socoteli pentru totă durata tutelei sale; spre acestu sfârșit el este dator să întocmească două de o potrivă esemplare, care trecîndu prin consiliul de familie, se vor supune tribunalului cu observațiunile ce va fi făcutu, remîindu tribunalului a le încuviința sau nu, după împrejurări. Numai după predarea socotelilor obscesc și încuviințarea lor de către tribunal, se va considera tutorele desfăcutu de tutela sa, fără jignirea dreptului rezervat pupilului devenit major de a cere sémă tutorelui de administrarea tutelei.

419. Ori-ce convențiune sevêrșită între tutore și între pupilul ajunsu în majoritate, va fi fără tării, dacă ea va fi fostu făcută înainte expirării unei luni de la desfacerea definitivă a tutorelui (Civ. 413, 416 ur.) (Civ. Fr. 472).

420. Dacă, după socoteli, tutorele va rămîne dator cu vre o sumă minorelui, acea sumă va purta dobînda din ziua chiar a închierii socotelilor tutelei.

Dobîndile pentru sumele cu care ar rămîne dator minorele către tutore nu vor curge de cât din ziua după închieria socotelilor definitive în care se va fi făcut somațiune de plată. (Civ. Fr. 474).

CAPITOLUL III.

Despre emancipațiune.(¹)

421. Minorele se emancipêdă de drept prin căsătoria. (Civ. 127, 431, ur.) (Civ. Fr. 476).

422. Minorele chiar necăsătorit, va putea fi emancipat de către tatăl sêu, sau în lipsa tatălui, de către mamă sa, când va fi îndeplinitu optu-spre-zece ani ai vârstei sale.

Acéstă emancipare se va face prin singura declarațiune a tatălui sau a mamei, la tribunal, care se va publica. (Civ. 431, ur.) (Civ. Fr. 477).

(1) Emancipațiune: ertare de vîrstă.

423. Minorele ai cărui tată și mamă au încetată din vieță va pute asemenea fi emancipată, însă numai după ce va fi împlinită vârsta de douăzeci ani, și dacă consiliul de familie va găsi de cuviință.

În acestă casă emancipațiunea va resulta din deliberațiunea consiliului de familie, și din declarațiunea ce tribunalul d'împreună cu consiliul de familie va fi făcut în acelașă actă, că minorele este emancipată.

Încuviințarea emancipațiunei se va publica. (Civ. 357, ur; 424, 431) (Civ. Fr. 478).

424. Dacă tutorele nu va fi făcută nici o cerere de emancipațiune a minorelui, de care s'a vorbită, în art. precedente, și dacă una sau mai multe rude sau cuscri ai acestui minore în gradulă de vėru primar, sau în grade mai de aprăpe, îlă vor găsi destoinică, de a fi emancipată, vor pute cere de la tribunal de a convoca consiliul de familie ca să delibereze despre acēsta emancipare. (Civ. 356, ur; 423, 660, ur.) (Civ. Fr. 479).

425. Minorele emancipat va avė ună curatore⁽¹⁾ până la etatea majore, care se va numi de consiliulă de familie. (Civ. 426).

426. Socotela tutelei se va da emancipatului minore, în ființă curatorelui său. (Civ. 418, 425) (Civ. Fr. 480).

427. Minorele emancipat nu va pute arenda sau închiria nemișcătorea sa avere mai multă de câtă pe cinci ani.

Elă și va strînge veniturile, va da chitanță de a lor primire, și va face ori ce actă privitor numai la o pură administrare a averei sale, întocmai ca ună majore, fără să potă ataca asemenea acte în tôte casurile în cari, nici majore fiindă, nu le ar pute ataca. (Civ. 418, 426, 1157, ur.) (Civ. Fr. 481).

428. Nu va pute porni nici ună procesă privitor la vre o avere nemișcătore, nici chiar d'a se apăra, nici a primi, nici a redica capitaluri, nici a da chitanță pentru ele, fără asistența curatorului său. (Civ. 426, 462, ur; 471, 749, 815, 915, ur.) (Civ. Fr. 482).

429. Minorele emancipat nu se va pute împrumuta sub-nici ună cuvėntă, fără deliberațiunea consiliului de familie, adeverită de tribunal, după ce va asculta pe procuroră. (Civ. 357, ur; 401, ur.—P. 322) (Civ. Fr. 48.).

430. Nu va pute vinde, nici înstreina vre ună lucru nemișcător, nici a face vre ună alt actă, de cât numai de acele privitoră la o

(1) *Curatore* este totă ună felă de epitropă; însă se chiamă ast-felă, fiind-că curator se numește numai în cază de emancipare, de interdicțiune, de moscenire vacantă, de absență, ect.

simplă administrațiunea, fără îndeplinirea formeloră prescrișe pentru minorii neemancipați.

Obligațiunile de dânsulă contractate, prin cumpărare saŭ prin alt mod, se vorŭ reduce la prețurile cuvenite cândŭ vor fi peste mesură încărcate. Tribunalele la asemenea împrejurări vor lua în considerațiune averea minorelui, buna saŭ réua credință a persónelor ce vor fi contractatŭ cu dînsulă, precum și folosulă saŭ nefolosulă acelorŭ cheltueli. (Civ. 401, ur; 431, ur; 806, 1157, ur, 1166) (Civ. Fr. 484).

431. Ori care minore emancipat, ale cărui tocmeli se vor fi scăduțŭ în virtutea art. precedente, va perde beneficiulă emancipațiunei, care i se va redica cu pădirea acelorași forme, cu care i saŭ și datŭ. (Civ. 422, ur; 430, 432) (Civ. Fr. 485).

432. Din đioa în care se va publica revocarea emancipațiunei minorelui, minorele va intra din nou sub tutelă, și nu va mai puté eși, pină la ajungerea sa la majoritate. (Civ. 421, 431, 434) (Civ. Fr. 486).

433. Minorele emancipat care va face comerciŭ se socotesce ca major pentru faptele câte privescŭ la comerciulă sêŭ. (Civ. 1160—Co. 2, 3, 4) (Civ. Fr. 487).

TITLULŬ XI.

Despre majoritate, despre interdicițiune și despre consiliulă judeciară.

CAPITULU I.

Despre majoritate(1)

434. Majorii se socotescŭ atât bărbatulă câtŭ și femeia care aŭ îndeplinit două-deci și unu anŭ; la acéstă vîrstă fie-care este capabile a face tóte actele privitoré la vieța civile, afară de restricțiunile prevêdute la titlul casătoriei (Civ. 127, ur; 435, 454, 1165) (Civ. Fr. 488).

(1) Majoritate; vîrșnicie.

CAPITULŪ II.

Despre interdicțiune. (1)

435. Majorele care este în o stare obicinuită de imbecilitate, de smintelă, sau de nebuniă cu furiă, trebuie a fi interzisă, chiar și cândü are intervale lucide(2) (Civ. 457, 950) (Civ. Fr. 489).

436. Ori-ce rudă este primită a provoca interdicțiunea rudei sale. Asemine și unulü din soți în privința celui altü. (Civ. 437) (Civ. Fr. 490).

437. În casü de nebuniă cu furiă, dacă interdicțiunea nu este provocată, nici de soțü, nici de rude, ea trebuie să fie provocată de procurorü, care în casuri de imbecilitate sau de smintire, pöte asemine a o cere în contra unei persöne, însă numai cândü n'are nici soțü, nici soțiă, nici rude cunoscute. (Civ. 436, 439) (Civ. Fr. 491).

438. Ori ce cerere de interdicțiune se va face cătră tribunalul de prima instanță. (Civ. 439, ur.) (Civ. Fr. 492).

439. Faptele de imbecilitate, de smintire, sau de nebuniă cu furiă vorü fi arătate prin scrisü; cei ce vor cere interdicțiunea vorü înfățișa marturi și înscrisuri sprijinitöre cererei lorü. (Civ. 436, ur.) (Civ. Fr. 493).

440. Tribunalulü va ordona ca consiliulü de familiă, formatü după modulü determinatü la Secțiunea IV a capitolului alü II de la titlu X. " Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipațiune „, să'și dea părerea asupra stărei în care se află persöna a cării interdicțiune se cere. (Civ. 357, ur; 441, ur) (Civ. Fr. 494).

441. Aceia care vor fi provocatü interdicțiunea nu vor puté face parte din consiliulü de familiă; cu töte acestea, soțulü sau soțiea, și copii persönei, chiar cerënd interdicțiunea, vorü puté fi admiși în consiliulü familiei, fără a lua parte la votü. (Civ. 357, 452) (Civ. Fr. 495).

442. După ce va primi părerea consiliului de familiă și opiniunea medicilorü competenți, tribunalulü va face interogatoriü pñritului, și de nu va fi în stare a se înfățișa în camera de chibquire, se va face la locuință, de unulü din judecători, însărcinatü

(1) *Interdicțiune* este starea unei persöne, care, în urma unei declarațiunii judecătorești, se află lipsită de esercițiulü actelorü vieței civile.

(2) *Intervale lucide* sunt acelea care lasă liberü usulü rațiunei.

cu acesta, însoțit de grefieru. În toate casurile procurorul va fi față la interogatoriū. (Civ. 443, ur) (Civ. Fr. 496)

443. După celū dintēiū interogatoriū, tribunalul va orēndui, de va găsi de cuviință, unū administratorū provisoriu spre a îngriji de persōna și averea pīritului. (Civ. 442, 450) (Civ. Fr. 497),

444. Otărīrea asupra unei cereri de interdicțiune, după ce s'aū ascultatū părțile, saū se vorū fi chematū legalū, nu va putē fi datā, de cātū în ședință publicā. (Civ. Fr. 498).

445. De va respinge cererea de interdicțiune, tribunalul va putē după împrejurārī, ordona, ca pīritul să nu mai fie liberū a pleda, a se învoi, a se împrumuta, a primi unū capital, nici a da cuitanță de priimirea lui, a înstreina nici a ipoteca averea sa, fără asistența unui consiliū, ce'iva fi orīnduitū prin acea otărīre, la care casū se va face publicațiune prin Monitorū. (Civ. 458, ur; 1704, ur; 1769, 1771) (Civ. Fr. 499)

446. În casū de apelațiune în contra otărīrei de prima instanță, curtea de apelū va putē, de va găsi de cuviință, a supune la unū nouū interogatoriū persōna în privința cării s'a cerutū interdicțiunea, saū a orīndui unū judecātorū spre a face acelū interogatoriū. (Civ. Fr. 500).

447. Otărīrea curții de apelū saū a tribunalului de pīma instanță care va pronunța interdicțiunea saū numirea unui consiliū, va fi, după stāruița reclamanților, scōsā afarā, comunicatā părților și înscrisā în registre. În terminū de dece zile va fi așiptā în sala audienței, precum și publicatā priu Monitorū. (Civ. Fr. 501).

448. Pronunțarea interdicțiunei saū a numirei consiliului, își vorū avea efectele lorū din ziua de cāndū s'a publicatū otărīrea.

Tōte actele făcute în urma publicațiunii de interdicțiune, saū fără asistența consiliului judiciarū vorū fi de dreptū socotite ca fără ființă. (Civ. 445, 447, 458, 950, ur. 1164) (Civ. Fr. 502).

449. După mōrtea unei persōne, actele sevīrșite de ea nu vorū mai putē fi atacate pentru motivū de smintire de minte, de cātū în casulū cāndū interdicțiunea acelei persōne va fi fostū pronunțatā saū cerutā înainte morții sale, afarā de casulū cānd dovada smintirei minții rezultā chiarū din copriinderea actului ce se atacā. (Civ. 435) (Civ. Fr. 504).

450. De nu va fi apelū în contra otărīrei de interdicțiune datā de tribunalulū de prima instanță, saū daca curtea de apelū va confirma acea otărīre, se va orīndui unū tutore interdisului, potrivitū regulelorū prescise la titlul despre minoritate, tutelā, și emancipațiune; administratorul provisoriu va inceta din funcțiunile sale,

și va da socotélă tutorelui, de nu va fi chiaru elu însuși tutore orînduitu. (Civ. 355, ur., 416, ur., 443, 451. ur.) (Civ. Fr. 505).

451. Bărbatul este de dreptu tutore alu femeiei sale, când va fi pusă sub interdicțiune. (Civ. 195, 453) (Civ. Fr. 506).

452. Femeia va fi tutrice bărbatului său interzis, și în asemene casu consiliul de familiă va regula forma și condițiunile administrațiunei, rămîndu femeiei dreptul a reclama înaintea tribunalor, de se va socoti nedreptătită prin regularea consiliului. (Civ. 357, ur. 383, 390, ur. 441, 453) (Civ. Fr. 507).

453. Nimeni, afară de soți, de ascendenți și de descendenți, nu va fi datoru a ține tutela unui interzis mai multu de cinci ani. După acestu terminu, tutorele va pute cere a fi înlocuitu, și cererea sa trebuie a fi priimită. (Civ. 415, ur.) (Civ. Fr. 508).

454. Interzisul se asemăna cu minorele întru ceea ce privesce persóna și averea sa; legile relative la tutela minorilor se voru aplica și la tutela interzișilor. (Civ. 390, ur; 415, ur; 455) (Civ. Fr. 509)

455. Veniturile unui interzis trebuiesc a fi mai cu osebite în-tribuințate spre a-i înbunătăți sórta, și a-i grăbi vindecarea, potrivit cu caracterul bolii și după averea ce va fi avîndu. Consiliul de familiă va pute otări de trebuie să fie îngrijit în casa sa, sau de trebuie să fie aședat în vr'un stabiliment privat sau în vre unu spital. (Civ. 357, ur; 452, 454) (Civ. Fr. 510).

456. Când va sosi timpul de a se căsători copilul unui interzis, destrea și tóte cele-alte convențiuni privitoare la stabilirea sa cásatoria lui, se vor regula de către consiliul de familiă, după încuviințarea tribunalului, care va asculta conclusiunile procurorului. (Civ. 357, ur; 936, ur) (Civ. Fr. 511).

457. Interdicțiunea încetăda odată cu cauzele ce au determinat-o; cu tóte acestea nu se va pute pronunța desființarea ei de câtu observându-se formalitățile precise pentru a ei pronunțare, și interzisul nu va putea reintra în exercitarea drepturilor sale, de câtu dupe ce se va pronunța și publica otărirea pentru a ei desființare. (Civ. 435, 438, 440. ur. 460) (Civ. Fr. 512).

ÇAPŪ III.

Despre consiliile judiciare.

458. Se potu opri resipitorii de a pleda, a face transacțiuni, a se împrumuta, a priimi unu capitalu și de a da cuitanță de primire, de a înstrejna și ipoteca averea lor, fără asistența unui

consiliu orînduit de tribunalu. O asemenea oprire se va publica. (Civ. 445, 447, 448) (Civ. Fr. 513).

459 Oprirea de a lucra fără asistența unui consiliu va pute fi provocată de către acei ce au dreptul de a provoca interdicțiunea; cererea lor trebuie a fi cercetată și judecată totu în același chip; această oprire nu se va pute desființa de cât observându-se aceleși formalități. (Civ. 436, ur; 457) (Civ. Fr. 514).

460. Nici o otărîre în materie de interdicțiune saŭ de numire de consiliu nu va pute fi dată, saŭ de tribunalul de prima instanță saŭ de curtea de apelu, de cât după ce ministeriul publicu își va pronunța conclusiunile sale. (Civ. 435, 445, 457, ur) (Civ. Fr. 515).

CARTEA II.

Despre bunuri și despre osebitele modifi cațiuni ale proprietății.

TITLU I.

Despre distincțiunea bunurilor.

461, Tote bunarile sunt mobilă⁽¹⁾ saŭ imobilă⁽²⁾. (Civ. 462, ur. 472, ur) (Civ. Fr. 516).

CAPŪ I.

Despre imobilă.

462. Bunurile sunt imobilă saŭ prin natura lor, saŭ prin destinațiunea lor, saŭ prin obiectul la care ele se aplică. (Civ. 463, ur; 467, ur; 471) (Civ. Fr. 517)

463. Fondurile de pământu și clădirile sunt imobilă prin natura lor. (Civ. 464, ur.) (Civ. Fr. 518)

464. Morile de vântu, saŭ de apă, aședate pe stâlpi, sunt imobilă prin natura lor. (Civ. 462) (Civ. Fr. 519).

465. Recoltele cari încă se țină de rădăcină, și fructele de pe arbori, neculese încă, sunt asemenea imobilă.

Îndată ce recoltele se vor tăia, și fructele se vor culege, sunt mobilă. (Civ. 466, 472, ur; 484) (Civ. Fr. 520).

(1) Mobilă: mișcătoare. — (2) Imobilă: nemișcătoare.

466. Arborii ce se taiă, devinū mobili. (Civ. 465, 473, 529, ur) (Civ. Fr. 521)

467. Animalele ce proprietarul fondului dă arendaşului pentru cultură, sunt imobili pe cât timpū li se păstrează destinaţiunea lor. (Civ. 462, 468) (Civ. Fr. 522)

468. Obiectele ce proprietarul unui fond a pusū pe ele pentru serviciul şi exploatarea acestui fond sunt imobili prin destinaţiune.

Ast-fel sunt imobili prin destinaţiune, când ele s'au pusū de proprietarū pentru serviciul şi exploatarea fondului:

Animalile afectate la cultură;

Instrumentele arătorie;

Seminţele date arendaşilor sau colonilor parţiar;

Porumbii din porumbăria;

Lapinii⁽¹⁾ ţinuţi pe lângă casă;

Stupii cu roi;

Pescele din iazū (heleştai);

Téscurile, căldările, alambicurile,⁽²⁾ lădile şi vasele;

Instrumentele necesare pentru exploatarea ferărielor, fabricelor de hârtia şi altor usine.

Paele şi gunóele;

Maş sunt imobili prin destinaţiune tóte efectele mobiliare ce proprietarul a aşedat către fond în perpetuū. (Civ. 462, 467, 469) (Civ. Fr. 524).

469. Proprietarul se presupune că a aşedat către fond în perpetuū efecte mobiliare, când aceste sunt întărite cu gipsū, varū sau cimentū, sau când ele nu se potū scóte fără a se strica sau deteriora, sau fără a strica sau deteriora partea fondului către care sunt aşedate.

Oglindile unui apartament se presupunū aşedate în perpetuū, când parchetul pe care ele staū, este una cu boaseria camerei.

Acésta se aplică şi la tablouri şi alte ornamente.

Statuele sunt imobili cândū ele sunt aşedate înadinsū, chiar când ele s'ar putē scóte fără fractură sau deterioraţiune. (Civ. 468, 1199, ur.) (Civ. Fr. 525).

470. Urlóele sau şevile ce servescu pentru conducerea apelor la

(1) Prin *lapinii* a voit a se înţelege *epurii de casă*.

(2) *Alambicū* este unū apărat de care se servescu artele chimice spre a se distila liquidcle,

un fond de pământ, sau la vre o casă, sunt imobili, și facă parte din proprietățile la care servesc. (Civ. 462) (Civ. Fr. 523).

471. Sunt imobili prin obiectul la care se aplică: usufructul lucrurilor imobili, servitudinile, acțiunile cari tindă a revindica⁽¹⁾ un immobile. (Civ. 462, 474, 517, 565, 576) (Civ. Fr. 526).

CAPŪ II.

Despre mobili.

472. Bunurile sunt mobili prin natura lor, sau prin determinațiunea⁽²⁾ legii. (Civ. 461, 473, ur.) (Civ. Fr. 527).

473. Sunt mobili prin natura lor, corpurile cari se pot transporta de la un locu la altul, atât acele cari se mișcă de sine precum sunt animalele, precum și cele cari nu se pot strămuta din locu de cât prin o putere streină, precum sunt lucrurile neinsuflețite. (Civ. 467, ur; 472) (Civ. Fr. 528).

474. Sunt mobili prin determinațiunea legii, obligațiunile și acțiunile cari au de obiectu sume esigibili⁽³⁾ sau efecte mobiliare, acțiunile sau interesele în companii de finance, de comerțu sau de industriă, chiar și când capitalul acestor companii constă în imobili.

Aceste acțiuni sau interese se socotă ca mobili numai în privința fie-cărui din asociați, și pe cât timpu ține asociațiunea.

Sunt asemenea mobili prin determinațiunea legii, veniturile⁽⁴⁾ perpetue sau pe viêtă asupra Statului sau asupra particularilor. (Civ. 472—Co. 33, ur; 37) (Civ. Fr. 529).

CAPŪ III.

Despre bunuri în raportul lor cu cei ce le posedă.

475. Veri-cine pôte dispune liberu de bunurile ce sunt ale lui, cu modifițațiunile stabilite de legi.

Bunurile cari nu sunt ale particularilor sunt administrate, și nu

(1) A revindica unu nemiscătoru, este a-lu reclama din mâna acelluia care-lă ține pe nedreptu.

(2) Determinațiune: otărire.

(3) Datoria esigibile este aceea a cării termenū a ajunsu, și a cării plată se pôte cere.

(4) Cuvântul *venituri* este aci sinonimū cu *rente*, termenū care s'a și întrebuințatū în art. 339 §. 3, unde se pôte vedea și nota.

pot fi înstreinate de cât după regulile și formele prescrise anume pentru ele. (Civ. Fr. 537).

476. Drumurile mari, drumurile mici și ulițele cari sunt în sarcina Statului, fluviile și râurile navigabile sau plutitoare, țărmurile, adăugirile către mal și locurile de unde s'a retrasă apa mării, porturile naturale sau artificiale, malurile unde tragă vasele și în deobște toate părțile din pământul României cari nu sunt proprietate particulară sunt considerate ca dependențe a domeniului public. (Civ. 478, 495, ur; 646, 1844.) (Civ. Fr. 538).

477. Toate averile vacanți și fără stăpêni, precum și ale persoanelor cari moră fără moștenitori, sau a câroră moșteniri sunt lăpădate, sunt ale domeniului public. (Civ. 646—649, 652, 680) (Civ. Fr. 539)

478. Porțile, zidurile, șanțurile, întăriturile piețelor de resbel și ale forteretelor, facă și ele parte din domeniul public.

Aceste lucruri reintră în comerț când nu mai servesc la usul public. (Civ. 476, 647) (Civ. Fr. 540).

479. Pôte avé cineva asupra bunurilor, sau un drept de proprietate, sau un drept de folosință, sau numai servitute. (Civ. 480, ur; 517, ur; 565, ur; 576, ur.) (Civ. Fr. 543).

TITLU II.

Despre proprietate.

480. Proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucura și a dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut, însă în limitele determinate de lege. (Civ. 475, ur; 481, ur; 575, 581, ur; 586, ur; 841) (Civ. Fr. 544).

481. Nimeni nu pôte fi silit a cede proprietatea sa, afară numai pentru cauză de utilitate publică și primind o dreptă și prealabile despăgubire. (Civ. 480, 581, 597, ur.—Supl. pag. 160 l. de espropriere) (Civ. Fr. 545).

482. Proprietatea unui lucru mobil sau imobil dă dreptă asupra tot ce produce lucrul și asupra tot ce se unesce, ca accesorii, cu lucrul într'un mod natural sau artificiale. Acestă dreptă se numesce: *dreptă de accesiune*. (Civ. 483—516, 645) (Civ. Fr. 546).

CAPÛ I.

Despre dreptul de accesiune⁽¹⁾ asupra celor produse de lucru

483. Fructele naturale sau industriale ale pământului.

Fructele civile.

Sporul animalelor (prăsila),

Se cuvin proprietarului în puterea dreptului de accesiune. (Civ. 482, 484, 522, ur) (Civ. Fr. 547).

484. Fructele produse din vre-un lucru nu se cuvin proprietarului, de câtă cu îndatorire din partei de a plăti semănăturile, arăturile și munca pusă de alții. (Civ. 483, 524) (Civ. Fr. 548).

485. Posesorele nu câștigă proprietatea fructelor de cât cândă posedă cu bună credință; la casulă contrariu elă este datoră de a înapoia produsele, împreună cu lucrulă, proprietarului care 'lă revindică⁽²⁾ (Civ. 486, 494) (Civ. Fr. 549).

486. Posesorele este de bună credință cândă posedă ca proprietară în puterea unui titlu translativă⁽³⁾ de proprietate, a cărui viciuri nu'i suntă cunoscute. (Civ. 485, 487) (Civ. Fr. 550).

487. Ellă încetădă d'a a fi cu bună credință din momentulă cândă aceste viciuri îi suntă cunoscute. (Civ. 486) (Civ. Fr. 550).

CAPÛ II.

Despre dreptul de accesiune asupra celor unite și incorporate de lucrulă.

488. Totă ce se unesce și se încorporăză cu lucrulă se cuvine proprietarului lucrului, potrivită reguleloră statornicite mai jos. (Civ. 482, 489-516) (Civ. Fr. 551).

SECȚIUNEA I.

Despre dreptul de accesiune relativă la lucrurile imobiliă.

489. Proprietatea pământului cuprinde în sine proprietatea su-

(1) Vorba de *accesiune* vine de la latinulă *accedere*, a se apropia, a se adăoga. Definițiunea acestui dreptă de accesiune o dă art. 482.

(2) A revindica este a reclama proprietatea unui lucru ce altulă l'a luată sêu llă posedă pe nedreptă.

(3) Ună titlu *translativă* de proprietate, este actulă prin care se trece o proprietate la altulă.

prafeței și a subfeței lui⁽¹⁾ (Civ. 490, 491, ur.) (Civ. Fr. 552).

490. Proprietarul p^ote face asupra pământului t^ote plantațiunile și cladirile ce găsește de cuviință, afară de excepțiunile statornicite la capul^u care trat^ăză despre servitudinⁱ. (Civ. 489, 576, ur.) (Civ. Fr. 552).

491. Proprietarul p^ote face sub fața pământului t^ote construcțiunile și săpăt^urele ce găsește de cuviință, și trage din ele t^ote folósele ce acestea ar^u produce, afară de modifi cațiunile prescrite de lege și regulamentele privit^ore la mine precum și de legile și regulamentele poliți^ănescⁱ. (Civ. 489, 490) (Civ. Fr. 552).

492. Ori-ce construcțiune, plantațiune sau lucru făcut^u în pământ^u sau asupra pământului, sunt presump^te⁽²⁾ a fi făcute de către proprietarul^u aceluⁱ pământ^u cu chelt^uiala sa și că sunt ale lui, pînă ce se dovedește din contra. (Civ. 489, ur; 493) (Civ. Fr. 553).

493. Proprietarul^u pământului carea făcut^u construcți^uni, plantați^uni și lucrări cu materialuri streine, este dator^u să plătescă valórea materialurilor^u. El^u mai p^ote fi osíndit^u după împrejurări pentru o asemenea urmăre și la plată de daune-interese.⁽³⁾ Dară proprietarul^u materialurilor^u n'are drept^u a-le rãdica. (Civ. 492, 494) (Civ. Fr. 554)

494. Dacă plantațiunile, construcțiunile și lucrările a^u fost^u făcute de către o a treia persónă cu materialurile ei, proprietarul^u pământului are drept^u de a le țin^e pentru d^unsul^u, se^u de a îndator^u pe acea persónă să le redice.

Dacă proprietarul^u pământului cere redicarea plantațiunilor^u și a construcțiunilor^u, redicarea va urma cu chelt^uiala celuⁱ ce le a făcut^u, el^u p^ote chiar^u după împrejurări fi condamnat^u la daune-interesse pentru prejudiciile se^u v^ătemările ce a putut^u suferi proprietarul^u locului. Dacă proprietarul^u voește a păstra pentru d^unsul^u acele plantați^uni și clădiri, el^u este dator^u a plăti valórea materialurilor^u și preț^ul^u munc^ăi, fără ca să se ia în considerațiune sporirea valórei fondului, ocazionată prin facerea unor asemeni plantați^uni și construcți^uni. Cu t^ote acestea, dacă plantațiunile, clădirile și operele a^u fost^u făcute de către o a treia persónă de bună credință, proprietarul^u pământului nu va put^e cere redicarea sus^u d^uselor^u plantați^uni, clădiri și lucrări, dară va av^e drept^ul^u sa^u de a înapoia valórea materialurilor^u și preț^ul^u

(1) Prin *suprafața* și *subfața* se înțelege că proprietarul^u de pământ^u este stăpîn^u pe ceea ce este *d^esupra* pământului și *sub* pământ^u.

(2) *Presumpte*: presupuse, inchipuite.

(3) Daune-interese: despăgubire, plata pierder^ăi ce a încercat și câștigul^u de care a fost lipsit^u.

muncel, sau de a plăti o sumă de bani egale cu cea a creșterii valorii fondului (Civ. 485, ur; 539) (Civ. Fr. 555).

495. Creșterile de pământuri ce se fac succesiv și pe nesimțite la malurile fluviului și a râurilor, se numesc *aluviune*(¹) Aluviunea este în folosul proprietarului riveran când e vorba de un fluviu sau râu navigabil, plutitor, cu îndatorire însă pentru proprietar de a lăsa, pe pământul său, drumul trebuitor pentru conducerea vaselor. (Civ. 496, ur; 535, 587) (Civ. Fr. 556).

496. Totu ale proprietarului riveran sunt și pământurile lăsate de apele curgătoare, când ele se retrag pe nesimțite de la unul din țărmuri și se îndreaptă către celălalt țărm; proprietarul țărmului de unde apa s'a retras profită de aluviune, fără ca proprietarul țărmului opus să poată reclama pământul celălalt pierdut.

Acest drept nu are loc în privirea pământurilor părăsite de apa mării. (Civ. 495, 499, 502) (Civ. Fr. 557).

497. Aluviunea nu are loc în privirea lacurilor, eleșteurilor și a iazurilor; proprietarul lor conservă totu d'auna pământul acoperit de apă, când ea este la înălțimea scurgerii eleșteului, iazului, chiar dacă câtimea apei ar scădea în urmă: și vice-versa proprietarul iazului nu quesițigă nici un drept asupra pământului riveran, ce se acopere de apa iazului când urmăză vătășuri extraordinare. (Civ. 495) (Civ. Fr. 558).

498. Dacă un fluviu sau un râu navigabil său nu rupă d'odată o parte mare, și care se poate recunoște, de pământ, și o lipescă la pământul unui alt proprietar, acea parte rămâne a celui care a fost pământul de la care s'a rupt; însă dacă se va reclama în termen de un an. (Civ. Fr. 559).

499. Insulele și prunturile cari se formă în albia fluviilor și a râurilor navigabili sau plutitoare, sunt ale Statului, dacă nu i se opune titlu sau prescripție. (Civ. 476, 500, ur) (Civ. Fr. 560).

500. Insulele și prunturile cari se formă în râurile nenavigabile și neplutitoare sunt ale proprietarului țărmului pe care ele s'au format; dacă insula formată trece peste jumătatea râului, atunci fie care proprietar riveran(²) are dreptul de proprietate asupra părții de insulă ce se întinde spre el, pornind de la jumătatea râului. (Civ. 476, 496, 499, 502) (Civ. Fr. 561).

(1) *Aluviunea*, precum esplică legea, este adăosul, creșterea treptată ce se face pe țărmii unui râu, de alte pământuri aduse pe nesimțite de apă și lipite lângă țărm. Aceste pământuri adăogate său crescute sunt ale proprietarului țărmului râului său mării.

(2) *Riveran*: marginașiu, de țărm.

501. Dacă ună riū saū fluviū formându-și unū brațū nouū taie și inconjură pământulū unū proprietarū riveranū, și face prin acestū chipū o insulă, proprietarulū nu perde pământulū ce s'ū transformatū în insulă chiarū daca elū s'a făcutū de unū fluviū saū de unū riū navigabile saū plutitoriū. (Civ. 476, 499. ur) (Civ. Fr. 562).

502. Dacă unū fluviū s'aū unū riū își face unū nouū cursū părăsindū vechea sa albiă, acéstă albiă se împarte între proprietari mărginari. (Civ. Fr. 563).

503. Ori ce animalī saū sburătoare selbatice⁽¹⁾ trecū în coprinsulū nostru se facū ale nōstre, pe câtū timpū remānū la noi, afară numai dacă asemenea trecere s'a ocazionatū prin fraude saū prin artificie⁽²⁾ (Civ. 468—P. 309, 368) (Civ. Fr. 564).

SECȚIUNEA II.

Despre dreptulū de accesiune relativūla lucrurile mișcătoare.

504. Dacă douē lucruri a douī deosebiți stăpāni s'aū unitū împreună în câtū amēndouē formă unū singurū totū, dară se potū despărți și conserva fie-care în parte după despărțire, atunci totulū formatū este alū proprietarului lucrului care constitue partea principale, remāindū elū datorū a plăti celui altū proprietarū prețulū lucrului ce a fostū unitū cu principalulū. (Civ. 505 ur; 514) (Civ. Fr. 566).

505. Este principale acela din douē lucruri, pentru usulū⁽³⁾ saū pentru ornamentulū,⁽⁴⁾ pentru completarea căruī, a servit unirea celui altū lucru. (Civ. 504, 506) (Civ. Fr. 567).

506. Când însă lucrulū unitū este multū mai de prețū de câtū lucrulū principale, și cândū elū s'a unitū fără scirea proprietarului, acesta pōte cere despărțirea și restituirea⁽⁵⁾ lucrului unitū, chiarū dacă arū resulta din despărțire ore-care vātemare lucrului către care elū a fostū unitū. (Civ. 504, ur; 728) (Civ. Fr. 568).

507. Dacă din cele douē lucruri unite pentru a forma unū singurū totū, nici unulū nu pōte fi privitū ca accesoriū al celui altū,

(1) În testulū francesū nu se vorbește de dobitoce seū sburătoare selbatice, ci de porumbei din cotețe, iepuri de casă, și de pesci din elesceū.

(2) Artificie: mescegiugū

(3) Usulū: întrebuințarea.

(4) Ornamentū: înpodobirea.

(5) Restituire: înapoere.

atunci acela este considerat^u ca principale care va fi mai mare în val^ore. Dacă val^orea ambor^u lucrurilor ar^u fi mai tot^u aceeași, atunci lucrul^u cel^u mai mare în volume va fi considerat^u ca principale. (Civ. 504, ur: 511) (Civ. Fr. 569).

508. Dacă un^u meșter^u sau alt^u cineva a întrebuițat^u materia care nu era a sa și a făcut^u un^u lucru nou, atunci proprietarul^u materiei întrebuițate are dreptul d'a reclama lucrul^u format^u din ea, plăti^und^u prețul^u muncii, atăt^u când^u acel^u obiect^u ar^u put^e cât^u și când^u el^u n'ar^u put^e reveni în starea primitivă. (Civ. 509, ur; 514) (Civ. Fr. 570).

509. Dacă însă manopera⁽¹⁾ ar^u fi atăt^u de importante, în cât^u ar^u întrece cu mult^u val^orea materiei întrebuițate, atunci munca lucrătorului va fi considerată ca parte principale, și lucrătorul^u va av^e dreptul^u de a rețin^e lucrul^u format^u, plăti^und^u proprietarului^u prețul^u materiei. (Civ. 508) (Civ. Fr. 571).

510. Când^u cineva a întrebuițat^u în parte materiă care era a sa, și în parte materiă streină, pentru a forma un^u lucru nou, fără ca nici o parte din materiă să'și fi perdut^u cu totul^u ființa, și dacă acele materii nu se mai pot^u despărți fără văt^emare sau pagubă, atunci lucrul^u format^u se cuvine ambilor^u proprietari, celui^u întâi^u în proporțiune cu materia ce era a sa, și celui alt^u în proporțiune cu materia sa și cu prețul^u muncii sale. (Civ. 511, ur; 728) (Civ. Fr. 572).

511. Când^u un^u lucru s'a format^u din amestecarea mai multor^u materii cu diferiți stăpâni din cari nici una nu p^ote fi considerată ca materiă principale, atunci proprietarul^u, în nesciința căru^u a urmat^u amestecarea, p^ote cere desfacerea lor^u, dacă ea este cu puțință a se desface.

Dacă materiile amestecate nu se mai pot^u despărți fără văt^emare sau pagubă, atunci lucrul^u format^u se cuvine tuturilor^u stăpînitor^u, fie căru^u însă în proporțiune cu căt^uimea, calitatea și val^orea materiilor lui, întrebuițate la facerea acel^u lucru. (Civ. 512, ur; 728, ur; 1388) (Civ. Fr. 573).

512. Dacă materia unui din proprietari ar^u covârși pe cea altă materiă prin val^ore și cantitate, atunci proprietarul^u materiei mai cu preț^u va put^e cere lucrul^u format^u prin amestecare, plăti^und^u însă celui alt^u proprietar^u prețul^u materiei sale. (Civ. 505, ur: 511) (Civ. Fr. 574).

513. Când lucrul^u format^u rămâne comun^u între proprietari

(1) Manopera: lucrul^u, art^ea meșterului.

materielorū din cari s'a formatū, atunci lucrulū se va vinde prin licitațiune și prețulū se va împărți. (Civ. 510, 511, 1388, ur) (Civ. Fr. 575).

514. În tôte casurile în cari proprietarulū materiei, întrebuițate fără scirea lui la formarea undi lucru nou, este în dreptū d'a reclama lucrulū formatū, elū are și voia d'a cere în locu de lucrulū formatū o materie de aceeași natură, câtime, greutate, mărime și calitate, sau valôrea aceiași materie. (Civ. 504, 508) (Civ. Fr. 576)

515. Veri-cari va fi întrebuițatū materii streine fără scirea proprietarului lorū, vor puté după împrejurări fi osîndiți și la plată de daune-interese, și acesta fără prejudiciulū urmărilor prin canalū estraordinarū. (Civ. 506, ur—P. 306, ur.) (Civ. Fr. 377),

516. Principiele regulelorū de mai susū vor servi judecătorilorū și în decisiunea casurilorū analoge ca cele precedenți (Civ. 504—515)

TITLU III.

Despre usufructū, despre usū și despre abitațiune.

CAPŪ I.

Despre Usufructū.(¹)

517. Usufructulū este dreptulū d'a se bucura cineva de lucrurile ce sunt proprietatea altui, întocmai ca însuși proprietarulū lorū, însă cu îndatorire de a le conserva substanța. (Civ. 479, 480, 518, ur) (Civ. Fr. 578).

518. Usufructulū se stabilește prin lege sau prin voința omului. (Civ. 517, 519) (Civ. Fr. 579).

519. Usufructulū se pôte stabili sau pur(²) sau cu termin. sau cu condițiune. (Civ. Fr. 580).

520. Usufructulū se pôte stabili pe totū felulū de bunuri mobili și imobili. (Civ. 462, ur; 471, 472, ur. 526, ur) (Civ. Fr. 581).

(1) *Usu-fructū*, va să zică a se bucura, a lua, a întrebuița fructele sêu rēdele unul lucru.

2 *Purū*: curat, simplu.

SECȚIUNEA I.

Despre drepturile Usufructuarului.

521. Usufructuarul are dreptul d'a se bucura de totu felul de fructe ce p'ote produce obiectul asupra carui are usufructu, fie natural, fie industrial, fie civil. (Civ. 522, ur) (Civ. Fr. 582).

522. Fructele naturali sunt acelea ce pamintul produce de la sine; productiunea si prasila (sporul animalilor) sunt asemenea fructe naturali. Fructele industriale ale unui fondu sunt acelea ce se dobindescu prin cultura. (Civ. 483, ur; 524, 529—5:3, 537) (Civ. Fr. 583).

523. Fructele civili sunt chiriile caselor, dobindile sumelor esigibili, venitul rentelor; arende intru in clasa fructelor civili. (Civ. 525, 527) (Civ. Fr. 584).

524. Fructele naturali si industriale neculese in momentul candu se deschide dreptul de usufructu, sunt ale usufructuarului. Acelea ce se gasescu in aceeași stare candu se sfirșesce dreptul de usufructu, sunt ale proprietarului, fara d'a pute pretinde unul de la altul despăgubire de cheltueele urmate pentru arature si semănature. Drepturile *colonului partiaru*⁽¹⁾ ce vor fi esistatu la inceputul, sau la finele usufructului nu potu fi vătamate de dispoșitiunea precedente. (Civ. 484, 522, 534) (Civ. Fr. 585).

525. Fructele civili se socotescu dobindite di cu di, si se cuvinu usufructuarului in porpoștiune cu durata usufructului seu. Acesta regula se aplica la arendi si la chiriile caselor si la alte fructe civili. (Civ. 523, 527) (Civ. Fr. 586).

526. Dacu usufructul coprinde lucruri cu cari nu se p'ote cinea servi fara a le consuma, precumu bani, grane, beaturi, usufructuarul are dreptul de a dispune de ele, insa cu indatorire de a le inapoia in aceeași cantitate, calitate si valore, sau preșul la sfirșitul usufructului. (Civ. 521, 557, ur.) (Civ. Fr. 587).

527. Usufructul unei rente pe vietu da usufructuarului, pe durata⁽²⁾ usufructului seu, dreptul d'a precepe⁽³⁾ veniturile, fara d'a fi obligatu la nici unu felu de restitușiune. (Civ. 521 523) (Civ. Fr. 588).

528. Dacu usufructul coprinde lucruri cari, fara a se consuma

(1) *Colonul partiaru* este unu felu de arendașu care ia unu pamintu in arenda cu condișiune de a imparși r'odele cu proprietarul. Acestu felu de arendașu se obicinuescu desu in alte țeri.

(2) Durata: timpul cat ține.—3 A *percepe*: a lua.

ludată, se strică după vreme prin întrebuințarea lor, precum rufele, mobilele casei, usufructuarul are dreptul d'a se sluji cu dînsele pentru întrebuințarea la care ele sunt destinate, și nu este obligat d'a le înăpoia la sfîrșitul usufructului, de cît în starea cè se voru afla, însă nestrîcate din dolu⁽¹⁾ sau culpă⁽²⁾ (Civ. 534, 998) (Civ. Fr. 589).

529. Dacă usufructul cõprinde pãduri destinate de proprietarul lor la tãeri periodice, usufructuarul este datoru a păstra ordinea și cãtãțimea tãerii în conformitate cu regulile stabilite de proprietaru, sau cu usul locului, fãrã a putè pretinde vre o despãgubire nici usufructuarul, nici moștenitorii seî, pentru pãrțile lãsate netãiate în timpul usufructului seû.

Arborii care se pot scõte dintr'unu seminariu⁽³⁾ de pomi fãrã degradaținea acestui, nu voru face parte din usufructu, de cãtu cu îndatorire, pentru usufructuaru, d'a se conforma obiceiului locale în privirea înlocuirii lor. (Civ. 530, ur) (Civ. Fr. 590).

530. Usufructuarul se mai bucurã, conformãndu-se cu epocel și usul vechiu alu proprietarului, de pãrțile de pãduri înalte cari au fostu puse în tãiere regulatã, sau cã aceste tãiiari se facu periodice pe o întindere de pãmentu determinatã, sau cã se facu numai d'o cãtime ore-care de arbori aleși pe tõtã supra-fația domeniului. (Civ. 529, 531, ur) (Civ. Fr. 591).

531. În tôte cele-l-alte casuri, usufructuarul nu se pôte atinge de arborii înalți; va putè însă întrebuința, spre a face reparațiunile la cari este obligat, arborii desrãdãcinați sau sfãrãmați din accidente; pôte chiar a tãia pentru acestu sfãrșitu arborii trebuincioși cu îndatorire însă a constata în ființa proprietarului acestã trebuințã. (Civ. 529, ur; 533) (Civ. Fr. 592).

532. Usufructuarul pôte lua din pãduri araci pentru vii, pôte asemenea lua de pe pomi produse anuale seû periodice, însă tôte acestea după obiceiul locului și alu proprietarului. (Civ. 529) (Civ. Fr. 593).

533. Pomii roditori cari se usucã și chiaru acei ce sunt desrãdãcinați seû dãrãmați din accidente, se cuvinu usufructuarului cu îndatorire de a'i înlocui prin alții. (Civ. 531, 541) (Civ. Fr. 594.)

534. Usufructuarul se pôte bucura elu însuși, sau închiria alțuia sau cede exercițitul dreptului seû. De va închiria, urmèdã a

(1) Dolu: viclenie. — (2) Culpã: vinã.

3) Prin *seminariu* legiuitorulu a înțelesu aci o *pepinierã*, adicã unu locu unde se sãdescu și se resãdescu pomi.

se conforma, pentru epocile cândă se preînoscă contractele și pentru durata loră, reguleloră întocmite pentru bărbatū, în privința averei femeii sale la titlulū *despre Contractulū de căsătorii*. (Civ. 523, 573, 1268, 1269) (Civ. Fr. 595).

535. Usufructuarulū se folosese de adăugirile făcute prin aluviune⁽¹⁾ la obiectulū asupra căruī are usufructū. (Civ. 495, ur; 502) (Civ. Fr. 596)

536. Elū se folosese de drepturile de servitudine și în genere de tôte drepturile de cari se pôte folosi proprietarulū, și se folosese întocmai ca însuși proprietarulū. (Civ. 517, 537, 554, 576, ur. 639) (Civ. Fr. 597).

537. Usufructuarulū se folosese asemenea întocmai ca proprietarulū de minele, petrăriele și nisipurile ce sunt în esplotațiune la deschiderea dreptulū de usufructū.

Dacă însă se atinge de o esplotațiune, care nu s'ar putē face fără o concesiune, usufructuarulū nu se va putē bucura de ea fără a dobîndi mai ântēiū învoirea guvernulū. (Civ. 538, 539) (Civ. Fr. 598)

538. Usufructuarulū n'are nici unū dreptū asupra minelor și petrărieloră nedeschise, încă nici asupra nisipuriloră a căroră esplotațiune nu e încă începută, nici asupra comorei care s'ar putē găsi în cursulū usufructulū sēu. (Civ. 537, 539, 649) (Civ. Fr. 598).

539. Proprietariulū nu pôte prin faptulū sēu nici cu orī ce chip vătema drepturile usufructuarulū.

Usufructuarulū nu pôte la încetarea usufructulū, cere vre-o despăgubire pentru îmbunătățirea ce arū pretinde că a făcutū, chiar cândū printr'însele arū fi sporitū valōrea lucrulū. Elū sēu moștenitorii sēi potū însă redicā oglinđi, tablouri, și alte ornamente, pe cari le arū fi aședatū, cu îndatorire de a restabili localulū în starea ce a fostū mai nainte. (Civ. 494, 540, 547) (Civ. Fr. 599).

SECȚIUNEA II.

Despre obligațiunile usufructuarulū.

540. Usufructuarul ia lucrurile în starea în care se află, elū însă nu pôte întra în folosința lor, decătū după ce va face în prezența proprie-

(1) Veși esplicarea dată aluviuncl la art. 495 și în nota.

tarului, sau după ce îl va chema formal, inventariu lucrurilor mișcătoare și constatarea stării în care se vor afla cele nemșcătoare supuse usufructului. (Civ. 566) (Civ. Fr. 600).

541. Este datoru a da cauțiune, că se va folosi ca unu bunu părinte de familiă,⁽¹⁾ de nu va fi scutitu prin actulu constitutiv alu usufructului; cu tôte acestea tații, mamele ce voru avé usufructu legale alu averii copiiloru lorú, vëndătorulu sau donatorulu care și au rezervatú usufructulu, nu sunt obligați a da cauțiune. (Civ. 338, 542, ur; 566,) (Civ. Fr. 601).

542. Dacă usufructuarulu nu găsește cauțiune, nemșcătorele se dau cu arendă, sumele de baní coprinse în usufructu se punu la dobîndă, productele se vëndu, și prețulu lor se pune asemenea la dobîndă; dobîndile acestorú sume și prețulu arendelorú se cuvinu usufructuarulu. (Civ. 524, 525, 543) (Civ. Fr. 602).

543. În lipsă de cauțiune din partea usufructuarulu, proprietarulú pôte cere ca mobilele supuse periciunei prin întrebuintare să se vëndă spre a se pune prețulu la dobîndă, și usufructuarulu se folosese de dobîndi în cursulu usufructului: cu tôte acestea usufructuarulu va puté cere, și judecătórii voru puté ordina după împrejurări, ca o parte din lucrurile mișcătoare necesare pentru propriile sale trebuinte, să i se lase sub simpla sa depunere de juremîntu, și cu îndatorire de a le preda la curmarea usufructulu. (Civ. 542) (Civ. Fr. 603).

544. Întârziarea de a da cauțiune nu redicá usufructuarulu dreptulu de a se folosi de fructele la cari elú avea dreptú; ele i se cuvinu din momentulu de când s'a deschisú usufructulu. (Civ. 542, 543) (Civ. Fr. 604).

545. Usufructuarulu nu este obligatú de câtú la reparațiunile de întreținere. Reparațiunile cele mari remánú în sarcina proprietarulu; afará numai daca aceste s'arú fi causatú din lipsa reparațiunilorú de întreținere de la deschiderea usufructulu, în care casú usufructuarulu este obligatú ale face și pe aceste. (Civ. 546, ur; 558, 571) (Civ. Fr. 605)

546. Reparațiunile cele mari sunt acelea ale zidurilorú celorú mari și ale boltelorú, restabilirea grinzilorú, și acoperisulu întregú, acelea ale zăgădelorú și ale zidurilor de sprijinire și de împrejmuire în totalú: tôte cele-l-alte reparațiuni sunt de întreținere. (Civ. 545, 547) (Civ. Fr. 606).

547. Nicí proprietarulú, nicí usufructuarul nu sunt obligați a

(1) A se folosi de unu lucru ca unu bunu părinte de familiă este a îngriji de dînsulu precum l'ar îngriji unu bunu proprietarú.

reclădi ceea ce a cădută de vechime seŭ s'a distrusă⁽¹⁾ din casă fortuită.⁽²⁾ (Civ. 539, 540, 557, 563, ur.) (Civ. Fr. 607).

548. Usufructuarul este obligat în cursul folosinței sale, la toate sarcinile anuale ale fondului, precum contribuțiunile și altele ce după obicei sunt considerate ca sarcine ale fructelor. (Civ. Fr. 608).

549. În privința sarcinilor ce pot fi impuse pe proprietate în cursul usufructului, proprietarul și usufructuarul contribuiesc după modul următor: proprietarul este obligat să plătească și usufructuarul a-i răspunde dobânzilor, iar dacă usufructuarul le plătește, el are dreptul să cere capetele plătite de la proprietar la expirarea usufructului. (Civ. 552) (Civ. Fr. 609).

550. Acel care câștigă cu titlu gratuit un usufruct universal sau cu titlu universal,⁽³⁾ este dator să achite⁽⁴⁾ în proporție cu folosința sa, și fără nici un drept de repetiție⁽⁵⁾, legaturile, pensiunile alimentare și veniturile rentelor perpetue sau pe viață⁽⁶⁾ care privesc asupra patrimoniului.⁽⁷⁾ (Civ. 548, 774, 775, ur) (Civ. Fr. 610).

551. Usufructuarul cu titlu particular⁽⁸⁾ nu se obligă la plata datoriilor pentru care fondul este ipotecat, și de va fi silit să le plătească are acțiune în contra proprietarului. (Civ. 775, 899, ur; 909) (Civ. Fr. 611).

552. Usufructuarul fie universale, fie cu titlu universale, trebuie să contribuie împreună cu proprietarul la plata datoriilor, după cum urmează: se prețuește valoarea fondului supus usufructului — se defig⁽⁹⁾ în urmă cătimea cu care urmează să contribuie la plata datoriilor în proporție cu valoarea disului fond. — Dacă usufructu-

(1) Distrusă; derimat, fărâmat.

(2) Casă fortuită: casă întâmplătoare.

(3) *Usufruct universal* este acela care nu dă un drept eventual de a se bucura de totalitatea veniturilor unei stări. *Usufruct cu titlu universal*, este acela care nu dă drept de a se bucura de o parte din veniturile unei stări, precum jumătate din o stare seŭ patrimoniul, a treia parte, a patra parte, seŭ venitul numai al mobililor, ori al imobilelor, etc. Ideea generală a acestui art. este că usufructuarul să plătească interesele pasivului stării, în proporție cu usufructul seŭ. — (4) A achita: a plăti.

(5) *Drept de repetiție*: drept de a cere înapoi.

(6) În privința rentelor perpetue și pe viață, vezi nota de la art. 339—(7) *Patrimoniul*: stare

(8) *Usufructuarul cu titlu particular* este acela care se bucură de venitul unui lucru a nume otărit a. e. usufructul cutărei case, cutărei moșii etc. La moșteniri, când e vorba de legat (art. 899) legea nu se mai servește cu vorba *particular*, ci cu vorba *singular*.

(9) *Defige*: însemnează, fixează.

arulă voiesce să avanseze suma pentru care trebuie fondulă să contribuie, capitalulă i se înapoiază la sfârșitulă usufructuluiă fără nici o dobândă. Iar de nu va voi usufructuarulă a face acestă avansă, proprietarulă pôte, după a sa voință, saș sa plătescă dînsulă acea sumă, și atunci usufructuarulă îi plătesce dobîndile în totă cursulă usufructuluiă, saș să pună în vânzare o parte din averea supusă usufructuluiă pînă se va dobîndi ună prețî analogă sumei datorite. (Civ. 549, ur; 775, 893, 896, 902) (Civ. Fr. 612).

53. Usufructuarulă e datoră a plăti numai cheltuecele proceselor ce privescă folosința și ale aceloră alte condemnațiuni la carî procesele arătate potă da nascere. (Civ. 549) (Civ. Fr. 613).

54. Dacă în cursulă usufructuluiă, o a treia persoană face vre o usurpațiune asupra fonduluiă, saș vre o altă încercare spre a călca drepturile proprietaruluiă, usufructuarulă este ținut a-lă denunța proprietaruluiă, căci la din contra usufructuarulă remăne răspundătoră pentru tôte daunele ce ar pută resulta pentru proprietară, precum ară fi răspundătoră pentru orî ce stricăciune s'ară face de elă însuși. (Civ. 998, ur.) (Civ. Fr. 614).

55. Dacă usufructulă are de obiectă ună animale și dacă acesta va peri fără culpa usufructuaruluiă, elă nu este obligată a da proprietaruluiă altă animale în locă, nici de a-i plăti prețîlă. (Civ. 547, 556, 557, 563, ur.) (Civ. Fr. 615).

56. Dacă turma pe care ună usufructă a fostă constituită, din întimplare seă din bôlă, va peri cu totulă și fără culpa usufructuaruluiă, acesta nu este obligată de cătă a 'i da seama de pei saș de valôrea lor.

Dacă turma nu va peri cu totulă, usufructuarulă este datoră de a înlocui numărulă viteloră perdute, prin vitele ce da sporulă. (Civ. 555, 557, 563, ur.) (Civ. Fr. 616.)

SECTIUNEA III.

Despre stingerea usufructuluiă.

57. Usufructulă se stinge prin mórtea usufructuaruluiă, prin espirațiunea terminuluiă pentru care usufructulă a fostă acordată, prin consolidarea saș întrunirea asupra aceleiași persône a ambeiloră calitățiloră de proprietară și de usufructuară;

Prin neusulă dreptuluiă de usufructuară în cursă de trei-deci ani; Prin totala desființare a lucruluiă asupra cărui usufructulă era constituită. (Civ. 558, ur; 636, ur; 1154, ur; 1156, ur) (Civ. Fr 617).

558. Usufructul p \acute{o} te înceta asemenea prin abuzul ce face usufructuarul de folosința sa, sau aduc \acute{e} nd \acute{u} stric \acute{a} ciunii fondului, sau l \acute{a} s \acute{a} ndu-l \acute{u} s \acute{a} se degrade din lips \acute{a} de \acute{i} ntreținere. — Creditorii usufructuarului pot \acute{u} interveni in contestațiunile pornite in contr \acute{a} i pentru conservarea drepturilor lor \acute{u} , ei pot \acute{u} propune repararea degradațiunilor făcute și a da garanții pentru viitor \acute{u} .

Judec \acute{a} torii pot \acute{u} , dup \acute{a} gravitatea împrejur \acute{a} rilor, sau a ot \acute{a} ri stingerea usufructului, sau a l \acute{a} sa pe proprietar s \acute{a} se bucure de fructele obiectului supus la usufruct \acute{u} , cu îndatorire de a pl \acute{a} ti pe fie care an \acute{u} usufructuarului sau celor \acute{u} ce presint \acute{a} drepturile sale, o sum \acute{a} ot \acute{a} rit \acute{a} p \acute{i} n \acute{a} in ziua c \acute{a} nd usufructul urma s \acute{e} înceteze. (Civ. 541 - 545, 554, 557, 562, 975) (Civ. Fr. 618).

559. Usufructul care nu e acordat \acute{u} particularilor \acute{u} , nu p $\acute{o$ te trece peste trei-deci ani. (Civ. 557, 560) (Civ. Fr. 619)

560. Usufructul constituit \acute{u} p \acute{i} n \acute{a} ce o alt \acute{a} pers \acute{o} n \acute{a} va ajunge la o v \acute{i} rst \acute{a} ot \acute{a} rit \acute{a} , ține p \acute{i} n \acute{a} la acea epoc \acute{a} , chiar d \acute{a} r muri țisa pers \acute{o} n \acute{a} inaintea v \acute{e} rstei ot \acute{a} rite. (Civ. Fr. 620).

561. V \acute{e} nd \acute{a} rea lucrului supus \acute{u} la usufruct \acute{u} nu aduce nici o schimbare dreptului usufructuarului; el \acute{u} continue a se folosi de usufructul s \acute{e} u, de nu a renunțat \acute{u} la d \acute{e} nsul \acute{u} in mod \acute{u} formale. (Civ. 562, 1294, ur; 1770) (Civ. Fr. 621).

562. Creditorii usufructuarului pot \acute{u} s \acute{a} c \acute{e} r \acute{a} a se anula renunțarea făcut \acute{a} in paguba lor. (Civ. 558, 699) (Civ. Fr. 622)

563. Dac \acute{a} o parte numai a lucrului supus \acute{u} la usufruct \acute{u} s \acute{a} distrut \acute{u} (¹), usufructul se p \acute{a} str \acute{e} z \acute{a} asupra p \acute{a} rții r \acute{e} mase. (Civ. 555, ur; 564) (Civ. Fr. 623)

564. De va fi usufructul constituit \acute{u} numai asupra unei cl \acute{a} diri, și ac \acute{e} st \acute{a} cl \acute{a} dire va arde sau se va distru \acute{i} din alt \acute{a} int \acute{e} mplare, sau se va d \acute{a} r \acute{a} ma de vechime, usufructuarul nu va av \acute{e} drept \acute{u} a se folosi de p \acute{e} m \acute{e} ntul \acute{u} pe care a fost \acute{u} cl \acute{a} direa, nici de materialurile r \acute{e} mase. — Dac \acute{a} usufructul s \acute{a} r afla constituit \acute{u} asupra unui domen \acute{u} din care făcea parte și cl \acute{a} direa, usufructuarul se va folosi de p \acute{a} m \acute{e} nt \acute{u} . (Civ. 547, 557, 563, 637) (Civ. Fr. 624).

CAP \acute{U} II.

Despre us \acute{u} și abitațiune(²)

565. Drepturile de us \acute{u} și de abitațiune se stabilesc \acute{u} și se perd \acute{u}

(1) Distrut \acute{u} : derimat, desființat \acute{u} .

(2) *Dreptul \acute{u} de us \acute{u}* , este dreptul \acute{u} de a se servi de lucrul \acute{u} altuia. — *Dreptul \acute{u} de abitațiune* (locuință), este dreptul \acute{u} de a se servi de o cas \acute{a} , este, in alte cuvinte, dreptul \acute{u} de us \acute{u} asupra unei case.

în același chip ca și usufructul. (Civ. 518, ur.) (Civ. Fr. 625).

566. Ca și în cazul de usufruct nu se poate folosi cine-va de aceste drepturi, fără a da mai întâi cauțiune și fără a face inventariu. (Civ. 540, ur) (Civ. Fr. 626).

567. Usuariul și cel ce are dreptul de abitațiune trebuie să se folosescă de ele ca un bun părinte de familie. (Civ. 541) (Civ. Fr. 627).

568. Drepturile de usă și de abitațiune se regulează prin titlul care le a înființat și primesc după conținerea lui mai multă sau mai puțină întindere. (Civ. 569, ur; 969) (Civ. Fr. 628).

569. Dacă titlul nu se explică asupra întinderii acestor drepturi, ele se regulează precum urmează. (Civ. 568, 570, ur.) (Civ. Fr. 629).

570. Cel ce are usul unui loc⁽¹⁾, nu poate pretinde mai multe fructe din acest loc de cât se cuvine pentru trebuințele sale și ale familiei sale.

Poate pretinde și pentru trebuințele copiilor ce va avea în urma constituirii dreptului de usă. (Civ. 484, 552, ur) (Civ. Fr. 630).

571. Usuariul nu poate cede nici închiria dreptul său altuia. (Civ. 534, 573) (Civ. Fr. 631).

572. Cel ce are un drept de abitațiune pe o casă, poate șede într'însa cu familia sa, chiar de n'ar fi fost însurat la epoca când i s'a dat acest drept.

Cel ce are dreptul de abitațiune poate închiria partea casei ce nu locuiește.⁽²⁾ (Civ. 570, 573) (Civ. Fr. 632).

573. Dreptul de abitațiune nu poate fi nici cesionat nici închiriat, afară de excepțiunea adusă la art. 572. (Civ. 534, 571) (Civ. Fr. 634).

574. Dacă usuariul absorbe toate fructele fondului, sau dacă ocupă totă casa, e dator să facă cheltueile de cultură, reparațiunile de întreținere și să plătească contribuțiunile ca și usufructuarul. Dacă nu ia de cât o parte din fructe, sau dacă nu ocupă de cât o parte din casă, el contribuie în proporțiune cu lucrul de care se folosesc. (Civ. 545, 546, 548, ur) (Civ. Fr. 635).

575. Usul pădurilor se va regula prin legi particulare. (Civ. Fr. 636).

(1) În testul francez se zice: „Cel ce are usul fructelor unui loc.”

(2) În testul francez nu se află acestu all doilea alineat.

TITLU IV.

Despre servitudină.(¹)

576. Servitudinea este o sarcină impusă asupra unui imobile pentru usul și utilitatea unui imobile avându un alt stăpîn. (Civ. 471, 577, 620, ur.) (Civ. Fr. 637).

577. Servitudinile isvoresc să din situațiunea naturale a locurilor, să din obligațiunea impusă de lege, să din convențiunea dintre proprietari. (Civ. 578, ur; 586, ur; 620, ur) (Civ. Fr. 639).

CAPŪ I.

Despre servitudină ce se nască din situațiunea locurilor.

578. Locurile inferiōri sunt supuse a primi apele ce curgă firesce din locurile superiori fără ca mâna omului să fi contribuită la acesta.

Proprietarul inferiore nu pōte redica stavil ca să oprēscă această scurgere.

Proprietarul superiore nu pōte face nici o lucrare spre agravarea(²) servitudinii fondului inferiore. (Civ. 579, ur; 615, 634, 635) (Civ. Fr. 640).

579 Celū ce are unū isvorū pe proprietatea sa pōte face ori ce întrebuițare cu dînsul, fără inse a vătēma dreptulū ce proprietarul fondului inferiore are dobînditū să prin vre unū titlu să prin prescripțiune asupra acelu isvorū. (Civ. 491, 580, ur; 582, 623) (Civ. Fr. 641).

580. In acestū casū prescripțiunea nu se pōte dobîndi de cātū prin o folosință neînteruptă in timpū de trei-șeci ani, socotiți din ziua cāndū proprietarul fondului inferiore a făcutū și a săvîrșitū lucrări aparenți destinate a înlesni trecerea și scurgerea apei in proprietatea sa. (Civ. 579, 623) (Civ. Fr. 642)

581. Proprietarul isvorului nu' pōte schimba cursulū cāndū isvorulū dă ana trebuinciosă locuitorilorū unei comune, unū satū să unū cātunū. (Civ. 481, 579) (Civ. Fr. 643).

582. Acela, a căru proprietate este pe marginea unei ape curgătoare, afară de apele cari sunt declarate dependinți de domeniulū

(1) Prin *servitudină* se înțelege aceea ce se numea pēnă acum robirea lucrurilor, sū șerbire.

(2) Agravarea: îngreunarea.

publică prin art. 476 la titlul *despre distincțiunea bunurilor* p^ote lua apă pentru irigațiunea⁽¹⁾ proprietăților sale, fără însă a o abate de totu.

Acela prin alu câru fondu trece apa o p^ote chiar întrebuița în totă întinderea prin care aru avé curgere, cu îndatorire numai a'i lăsa cursul firescu la eşirea din proprietatea sa. (Civ. 583) (Civ. Fr. 644).

583. De se redică vre o contestațiune între proprietarii câroru aceste ape potu fi trebuinciose, tribunalele, la darea otaririi sunt datore să caute a împăca interesulă agriculturii cu respectulă cuvenitū proprietății, observându în totu d'auna regulamentele particulare și locale asupra curgerii și usului apelor. (Civ. 582) (Civ. Fr. 645).

584. Orî ce proprietaru p^ote îndatora pe vecinulū sēu la grănișuirea proprietății lipite cu a sa; cheltuelile grănișuirii se voru face pe jumătate. (P. 321. 355) (Civ. Fr. 646).

585. Totu proprietarulū își p^ote îngrădi proprietatea, afară de excepțiunea ce se face la art. 615⁽²⁾ (Civ. 480, 600, 602, ur) (Civ. Fr. 647).

CAPŪ II.

Despre servitudinî stabilitē de lege.

586. Servitudinile stabilite de lege au de obiectū utilitatea publică, sau a comunelor, orî aceea a particularilor. (Civ. 577, 588) (Civ. Fr. 649).

587. Acele stabilite pentru utilitatea publică sau comunale, au de obiectū cărarea sau poteca pe lingă marginea rîurilor navigabile sau flotabile, construcțiunea sau reparațiunea drumurilor sau alte lucrări publice sau comunale.

Totu ce privesce acestū felu de servitudinî, se determină de către legile sau regulamentele particulare. (Civ. 476, 495) (Civ. Fr. 650).

588. Legea supune pe proprietari la osebite obligațiuni unulū catre altulū, fără chiar să existe vre o convențiune între dînșii. (Civ. 577, 589) (Civ. Fr. 651).

589. Parte din aceste obligațiuni e regulată de către legile asupra poliției rurale.

(1) *Irigatiune*: udarea artificiale a pămînturilor.

(2) *Acî* • • greșială de tiparū; căci art. 616 trebuie citat.

Cele-lalte sunt relative la zidulü saü la şentulü comun între vecinü, la casulü cândü se pöte înälta unü cotra-didü, la privirea asupra proprietăiî vecinului, la scurgerea streşinelorü, la drumulü de trecere. (Civ. 590—619) (Civ. Fr. 652).

SECȚIUNEA I.

Despre zidulü și şentulü comunü.

590. În oraşe și la țără, ori ce zidü care servește de despărțire între clădiri, saü între curte și grădină, și între ograde la țără, se socotese comunü, daca nu esiste titlu saü semnü care arü proba contrariulü. (Civ. 591, ur; 611) (Civ. Fr. 653).

591. Este semnü de necomunitate cândü culmea zidului este dréptă și perpendiculară despre päretele de o parte, iar despre cea altă parte înfățişeză unü planü înclinatü; în acestü casü zidulü să presupune că aparține esclusivü proprietarului despre care existe planulü înclinatü. (Civ. 590) (Civ. Fr. 654).

592. Reparațiunea și reclădirea zidului comunü sunt în sarcina tutolorü devälmaşilorü, și în proporțiune cu dreptulü fie-cărui. (Civ. 593, ur; 600, 605) (Civ. Fr. 655)

593. Cu töte acestea fie-care coproprietarü alü unui zidü comun pöte fi apëratü de a contribui la reparațiuni și reclădiri, renunțändü la dreptulü sëü, daca însă zidulü comunü nu ar sprijini vre o clădire a sa (Civ. 592, 632) (Civ. Fr. 656).

594. Fie-care coproprietarü pöte să zidescă în contra unui zidü comunü și să bage grinđi saü legături în tötä grosimea zidului lăsändü cinci-deci și patru milimetre despre vecinü, fără prejudițiulü dreptului ce are vecinulü ca să scurtețe acele grinđi pînă în jumëtatea zidului, în casü cândü și elü ar voi a pune grinđi totü în acele locuri saü a lipi unü coşü. (Civ. 595, 599, 610, 611) (Civ. Fr. 657).

595. Ori ce coproprietarü pöte să înälte zidulü comunü, dară e datorü a face⁽¹⁾ singurü cheltuiala înälțării, reparațiunile de întreținere pentru partea înälțată, și totü o dată păgubirile pentru sarcina cauzată zidului comunü în proporțiune cu înălțimea (Civ. 596, ur. (Civ. Fr. 658)

596. Dacă zidulü comunü nu e în stare a purta greutatea înăl-

(1) Cuvintulü *face* e reü pusü aci; era mai bine a se conserva cuvintulü *a plăti* cum e la Francesi: căci numai cu astü cuvintü se pöte mai alesü înțelege partea din urmă a acestui articolü.

țărî, celū ce vrea să'lu înalțe e datorū a'lu face din întregū din temeliă cu cheltuiala sa, și ori ce adaosū în grosime să'lu facă pe loculū sēu. (Civ. 594, 597, ur. (Civ. Fr. 659).

597. Vecinulū care n'a contribuitū la înălțare, pōte quēstiga dreptulū de comunitate plătindū cheltuiala jumătate, precum și prețulū pe jumătate alū loculū, ce s'arū fi întrebuințatū pentru îngrosirea zidulū. (Civ. 596, 598) (Civ. Fr. 660).

598. Ori ce vecinū alū unui zidū pōte să'lu facă comunū în parte saū totū, plătindū stăpānului zidulū jumătate din valōrea sa, saū jumătate din valōrea părței ce vrea să facă comune, precumū și jumătate din valōrea loculū pe care este clăditū zidulū. (Civ. 597) (Civ. Fr. 661).

599. Unulū din vecinī nu pōte găuri zidulū comunū, nici să alătore saū să sprijine de dīnsulū vre o lucrare, fără consimțimētulū celui-laltū.

În casū de împotrivire elū nu pōte face acēsta fără a regula mai ântēiū prin esperți mijlōcele necesare pentru ca acea lucrare să nu vateme drepturile celui-laltū. (Civ. 594, ur.) (Civ. Fr. 662).

600. Fie-care pōte în orāșe și suburbie a îndatora pe vecinulū sēu a contribui la clădirea și repararea îngrădirii ce desparte casele, curțile și grădinile lorū; înălțimea îngrădirii se va otări după reglementele particulare, saū după obiceiulū obștescū și în lipsă de reglemente și de obiceiū, înălțimea zidulū va fi celū multū de douē metre socotindu-se și cōma. (Civ. 592, ur.) (Civ. Fr. 663)

601. Cāndt se reclădesce un zidū comunū saū casă tōte servitușile active și pasive se perpetuă în privirea noului zidū saū a noiei case, fără a se putē însă îngreuna dacā reclădirea s'a făcutū mai nainte de împlinirea prescripțiunii. (Civ. 636, ur; 1890, 1895) (Civ. Fr. 665).

602. Tōte șanșurile între douē proprietāți se socotescū comune de nu va fi titlu saū semnū contrariū. (Civ. 590, 603, ur. 1200, ur.) (Civ. Fr. 666).

603. Este semnū de necomunitate cāndū pāmētulū e înălțatū saū aruncatū numai de o parte a șanșului. (Civ. 602, 604, 1200, ur.) (Civ. Fr. 667)

604. Șanșulū se socotescē a fi exclusivū alū aceluī în partea tea cārui pāmētulū e aruncatū. (Civ. 603, 1200, ur.) (Civ. Fr. 668).

605. Șanșulū comunū trebue întreținutū cu cheltuēlă comună. (Civ. 592) (Civ. Fr. 669).

606. Ori ce gardū ce desparte douē proprietāți se socotescē co-

mună, afară dacă numai una singură din două proprietăți va fi îngrădită, sau de nu va fi unu titlu sau posesiune îndestulătoare care să constate din contra. (Civ. 590, ur; 602, ur; 609, 1200, 1846, 1890, 1895) (Civ. Fr. 670)

607. Nu e ertatū a sădi arbori care crescū înalți de câtū în depărtarea otărită de reglementele particularie, sau de obiceiurile constanți și recunoscutē, și în lipsă de reglemente și de obiceiuri, în depărtare de două metre de la linia despărțitoare a acelorū două proprietăți pentru arborii înalți, și de o jumătate metru pentru cele-l-alte plantațiuni și garduri vii. (Civ. 480, 489, ur; 608) (Civ. Fr. 671).

608. Vecinulū pōte cere ca arborii și gardurile vii puși la o distanță mai mică să se scōtă.

Acela pe a căruī proprietate se întindū crăcile arborilorū vecinulū pōte să'lū îndatorede a le tăia.

Dacă rădăcinile se întindū pē pământulū său are dreptū a le tăia singurū. (Civ. 489, 607, 623) (Civ. Fr. 672).

609. Arborii ce se află în gardulū comunū sunt comunī ca și gardulū, și fie-care din ambi proprietarii e în dreptū a cere să'i taiă. (Civ. 606) (Civ. Fr. 673)

SECȚIUNEA II.

Despre distanța și lucrările intermediarie cerute pentru ôre care construcțiunī.

610. Celū ce face unū pușū sau o privată lângă unū zidū fie comunū sau nu;

Celū ce vrea să clădescă unū căminū sau vatră, o ferărie, unū coptorū sau sobă, să'i alătore unū ocolū de vite, sau celū ce vrea să pue lângă zidū unū magazin de sare, sau grămeđi de materii corosive;

E îndatoratū să lase depărtarea prescisă de reglemente și obiceiurile particularie asupra unorū asemenea obiecte, sau să facă lucrările prescrise de aceleași legi și reglemente spre a nu aduce vătămăre vecinulū. (Civ. 489, 599, 998) (Civ. Fr. 674).

SECȚIUNEA III.

Despre vederea în proprietatea vecinulū.

611. Unulū din vecinī nu pōte face, fără consimțimēntulū celui-

l-altă, nici într'ună chipă, feréstră saă deschidere în'trună zidă comună. (Civ. 594, 599, 623) (Civ. Fr. 675).

612. Nimeni nu pôte avé vedere saă ferestre spre vedere, nici balcöne saă alte asemenea asupra proprietății îngrădite saă ne îngrădite a vecinului seă, de nu va fi o distanță de noué spre-dece decimetre între zidulă pe care se deschidă acesté vederi și proprietatea vecină. (Civ. 489, ur; 601, 614, 623, 634, ur.) (Civ. Fr. 678).

613. Nimeni nu pôte avé vederi piédise pe proprietatea vecinului de nu va fi o distanță de șése decimetre. (Civ. 489, ur; 601, 614, 623, 634, ur.) (Civ. Fr. 679).

614. Distanța de care este vorba în cele două articole precedente se socotesce de la fațada zidului, pe care s'a deschisă vederea, și, de va fi balcöne saă altă asemenea, de la linia loră cea din afară, pînă la linia de despărțire a celoră două proprietăți. (Civ. 612, 613) (Civ. Fr. 680)

SECȚIUNEA IV.

Despre picătura strejiniloră.

615. Totă proprietariulă este dator a'și face strașina căseī sale astă felă în câtă apele din ploī să se scurgă pe terémulă seă, saă pe ulițe, érá nu pe loculă vecinului seă. (Civ. 578, 589, 622, 624) (Civ. Fr. 681).

SECȚIUNEA V.

Despre dreptulă de trecera.

616. Proprietariulă ală căruī locă este înfundată, care nu are nici o eșire la calea publică, pôte reclama o trecere pe loculă vecinului seă pentru esploatarea fondului, cu îndatorire de a 'lă despăgubi în proporțiune cu pagubele ce s'arū puté ocasiona. (Civ. 481, 581, 585, 589, 619, 622, 627, 633, ur.) (Civ. Fr. 682).

617. Trecerea trebuie regulată făcută pe partea ce arū scurta calea proprietarului fondului închisă, ca să iésă la drumă. (Civ. 618, 634, ur.) (Civ. Fr. 683).

618. Cu tóte acestea trebuie a se alege trecerea prin loculă ce arū pŕicinui o mai puțină pagubă aceluī pe ală căruī locă trecerea urméză a fi deschisă. (Civ. 617) (Civ. Fr. 684).

619. Acțiunea de despăgubire, în casulă prevédută prin art. 616

este prescriptibile; iară trecerea trebuie să urmeze după prescripțiune, de și acțiunea de indemnitate⁽¹⁾ nu s'arū mai puté admite. (Civ. 581, 1890) (Civ. Fr. 685).

CAPŪ III.

Despre servitudinile stabilite prin faptul omului.

SECȚIUNEA I.

Despre osebite feluri de servituți ce se potū stabili asupra bunurilor

620. Este iertatū proprietarilorū a stabili pe proprietățile lorū, sau în folosulū proprietăților lorū, veri-ce servitute vorū găsi de cuviință, pe câtū timpū aceste servituți nu vorū impune persōnei proprietarului fondului serviente obligațiunea unui faptū personale, și pe câtū timpū eceste servituți nu vorū fi contrarie ordinei publice.

Usulū și întinderea servitudinilorū stabilite astū-feliū se regulēdă prin titlulū ce le constituē, și în lipsă de titlu, după regulele următoare. (Civ. 5, 480, 568, 576, 623. ur) (Civ. Fr. 686).

621. Servituțiile sunt stabilite sau în folosulū clădirilorū, sau în folosulū pământului.—Cele de felulū d'ântēiū se numescū urbane, chiarū cândū clădirile pentru cari servituțiile sunt instituite se vor afla nu numai în orașū dară și la țēră; cele d'alū douilea felū se numescū rurale. (Civ. Fr. 687)

622. Servituțiile sunt sau *continue* sau *necontinue*: *Servituțiile continue* sunt acelea alū cărorū esercițiū este sau pōte fi continuū, fără să aibă trebuință de faptulū actuale alū omului; astū felū sunt apăducele,⁽²⁾ scursurile apelorū, ferestrele și altele asemenea. *Servituțiile necontinue* sunt acelea cari aū trebuință de faptulū actuale alū omului spre a fi esercitate, astū felū este dreptulū de trecere, de a lua apă din fontână, de a pasce vite și alte asemenea.

Servituțiile sunt *aparinți* sau *neaparinți*. *Servituțiile aparinți* sunt acelea cari se cunoscū prin lucrări esteriori, precum: o ușiă, o ferestă, o apăducere; *servituțiile neaparinți* sunt acelea ce n'aū

(1) Indemnitate: despăgubire.

(2) *Apăduce* este lucrarea cu țevī, olane sēu altele, prin care se duce apa de la unū locū la altulū.

semnă exterioră de existența lor, precum, spre exemplu, prohibițiunea⁽¹⁾ de a zidi pe ună fondă, sau de a nu zidi de câtă pînă la o înălțime determinată. (Civ. 623—625, 627, 636, ur.) (Civ. Fr. 689)

SECȚIUNEA II.

Despre modulă cu care se stabilescă servituțîle.

623. Servituțîle continue și aparinți se dobîndescă prin titlu sau prin posesiune de trei-deci ani. (Civ. 579, ur; 622, 1846, ur; 1890, ur.) (Civ. Fr. 690).

624. Servituțîle continue neaparinți, și servituțîle necontinue și neaparinte,⁽²⁾ nu se potă stabili de câtă prin titluri. (Civ. 2, 622) (Civ. Fr. 691).

625. Destinațiunea proprietarului ține locă de titlu în privința servituțiloră continue și aparinți. (Civ. 622, 623, 626, ur) (Civ. Fr. 692).

626. Nu pôte fi destinațiune a proprietarului de câtă numai cându se va dovedi că cele două fonduri acumă despărțite au fost averea aceluiaș proprietar, și că printr'insulă s'au pusă lucrurile în starea din care a rezultată servitutea. (Civ. 625, 627, ur.) (Civ. Fr. 693).

627. Dacă proprietarulă a două proprietăți, între cari esiste ună semnă vădută de servitute, înstreinăză una din proprietăți, fără ca contractulă să conțină nici o convențiune atingătoare de servitute, ea urmază de a esiste într'ună modă activă sau pasivă în favórea fondului înstreinat, sau asupra fondului neînstreinat. (Civ. 622, 625, 626, 633) (Civ. Fr. 694)

628. Titlulă constitutivă ală servituții, în privința servituțiloră ce nu se potă dobîndi prin prescripțiune, nu pôte fi înlocuită de cât prin ună titlu de recunóscerea servituții și dată din partea proprietarului locului servit. (Civ. 624) (Civ. Fr. 695).

629. Cândă se stabilescă o servitute se înțelege că se acórdă totă de-o-dată și tóte mijlócele spre întrebuintarea ei. Astă-feliă servitutea de a lua apă din fontána altui trage cu sine și dreptul de trecere. (Civ. 630, ur.) (Civ. Fr. 696).

(1) Prohibițiune: oprire.

(2) În testulă francesă se zice: „și servituțîle necontinue aparinți s'au neaparinți.”

SECTIUNEA III.

Despre drepturile proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea.

630 Acelui cărui se cuvine o servitute are dreptul ă face tóte lucrările trebuincióse spre a se sluji cu dânsa și spre a o păstra (Civ. 629, 631,) (Civ. Fr. 697).

631. Aceste lucrări se facú cu cheltuiala sa, iară nu cu cheltuiala proprietarului fondului supusú, afară numai cândú se va stabili altú-felú în titlu de stabilirea servituții. (Civ. 630; 632) (Civ. Fr. 698).

632. În casulú chiarú unde proprietariulú fondului supusú este însărcinatú prin titlu a face cu cheltuiala sa lucrările trebuincióse pentru a se servi de servitute saú a o păstra, elú póte totú déuna a se scati de acéstă sarcină, lăsândú fondulú supusú în dispozițiunea proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea. (Civ. 593. 631) (Civ. Fr. 699).

633. Dacă proprietatea pentru care⁽¹⁾ s'a stabilitú, s'ar împărți, servitutea remâne totú aceeași pentru fie care parte, fără ca fondulú supusú să se îngreuneze. Astú-felú de va fi unú dreptú de trecere toți deválmașií vor fi indatorați a'lú esercita prin acelașú locú. (Civ. 616. ur, 627, 635) (Civ. Fr. 700).

634. Proprietariulú fondului supusú servituții nu póte face nimicú spre a'í scădea întrebuintărea saú a'í o îngreuna. Astú-felú nu póte scămba starea locurilorú, nici strămuta esercitarea dintr'unú locú într'altulú, de câtú acela unde servitutea a fostú din începutú stabilită. Cu tóte aceste, dacă acea stabilire primitivă a devenitú mai împovărátóre proprietariulú fondului supusú, saú decă îlú opresce a 'și face pe dînsulú reparațiuni folosítóre, va puté oferi proprietariulú celui-l-altú fondú unú locú ce ar avé aceeași înlesnire pentru esercitarea drepturilorú sále, și acesta nu va puté refusa. (Civ. 578, 617, 618) (Civ. Fr. 701).

635 Înșá și acela ce are unú dreptú de servitute nu'lú póte întrebuinta de câtú după coprindérea titlului sėú, fără a puté face nici în fondulú supusú servituții, nici în fondulú pentru care servitutea este înființată, vre o schimbare împovărátóre celui d'înteiú fondú. (Civ. 578, 969) (Civ. Fr. 702).

(1) Aci, din greșială de tiparú, se vede, lipsesce cuvintulú „servitutea.

SECTIUNEA IV.

Despre modulă stingereiă servitușiloră.

636. Servitușile înceteză cândă lucrurile se găseșcū în ast-felū de stare, in câtū servitudinea nu se mai pôte esercita (Civ. 557, 601, 637, 1156) (Civ. Fr. 703).

637. Ele renascū daca lucrurile sunt restabilite într'unū chipū în câtū servitușile să se pôtă esercita, afară numai de nu arū fi trecutū unū spașiu de timpū indetulătorū spre a se putē presu-pune că s'a desființatū servitutea, după cum se șice la art. 640. (Civ. 601, 639) (Civ. Fr. 704).

638. Ori-ce servitute este stinsă, cândă fondulū către care este datorită și acela ce o datoresce cadū in aceeașū mâna. (Civ. 557 626, 627. 1154) (Civ. Fr. 705).

639. Servitutea este stinsă prin ne-usū în cursū de trei-șeci ani. (Civ. 640. ur; 1890, ur; 1895) (Civ. Fr. 706).

640. Acești trei-șeci de ani se numără după osebite feluri de servitușii, saū din șia de cândū a încetatū de a se folosi de dinsa cândū este vorba de servitușii ne-continue, saū din șia de cândū s'a făcutū unū actū contrariū servitușii continue. (Civ. 601, 622, 636, ur) (Civ. Fr. 707).

641. Modulū servitușii se pôte prescrie ca și servitutea, și cu acelașū chipū. (Civ. 639, ur) (Civ. Fr. 708),

642. Dacă proprietatea în folosulū cârii s'a stabilitū servitutea este a mai multorū coproprietari, întrebuițarea din partea unū popresce prescriștiunea în privișța celor-l-ășii. (Civ. 643, 1057) (Civ. Fr. 709).

643. Dacă dintre coproprietari se găseșce unulū în contra cârii prescriștiunea nu s'a pututū aplica, precumū un minore, acela păștrēză dreptulū tuturorū celor-l-ășii coproprietari. (Civ. 1876) (Civ. Fr. 710).

CARTEA III.

Despre diferitele moduri prin cari se dobândesce proprie-tatea

644. Proprietatea bunurilor se dobândesce și se transmite prin suc-esiune⁽¹⁾ (prin legate,) prin convenșiune și prin tradișiune.⁽²⁾ (Civ.

(1) Succesiunea: moscenire— (2) Tradișiune este șapta de a da unū lucrū.

480, 645, 650, ur. 653, 800, ur. 942) (Civ. Fr. 711).

645. Proprietatea se mai dobîndesce prin accesiune⁽¹⁾ sau încorporațiune, prin prescripțiune, prin lege și prin ocupațiune (Civ. 482, ur. 1837) (Civ. Fr. 712).

646. Bunurile fără stăpână sunt ale Statului. (Civ. 477, 647, ur. 652, 680) (Civ. Fr. 713).

647. Sunt bunuri cari nu aparțină niminui și ală căroră usă e comună tuturoră. Legi de polițiă regulăză felulă intrebunțării lor. (Civ. Fr. 714).

648. Facultatea de a vena sau de a pescui este regulată prin legi particulare (Civ. Fr. 715).

649. Proprietatea unui tesaură este a acelu ce l'a găsită in propriulă seă fondă; decă tesaurulă este găsită in fondă streină, se imparte pe din două între celă ce îlă a descoperită și între proprietarulă fondului.

Tesaurulă este ori-ce lucru ascunsă sau îngropată pe care nimeni nu pôte justifica că este proprietară și care este descoperită printr'ună pură efectă ală asardului.⁽²⁾ (Civ. 489, ur.) (Civ. Fr. 716).

TITLU I.

Despre succesiuni⁽³⁾

650. Succesiunea se deferesce sau prin lege, sau după voința omului prin testament. (Civ. 651, ur. 800, 802, ur.).

CAPŪ I.

Despre deschiderea succesiunilor.

651. Succesiunile se deschidă prin mărte. (Civ. 652, ur.) (Civ. Fr. 718)

652. Legea regulăză ordinea succesiuniloră între moștenitorii legitimi.

Copii naturali, in privința succesiunii mamei loră și a colateraliloră⁽⁴⁾ seă, sunt asimilați copiiloră legitimi și viceversa. In

(1) Pentru definițiunea accesiunei vezi art. 482 cu nota.

(2) Asardă: întâmplare.

(3) Succesiune: moștenire.

(4) Colaterali: rude de alături.

lipsă de moștenitori legitimi sau naturali, bunurile se moștenesc de soțul supra-viețuitor. În lipsă de soțiu, Statul devine moștenitor. (Civ. 477, 646, 659, ur. 677, ur. 684.) (Civ. Fr. 723).

653. Descendenții⁽¹⁾ și ascendenții⁽²⁾ au de drept posesiunea succesiunii din momentul morții defunctului⁽³⁾.

Cei-lalți moștenitori intră în posesiunea succesiunii cu permisiunea justiției. (Civ. 659, ur) (Civ. Fr. 724).

. CAPÛ II.

Despre cualitățile cerute pentru a succede.⁽⁴⁾

654. Pentru a succede trebuie neapărată ca persoana ce succede să existe în momentul deschiderii succesiunii.

Copilulă concepută⁽⁵⁾ este considerat că existe.

Copilulă născut mort este considerat că nu existe. (Civ. 286, ur. 924) (Civ. Fr. 725).

655. Sunt nedemni de a succede și prin urmare excluși de la succesiune:

1. Condemnatulă pentru că a omorită sau a cercată să omóre pe defunctă.

2. Acela care a făcută în contra defunctului o acușațiune capitale, declarată de judecată calomnióză.

3. Moștenitorulă majore care, avëndă cunoscința de omorul defunctului, n'a denunțată acesta justiției. (Civ. 656, ur.—P. 48 225, ur; 248, 250, ur—Pr. P. 29, ur; 381, ur.) (Civ. Fr. 727).

656. Lipsa de denunțare nu pôte vătéma în drepturile loră pe ascendenții și descendenții omoritorului, pe afinii săi de acelașă gradă, pe soțulă sau soția sa, pe frațiiă sau surorile sale, pe unchiilă sau mătușile sale, pe nepoțiiă sau nepótele sale. (Civ. 655, 660, ur.) (Civ. Fr. 728).

657. Moștenitorulă depărtată de la succesiune ca nedemnă, este obligată a întórce tóte fructele și veniturile a căroră folosința a avută-o de la deschiderea succesiunii. (Civ. 485, 655) (Civ. Fr. 729).

658. Copiilă nedemnulă viindă la succesiune, în virtutea dreptului loră propriu, fără ajutorulă representațiunii, nu sunt depărtați pentru greșala tatălulă loră; acesta însă nu pôte nici într'ună

(1) Descendenți: rude de jos— (2) Ascendenți: rude de susă.

(3) Defunctă: reposată.

(4) A succede: a moșteni.

(5) Concepută: zămislită.

casă, reclama usufructul bunurilor succesiunii, pe care legea 'lu acordă taților și mamelor asupra bunurilor copiilor lor. (Civ. 338, ur, 664, ur; 668) (Civ. Fr. 730).

CAPŪ III.

Despre deosebite ordinii de succesiune.

SECȚIUNEA I.

Dispozițiunĭ generalĭ.

659. Succesiunile sunt deferite⁽¹⁾ copiilor și descendenților defunctului,⁽²⁾ ascendenților și rudelor sale colaterali, în ordinea și după regulele mai jos determinate. (Civ. 661, ur. 669, ur; 672, ur.) (Civ. Fr. 731).

660. Procsimitatea⁽³⁾ rudeniei se stabilește prin numărul generațiunilor; fie-care generațiune numără unŭ grad⁽⁴⁾. (Civ. 661, ur) (Civ. Fr. 735).

661. Șirulŭ gradelorŭ formeză linia: se numește *liniă dréptă* șirulŭ gradelorŭ între persoanele ce se coborŭ una dintr'alta: *liniă colaterală* șirulŭ gradelorŭ între persoanele ce nu se coborŭ unele din altele, déră care se coborŭ dintr'un autore comunŭ.

Linia dréptă se împarte, în *liniă dreaptă descendente* și în *liniă dreaptă ascendente*.

Antĕia este aceea ce leagă pĕ capulŭ némului cu acei ce se coborŭ de la elŭ; a doua este aceea ce légă o persoană cu acei din cari ea se coboră. (Civ. 660, 662, ur) (Civ. Fr. 736).

662. În liniă dréptă se numără atâtea graduri câte sunt și generațiunii între persoane: ast-felŭ fiulŭ este către tatălŭ sĕu în celŭ d'intĕiŭ gradŭ; nepotulŭ de fiŭ în celŭ d'alŭ doilea, și vice-versa tatălŭ și bunulŭ către fii lorŭ și nepoții lorŭ de fiŭ. (Civ. 660) (Civ. Fr. 737).

663. În liniă colaterală⁽⁵⁾ grádurile se numără după generațiunii, începĕndŭ de la una din rude pĭnă la autorele comunŭ, și de la acesta pĭnă la cea-l-altă rudă.

(1) Succesiunile sunt deferite: moscenirile sunt date.

(2) Defunctŭ; reposatŭ.

(3) Procsimitate: apropiere.

(4) Gradŭ mai nainte se numea spiță.

(5) În liniă colaterală se află rudele de alături.

Frații dară sunt în gradulă ală douilea; unchiulă și nevotulă în ală treilea, veriilă primariilă în ală patrulă ș. c. l. (Civ. 660, 662) (Civ. Fr. 738).

SECȚIUNEA II.

Despre reprezentățiune.

664. Reprezentățiunea este o ficțione a legiilă, care are de efectulă de a pune pe reprezentăți în loculă, în gradulă și în drepturile reprezentatului. (Civ. 658, 665, ur) (Civ. Fr. 739).

665. Reprezentățiunea se întinde nemărginitulă în linia directă descendentă.

Ea este admisă în tôte casurile, concure copiiilă defunctului cu descendiățiilă unuilă copilulă mortulă mai d'înainte, întimble-se ca tōți copiiilă defunctului fiindulă moții înaintea lui, descendiățiilă țiișilorulă copiiilă să se găsescă între ei în graduri egali sau neegali⁽¹⁾ (Civ. 660, ur; 667, ur.) (Civ. Fr. 740).

666. În liniă colaterale reprezentățiunea este admisă, în priviățea copiilorulă și descendiățilorulă frațilorulă seulă surorilorulă defunctului, vie ei la succesiunea sa în concursulă cu unchi sau mătușe, întamplese ca tōți frații și surorele defunctului, fiindulă moții mai d'înainte, succesiunea să se găsescă trecută la descendiățiilă lorulă, în graduri egali sau neegali. (Civ. 660, ur; 664, 667, ur; 672) (Civ. Fr. 742)

667. În tôte casurile în cari reprezentățiunea este admisă, partiățiulă⁽²⁾ se face pe tulpina⁽³⁾ (*souche*), decă aceeași tulină a produsulă mai multe ramuri, sub-divisiă⁽⁴⁾ se face érași pe tulină în fie-care ramură, și membrulă aceiașulă ramuri se împartulă egalulă între dînșii. (Civ. 664, ur) (Civ. Fr. 743).

668. Nu se represintă de câtulă personele mōrte.

Pōte cine-va reprezenta pe acela la a căruilă succesiune a renunțiatulă. (Civ. 658, 698) (Civ. Fr. 744).

(1) Reprezentățiunea nu este admisă, prin urmare, în linia dréptă ascendentă; ruda de susulă cea mai aprōpe esclude pe cea mai depărtata. Acesta se și zice expresulă în legea francesă, la art. 741.

(2) Partiățiu: împărțelă.— (3) Tulpină se numea în Cod. vechiulă și *caud*.— (4) sub-divisiă, sub împărțelă.

SECȚIUNEA III.

Succesiunile deferite descendenților.

669. Copii sau descendenții loră succedă tatălui, mamei, moșilor, moșeloră, și veri-cărui altă ascendente, fără deosebire de sexă și chiară de ară fi născuți din deosebite căsătorii. — Ei succedă în părți egali cândă se găsecă toți în gradulă d'intăi și sunt chiămați după propriulă loră dreptă; ei succedă pe tulpină cândă sunt chiămați toți sau unulă din ei prin reprezentațiune. (Civ. 306, 315, 658, 660, ur. 664, ur.) (Civ. Fr. 745).

SECȚIUNEA IV.

Despre succesiunile deferite ascendenților.

670. Dacă defunctulă⁽¹⁾ n'a lăsată posteritate⁽²⁾, nici frate, nici sorore, nici descendenți dintr'acesta, succesiunea ce cuvine ascendenților din gradulă de rudeniă celă mai aprăpe.

Ascendenții de același gradă, moștenescă părți egali. (Civ. 671, 673) (Civ. Fr. 746).

671. Dacă tatălă și muma unei persăne mărte fără descendenți, 'i-au supravăcută, lăsânduă acea persănă frați, surori, sau descendenți ai acestora, succesiunea se divide în două porțiuni egali, din cari jumătate numai se cuvine tatălui și mamei și se împarte de o potrivă între dînșii. (Civ. 673, 674) (Civ. Fr. 748).

SECȚIUNEA V.

Despre succesiunile colaterali.

672. În casă de a muri mai d'înainte tatălă și mama unei persăne mărte fără posteritate, frații, surorile sau descendenții loră sunt chiămați la succesiune, depărtându pe ascendenți și pe celălălți colaterali. Ei succedă sau după propriulă loră dreptă, sau prin reprezentațiune în modulă regulată în Secțiunea II a acestui cap. (Civ. 664, 666, ur.) (Civ. Fr. 750).

673. Dacă tatălă și muma persănei mărte fără posteritate 'i-au supravăcută, frații, surorile sau reprezentanții loră iaă jumătate

(1) Defunctă: reposată.— (2) Posteritate: urmași.

succesiunea. Dacă numai tatălă sau numai muma 'l-a supraviețuită, frații, surorile sau reprezentanții loră iaă trei pătrimi ale succeșiunei. (Civ. 671, 674) (Civ. Fr. 751).

674. Partagiulă jumătății saă celoră trei pătrimi cuvenite fraților saă suroriloră, după conținerea art. precedente, se face între ei în porțiuni egali, dacă sunt toți dintr'aceiașă căsătoria; de sunt din căsătoria diferite divisiunea se face pe jumătate între cele două linii paternă și maternă a defunctului; frații primari, ieă parte în amândouă liniile, uterini saă consăngeni⁽¹⁾ fie-care în linia sa numai. Dacă sunt frați saă surori numai într'o liniă, ei succedă în totală escludendă pe tôte rudele din cea-altă liniă. (Civ. 666) (Civ. Fr. 752).

675. În lipsă de frați saă sorori saă de descendenți dintr'înși și în lipsă de ascendenți, succeșiunea se dă rudeloră colaterali din gradulă de rudenă celă mai apropiată.

Cândă sunt mai multe rude colaterali în acelașă gradă, succeșiunea se împarte egală între dăensele. (Civ. Fr. 753).

676. Rudele succedă pînă la ală două-spre-țecelea gradă inclusivă. (Civ. Fr. 755).

CAPŪ IV.

Despre succeșiunile neregulate.

SECȚIUNEA I.

Despre drepturile copiiloră naturaliă asupra bunuriloră mamei loră și despre succeșiunea copiiloră naturaliă morți fără posteritate.

677. Copii naturali, chiară cândă căsătoria ar fi proibită⁽²⁾ între mama și tatălă loră, succedă mamei loră, ascendențiloră și colateraliloră mamei, ca și copii legitimi.⁽³⁾ (Civ. 308, 678).

678. Succeșiunea copilului naturale, mortă fără posteritate, se

(1) Uterini sunt frații ce aă avut aceeași muma. — Consăngeni sunt frații din același tată.

(2) Proibită: poprită.

(3) Cod. Caragea, part. 4 cap. 3, art. 30: „Muma care are copilă din curviă, nu este slobodă să-și lasă în diată moscenitori pre rudele din susă; că se profumisece acella dupe pravilă din rudele ei din susă.”

cuvine mamei sale, și în lipsa mamei, rudelor ei celor mai de aproape. (Civ. 660, 677).

SECȚIUNEA II.

Despre succesiunea soțului supraviețuitorii și despre a Statului.

679. Cândă defunctul nu are nici rude în gradul succesibile,⁽¹⁾ nici copii naturali, bunurile succesiunii trecu la soțul în viață nedespărțit (Civ. 183, 211, ur; 652, ur; 676, 681, ur) (Civ. Fr. 767).

680. În lipsă de soț supra-viețuitorii, succesiunea trece la Statu. (Civ. 477, 646, 652, ur; 681) (Civ. Fr. 768).

681. Soțul în viață și Statul care ceru succesiunea sunt obligați a face să se pună peceți, a pretinde să se facă inventariu, dură formele prescise, pentru acceptarea succesiunilor, sub beneficiu de inventariu⁽²⁾ (Civ. 704, ur. 713) (Civ. Fr. 769).

682. Soțul în viață este încă datorii a transforma în numerariu lucrurile mișcătoare, sau a da cauciune solvabile pentru restituirea succesiunii, în casu cândă s'ar presenta moștenitori ai defunctului în termenii de trei ani. După acestu terminu cauciunea este liberată. (Civ. 700. 1657, ur) (Civ. Fr. 771).

683. Soțul în viață sau Statul, care n'au îndeplinitu formalitățile la cari sunt respectivii îndatorati, potu se fie supuși la daune-interese către moștenitorii ce s'ar u arăta. (Civ. 681, 682) (Civ. Fr. 772.)

SECȚIUNEA III.

Despre dreptulii de moștenire alii femeii cândă se află în concurență cu descendenții sau alte rude chiamate după legii la succesiunea soțului ei mortii.

684. Cândă bărbatulii mōre și vėduva sa n'are avere, dēnsa ia o porțiune virilă⁽³⁾ în usufructu, din succesiunea bărbatului, dēca acesta are descendenții.

(1) *Succesibile*: care este de spiță a veni la moștenire.

(2) Pentru beneficiu de inventariu vezi Art. 713.

(3) Prin porțiune virilă se înțelegu o parte pe capu, adică femeea ia o parte de copilii.—

Cândă bărbatul lasă un singur descendinte, porțiunea femeii în succesiune va fi numai de a treia parte. Acestu drept în cepe de la epoca încetării usufructului legale.⁽¹⁾ (Civ. 338)

Cândă bărbatul lasă rude de susă sau de alături, atunci femeia succede la o pătrime în plină proprietate din averea mortului⁽²⁾.

(1) Prin *usufructu legalu* se înțelege aci aceea ce în art. 338 se numesce *dreptu de folosința asupra averei copilului*.

(2) Cod. Caragea la part. 4. Cap. 3, art. 17. lit. K: zicea:

„Când mortului îi trăesce muerea și are copii cu dinsa, seă morței îi trăesce bărbatul și are copii cu dînsul, atunci copii, sufletul mortului seă ală morței, și soția cea vie, moscenesc de o potrivă averea, dupe cum mai josă se arată:

„Adecă copii își iaă părțile loră, pre cari sunt stăpîni desăvirșitū, luând asupra loră și partea sufletului pentru cheltuelile îngropărei și a pomenirilor mortului seă morței; iar soția cea vie are numai hrisis, adică folosul părții selle.

Iar de se va întimpla, în urma morții unuia din părinți preste trei ani, să trăiască copii, și dupe acea vreme să moră copilul, însă partea bărbătescă mai nainte de allū 14-lea anū alū virstei selle, iar partea femească mai nainte de alū 12-lea anū alū virstei selle, atunci părintele ce va fi viu să ia a treea parte a sufletului în bani gata; iar de vor muri copii inaintea împlinirei a trei ani, dupe mortea unuia din obrazele părinților, atunci obrazul dintre părinți ce este viu, de va fi făcutū cheltueli pentru îngropare și pomeniri, să arate socoteală către clinoromi și clinoromi să-î plătescă cât va fi cheltuitū.“

Art. 18, lit. C. zicea:

„Când va muri copilū, parte bărbătescă mai nainte de allū patru-spre-zecelea anū allū virstei sale, iar partea femească mai nainte de două-spre-zece ani ai virstei sale, ori inaintea morții unuia din părinții sei, ori dupe mortea acelu părinte, și altū copilū nu va mai rămănea, atunci perusia acelu părinte să se facă trei părți, din care o parte să o moscenescă obrazul celū viu dintre părinți cu desăvirșită stăpînire, însă în bani gata, altă parte să o moscenescă rudele cele de susă ale părintelui celū mortū seă frați numai (de vor lipsi rude de susă), iar cea-l-altă a treea parte să o moscenescă sufletul copilului cellū mortū, care parte să e ia totū acele rude ale părintelui celū mortū, pentru cheltueala îngropărei și a pomenirilor.

Iar cândū nu vor trăi nici rude de susă, nici frați ai părintelui celū mortū, atunci obrazul dintre părinți care trăesce, să moscenescă pre părintele celū mortū alū copilului și rudele de alătura ale părintului celū mortū pînă la a patra spiță, să aibă pronomionū e rescumpăra, de vor voi, numai căminulū neamului lorū, de va fi.“

Art. 23. mai zicea:

„Cândū bărbatulū cu muierea trăindū 10 ani și nefăcândū copii, va muri unulū din obrazē și nu va avea copii dintr'altă căsătorie mai dinainte, atunci obrazul celū viu moscenesce fără de diată a seșea parte din avutulū lui, iar cea-l-altă avere, rudele lui.

Cândū bărbatulū cellū mortū n'are rude, nici de susă, nici de josū, nici de alătura, ilū moscenesce fără de diată soția sa, și pre soție, de nu va avea rude de susū, de josū si de alătura, o moscenesce fără de diată soțulū ei.

CAPŪ V.

Despre acceptațiunea⁽¹⁾ și repudiarea⁽²⁾ moștenitorilor.

SECȚIUNEA I.

Despre acceptațiune.

685. Succesiunea pōte fi acceptată curatū și simplu, saū sub beneficiū de inventariū. (Civ. 687, ur; 690, ur; 704, ur.) (Civ. Fr. 774).

686. Nimeni nu este obligatū de a face acceptațiunea unei moșteniri ce i se cuvine. (Civ. 695, ur) (Civ. Fr. 775)

687. Femeile măritate nu potū face valabile acceptațiunea unei succesiuni de câtū cu autorisațiunea bărbatului saū a justiției.

Minorii și interdiși nu potū face valabile acceptațiunea unei moșteniri de câtū conformū dispozițiunilorū titlului de la minoritate, tutelă și emancipațiune. (Civ. 199, 201, 405, ur; 430, 454) (Civ. Fr. 776).

688. Efectulū acceptațiunei se suie pînă la ziua deschiderii succesiunei. (Civ. 653, 696, 701) (Civ. Fr. 777)

689. Acceptațiunea pōte fi saū espresă saū tacită. Este espresă cândū se însușește titlul saū cualitatea de erede într'uuū actū autenticū saū privatū; este tacită cândū eredele⁽³⁾ face unū actū, pe care n'ar putē să'lū facă de câtū în cualitatea sa de erede, și care lasă a se presupune neapăratū intențiunea sa de acceptare (Civ. 690, ur; 703, 1171, 1176) (Civ. Fr. 778)

690. Actele curatū conservatorie, de îngrijire și de administrațiune provisorie nu sunt acte de primirea moștenirii, dacă celū ce le a făcutū n'a luatū titlu saū cualitate de erede. (Civ. 689) (Civ. Fr. 779)

691. Donațiunea, vinderea saū transportul drepturilorū succesive⁽⁴⁾, făcute de unū erede, trage după sine acceptațiunea succesiunei.

Totū asemenea se întēplă:

(1) *Acceptatiune*: primire—(2) *Repudiare*: lepădare.

(3) *Erede*: moștenitorū.

(4) *Drepturile succesive* sunt drepturile de moștenire, drepturile ce le are cineva ca moștenitorū.

1. Cându unul din eredi renunță chiaru gratuitu în folosul unui său a mai mulți din coeredi.⁽¹⁾

2. Cându renunțarea se face în folosul tuturilor coeredilor fără deosebire, și se primesce de renunțatore prețul renunțarei. (Civ. 689, 695, 801, 1399) (Civ. Fr. 780).

692 Cându acela cărui se cuvine o succesiune a muritū fără să se fi lepădatū de dinsa, sau fără să o fi acceptatū espresē sau tacite, eredi sēi potū d'a dreptulū să ascepteze sau să se lapede de dinsa. (Civ. 653, 689, 693, 695) (Civ. Fr. 781).

693. Dacă eredi sēi nu se invoescū pentru acceptarea sau pentru lăpădarea succesiunei, succesiunea se va accepta sub beneficiū de inventariū (Civ. 692, 704, ur; 751, 752) (Civ. Fr. 782).

694. Majorele nu pōte să'și atace asceptațiunea espresă sau tacită a unei succesiuni de câtū în casulū cândū acēstā acceptațiune a fostū urmarea unei vicleni ce s'a întrebuintatū în privință-i. Elū nu pōte reclama în contra acceptațiunei pentru cuvinte de vătēmare, de câtū în casulū în care succesiunea arū fi absorbitā sau micșoratā cu mai multū de jumētate, prin descoperirea unui testamentū necunoscutū în momentulū acceptațiunei. (Civ. 434, 909, 953, 960) (Civ. Fr. 783).

SECȚIUNEA II.

Despre renunțarea la succesiunē(2)

695. Renunțarea la succesiune nu se presupune: ea nu se pōte face de câtū la grefa tribunalului de prima instanță a districtului în care succesiunea s'a deschisū, și pe unū registru ținutū a- nune pentru acēsta. (Civ. 95, 199, 201, 405, ur; 430, 696, 700, ur) (Civ. Fr. 784).

696. Eredele ce renunță este consideratū că n'a fostū nici odatā erede. (Civ. 688, 699, 701) (Civ. Fr. 785)

697. Partea renunțatorului profitā coeredilorū seī; dacă este singurū, succesiunea trece la gradulū următoriu. (Civ. 929) (Civ. Fr. 786).

698. Eredele renunțatoriu nu pōte fi reprezentatū nici odatā: Dacă renunțatorele este singurū în gradulū seū, sau dacă toți coeredii seī renunță, copii lorū vin la succesiune, în virtutea propriului lorū dreptū pentru părți egali. (Civ. 664, 668) (Civ. Fr. 727)

(1) Coerede: conmoscenitorū.

(2) Renunțare la succesiune: lepădare de moscenire.

699. Creditorii aceluia ce renunță în paguba loră potă se iea autorisațiune justiției ca să accepte succesiunea pentru debitorere loră, în loculă și rindulă seă.

Intr'acestă casă renunțarea este anulată numai în favorulă creditoriloră și numai pînă în concurența creanțeloră loră. Acceptarea nu se face în folosulă eredelui care a renunțiată. (Civ. 562, 974, 975) (Civ. Fr. 788).

700. Facultatea de a accepta, saă de a se lăpedă de o succesiune se prescrie prin acelașă timpă ce se cere pentru prescripțiunea cea mai lungă a drepturiloră imobiliare. (Civ. 701, 1890) (Civ. Fr. 789).

701. În totă timpulă în care prescripțiunea dreptului de a accepta nu este dobândită în contra creșiloră ce aă renunțată, ei aă încă facultatea de a accepta succesiunea, dacă succesiunea nu este deja acceptată de alți ereși. — Nu se potă vătéma însă drepturile cari ară fi dobândite de alte persone asupra bunuriloră succesiunei saă prin prescripțiune, saă prin acte valabilă, făcute de curatorele succesiunei vacanțe. (Civ. 406, 688, 700, 724, ur. 1876, 1882, 1883 ur) (Civ. Fr. 790).

702. Nică chiar prin contractulă căsătoriei nu se pôte renunția la succesiunea unui omă în vieță, nică se potă instreina drepturile eventuală ce s'ar puté dobândi asupra succesiunei. (Civ. 668, 1226) (Civ. Fr. 791)

703. Ereșii cari aă dată la o parte, saă aă ascunsă lucruri ale unei succesiuni, nu mai aă facultatea de a se lăpedă de dënșă; cu totă renunțarea lor, ei rămână ereși și nu potă lua nică o parte din lucrurile date la o parte saă ascunse. (Civ. 405, 689, 712, 1162.—P. 307) (Civ. Fr. 792)

SECȚIUNEA III.

Despre beneficiulă de inventariu, despre efectele sale și despre obligatiunile eredelui beneficiară(1).

704. Declarațiunea unui erede că iea acéstă cualitate sub beneficiu de inventariu, trebuie să fie făcută la grăfa tribunalului de prima instanță a districtului în care succesiunea este deschisă: ea trebuie să fie înscrisă pe registrulă destinată pentru trecerea acteloră de renunțare. (Civ. 95, 685, 705, ur.) (Civ. Fr. 793).

(1) Moscenitorulă cu beneficiu de inventariu are nisce avantaje speciale, car sunt aretate în art. 713.

705. Acéastă declarațiune n'are efectū de câtū fiindū precedatū saū urmatā de unū inventariū fidelū și esactū a bunurilor succesiunei, făcutū după formele cerute de legile de procedură și in termenele mai. josū otărîte. (Civ. 704, 706, ur. 712, 723) (Civ. Fr. 794).

706. Se dă eredelui din ziua deschiderei succesiunei trei luni pentru facerea inventariului.

I se mai accordă pentru a delibera asupra acceptării saū repudiării⁽¹⁾ succesiunii, unū terminū de patru-șeci zile care va începe a curge din ziua expirării acelor trei luni date pentru inventariū, saū din ziua închierii inventariului, dacă s'a terminatū mai înainte de expirarea celorū trei luni. (Civ. 707, 708, ur.) (Civ. Fr. 795).

707. Dacă cu tóte acestea suntū in succesiune obiecte supuse stricăciunei, saū obiecte a cărorū conservare ar costa multū, eredele póte in cualitatea sa de persónă in dreptū a succede, și fără să se pótă dice că s'a făcutū acceptațiune din parte'i, să iea autorisarea justiției ca să se vîndă acele obiecte.

Acéastă vîndare trebuie să se facă cu forma vîndărilorū publice. (Civ. 690, 716) (Civ. Fr. 796).

708. In timpulū terminelor pentru facerea inventariului și pentru deliberare, eredele nu póte fi silitū a se pronunța, și nu se póte obține o condamnățiune in contră'i. Dacă elū renunță după expirarea terminelor, saū inaintea expirării lorū, cheltueele ce legiuitū s'aū făcut de densus pînă la acea epocă privescū succesiunea. (Civ. 709, ur.) (Civ. Fr. 797).

709. După expirarea terminelor arătate, eredele urmăritū póte cere unū nou terminū, pe care tribunalulū ce se află in cercetarea urmărirei, il acordă saū il refusă după circumstanțe. (Civ. 706, 710, ur) (Civ. Fr. 798).

710. Cheltuelile urmărirei, in casurile articolilor precedenți, privescū succesiunea, dacă eredele justifică, saū ca n'a cunoscutū evenimentulū morții saū că terminile 'i aū fostū neindestulătórie, din cauza situațiunii bunurilorū, saū din cauza contestațiunilor ivite. Dacă el nu póte justifica, cheltuelile il privescū. (Civ. 709) (Civ. Fr. 799).

711. Eredele conservă cu tóte acestea, după expirarea terminelor acordate de art. 706, chiar după expirarea terminelorū date de judecător, conformū art. 709, facultatea de a face încă inventariū și de a se declara erede beneficiariū; acésta însă in casū când densus n'a făcut acte de erede, saū in casū când nu este datū in con-

(1) Repudiare: lepădare.

tră'i o otărire judecătorească desevêrșită, care să'l condamne ca erede curatū și simplu. (Civ. 689, 1201) (Civ. Fr. 800).

712. Eredelile care a ascunsū obiecte de ale succesiunei, sau care cu sciință și rea credință n'a trecutū în inventariū efecte dintr'ênsa, nu se pôte folosi de beneficiul de inventariū. (Civ. 703 P. 307) (Civ. Fr. 801).

713. Beneficiulū de inventariū dă eredelui avantajul:

1. De a plăti datoriile succesiunei numai pînă în concurența valorii bunurilor ce el a primit; de a se scuti chiar de plata datoriilor, predând tôte bunurile succesiunei creditorilor și legatarilor.

2. De a nu amesteca bunurile sale proprie cu acelea ale succesiunei, și de a conserva în contra succesiunei dreptulū de a cere plata creanțelor sale. (Civ. 714, ur; 778, 1108 § 4, 1882) (Civ. Fr. 802).

714. Eredelile beneficiariū administră bunurile succesiunei, și este datorū să dea socotelă de administrațiunea sa creditorilor și legatarilor. — Elū nu devine răspundătorū cu bunurile sale proprie, de cât dapă ce i se va fi cerut darea socotelilor și el nu va fi îndestulatū acéstă îndatorire.

După lămurirea socotelilor, el nu pôte fi răspundătorū cu bunurile sale proprie, de câtū pînă la concurența sumelor ce rămâne datorū. (Civ. 713, 715) (Civ. Fr. 803).

715. Elū nu răspunde pentru administrațiunea sa, de câtū de greșale grave. (Civ. 714) (Civ. Fr. 804).

716. Elū nu pôte vinde obiectele mobili ale succesiunei, de câtū prin formele legiuite pentru vênđerile publice.

Dacă el represintă în natură obiectele mișcătore, nu răspunde de câtū de deprețierea sau deteriorarea lor⁽¹⁾ cauzată din negligența sa (Civ. 707, 718) (Civ. Fr. 805).

717. El nu pôte vinde imobilele de cât după formele prescise de procedură.⁽²⁾ El dă mandatū creditorilor ipotecari, cari aū făcut cerere, a primi prețitulū. (Civ. 718, ur.) (Civ. Fr. 806).

718. Elū este dator, dacă creditorii sau alte persoane interesate o cerū, să dea cauțiune solvabile pentru prețitul mișcătorelor cuprinse în inventariū, și pentru porțiunea prețitului imobilelor nedelegată⁽³⁾ creditorilor ipotecari.

De nu se va da acéstă cauțiune, se vor vinde mișcătorele, și prețitul lor se va depune, ca și porțiunea nedelegată din prețitul

(1) Deteriorare: stricăciune.

(2) Procedura nu era încă promulgată, când s'a anotat acestū codice.

(3) Prin porțiune *nedelegată*, etc. se înțelege acea parte din prețitul imobilelor vîndute care nu s'a dat creditorilor ipotecari.

imobilelor, spre a se întrebuița la desfacerea sarcinilor succesiunii. (Civ. 717, 719, ur.) (Civ. Fr. 807).

719. Dacă unii din creditorii se opun, eredele beneficiarului nu poate plăti de cât după ordinea și chipul regulat de judecător.

Dacă creditorii nu se opun, eredele plătește creditorilor și legatarilor, după rândul cererii. (Civ. 720, ur.) (Civ. Fr. 808).

720. Creditorii ce nu se opun și cari se prezintă, după lămurirea socotelor și plata reliquatelor,⁽¹⁾ nu au recurs de cât în contra legatarilor; aceia cari se prezintă înaintea lămuririi socotelor și plății reliquatelor vor avea recurs și în contra creditorilor plăți înaintea lor. (Civ. 714, 719) (Civ. Fr. 809).

721. Creditorii ce se opun vor avea recurs și în contra eredei.

722. În toate cazurile prevăzute de art. 719 și 720 recursul se prescrie după expirarea termenului de trei ani, care începe din ziua lămuririi socotelor și a plății reliquatului. (Civ. 714, 719) (Civ. Fr. 809).

723. Cheltueile pentru peceți, pentru facerea inventariului și pentru darea socotelor privesc succesiunea. (Civ. 708, ur.) (Civ. Fr. 810).

SECȚIUNEA IV.

Despre succesiunile vacanți.

724. Dacă după expirarea termenelor pentru facerea inventariului și pentru deliberațiune, nu se prezintă nimeni ca să reclame succesiunea, și dacă nu este nici un erede cunoscut, sau dacă, eredi cunoscuți s'au lăpădat de succesiune, succesiunea este privită ca vacante. (Civ. 695, 706, 725, ur.) (Civ. Fr. 811).

725. Tribunalul de întâia instanță din districtul în care succesiunea este deschisă, numește un curator după cererea persoanelor interesate, sau după aceea a procurorului. (Civ. 95) (Civ. 72. 812).

726. Curatoarele unei succesiuni vacante, trebuie înainte de toate să constate, printr'un inventariu, succesiunea; elă exercită și urmărește drepturile ei; răspunde la cererile făcute în contră; administră sub îndatorire de a vărsa numerarul succesiunii, ca și sumele adunate din vânzarea mobilelor și imobilelor, în casa de consemnațiune și depozite, și în fine sub aceea de a da socoteli. (Civ. 727) (Civ. Fr. 813).

(1) Prin *reliquat* se înțelege aceea ce cineva rămâne dator din darea socotelilor.

727. Dispozițiunile Secțiunii III. din acestu capu asupra formelor cerute pentru facerea inventariului, asupra modului de administrațiune și asupra socotelilor ce eredele beneficiariu este dator să dea, sunt îndatoritoare și pentru curatorii succesiunilor vacanți. (Civ. 705, 714, ur.) (Civ. Fr. 814).

CAPŪ VI.

Despre împărțire și despre reporturi.

SECȚIUNEA I.

Despre împărțirea succesiunii.

728. Nimeni nu pôte fi obligatū a rămâne în indivisiune (1). Unu coerede pôte ori cându cere împărțela succesiunei, chiarū cându arū esiste convențiunī saū proibițiunī(2) contrariū.

Se pôte face învoire pentru suspendarea divisiunei pe terminū de cincī ani. După trecerea acestui timpū, învoirea se pôte renoi. (Civ. 5, 729, ur.) (Civ. Fr. 815).

729. Divisiunea(3) pôte fi cerutā chiarū cându unulū saū mai mulți din eređi au posedatū rārți separate din succesiune, dacă nu a fostū unū actū de împărțelā saū dacă nu se pôte opune prescripțiunea. (Civ. 728, 1837, 1846, 1890) (Civ. Fr. 816).

730. Dacă toți eređii sunt prezenți și majori, se potū împărți între dînșii, ori-cum arū voi, fără îndeplinirea vre unei formalități.

Dacă toți eređii nu sunt prezenți, saū dacă între dênșii sunt minorī saū interđiși, atunci se vorū pune peceți pe efectele succesiunii în celū mai scurtū terminū, saū după cererea eređilorū saū după aceea a procurorului tribunalului de prima instanță. (Civ. 95, 100, 747, ur.) (Civ. Fr. 819).

731. Creditorii totū și ei să cērā punerea de peceți în virtutea unui titlu esecutoriū, saū a unei permisiuni judecătorești. (Civ. 732, 974) (Civ. Fr. 820).

732. După punerea peceților, creditorii potū face oșoștiune și fără a avē titluri esecutoriū saū permisiunea justiției. (Civ. 731) (Civ. Fr. 821).

733. Dacă vre unulū din coeređi nu consimte la facerea împăr-

(1) Indivisiunea se numea mai 'nainte *devalmașic*.

(2) Proibițiune: oprire.

(3) Divisiune: împărțelā.

țelii, sau dacă se ivesc contestățiunile, ori în privința modului de procedere, sau asupra chipului de a o termina, tribunalul se pronunță în mod somariu⁽¹⁾ sau numesce, de cere trebuința, pentru operațiunile împărțelei, pe unul din judecători, după raportul cărui judecă contestățiunile. (Civ. 728, ur.) (Civ. Fr. 823).

734. Estimațiunea⁽²⁾ imobilelor se face de experți aleși de părțile interesate; de experți numiți din oficiu cându părțile refuză a'i alege.

Procesul verbale al experților trebuie să arate bazele estimațiunei; să indice⁽³⁾ dacă obiectul estimat pôte să fie comod împărțit și în ce chip; să ficeze în fine, în casu de împărțire, fie-care din părțile ce se pot forma, precum și valôrea lor. (Civ. 411) (Civ. Fr. 824).

735. Estimațiunea mobilelor trebuie să se facă de ómenî cunosători și după adevăratul lor prețiu. (Civ. 772) (Civ. Fr. 825).

736. Fie-care din coeređi pôte cere partea sa în natură din mobilele sau imobilele succesiunei. Cu tóte acestea, de sunt creditori secuestranți sau oponenți, sau dacă majoritatea coeređilor socotesc necesariă vinderea mobilelor pentru plata datoriilor succesiunei, ele se vëndu publice după formele obicnuite.

Dacă imobilele nu se pot împărți se voru vinde la tribunalu prin licitațiune.

Dacă tóte părțile sunt majóri, ele pot conveni să facă vëndarea în fața unui arbitru, numit de dínsele. (Civ. 401. ur. 730, 823-828, 1388, ur.) (Civ. Fr. 826, 827).

737. După ce mobilele și imobilele s'au estimat, și s'au vëndut, judecătorul, de cere trebuința, trámite pe părți la un arbitru, numit cu consimțimentul lor sau numit dédreptul de dênsul, cându părțile nu se unesc pentru numirea lui.

Se procede înainte acestui arbitru, la facerea socotelilor ce copărțitorii pot fi datorî a'și da unil altora, la formarea activului și pasivului eredității, la compunerea rârților, și la restituțiunile ce eređii aru trebui a'și face între dínșii. (Civ. 411, 776) (Civ. Fr. 828).

738 Fie-care erede reportă⁽⁴⁾ la masa succesiunei, conformu cu regulile mai josu prescrise, donațiunile ce a primit și sumele ce este datoriu către succesiune. (Civ. 739, 751, ur.) (Civ. Fr. 829).

(1) În mod somariu, va să ăică, în mod scurt, fără multe prelungiri

(2) Estimațiune: apprețuire.

(3) Să indice: să arate.

(4) Reportă, adică întoree înapoi, (Vezi Nota de la art. 751).

739. Dacă reportulū nu se face în natură, coeređii cărorū li se datoresce, iéu mai ântéiū o parte egale din masa succesiunei.

Aceste preluări se facū, pe câtū este posibilé, în obiecte de aceeași natură și calitate cu acelea ce erea se fie date în natură. (Civ. 765) (Civ. Fr. 830).

740. După preluări, se forméză din restulū mesei succesiunei atâtea părți egali câtī sunt și eređi saū *stirpī* ⁽¹⁾ împărțilóre, (Civ. 737, 741) (Civ. Fr. 831).

741. La formarea și compunerea părților, trebuiésă se dea în fie-care parte, pe câtū se pôte, aceea-și cantitate de mobile, de drepturi saū de creanțe de același natură și valóre.

Se va evita însé, câtū va sta prin puțință, îmbucătățirea peste măsură a eritagelorū ⁽²⁾ și divisiunea esplotațiunilorū. (Civ. 736, 742) (Civ. Fr. 832).

742. Inegalitatea părților date în natură se compensă prin bani. (Civ. 741, 1737 §. 3, 1741) (Civ. Fr. 833).

743. Părțile se formează de unulū dintre coeređi saū de altă persónă, dacă toți eređii suntū de acordū în alegere și dacă celū ce a fostū alesū accéptă însărcinarea; în casū contrariū părțile se forméză de un espertū numitū de judecătorū.

Părțile apoi se tragū la sorți. Dacă înse eređii vinū la moscenire cu părți inegali, autoritatea judecătoréscă decide de trebuie să se procedă prin tragerea la sorți în parte, saū prin darea părților în totalū. (Civ. 744) (Civ. Fr. 834).

744. Mai 'nainte de a procede la tragerea părților la sorți, fie-care compărțitorū este admisū a propune reclamările sale în contra formării părților. (Civ. 743) (Civ. Fr. 835).

745. Regulele stabilite pentru împărțirea mesei de moscenire, se vor observa, în subdivisiunile ce se vorū face între stirpile compărțitóre. (Civ. 736, ur.) (Civ. Fr. 836).

746. Dacă asupra operațiunilorū trâmise înaintea arbitrului, se facū contestațiuni, arbitrulū încheie procesū-verbale pentru dificultățile și disele părților, și le trâmite înaintea judecătorului] entru împărțială (Civ. 737) (Civ. Fr. 837).

747. Dacă toți coeređii nu suntū prezenți, saū de suntū între ei interđiși saū minori, fie și emancipați, împărțirea trebuie să se facă înaintea tribunalului, observândū regulele prescise în art. precedenți din acéstă secțiune.

(1) *Stirpe*, aci este totū aceea ce în art. 667 s'a numitū *tulpină*, și ceea ce în Cod. vechiū, se numea *casă*.

(2) Prin *eritage* aci se înțelege fondurile nemișcătóre.

Dacă suntă mai mulți minori cu interese contrarie la împărțelă, se va da fie-cărui d'intrînșil unū tutore speciale. (Civ. 99, 409, ur; 427, 430, 454, 748) (Civ. Fr. 838).

748. In casulū articolelorū precedenți, licitațiunea, de este trebuință, nu se va putea face de câtū înaintea tribunalului cu formele prescise pentru înstreinarea bunurilorū minorilorū. Streinii vor fi tot dé-una admiși. (Civ. 401, ur; 404, 736, 1388) (Civ. Fr. 839).

749. Impărțirile făcute, conformū cu regulele mai susū prescise, saū de tutori cu ăutorisațiunea consiliului de familiă, saū de minorii emancipați, asistați de curatorii lorū, saū în numele absentilorū, suntū definitive. (Civ. 99, 119, 409, 411, 427, 454, 951, 952, 1166) (Civ. Fr. 840).

750. După împărțelă se va remite fie-cărui din compărțitorii titlurile particulare obiectelorū ce'i s'au datū.

Titlurile unei proprietăți împărțite se ținū de acela ce a luatū partea cea mai mare, cu îndatorire de a-le reprezenta cândū compărțitorii, avēndū trebuință de ele, i le vorū cere.

Titlurile eredității întregi se ținū de acelū erede pe care toți l'au alesū ca depositarū, cu îndatorire de a le reprezenta la ori-ce cerere.

Dacă nu este unire pentru acēstă alegere, atunci titlurile se depunū în arhiva Statului, și judecătoria liberēză de pe dēnscele fie-cărui din eređi câte o copią legalisată. (Civ. Fr. 842).

SECȚIUNEA II.

Despre reporturi (1).

751. Fiulū saū descendentele care vine la succesiune, chiar sub beneficiū de inventariū, împreună cu frații ori surorile sale, saū cu descendenții acestorū, trebuie a reporta coeređilorū sei, tot ce a priimitū de la defunctū prin darū, atătū directū câtū și indirectū, afară de casulū cândū donatorele (2) a dispusū alt-feliū. (Civ. 738, 739, 752, ur; 845, ur.) (Civ. Fr. 843).

(1) Prin *reportū* seū raportū, în casulū acesta, se înțelege întorcerea ce unū moscenitorū cată să facă la masa moscenirei, a darurilorū ce ellū priimise de mai înainte de la reposatū, sub veri-ce titlū. Prin aceste reporturi se stabilește egalitatea de împărțelă între comoscenitori. Cu tôte ăcestea cellū ce a făcutū darul pōte să dispuie alt-felū-

(2) *Donatore* este cellū ce a făcut darulū — *Donatoriū* este cellū ce priimesce darulū. în legea veche, *donatorele* se numea *dăruitorulū*, și *donatoriulū* se numea *prīmitorulū darulū*, saū în practică, *dăruitulū*.

752. Erededele ce renunță la succesiune p^ote popri darul^u, sau a cere legatul^u ce i s'a făcut^u, în limitele părții disponibilⁱ. (Civ. 696, 841, ur.) (Civ. Fr. 845).

753. Donatariul^u ⁽¹⁾ care nu va avea calitatea de a moșteni în momentul donațiunei, dar care avea ac^ostă calitate la epoca deschiderei succesiunei, este obligat^u de a face report^u, dac^o donatorele nu l'a dispensat^u de ac^osta. (Civ. 751, 846) (Civ. Fr. 846).

754. Donațiunile și legaturile făcute fiului unei pers^one, care are calitatea de erede în momentul deschiderei succesiunei, sunt presump^{te} ⁽²⁾ că s'a^u făcut^u cu scutirea de report^u. (Civ. 751, 1200, 1202) (Civ. Fr. 847).

755. Fiul^u care vine cu dreptul^u se^u propri^u la succesiunea donatorelui, nu este obligat^u a reporta darul^u făcut^u parintelui se^u, chiar^u când^u ar^u primi succesiunea acestui; dar^u când^u fiul^u vine la succesiune cu dreptul^u de reprezentațiune, atuncⁱ este datoriu sa reporte aceea ce s'a d^oruit^u părintelui se^u, chiar^u în cazul când^u ar^u fi renunțiat^u la succesiunea părintelui. (Civ. 664, ur. 751, 754,) (Civ. Fr. 848).

756. Donațiunile și legaturile făcute soțului unui descendent succesibile, ⁽³⁾ sunt^u socotite ca făcute cu scutirea de report^u.

Dac^o darurile sau legaturile s'a^u făcut^u la doui soți împreună, din cari numai unul^u este descendent ⁽⁴⁾ cu drept^u de succesiune, partea d^oruită acestui din urmă este supusă reportului. (Civ. 1200, 1202) (Civ. Fr. 849).

757. Reportul^u nu se p^ote face de cât^u numai la succesiunea donatorelui. (Civ. 751) (Civ. Fr. 850).

758. Coerededele este dator^u a reporta ac^oea ce părintele a cheltuit^u cu d^onsul^u, dotându-l^u, procurându-i vre-o carieră, sau plătindu-i datoriile. (Civ. 186, 751) (Civ. Fr. 851).

759. Cheltuelile de nutriment^u, întreținere, educațiune, de învățătura unui meșteșug^u, cheltuelile ordinarii pentru îmbrăcăminte, și alte obiecte trebuinciose la intrarea în armată, cheltuelile de nuntă și presenturile ⁽⁵⁾ obicinuite, nu snt^u supuse reportului. (Civ. 185, 758) (Civ. Fr. 852).

760. Imobilul^u care s'a perdut^u din casă fortuit^u ⁽⁶⁾ și fără

(1) Vezi nota precedentă.

(2) *Presump^{te}*: prosuppose, bănuite.

(3) *Succesibile*, care are calitatea de moștenitor^u.

(4) Descendinte: rudă de jos^u.

(5) Present^u: dar^u.

(6) Prin *casă fortuită* se înțelege o întâmplare provenită din o putere superioară, pe care nu e puteam prevedea.

greșală donatariului, nu este supus reportului. (Civ. 1156, ur.) (Civ. Fr. 855).

761. Dacă înzestrătorele ascendinte⁽¹⁾ plătesce bărbatului zestreă fără asigurări suficienți⁽²⁾, fiica înzestrată va fi datore a reporta numai acțiunea în contra bărbatului. (Civ. 751).

762. Fructele și interesele lucrurilor supuse reportului, nu sunt debite⁽³⁾ de cât în ziua deschiderii succesiunii. (Civ. 522, ur; 651, 759, ur.) (Civ. Fr. 856).

763. Legatarii și creditorii nu pot pretinde ca ereții să facă reportu. (Civ. 751, 859) (Civ. Fr. 857).

764. Reportul se face sau în natură, sau scădându-se valoarea sa din partea celui obligat a face reportu. (Civ. 739, 765, ur; 772) (Civ. Fr. 858).

765. Reportul se poate pretinde în natură pentru imobil; cându celu ce a primitu imobilul, l'a înstreinat sau ipotecat înaintea deschiderii succesiunii, reportul în natură nu este obligatoru.

Reportul în acestu casu, se prucesce după valoarea ce imobilul a avut în momentul deschiderii succesiunii (Civ. 736, 741, 764, 769) (Civ. Fr. 859, 860)

766. În oru ce casu trebuie să se țină socotelă donatarului de cheltuelile necesare și util. (Civ. 494, 765, 771) (Civ. Fr. 861, 862).

767. Donatarul este răspundătoru de toate degradările și deteriorațiunile⁽⁴⁾ cari au micșorat valoarea imobilului, prin faptul, culpa⁽⁵⁾ sau negligența sa. (Civ. 998) (Civ. Fr. 863).

768. Cându imobilul s'a înstreinat de datoru, ameliorațiunile și degradările făcute de celu ce l'a dobândit, se voru ținé în sémă, conformu cu dispozițiunile celoru doi articoli precedenți. (Civ. 766, 767) (Civ. Fr. 864)

769. Cându reportul se face în natură, bunurile intră în masa succesiunii libere de toate sarcinele create de donatariu; creditorii ipotecari însă, potu să intervină la împărțelă spre a nu se face reportul cu fraudea drepturilor lor. (Civ. 765, 785, 974, 975) (Civ. Fr. 865).

770. Cându unu succesibile⁽⁶⁾ primesce, cu dispensă⁽⁷⁾ de re-

(1) Ascendinte: rudă de susu.

(2) Suficiente: îndestulătore.

(3) Prin expresiunea „nu sunt debite“ se înțelege „nu sunt datorite.“

(4) Deteriorare: stricăciune.

(5) Culpă: vina.

(6) Succesibile: care are calitatea de moștenitoru.—(7) Dispensă va să zică scutire precum sa și numit în art. 764.

portă, ună dară care escede⁽¹⁾ porțiunea disponibilă⁽²⁾, reportul escedentului se face în natură, dacă întocmirea escedentului este posibilă.

În casă contrariu, dacă escedentele, trece peste jumătate valoarea imobilului, donatariul reportă imobilul în întregimea lui, și prelevă⁽³⁾ asupra masei valoarea porțiunii disponibile; dacă această porțiune trece jumătate valoarea imobilului, donatariul poate ține imobilul în întregimea lui, ia însă mai puțin din cele-alte bunuri ale succesiunii, și recompensă pe coeredii săi, sau în bani, sau ori cum altă-fel. (Civ. 765, 841, ur.) (Civ. Fr. 866).

771. Coeredele care reportază imobilul în natură, poate să rețină posesiunea până la plata efectivă a sumelor ce-i sunt datorite pentru cheltueli sau ameliorațiuni. (Civ. 766) (Civ. Fr. 867).

772. Reportul mobilelor se face, luându-se mai puțin din cele-alte bunuri ale succesiunii. El se calculează pe valoarea ce mobilele avea în momentul facerii darului, după statul estimățiunii aucesată actului de dar, în lipsa acestui stat după estimățiunea experților, făcută pe prețul cel mai just. (Civ. 735, 739, 764, 827) (Civ. Fr. 868).

773. Succesibilele care a primită bani face reportul luându mai puțin din numerariul succesiunii.

La neajungere, donatariul poate să nu reporteze numerariul dându ecivalentul în mobile, și, în lipsa acestor, în imobilele succesiunii. (Civ. 764, 772) (Civ. Fr. 869).⁽⁴⁾

SECȚIUNEA III.

Despre plata datorielor.

774. Coeredii contribuesc la plata datorielor și sarcinelor succesiunii fie-care în proporțiune cu ce ia. (Civ. 653, 775, ur.) (Civ. Fr. 870).

775. Legatariul cu titlu universale⁽⁵⁾ contribuesce de o po-

(1) *Escede*: înrece. (2) *Prin porțiunea disponibilă* se înțelege acea parte din a verea unui om de care ellu poate dispune, cu titlu gratuit cum va voi, de și lasă dupe mărta, copii săi părinți. La art. 841 se arată care este acea porțiune săi mai bine parte disponibilă.

(3) *Prelevă*: ia.

(4) În articolele acestei Secțiunii, din edițiunea oficială, se află mai multe greșiale de tipar, scriindu-se *donator* în loc de *donatariu*. Aceste greșială nu se află în edițiunea noastră.

(5) *Legatariu cu titlu universale* este acela căru i se dă o fracțiune, o parte din moștenire, precum jumătate din moștenire, săi a treia parte. etc. săi toate imobilele, ori toate mobilele, ori o parte din imobile săi mobil, (Vezi încă nota de art. 550 și de la art. 894).

trivă cu eredi, în proporțiune cu emolumentul său⁽¹⁾. Celăl particulară⁽²⁾ nu contribuesce. (Civ. 550, 551, ur. 777, ur. 894, 897, 899, ur. 909.) (Civ. Fr. 871).

776. Cândū imobilele unei succesiuni sunt ipotecate specialū, pentru plată de rendite,⁽³⁾ fie-care din coeredi pōte pretinde ca renditele să fie plătite și imobilele liberate înaintea formării jârțilorū.

Dacă coeredi împartū succesiunea în starea în care se găsesce, imobilele ipotecate se estimă după aceeași normă ca și cele-alte imobili; capitalulū renditei însă se scade din prețulū imobilulū. Eredele, în partea cărui s'a datū imobilele, rămāne singurū a plăti rendita și garantēză pe coeredi săi pentru această plată. (Civ. 339, 474) (Civ. Fr. 872).

777. Coeredi plătescū datoriiile și sarcinele succesiunei, fie-care în proporțiune cu partea sa ereditară. (Civ. 316, 317, 774, ur) (Civ. Fr. 873).

778. Coeredele său succesele cu titlu universale⁽⁴⁾ care, din cauza ipotecei, a plătitū din datoria comune mai multū de câtū partea sa, are recursū, în contra celor-alți coeredi său succesori cu titlu universale, numai pentru partea ce fie-care din ei era obligatū a plăti, chiarū cândū coeredele ce a desfăcutū datoria arū fi fostū subrogatū în drepturile creditorilorū. Coeredele însă ce a acceptatū succesiunea sub beneficiū de inventariū, conservă facultatea de a cere plata creanțelorū sale personali, ca ori cē altū creditoare alū succesiunei. (Civ. 713, 774, ur; 1053, 1107 § 1, 1108 § 4) (Civ. Fr. 875).

779. Cândū unulū din coeredi său succesori cu titlu universale este insolvable, partea lui din datoria ipotecară se împarte între toți cei-alți în proporțiune cu ce iea fie care din succesiune. (Civ. 778, nota; 788, 1053, ur). (Civ. Fr. 876).

780. Titlurile esecutorie, obținute în contra defunctulū,⁽⁵⁾ sunt personalū esecutorie și în contra eredelui. Cu tōte asestea creditorii nu potū urmări esecuțiunea de câtū după optū zile de la no-

(1) Prin emolumentū aci se înțelege aceea ce priimesce.

(2) Legatarū particulară este acela ce priimesce ca legatū unū obiectū determinatū, precum cutare casă, cutare sumă, etc.

(3) Pentru înțelegerea vorbeii *rente*, vezi nota de la art. 336.

(4) Coeredele său succesele cu titlu universale, adică comoscenitorulū său moscenitorulū care are dreptū la o parte a moscenirei, precum jumătate, a

(5) treia parte, a patra parte, etc. său tōte imobilele ori tōte mobilele, său o parte din imobile ori mobile.

Defunctū: reposatū.

tificarea acestor titluri făcută persoanei, sau la domiciliul eredelu-
lui. (Civ. 653, 781) (Civ. Fr. 877).

781. El pot^u cere, în orⁱ ce cas^u și în contra orⁱ căruⁱ credito-
r^e, separațiunea patrimoniului defunctului de acela al^u eredeluⁱ.
(Civ. 780, 782, ur.) (Civ. Fr. 878).

782. Acest^u drept^u nu p^ote fi esercitat^u când^u, acceptându-se e-
rele de debitoare, s'a făcut^u ast^u-feli^u novațiune⁽¹⁾ în privința
creanței contra defunctului. (Civ. 781, 783, 1128, ur.) (Civ. Fr.
879).

783. În privința mobilelor^u, după trecerea de trei anⁱ, dreptul^u
este prescis^u. În privința imobilelor^u, acțiunea se p^ote esercita
în tot^u timpul^u în care imobilele se găsesc^u în mâna eredeluⁱ.
(Civ. 1128, ur; 1337, 1909) (Civ. Fr. 880).

784. Creditorii eredeluⁱ nu pot^u cere separațiunea patrimonie-
lor^u, în contra creditorilor succesiunei. (Civ. 781) (Civ. Fr. 881)

785. Creditorii unuⁱ din compărțitorⁱ, ca nu cumva împărțela
sa se facă cu viclenie în vătămarea drepturilor lor^u, pot^u pre-
tinde să fie prezenti la împărțelă, pot^u dară să intervină, cu spe-
sele lor^u; nu pot^u însă să atace o împărțelă sevērșită, afară nu-
mai de s'a făcut în lipsele, și fără să se țină sēmă de opozițiunea
lor^u. (Civ. 769, 974, 975. 1825) (Civ. Fr. 882).

SECȚIUNEA IV.

Despre efectele împărțelei și despre garanția părților.

786. Fie care coerede este presumpț^u că-a moștenit^u singur^u
și imediat^u t^ote bunurile carⁱ compun^u părtea sa, sau carⁱ i-a că-
d^ut^u prin licitațiune, și că n'a fost^u nici odată proprietar^u pe ce-
le alte bunuri ale succesiunei. (Civ. 787, ur.) (Civ. Fr. 883).

787. Coeredii sunt datorⁱ garanți unulu către altul^u numai des-
pre turburările și evicțiunile⁽²⁾ ce proced^u dintr'o cauză anterio-
re împărțelei.

Garanția încet^uză când^u o evicțiune a fost^u esceptată anume,

(1) Prin *novatiune* se înțelege înlocuirea unei datorii vechi prin una nouă: ea este un^u mod^u de stingerea unei obligațiuni. Ea se p^ote face în patru feluri: prin înlocuirea de un^u nou obiect^u, de o nouă cauză, de un^u nou debitor^u sau de un^u nou creditor^u. (Veđi și cele diase la art. 1128).

(2) *Evicțiune* se chiamă când un^u obiect^u se ia din mâna celui ce l^u posedă, și se dă în mâna adevăratului s^eu proprietar^u. (Veđi mai pe larg^u la art. 1337): așia în cât vorba *evicțiune* se p^ote esplica aci prin cuvintul^u *deposulare*.

printr'o clausă expresă a actului de împărțelă, sau cândü evicțiunea a fostü causată din greșala eredei. (Civ. 786, 788, 1337, ur. 1351, 1737, §. 3, 1741) (Civ. Fr. 884).

788. Fie-care din eređi este obligatü, în proporțiune cu partea sa ereditară, a despăgubi pe coeredele seü de paguba ce a suferitü din cauza evicțiunei.

Cândü unul din coeređi va fi insolvable, partea ce elü este datorü a contribui, se va împărți între eredele garantatü, și între ceilalți coeređi. (Civ. 779, 787, nota, 789, 1737 § 3, 1741) (Civ. Fr. 885).

789. Garanția pentru solvabilitatea debitorului unei rendite duréză numai cinci ani de la împărțelă. Acéstă creanțiă încetéză cândü nesolvabilitatea a luatü nascere în urma împărțelei. (Civ 339, nota; 788) (Civ. Fr. 886).

SECȚIUNEA V.

Despre desființarea saü rescisiunea împărțelei.

790. Împărțelele potü fi desființate pentru violință saü dolü⁽¹⁾ Pentru o simplă omisiune⁽²⁾ a unui din obiectele succesiunei nu se strică împărțelă; se face numai unü suplimentu de împărțelă pentru obiectul omisü. (Civ. 793, 796, 798, ur.) (Civ. Fr. 887).

791. Ori ce actü, sub ori ce titlu, în urmarea cărui a încetat indivisiunea între eređi, este supusü la acțiunea de rescisiune⁽³⁾ din articolulü precedente.

După împărțelă, sau după actul care'ü ține loculü, acțiunea de rescisiune nu mai este admisă în contra transacțiunii făcute asupra dificultăților reali, ce presintă primulü actü, chiar cândü nu arü fi fostü procesü începutü asupra obiectului transacțiunii. (Civ. 793, 1704, ur. 1711, ur.) (Civ. Fr. 888).

792. Acela în contra cărui s'a făcutü cererea de rescisiune, póte popri desființarea împărțelei, dândü reclamantului suplimentulü din partea sa ereditară în numerariü saü în natură. (Civ. 790, ur.) (Civ. Fr. 891).

793. Coeredele care a înstreinatü porțiunea sa ereditară în totü saü în parte, nu póte intenta acțiunea de rescisiune pentru

(1) Prin *dolü* se înțelege lucrările vicene cu scopü de a încela.

(2) Omisiune: lăsare afară.

(3) Prin *acțiune de rescisiune* a împărțelei, se înțelege: judecată pertr desființarea împărțelei.

dolul sau violență, dacă înstreinarea s'a făcută în urma descoperirii dolului sau încetării violenței. (Civ. 959, 1190) (Civ. Fr. 892).

SECȚIUNEA VI.

Despre împărțela făcută de tată, de mamă sau de alți ascendenți între descendenții lor.

794. Tatăl, mama și cei-lalți ascendenți pot face împărțela bunurilor lor între fi și cei-lalți descendenți. (Civ. 795, ur.) (Civ. Fr. 1075).

795. Acastă împărțelă se poate face prin acte între vii sau prin testament, cu formele, condițiunile și regulile prescise pentru donațiuni între vii și pentru testamente.

Împărțela făcută prin act între vii nu poate avea de obiectul de câtă bunurile presinți. (Civ. 800, ur; 813, ur; 821, 857, ur.) (Civ. Fr. 1076).

796. Dacă toate bunurile, ce ascendențele a lăsată la mórtea sa, nu au fostă cuprinse în împărțelă, bunurile necuprinse se vor împărți conformă cu legea. (Civ. 790) (Civ. Fr. 1077).

797. Este nulă împărțela în care nu s'a cuprinsă toți copiii, în viață la deschiderea moștenirii, și descendenții fiilor premuriți⁽¹⁾. Acțiunea de nulitate se poate exercita de toți ereții fără distincțiune. (Civ. 755) (Civ. Fr. 1078).

798. Împărțela făcută de ascendinte se poate ataca, cândă ară rcsulta dintr'insa sau dintr'alte acte, că prin dispozițiunea făcută de ascendinte, vre-unul din acei între care s'au împărțit bunurile s'ară găsi vătămat în partea legitimă. (Civ. 790, ur; 792, 841, ur; 816, 799) (Civ. Fr. 1079).

799. Copilul care, pentru cauza aratăată la articolile precedentă, atacă împărțela făcută de ascendinte, este datorul a plăti înainte cheltuielile estimațiunii. Dacă reclamațiunea nu este fundată, cheltuielile estimațiunii și ale judecății vorul fi în sarcina sa. (Civ. 796, ur;) (Civ. Fr. 1080).

TITLUL Ț II.

Despre donațiuni între vii și despre testamente.

800. Nimeni nu va putea dispune, de avutulul seil, cu titlu

(1). *Premuriti*: morți mai dinainte.

gratuită, de câtă cu formele prescrise de lege pentru donațiuni între vii sau prin testamentă. (Civ. 644, 801, ur; 812, 813, ur. 856, ur.) (Civ. Fr. 893).

801. Donațiunea este ună actă de liberalitate, prin care donatorele (1) dă irrevocabile ună lucru donatariului (2) care 'lă primesce. (Civ. 813, ur; 829, ur.) (Civ. Fr. 894).

802. Testamentulă este un actă revocabile prin care testatoarele dispune, pentru timpulă încetării sale din viață, de totă sau parte din avutulă său. (Civ. 856, ur.) (Civ. Fr. 895).

803. Substituțiunile sau fidei-comisele suntă proibite(3); ori ce dispozițiune prin care donatariulă, eredele instituită sau legatariulă, va fi însărcinată de a conserva și a remite la o a treia persoană, va fi nulă, chiar în privirea donatariului, a eredelui numită sau a legatariului. (Civ. Fr. 896).

804. Este permisă dispozițiunea prin care o a treia persoană ară fi chemată a lua darulă, ereditatea, seă legatulă, în cazulă când donatariulă, eredele numită, sau legatariulă, nu ară priimi, sau nu ară putea priimi. (Civ. 803, 805, 924) (Civ. Fr. 898).

805. Este permisă asemenea dispozițiunea între vii sau testamentariă, prin care usufructulă se dă la o persoană, și proprietatea nudă la alta. (Civ. 517, ur; 804) (Civ. Fr. 899).

CAPŪ II.

Despre capacitatea de a dispune, sau de a priimi prin donațiune între vii sau prin testamentă.

806. Minorele mai mică de șese-spre-zece ani nu pôte dispune, nici într'ună feliă, afară de excepțiunile regulate la capitolulă IX ală acestui titlă. (Civ. 807, 936, ur; 1231) (Civ. Fr. 903).

(1). *Donatore* este cel ce a făcut darul, adică dăruitorul. (2). *Donatariū* este cellă ce priimesce darulă, sau dăruitulă. (Veđi și nota de la art. 751).

(3). Legea opresce a se face testamente cu dispozițiuni de *substituțiuni* seă *fideicomise*. În dreptulă romană substituțiunile erau cunoscute sub numele de fidei-comise. *Fideicomisulă* este acea clausă dintr'ună testamentă prin care se dă ună legatū unei persoane cu condițiune ca să-lă păstreze și să-lă dea unei alte persoane. *Substituțiunea* este acea dispozițiune prin care dăruim sau lăsăm prin testamentu ună lucru unei persoane, cu condițiune ca, dupe ce se va bucura de dănsulă, să-lă transmită altei persoane.

807. Minorele de şese-spre-şecce añi póte dispune prin testamentü şi numai pentru jumătate din bunurile de carü după lege póte dispune majorele. (Civ. 430, 806, 809, 841) (Civ. Fr. 904).

808. Este capabile de a primi prin donaşione între vii orü cine este conceputü⁽¹⁾ în momentul donaşionii.

Este capabile de a primi prin testamentü orü cine este conceputu la epoca morşii testatorului. (Civ. 120, 286, ur. 654, 705, ur; 814) (Civ. Fr. 906).

809. Minorele de şese-spre-şecce añi nu póte prin testamentü dispune în favórea tutorelui său.

Minorele, ajunsü la majoritate, nu póte dispune nici prin donaşione între vii, nici prin testamentü, în favórea fostului său tutore, dacä socotelele definitive ale tutelei n'aü fost prealabile date şi primite.

Suntü exceptaşi în amëndouä casurile de mai susü ascendenşii minorilorü, cari suntü sau aü fostü tutori ai lorü. (Civ. 419, 807) (Civ. Fr. 907).

810. Doctorii în medicinä, saü în chirurgiä, oficiärii de sănătate şi spişerii cari aü tractatü pe o persónä în bóla din care móre, nu potu profita de dispoşitionile între vii saü testamentarie, ce denşii aü facutü în favóre-le în cursulü acestei bóle.

Sunt exceptate: 1. dispoşitionile remuneratorie⁽²⁾ făcute cu titlu particularü; se va ţiné însă sémä de starea dispunătorului şi de serviciile făcute;

2. dispoşitionele universalü, în casü de rudeniä pînä la al patrulea gradü inclusivü, afarä numai dacä mortulü va avé eredi în linia dréptä, şi dacä acela în profitulü carüi s'a facutü dispoşitionea, nu este elü chiar erede în liniä dréptä.

Aceléşi regule sunt aplicabili în privinşia preoşilorü. (Civ. 660, ur. 812, 887, 888, ur; 894, ur; 899, ur.) (Civ. Fr. 909).

811. Dispoşitionile între vii sau prin testament, făcute în favórea ospicielorü, săracilorü dintr'o comunä, saü stabilimentelorü de utilitate publicä, nu potü avé efect de câtü de sunt autorizate prin ordonanşe domnesci în urma avisului Consiliului de Statü. (Civ. 817, 818) (Civ. Fr. 910).

812. Dispoşitionile în favórea unui incapabile sunt nule, fie ele deghezate sub forma unui contractü onerosu⁽³⁾, fie facute în numele unorü persóne interpuse.

(1) Conceput: zämislitü.

(2) Remuneratoriu: cu tlu de räsplätire.

(3) Contractu onerosü este unü contractü interesatü, în care ambele părşi aü avut în vedere unü interesü.

Sunt repute ca persoane interpuse tatălă și mama, copiii și descendenții și soțul persoanei incapabil. (Civ. 940, 941) (Civ. Fr. 911).

CAPÛ III.

Despre donațiunile între vii.

SECȚIUNEA I.

Despre forma și efectele donațiunilor între vii.

813. Tóte donațiunile se facú prin actú autenticú. (Civ. 800, ur.) (Civ. Fr. 931).

814. Donațiunea nu obligă pe donatore și nu va produce nici unú efectú, de cât din ziua în care va fi fostú acceptată.

Acceptațiunea póte fi făcutú saú în actú, saú printr'unú actú autenticú posterióre, mai 'nainte însă de mórtea celui ce dăruese; în acestú din urmă casú, donațiunea n'are efectú de cât din ziua în care se va fi comunicatú donatorului actulú de acceptațiune. (Civ. 801, nota, 815, ur; 827) (Civ. Fr. 932).

815. Donațiunile făcute unorú minori neemancipați saú unui interdisú, se acceptă de tutore saú de părinte.

Minorele emancipatú póte accepta cu asistența curatorelui.

Mama, cu tóte că tatălú ar fi în vieță, și cei alți ascendenți, cu tóte că genitorii ⁽¹⁾ ar fi în vieță, vor puté asemenea să accepte donațiunea făcută minorului emancipatú saú neemancipatú și interdisului, de și ei n'ar avé cualitatea de tutori. (Civ. 407, 454, 820) (Civ. Fr. 935).

816. Surdu-mutulú, ce nu scie să scrie, nu póte accepta o donațiune de câtú cu asistarea unui curatore speciale numitú de a-utoritatea judiciară, după regulele stabilite pentru minori. (Civ. 426, 814, ur. 866) (Civ. Fr. 936).

817. Donațiunile făcute persónelorú morali, nu potú fi acceptate de câtú prin ordonanță domnescă, dată în urma avisului consiliului de Statú. (Civ. 811, 818, ur.) (Civ. Fr. 937).

818. Cândú se dăruescú bunuri ce potú fi ipotecate, transcripțiunea ⁽²⁾ actului ce conține donațiunea, și acceptațiunea, ca și

(1) Prin genitori legea a înțeleasú pe părinți, tatá și mamă.

(2) Prin transcripțiune se înțelege aceea ce se numea până acum *tracere în condica*.

tațiunii făcute prin actū separatū, se va face la tribunalulū districtului unde sunt situate bunurile. (Civ. 814, 819, ur. 1801) (Civ. Fr. 939).

819. Lipsa transcriptiunii pōte să fie invocată de orī ce persōne aū interesū la acēsta; se exceptă însă persōnele obligate a stăruī să se facă transcriptiunea, saū reprezentanții lor, asemenea și donatorele. (Civ. 814, 818) (Civ. Fr. 941).

820. Minorii, interdiși, femeile măritate, în lipsă de acceptațiunea saū de transcriptiunea donațiunii, nu pot ūcere obiectele dăruite; aū însă, de se cuvine, recursū în contra tutorilor saū bărbatilor. (Civ. 416, 454) (Civ. Fr. 942)

821. Donațiunea între vii pentru bunurile viitoare este revocabile. (Civ. 801, 826) (Civ. Fr. 943).

822. Este nulă orī ce donațiune făcută cu condițiuni a cărorū îndeplinire atirnă numai de voința donatorului. (Civ. 823, 826) (Civ. Fr. 944)

823. Este asemenea nulă, dacă s'a făcutū sub condițiunea de a se satisface datorie saū sarcine cari nu esista la epoca donațiunei, saū cari nu erau arătate în actulū de donațiune. (Civ. 822, 826) (Civ. Fr. 945).

824. Când donatorele ș'a rezervatū dreptulū de a dispune de unū obiectū cuprinsū în donațiune, saū de o sumă determinată din bunurile dăruite, dacă mōre fără să fi dispusū de dînsele, unū asemenea obiectū saū asemenea sumă remâne eređilor donatorului. (Civ. 826) (Civ. Fr. 946).

825. Donatorele pōte stipula întōrcerea bunurilor dăruite, atātū în casulū când donatariulū ar muri înaintea lui, cât și în casulū când donatariulū și descendenții sei ar muri înaintea sa.

Aceste stipulațiuni însă nu se pot ū face, de câtū în favōrea donatorului. (Civ. 316, 803) (Civ. Fr. 951).

826. Dispozițiunile art. 821, 822, 823, 824 și 825, nu se aplică la donațiunea din Capitolulū VIII și IX dintr'acestū titlu. (Civ. 932, ur; 936, ur.) (Civ. Fr. 947)

827. Orī ce actū de donațiune de mobilī este valabile numai pentru obiectele trecute într'unū actū estimativū subsemnatū de donatore și donatariū. (Civ. 772, 814, ur; 821) (Civ. Fr. 948).

828. Donatorele nu este responsabile de evicțiune⁽¹⁾ către donatariū pentru lucrurile dăruite.

Donatorele este responsabilă de evicțiune când elū a promisū espresū garanția.

(1) Evicțiune: deposedare (vezi nota de la art. 787)

Este asemenea responsabilă când evicțiunea provine din faptulul său, când este în chestiune o donațiune care impune sarcina donatariului; într'această casă însă garanția este obligatorie, numai pînă la suma sarcinelor.⁽¹⁾ (Civ. 787, nota, 1337)

SECTIUNEA II.

Despre casurile în cari donațiunile se pot revoca.⁽²⁾

829. Donațiunea între vii se revocă, pentru neîndeplinirea condițiunilor cu cari s'a făcută, pentru ingratitude și pentru nașcere de copil în urma donațiunii. (Civ. 801, 832, 835, 1020) (Civ. Fr. 953)

830. Când donațiunea este revocată pentru neîndeplinirea condițiunilor, bunurile reintră în mâna donatorului libere de orice sarcină și ipotecă. (Civ. 829, 832, 930) (Civ. Fr. 954).

831. Donațiunea între vii se revocă pentru ingratitude în casurile următoare:

1. Dacă donatariul a atentațat la viața donatorului;
2. Dacă este culpabil în privința'i de delict, crușimă sau injurie gravă;
3. Dacă fără cuvântă îi refusă alimente. (Civ. 280, 832, ur; 930) (Civ. Fr. 955).

832. Revocarea pentru neîndeplinirea condițiunilor și pentru ingratitude, nu se face de dreptă nici o dată. (Civ. 407, 815, 833, ur) (Civ. Fr. 956.)

833. Cererea de revocare pentru ingratitude, trebuie făcută în termină de ună ană din ziua faptului, sau din ziua cândă donatoarele a cunoscută faptulă,

Acțiunea de revocare nu se pôte intenta în contra ereșilor donatariului, nici de ereșii donatorului în contra donatariului, afară numai dacă în acestă casă acțiunea s'a intentată de donatore, sau donatoarele a murită în anulă în care se putea intenta acțiunea. (Civ. 834, 981) (Civ. Fr. 957).

834. Revocarea pentru ingratitude nu pôte infirma⁽³⁾ nici înstreinările făcute de donatariă, nici ipotecile sau alte sarcine re-

(1) Legiuitorii noștri, în lucrarea acestui codice civile, a consultat de multe ori și Proiectulă de Codicele civile allă Italiei, din 1863, așa precum era prezentat la senată și care a imitat tot Cod. Civilă Francesă. Acestă art. 828 este redactat înțocmai ca art. 1047 din Proiectulă Cod. Civilă allă Italiei.

(2) A revoca este a lua înapoi.

(3) Infirma: vătămă, strica.

ali cu cari elu ar fi pututu greva⁽¹⁾ obiectulu dăruitu: este neapăratu însă ca acestea să se fi făcutu înainte inscripțiunei extractului cererei de revocațiune pe marginea transcripțiunei prescrisă prin art. 818.

In casu de revocațiune, donatariulu se condamnă a întorče valoarea obiectelor instreinate, după estimatiunea ce li s'ar face in timpul cererei, se condamnă asemenea a întorče veniturile din ziua cererei. (Civ. 485, ur) (Civ. Fr. 958).

835. Donațiunile făcute in favoarea maritagiului, nu sunt revocabili pentru ingratitudine. (Civ. 280, 932, ur; 936, ur) (Civ. Fr. 959).

836. Ori ce donațiuni prin acte între vii făcute de persone că n'au copil sau descendenți esistenți in timpul facerei lor, ori care aru fi valoarea acestor donațiuni, și sub ori ce titlu s'aru fi făcutu, fie chiaru donațiunea mutuale sau remuneratoriă⁽²⁾, fie in fine donațiune in favoarea maritagiului făcută soților de ori care alta persona afara de ascendenții lor, sunt revocate de dreptu, dacă donatoarele, in urma donațiunei, dobîndesce unu copil legitimu, unu postumu⁽³⁾, sau chiaru când a legitimatu pe unu copil naturale prin maritagiu subseculente⁽⁴⁾ (Civ. 304, 306, 837, ur. 937) (Civ. Fr. 960).

837. Revocațiunea se face, și când copilulu donatoarelui, sau alu donatricei ar fi fostu conceputu⁽⁵⁾ in timpul donațiunei. (Civ. 836) (Civ. Fr. 961).

838. Donațiunea rămâne revocată chiar când donatariulu ar fi intratu in posesiunea lucrurilor dăruite și ar fi fostu lasatu in posesiunea acelor lucruri după nascerea fiului donatoarelui; donatariulu posesore nu va fi obligatu a restitui fructele de ori ce natură luate de elu, de catu din ziua in care i se va fi notificatu nascerea fiului sau legitimațiunea sa prin căsătoriă subseculente. (Civ. 485, ur. 836) (Civ. Fr. 962).

839. Ori ce clause sau convențiuni, prin cari donatoarele ar renunța la revocarea donațiunei pentru nascere de fiu, este nulă și fără nici unu efectu. (Civ. 5, 968) (Civ. Fr. 965).

(1) A greva unu obiectu cu o ipotecă, este a pune o ipotecă asupra unu obiectu.

(2) *Donațiune remuneratorie* este unu daru de resplătire, de recunoscință, este adică donațiunea ce se face in considerarea unui serviciu priimitu.

(3) Prin unu *copil postumu* se înțelege unu copil născut in urma morței tatălui se.

(4) *Maritagi subseculentu* este căsătoriă între tata și mama in urma nascerei copilului lor.

(5) *Conceputu*: zămislitu,

840. Prescripțiunea acțiunii de revocațiune se împlinește după trei-șeci ani de la nascerea fiului. (Civ. 1890, ur.) (Civ. Fr. 966).

CAPÛ IV.

Despre partea disponibile a bunurilor și despre reducțiune.

SECTIUNEA I.

Despre partea disponibile a bunurilor⁽¹⁾

841. Liberalitățile⁽²⁾, fie făcute prin acte între vii, fie făcute prin testament, nu pot trece peste jumătatea bunurilor dispunătorului, dacă la mórte'í lasă unú copilú legitimú; peste o a treia parte, dacă lasă două copii; peste a patra parte dacă lasă trei sau mai mulți (Civ. 306, 315, 770, 842, ur; 847, ur; 939) (Civ. Fr. 913)

842. Sunt coprinși în articolile precedente sub nume de copii, descendenții de ori ce gradú. (Civ. 664, 665) (Civ. Fr. 914).

843. Liberalitățile prin acte între vii, sau prin testament, nu pot trece peste jumătatea bunurilor dacă, în lipsa de copii defunctulú lasă tatá și mamá, sau numai pe unulú dintr'înșii. (Civ. 661, ur; 670, ur; 673, 675). (Civ. Fr. 915)

844. Dacă dispozițiunea prin acte între vii sau prin testament, constituie unú usufructú sau o rendită viageră, a cării valóre trece peste cantitatea disponibile, eređii rezervatari⁽³⁾ au facultatea de a executa aceste dispozițiuni, sau de a abandona proprietatea cantitaței disponibile. (Civ. 550, ur; 841, ur; 1639, 1641) (Civ. Fr. 917).

845. Valórea bunurilor înstreinate unuí succésibile⁽⁴⁾ în liniá dréptá, cu sarcina unei rendite viagere sau cu rezervá de usufructú va fi socotită în porțiunea disponibilé, și escedentele, de este, se va trece în masa succesiunii. Imputațiunea⁽⁵⁾ și reportulú⁽⁶⁾ nu potú fi cerute de succésibilele în liniá dréptá căre a consimțitú la aceste înstreinări. (Civ. 751, ur.) (Civ. Fr. 918).

(1) Pentru înțelegerea mai lămurită a vorbei *parte disponibilá*, vezi nota de la art. 770. În secțiunea acésta se arată câtá este acea parte disponibilá.

(2) Prin *liberalități* aci se înțelege darurile séu legaturile.

(3) *Erezii rezervatari* sunt aceia cari au dreptulú la partea de care repositulú nu a pututú dispune, adică copii și părinții repositulú.

(4) *Succésibile*, este cellú ce are calitatea a veni la moștenire.

(5) *Imputațiune*: scădere. — (6) *Reportú*: întórcerea la masá (vezi nota ce precede art. 751).

846. Cuantitatea disponibile p^ote fi dat^a în tot sau în parte, sau prin acte între vii sau prin testament^u, copiilor^u sau altor^u succesibili ai donatorului, fără ca donatarul^u sau legatariul^u, ce vine la succesiune, să fie supus^u la report^u, dacă în dispozițiune se dice espres^e, că ceea ce s'a^u dat^u este peste partea sa.

Declarațiunea că darul^u sau legatul^u este peste partea succesibilei^u, se p^ote face sau în actul^u ce conține dispozițiunea, sau în urmă cu formele dispozițiunilor^u între vii sau testamentare. (Civ. 751; ur; 753, 813, ur, 841, ur; 858, ur.) (Civ. Fr. 919).

SECȚIUNEA II.

Despre reducțiunea⁽¹⁾ donațiunilor^u și a legatelor^u.

847. Liberalitățile prin act^u sau între vii sau prin testament^u, când^u vor^u trece peste partea disponibile, vor^u fi reduse la ac^estă parte. (Civ. 651, ur; 841, ur; 848, ur.) (Civ. Fr. 920)

848. Reducțiunea liberalităților între vii nu va put^e fi cerut^a de cât^u numai de eređii rezervatar^u, de eređii acestora, sau de cei cari înfățișeză drepturile lor^u. (Civ. 713, 781, 841, ur; 974) (Civ. Fr. 921)

849. Partea disponibile se calculă cu chipul următor^u: pe lângă bunurile ce a lăsat^u donatoarele sau testatoarele în momentul morții sale, se adaugă prin calcul^u și bunurile de cari a dispus^u prin donațiun^u între vii, după starea lor din momentul donațiunei și după valoarea ce a^u avut^u în momentul morții donatorului. Din ac^estă masă de bunuri, scăd^endu-se datoriile, pe ceea ce va răm^ene se calculă partea disponibile, după numărul^u și calitatea eređilor^u. (Civ. 766, ur; 772, 848, 850) (Civ. Fr. 922).

850. Înt^eiu se vor^u reduce dispozițiunile testamentarie; când^u bunur^u cuprinse în aceste dispozițiuni nu vor^u mai fi, atunci numai se va face reducțiunea donațiunilor^u.

Reducțiunea va începe de la cea din urmă donațiune, după săv^ersirea acești^a se va trece îndată la cea a doua după dⁱnsa, și așa pe rând^u p^oină la cea mai vechiă donațiune. (Civ. 801, 851, ur) (Civ. Fr. 923).

851. Când^u donațiunea între vii supusă la reducțiune s'a^u făcut^u la unul din cei cu drept^u de moștenire, acesta va put^e scădea partea cu care ar trebui să se reduc^a donațiunea, din partea ce i s'ar cuveni ca erede în bunurile nedisponibili, dacă

(1) Reducțiune: scăders.

aceste bunuri sunt de aceeași natură cu cele dăruite. (Civ. 752, 765, 770, 846, 850) (Civ. Fr. 924).

852. Se voru reduce cu analogiă atât legatele universale cât și cele particulare⁽¹⁾ fără distincțiune. (Civ. 853, ur; 888, ur; 899, ur.) (Civ. Fr. 926).

853. Când testatoarele va declara ca un legat să fie plătit preferindu-se cele-l-alte, acest legat nu va fi supus la reducere, de cât după ce valoarea celor-l-alte legate nu va implini rezerva legale. (Civ. 852, 893) (Civ. Fr. 927).

854. Donatariul va restitui fructele porțiunii ce trece peste partea disponibile, din momentul morții donatorului. (Civ. 485, ur; 651, 762, 890) (Civ. Fr. 928)

855. Donatariul este obligat, dacă a alienat bunurile dăruite, să facă în urmă reportul escedentului⁽²⁾ peste porțiunea disponibilă, după valoarea lucrurilor din timpul morții disponentului⁽³⁾ (Civ. 365, 850, 1890) (Civ. Fr. 930).

CAPŪ V.

Despre dispozițiunile testamentarie.

SECȚIUNEA I.

Regule generale pentru forma testamentului

856. Ori-ce persoană este capabile de a face testament, dacă nu este poprită de lege. (Civ. 802, 806, ur; 857, ur. 887) (Civ. Fr. 967).

857. Doue sau mai multe persoane nu pot testa prin același act, una în favoarea celei alte, sau în favoarea unei a treia persoane. (Civ. 795, 802, 886, 938) (Civ. Fr. 968).

858. Un testament poate fi sau olograf, sau făcut prin act autentic, sau în formă mistică. (Civ. 859, 860, ur. 864, 885, 886, 892, 1171, 1177, ur; 1182) (Civ. Fr. 969).

859. Testamentul olograf nu este valabil de cât când este scris în tot, datat și sub-semnat de mâna testatorului. (Civ. 858, 885, 886, 892, 1177, ur; 1182) (Civ. Fr. 970).

(1) Legat universal este acela prin care se lasă totă averea testatorului — Legat particular, sau singular este acela prin care se lasă legatarului un obiect oțărât.

(2) Escedent: prisos.

(3) Disponent: cel care a făcut darul, donatoarele.

860. Testamentul autentic este acela care s'a adeverit de judecătoria competente. (Civ. 861—863, 886).

861. Judecătoria, înainte de a face adeverirea, va citi, din cuvânt în cuvânt, testamentul, în auzul și în fața testatorului; când testatorele nu va pute veni înaintea judecătoriei din cauză de bolă, atunci citirea testamentului, după cum s'a zis mai sus, se va face de judecătorul numit de tribunal, spre a se duce la domiciliul testatorului. (Civ. 87, 860, 862, ur; 886).

862. Îndeplinirea formalității citirii din articolul precedente, cât și declarațiunea testatorului că testamentul este al său, iscălit de el și făcut din libera sa voință, se va menționa, sub pedepșa de nulitate a testamentului, atât în raportul ce va face judecătorul, când este numit, cât și în adeverirea tribunalului. (Civ. 860, 861, 863, 886) (1)

863. Testamentul trebuie să fie iscălit de testator; dacă el declară că nu știe, sau că nu poate iscali, se va face mențiune despre declarațiunea testatorului și cauza ce l'împiedică de a iscali, atât în raportul judecătorului numit, cât și în adeverirea tribunalului (Civ. 860—862, 886) (Civ. Fr. 973)

864. Când testatorele va voi să facă un testament mistic sau secret, trebuie neapărat să l'iscălescă, sau că l'a scris el însuși, sau că a pus pe altul a-l scrie.

Chârtia în care s'a scris dispozițiunile testatorului, sau chârția care servește de plic, de va fi, se va stringe și se va sigila.

Testatorele va prezenta tribunalului competente testamentul strins și pecetluit, precum s'a zis, și îl va stringe și l' va pecetlui înaintea tribunalului.

Testatorele va declara că dispozițiunile din acea chârția este testamentul său, scris și iscălit de el însuși, sau scris de altul și iscălit de testator.

Când testatorele din cauză de bolă, va fi în neposibilitate fizică de a se prezenta înaintea tribunalului atunci prezentarea testamentului, pecetluirea lui și declarațiunea sus-menționată, se vor face înaintea judecătorului, numit de tribunal pentru acest sfârșit.

Tribunalul, sau judecătorul numit va face actul de subscripțiune pe chârția în care s'a scris testamentul, sau pe chârția care servește de plic.

(1) Aceste trei articole, 860, 861 și 862 sunt, în parte, conforme cu art. 971 și 972, din Cod. civile francesu, cu deosebire că la Francezi aceste formalități nu se fac de Tribunal, ci de notari în preșință de marturi.

Acestu actü se va sub-scrie atätü de testatore câtü și de tribunalü säu de judecätörü.

Tötä lucrarea de mai susü nu va puté fi intreruptä de nici o altä operațiune; cândü testatorele, din o causä posteriore sub-semnării testamentului, va declara că nu pöte sub-semna sub-scriptiunea, acéstä declarațiune se va trece în sub-scriptiune. (Civ. 858, 865—867, 886, 892) (Civ. Fr. 976).

865. Acei cari nu sciü, säu cari nu potü citi și scrie nu potü face testamentü în formä misticä. (Civ. 864, 886) (Civ. Fr. 978).

866. Cândü testatorele nu pöte vorbi, darä scie a scrie atunci declarațiunea că testamentulü este alü seü o va face înscrisü în capulü actului de sub-scriptiune înaintea judecätörului numitü, säu înaintea tribunalului.

Tribunalulü säu judecätörulü numitü va constata în actulü de sub-scriptiune declarațiunea testatorelui. (Civ. 816, 864, 867, 886) (Civ. Fr. 979).

867. În casurile cândü se numéscé unü judecätörü el va comunica procesulü seü verbale tribunalului, care va legalisa actulü de sub-scriptiune säu testamentulü. (Civ. 861, 862, 864, 866)

SECTIUNEA II.

Despre regulele specialü asupra formelorü cätörü-va testamente

868. Testamentele militarilorü și alle individilorü întrëbunțați în armata sunt în ori ce țérä valabile făcute în presința unui capü de batalion säu de escadron, säu în presența ori cäruil altü oficiärü superioare, asistatü de doui marturi, säu în presența a doui comisari de resbelü, säu în presența unui din comisari asistatü de doui marturi. (Civ. 74, 152, 869, ur. 881, 884) (Civ. Fr. 981).

869. Suntü asemenea, daca testatorele este bolnavü säu ränitü, valabile făcute în presența capului oficiärului de sänätate, asistatü de comandantele militarü, însărcinatü cu poliția ospițiului. (Civ. 868, 870, ur. 881, 884) (Civ. Fr. 982).

870. Dispozițiunile articolelorü precedinți nu suntü admisibili de câtü în privința acelorü ce sunt în espedițiune militarä, säu în cuartierü, säu în gärnisonä afarä din teritoriulü românü, säu prisionieri la inimici, färä ca cei ce sunt în cuartierü säu în gärnisonä în intrul țerei sä pötä profita de acéstä latitudine, de nu se gäsescü în o cetate asediatä, säu în alte locuri ale cärorü părți sä fie închise și comunicațiunile intrerupte din causa resbelului. (Civ. 868, ur; 886) (Civ. Fr. 983).

871. Testamentul făcut în forma mai sus arătată este nul după șese luni de la întorcerea testatorului într'un loc unde are libertatea de a testa cu formele ordinare. (Civ. 868, ur, 872 ur.) (Civ. Fr. 984).

872. Testamentul făcut într'un loc care este scos din comunicațiune din cauza ciumei sau altei bóle contagióse, se poate face înaintea unui membru al consiliului municipale asistat de doi marturi (Civ. 873, ur; 884, 886) (Civ. Fr. 985).

873. Testamentele menționate în cele două articole precedente, sunt zule după trecere de șese luni de la deschiderea comunicațiilor cu locul unde se găsește testatele, se dupe șese luni de la trecerea sa într'un loc unde comunicațiile nu sunt întrerupte. (Civ. 871, 872) (Civ. Fr. 987).

874. Testamentele făcute pe mare în timpul de voiagiú sunt valabile:

Pe corăbii și alte bastimente ale țerei, când sunt făcute în prezența oficiárului comandante al bastimentului, sau în lipsă'y, în prezența celui ce 'lú înlocuesce dupe ordinea serviciului, însă și unul și altul asistați de oficiárul de administrațiune, sau de oficiárul ce îndeplinesce funcțiunile acestuia.

Pe bastimentele de comerciú, când sunt făcute în prezența scribului bastimentului sau în prezența celui ce'lú înlocuesce, însă și unul și altul asistați de căpitanulú sau de patronulú, sau în lipsă-le, de acei ce'i înlocuescú.

În toate casurile, funcționarii în prezența cărorú se facú aceste testamente vor fi asistați de câte două marturi. (Civ. 875—884, 886) (Civ. Fr. 988).

875. Pe bastimentele Statului, testamentul căpitanului, sau acela al oficiárului însărcinatú cu administrațiunea, pe bastimentele de comerciú testamentul căpitanului, al patronului, sau al scribului, se potú face în prezența acelor ce, în ordinea serviciului, vinú după dinșii, conformându-se pentru cele-l-alte formalități cu dispozițiunile articolului precedente. (Civ. 874, 876, ur; 886) (Civ. Fr. 989).

876. În toate casurile testamentele menționate în cele două articole precedente se vor face fie-care în două esemplare originale. (Civ. Fr. 990).

877. Dacă bastimentul intră într'un portú strein, unde se găsește unú agente d'ai țerei, funcționarii în prezența cărorú s'a făcutú testamentulú, sunt datorii să depue unulú din esemplariile originale închisú și pecetluitú în mâinile acestui agente, care 'lú va trámite

Ministeriului de înterne, spre a fi înaintat la grefa tribunalului domiciliului testatorului. (Civ. 87, 878, ur) (Civ. Fr. 991).

878. După întorcerea bastimentului în țară, fie în portul armamentului, fie în oricare alt port, cele două exemplare originale ale testamentului închise și pecetluite sau exemplarul original rămas, dacă după articolul precedent celălalt a fost depus în cursul voiajului, vor fi date la biroul comandantului de port, care le va trimite fără întârziere Ministeriului de Interne, ce va face depositul conform art. precedent. (Civ. 877, 879) (Civ. Fr. 992).

879. Se va înscrie pe marginea rolului bastimentului numele testatorului, menționându-se despre remiterea originalilor testamentului în mâinile agentului, sau la biroul comandantului de port. (Civ. 877, ur) (Civ. Fr. 993)

880. Testamentul nu va fi reputat ca făcut pe mare, deși s'ar fi făcut în cursul voiajului, dacă în timpul în care s'a fost făcut, bastimentul s'ar fi apropiat de un țărm străin unde s'ar afla un agent al României. În acest caz testamentul nu este valabil de câtădă s'a făcut după formele prescrise din legea României, sau după acelea întrebuintate în țară unde a fost făcut. (Civ. 858, ur; 885, 886) (Civ. Fr. 994),

881. Dispozițiile de mai sus se aplică și la testamentele pasagerilor, cari nu fac parte din echipaj. (Civ. 874, ur) (Civ. Fr. 995).

882. Testamentul făcut pe mare cu formele articolului 874, nu este valabil, de câtădă testatorul moare pe mare, sau după trei luni de la întorcerea lui pe uscat, într'un loc unde ar fi putut să-l refacă cu formele ordinare. (Civ. 858, ur; 885, 886) (Civ. Fr. 996).

883. Testamentul făcut pe mare nu va putea cuprinde nici o dispoziție în favoarea oficiărilor bastimentului, dacă dinșii nu sunt rude cu testatorul. (Civ. 874, ur; 886) (Civ. Fr. 997).

884. Testamentele cuprinse în articolele precedente ai prezenței secțiunii, vor fi subscrise de testatori și de oficiării publice, în prezența căror s'a făcut.

Dacă testatorul declară că nu știe sau nu poate subscrie, se face mențiune de declarațiunea sa, și de cauza ce l'a împiedicat de a subscrie.

În cazurile în care se cere asistența de doi martori, testamentul va fi subscris cel puțin de unul dinșii, și se va face mențiune de cauza ce a împiedicat pe cel-alt de a subscrie. (Civ. 863, 868, ur; 874, 886) (Civ. Fr. 998).

885. Românul ce s'ar afla în țără streină va puté face testamentul său, saũ în formă olografă, saũ în formă autentică, întrebuițată în locul unde se face testamentul. (Civ. 880, 1171) (Civ. Fr. 999).

886. Formalitățile la cari sunt supuse deosebitele testamente prin dispozițiunile presinteї secțiunii și acelea ale secțiunei precedinți se vor observa sub pedépsa de nulitate. (Civ. Fr. 1001).

SECȚIUNEA III.

Despre instituțiunea de mostenitori și despre legatură în genere.

887. Se pôte dispune prin testamentul de totă saũ de o fracțiune din starea cui-va, saũ de unul saũ mai multe obiecte determinate. (Civ. 856, 888, ur; 894, ur; 899, ur.) (Civ. Fr. 1002).

SECȚIUNEA IV.

Despre legatulă universale.

888. Legatulă universale este dispozițiunea prin care testatoarele lasă după mórte-ı, la una saũ mai multe persóne universalitatea bunurilor sale. (Civ. 889, ur.) (Civ. Fr. 1003).

889. Cândü testatoarele are eređi rezervatari⁽¹⁾, legatariulă universale va cere de la aceștia punerea în posesiune a bunurilor cuprinse în testamentul. (Civ. 653, 841, ur; 890) (Civ. Fr. 1004).

890. Legatariulă universale are dreptul a pretinde fructele bunurilor cuprinse în testamentul, din đioa cererii în judecată, saũ din đioa în care eredele a consimțit a-ı da legatulă. (Civ. 123, 485, ur; 854, 889) (Civ. Fr. 1005).

891. Când testatoarele nu a lăsatü eređi rezervatari, legatariulă universale va cere de la justițiã posesiunea bunurilor cuprinse în testamentul. (Civ. 653) ⁽²⁾.

892. Testamentulă olografü saũ misticü, înainte de a fi executatü, se va presenta tribunalului de județü în ocolulü carui s'a deschisü succesiunea.

Președintele va constata prin procesul-verbale deschiderea testa-

(1) Pentru vorba *erezi rezervatari*, vezi nota de la art. 844.

(2) In legea francesă, art. 1006, în acestü cazü, nu este trebuință de o cerere la justițiã.

mentului și starăa în care l'a găsită, și va ordina depunerea lui la grefa tribunalului. (Civ. 95, 859, 864, ur;) (Civ. Fr. 1007).

893. Legatariul universal care va veni la moștenire, în concursă cu un erede rezervatariu, este obligatū la datoriele și sarcinele succesiunii personale pînă în concurența părții sale, și ipotecarie pentru totū. (Civ. 550, ur; 775, 841, ur, 896) (Civ. Fr. 1009).

SECȚIUNEA V.

Despre legaturile unei fracțiuni de moștenire.

894. Acestū legatū pōte avē de obiectū o fracțiune a moștenirei, precum jumătate, a treia parte, saū tōte imobilele saū tōte mobilele, saū o fracțiune din imobile.⁽¹⁾

Ori ce altū legatū este singularū.⁽²⁾ (Civ. 550, ur; 887, 899, ur.) (Civ. Fr. 1010).

895. Legatariul unei fracțiuni de ereditate va cerē posesiunea de la eređii rezervatari, în lipsa acestora de la legatariū universal, iar în lipsa și acestora din urmă, dela ceī lalți eređi legitimi. (Civ. 653, 659, ur; 841, ur; 890, 899) (Civ. Fr. 1011)

896. Legatariul unei fracțiuni din ereditate este obligatū la sarcinele și datoriele succesiunii testatorelui, personale în proporțiune cu partea sa, și ipotecariū pentru totū. (Civ. 550, 552, 775, 893, 897, ur.) (Civ. Fr. 1012).

897. Legatariul universal, saū acela alū unei fracțiuni a succesiunii nu se pōte pune în posesiunea legatului, fără a se face, dupe cererea lui, un inventariū alū bunurilor ce compunū legatului, de judecătoria în ocolulū cărīi s'a deschisū succesiunea.

Legatariul care va primi a intra în posesiunea bunurilor fără inventariū, va fi obligatū a plăti tōte debitele succesiunii, chiarū de ar fi mai mari de câtū averea lăsată de testatore. (Civ. 888, ur; 894, ur.)

898. Legatariul unei fracțiuni din moștenire pōte pretinde fructele din dioa cererīi în judecată, saū din dioa în care i s'a oferitū de bună voie darea legatului. (Civ. 895, 896).

(1) Aceste legaturī de o fracțiune de moștenire, s'a numitū cāte o dată de legiuitorū „legaturī cu titlu univerrale;“ (vezi și art. 550, 775)

(2) Legatului singularū s'a numitū cāte o dată legatū particularū. (vezi art. 551, 775).

SECȚIUNEA VI.

Despre legatele singulare.(¹).

899. Ori ce legatū purū și simplu dă legatariulu, din ȝioa morȝii testatorelu, unū dreptū asupra lucrulu legatū, dreptū transmisi-bile ereȝilorū și reprezentanȝilorū sēi.

Cu tōte acestea legatariulu singulare nu va putea intra în posesiunea lucrulu legatū, nici a pretinde fructele saū interesele, de cātū din ȝioa în care a făcut cererea în judecată, saū din ȝioa în care predarea legatulu i s'a încuviinȝatū de bună voiă. (Civ. 485, ur; 522, ur; 544, 890, 900) (Civ. Fr. 1014).

900. Interesele și fructele lucrulu legatū devinū ale legatariulu diu momentulu morȝii testatorelu, și daca dēnsulu n'a făcutū cerere înaintea justiȝiei(²):

I. Cândū testatorele a declaratū espresse în testamentū că vo-esce a se urma ast-feliū;

II. Cândū s'a legatū dreptū alimente o rendită viageră saū o pensiu. (Civ. 899, 1639, ur.) (Civ. Fr. 1015).

901. Cheltuelile cererii pentru predare sunt în sarcina succe-siunei, fără ca cu acēsta să se pōtă reduce rezerva legale.

În casū cândū testatorele ar ordina alt-feliū prin testamentū, se va urma dupe voinȝa lu, (Civ. 841, ur; 895) (Civ. Fr. 1016).

902. Ereȝii testatorelu saū ori ce altă persōnă obligată a plăti unū legatū, suntū personale datorī a-lū achita, fie care în propor-ȝiune cu partea ce ia din succesiune.

Suntū datori ipotecarie pentru totū, pînă în concurinȝa valōrei imobilelorū ce deȝinū. (Civ. 550, 552, 653, 774, ur; 893, 896, ur; 1746, ur.) (Civ. Fr. 1017).

903. Lucrulu legatū se va preda cu accesoriile necesarie în starēa în carea se găsea la mōrtea donatorelu. (Civ. 467, ur; 482, ur; 904, ur; 923, 924, 1102) (Civ. Fr. 1018).

904. Când cel ce a dat legatū unū imobile, a măritū în urmă acest imobile prin alte acquisiȝiuni(³), aceste acquisiȝiuni, și de ar fi alătore cu imobilele, nu potū fi socotite ca parte a legatu-lu, de nu se face o nouă dispoziȝiune pentru acēsta.

(1). Legatulu *singular* saū *particular* este acela prin care testatorele lasă legata-riulu unū lucru otăritū din averea sa.

(2). Frasa „și daca dīnsulu n'a făcutū, etc.” este esprimată în testulu francesū chiarū aȝia: „și fără ca dīnsulu să fi făcut cererea înaintea justiȝiei.”

(3) Acquisiȝiune: aceea ce cineva dobīndesce.

Infrumusețările și construcțiunile noue, făcute asupra fondului legatū, facū parte dintr'însulū.

Asemenea face parte din legatū adaosulū ce testatoarele a făcut unū locū închisū întinđendū îngrădirile sale. (Civ. 903) (Civ. Fr. 1019).

905. Daca, înainte testamentulū său în urmă, lucrulū legatū a fostū ipotecatū pentru datoria succesiunei, sau chiar pentru altă datoriă, sau supusū dreptulū de usufructū, acela ce este datorū a da legatulū, nu este ținutū a libera lucrulū de acestă sarcină, afară numai dacă testatoarele l'a obligatū espresse⁽¹⁾ la acēsta. (Civ. 551, 775, 923, 1792, 1799) (Civ. Fr. 1020)

906. Când testatoarele, sciind, a datū legatū lucrulū altuia, însărcinatulū cu acelū legatū este dator a da sau lucrulū în natură, sau valōrea lui din epoca morșii testatorului. (Civ. 907) (Civ. Fr. 1021).

907. Când testatoarele, nesciind, a legatū unū lucru streinū, legatulū este nulū. (Civ. 906) (Civ. Fr. 1021).

908. Când legatulū datū este unū lucru ne determinat, însărcinatulū cu legatulū nu este obligatū a da un lucru de cualitatea cea mai bună, nu pōte oferi însă nici lucrulū celū mai rău. (Civ. 906, 907, 1103) (Civ. Fr. 1022).

909. Legatariulū singulariū nu este obligatū a plăti datoriile succesiunei. (Civ. 551, 775) (Civ. Fr. 1024).

SECȚIUNEA VII.

Despre esecutoriū testamentari(2).

910. Testatoarele pōte numi unulū său mai mulți esecutoriū testamentari. (Civ. 911, ur.) (Civ. Fr. 1025).

911. Elū pōte să le dea, de dreptū, în posesiune, tōtă sau parte numai din averea sa mobile, pentru unū timpū care nu va trece peste un anū de la mōrtea sa. (Civ. 653, 891, 912) (Civ. Fr. 1026).

912. Eredele pōte să-ī scōță din posesiune, oferindule sume în destulătore pentru plata legatelorū de lucruri mobile, sau justificândū că a plătitū aceste legaturi. (Civ. 911) (Civ. Fr. 1027).

(1) Espresse: anume, în adinsū.

(2) Esecutoriū testamentarū este acela, sōū aceia, pe cari testatoarele îi însărcinează cu aducerea întru îndeplinire a testamentului seū.

913. Acela ce nu se p^ote obliga nu p^ote fi nici esecutor^u testamentari^u. (Civ. 914, 915, 950, 1538) (Civ. Fr. 1028).

914. Femeia m^{ar}itat^ă nu p^ote fi esecutori^ă testamentari^ă de c^{ât}u cu consim^țimentul^u b^ărbatului.

Daca ea este separat^ă de bunurⁱ, s^ău prin contractul^u de maritagiu^u, s^ău prin sentin^ță judec^ător^ăesc^ă, va put^e deveni esecutori^ă testamentari^ă, cu consim^țimentul^u b^ărbatului s^ău cu autorisa^șiunea justi^ției, în cas^u de refus^u din parte-ⁱ. (Civ. 201, 913, 949, 1538) (Civ. Fr. 1029).

915. Minorele nu p^ote fi esecutor^u testamentari^u, chiar cu autorisa^șiunea tutorelui s^ău curatorelui s^eu. (Civ. 342, 426, ur. 913, 950, 1538) (Civ. Fr. 1030).

916. Esecutoriⁱ testamentariⁱ vor cere punerea pece^șilor^u, daca sunt și ere^di minori, inter^dișⁱ s^ău absin^ți.

Eⁱ vor^u st^ărui a se face inventariul^u bunurilor^u succesiunei în prezen^{ța} eredelui presuntiv^u(¹), s^ău în lips^ă-ⁱ dup^ă ce i s'^a făcut^u chⁱșm^ărirele legiuite.

Eⁱ vor cere vinderea mișc^ător^orelor^u în lips^ă de sum^ă îndestul^ăto^{re} pentru plata legaturilor^u.

Eⁱ vor îngriji ca testamentele s^ă se esecute, și în cas^u de contesta^șiune asupra esecu^șiunei, eⁱ pot^u s^ă intervin^ă c^ă s^ă sus^șin^ă validitatea lor^u.

Eⁱ sunt datorⁱ, dup^ă trecere de un^u an^u de la m^ortea testator^olui, a da socotel^ă despre gestiunea lor^u. (Civ. 730, 919) (Civ. Fr. 1031).

917. Dreptul^u(²) esecutorelui testamentari^u nu trece la ere^di seⁱ. (Civ. 1552, 1559) (Civ. Fr. 1032).

918. Daca sunt mai mul^{ți} esecutoriⁱ testam^entariⁱ cari a^u primit^u ac^ășt^ă sarcin^ă, unul^u singur^u va put^e lucr^ă în lips^ă-le.

Eⁱ vor^u fi responsabili solidari de a da socotel^ă de mișc^ăto^{re}le ce li s'^au încredin^țat^u, afar^ă numai dac^ă testato^{re}le a desp^ăr^șit^u func^șionile lor^u și dac^ă fie-care din eⁱ s'^a m^ărginit^u în ceea ce i s'^a încredin^țat^u. (Civ. 1039, ur. 1543) (Civ. Fr. 1033).

919. Cheltue^{le}le făcute de esecuto^{re}le testam^entari^u pentru punerea pece^șilor^u, pentru inventari^u, pentru socotel^ă, și alte cheltueli relative la func^șionile sale sunt în sarcin^ă succesiunei. (Civ. 916, 1729 § 1) (Civ. Fr. 1034).

(1) *Eredede presuntiv^u* este ruda cea mai apr^op^e ce esist^ă, și care, pentru ast^u cuvint^u, se presupune c^ă are s^ă vin^ă la moșcenire.

(2) Prin drept^u aci se înțelege misiunea, puterile cu care este însărcinat^u esecuto^{re}le testam^entari^u.

SECȚIUNEA VIII.

Despre revocațiunea testamentelor și despre caducitatea lor⁽¹⁾.

920. Unu testamentu nu pôte fi revocatü, în totü saü în parte, de câtü saü prin unü actü legalisatü de tribunalulü competente, care actü va cuprinde mutarea voinței testatorului, saü prin unü testamentü posteriore. (Civ. 802, 858, ur; 868, ur; 923) (Civ. Fr. 1035).

921. Testamentulü posteriore⁽²⁾ nu revocä anume pe celü anterior, nu desființedä din acesta, de câtü numai acele dispozițiuni care sunt nocompatibil, saü contrarie cu acelea ale testamentului posteriore. (Civ. 802). (Civ. Fr. 1036).

922. Revocațiunea făcutä prin testamentulü posteriore va avea tötä validitatea ei, cu tôte că acestü actü a remasü fără efectü, din cauza necapacității eredelui saü a legatarului, saü din caüsä că acestia nu äü voitü a primi ereditatea. (Civ. 808, ur; 920, 924 ur.) (Civ. Fr. 1037).

923. Ori ce instreinare a obiectului legatului, făcutä, cu ori ce modü saü condițiune, revocä legatulü pentru totü ce s'a instreinatü, chiarü cândü instreinarea va fi nulä, saü cândü obiectulü legatü va fi reintratü în starea testatorului. (Civ. 905) (Civ. Fr. 1038).

924. Ori ce dispozițiune testamentariä devine caducä,⁽³⁾ cândü acela, în favörea cäruü a fostü făcutä, a muritü înaintea testatorului. (Civ. 120, 925, ur.) (Civ. Fr. 1039).

925. Ori ce dispozițiune testamentariä, făcutä sub condițiune suspensivä,⁽⁴⁾ cade, cândü eredele saü legatariulü a muritü înaintea îndeplinirei condițiunei. (Civ. 1004, ur; 1017, ur.) (Civ. Fr. 1040).

926. Dispozițiunea testamentariä făcutä de la unü timpü înainte,⁽⁵⁾ nu opresce pe eredele numitü, saü pe legatariü de a avé unü dreptü dobînditü din momentulü morții testatorului. (Civ. 899, 1004, 1017, ur; 1022, ur) (Civ. Fr. 1041).

(1) Caducitate va sä zicä cädere, adicä când unü testamentü remäne fără effectü.

(2) Äci din greșialä de tiparü, s'a uitat cuvintulü, „care.“

(3) Devine caducä: remäne fără effectü.

(4) Pentru înțelegerea condițiunei *suspensivä* vezi art. 1004 și 1017.

(5) Ideea începutului acestui articolü este acésta: „Dispozițiunea testamentariä, făcutä sub o condițiune care îi suspendä numai esecutarea, ect. „Acéstä idee se va înțelege mai bine, comparändu-se articolulü nostrü cu cellü francesü.

927. Legatulă va fi caducă, dacă lucrulă legatū a peritū de totū în vieța testatorului. (Civ. 1156, ur) (Civ. Fr. 1042).

928. Ori ce dispozițiune testamentariă cade, când eredele numitū saū legatariulū nu va primi-o saū va fi necapabile a o primi (Civ. 695, 808, ur; 930) (Civ. Fr. 1043).

929. Cândū din dispozițiunile testamentarie va resulta, că cugetulă testatorului a fostū de a da legatarilorū dreptū la totalitatea obiectului legatū, atunci acela din legatari, care vine la legatū, ia totalitatea; iarū de primescū mai mulți legatari, legatulă se împarte între ei, fără a se scădea părțile legatarilorū necapabili saū ale acelora cari n'au priimitū legatulă, saū cari aū muritū înaintea testatorului. (Civ. 697, 1057, ur; 1200, 1202) (Civ. Fr. 1044, 1045)

930. Acelēși cause cari, după art. 830, și după cele dintēii douē dispozițiuni ale art. 831 autorisă cererea de revocațiune a donațiunilorū între vii, vorū fi primite și la cererea revocațiunei dispozițiunilorū testamentarie. (Civ. 832—834, 931) (Civ. Fr. 1046).

931. Dacă cererea de revocațiune este întemeiată pe o injuriă gravă făcută memoriei testatorului, acțiunea va trebui se fie intențată în cursū de unū anū din ziua delictului. (Civ. 833, 930) (Civ. Fr. 1047).

CAPŪ VIII.

Despre donațiunile făcute soțilorū prin contractulū de maritațiū.

932. Donațiunile făcute soțilorū, saū unū dintr'înșii, prin contractulū de maritațiū, nu sunt supuse la nici o formalitate. (Civ. 835, 933, ur.)

933. Donatoarele pōte, în casulū art. precedente, să dea donațiune și bunurile sale viitoare.

Donatoarele în asemenea casū nu mai pōte dispune gratuitū de bunurile sale.

Cândū donatoarele supra-viețuesce soțilorū, saū soțului donatariū, donațiunea este revocabile. (Civ. 932, 934, ur.)⁽¹⁾

934. Prin contractulū de maritațiū, se pōte face cumulativū⁽²⁾ donațiunea bunurilorū prezenți și viitoare, saū a unei părți numai dintr'aceste bunuri, cu îndatorirea însă de a se anecsa actului unū

(1) Atāt art. 932 cāt și art. 933 aū modificat, în unū modū esențialū, dispozițiunile legi franceze din art. 1081, 1082 și 1083.

(2) *Cumulativū*: de o dată, într'unitū.

statu de datoriele și sarcinele existenți, la cari este supus donatorele în momentul donațiunei. În acestu casu donatoriul este liberu să se lapede la mórtea donatorelui de bunurile viitoare, și să opréscă numai pe cele presentı. (Civ. 821, 826, 835, 836, 933, 935) (Civ. Fr. 1084).

935. Dacă statul de care se face mențiune în articolele precedentı, nu s'a anecsatu actului ce conținea donațiunea bunurilor presentı și viitoare, donatoriul nu póte de cátu, sau a accepta sau a se lapeda de donațiune în întregul eı.

Cándu acceptă, nu póte cere de cátu bunurile existenți la mórtea donatorelui și este supus la tóte datoriele și sarcinele succesiunei. (Civ. 827, 933, 934) (Civ. Fr. 1085).

CAPŪ IX.

Despre dispozițiunile dintre soți, făcute sau în contractul de maritagiu, sau în timpul maritagiului.

936. Soții pot prin contractul de maritagiu săși facă reci-procu, sau numai unul altui, ori ce donațiune voru voi. (Civ. 836, 937, ur; 1223, ur.) (Civ. Fr. 1091).

937. Ori ce donațiune făcută între soți, în timpul maritagiului este revocabile.

Revocarea se póte cere de femeie fără nici o autorisațiune.

O asemine donațiune nu este revocabile pentru că în urmă s'au născutu copii. (Civ. 801, 826, 829, 836) (Civ. Fr. 1096).

938. Soții nu pot, în timpul maritagiului, săși facă, nici prin acte între vii, nici prin testamentu vre o donațiune mutuale și reciprocă printr'unul și același act. (Civ. 857) (Civ. Fr. 1097).

939. Bărbatul sau femeia care, avându copii dintr'altu maritagiu, va trecē în alu douilea sau sub-sequente maritagiu, nu va putē dărui soțului din urmă de cátu o parte egale cu partea legitimă a copilului ce a luatū mai puțin, și fără ca, nici într'unu casu, donațiunea să trecă peste quartul bunurilor. (Civ. 847, 940, ur) (Civ. Fr. 1098).

940. Soții nu pot săși dăruéscă indirectu mai multu de cátu s'a arētatū mai susu.

Ori ce donațiune, deghisată⁽¹⁾ sau făcută unei persóne interpu-se⁽²⁾, este nulă. (Civ. 812, 937, 939, 941) (Civ. Fr. 1099).

(1) Deghisatū: ascensu.

(2) Persóna interpusă este aceea care împrumutā numele seı cui-va spre a-lu face a se bucura de nisce avantaj: ce nu ar fi putut dobîndi directu: așa,

941. Sunt reputeate persónè interpuse copiii ce soþulù donatariù are din altù maritagiiù, asemenea sunt reputeate și rudele soþului donatariù, la a cârorù ereditate acesta este chiãmatù în momentulù donaþiunei. (Civ. 812, 940, nota; 968, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1100)

TITLULÛ III.

Despre contracte saũ convenþiuni.

CAPÛ I.

Dispoziþiuni preliminarie.

942. Contractulù este acordulù între douè saũ mai multe persóne spre a constitui, saũ a stinge între dînșii unù raportù juridic. (Civ. 644, 969, ur; 986, 1169, ur) (Civ. Fr. 1101).

943. Contractulù este *bilaterale* saũ *sinalagmaticù* cândù pãrþile se obligã reciprocù una cãtre alta. (Civ. 1020, 1179, 1294) (Civ. Fr. 1102).

944. Contractulù este *unilaterale*, cândù una saũ mai multe persóne, se obligã cãtre una saũ mai multe persóne fãrã ca acestea din urmã sã se oblige. (Civ. 1180, 1181) (Civ. Fr. 1103)

945. Contractulù *onerosù* este acela în care fie-care parte voescè a'șã procura unù avantajiiù. (Civ. 1294, 1405, 1410) (Civ. Fr. 1106)

946. Contractulù *gratuitù saũ de bine facere* este acela în care una din pãrþi voesce a procura, fãrã equivalente⁽¹⁾ unù avantajiiù celei-l-alte. (Civ. 1532, 1593) (Civ. Fr. 1105).

947. Contractulù cu titlu onerosù este *comutativù*, atunci cândù obligaþiunea unei pãrþi este echivalentele obligaþiunii celei-l-alte⁽²⁾ (Civ. 1294, 1405, 1411, 1491).

Contractulù este *aleatoriù*⁽³⁾ cândù echivalentele depinde, pèntru una saũ tóte pãrþile, de unù evènimèntù incertù. (Civ. 1635) (Civ. Fr. 1104).

se socetescù *persóne interpuse*, tatãlù și mama, copiii și descendenþii, soþulù persónei incapabilì, ect. (Vezi și art. 812)

(1) Fãrã equivalentù, ad cã, fãrã a priimi și ea unù altù avantajiiù.

(2) În alte cuvinte, contractulù este comutativù când fie-care parte înþlege a priimi o valóre egalã cu ceea ce dã, așia contractulù de vîndare este comutativù, fiind-cã fie-care din pãrþi vrea sã ia unù equivalentù la ceea ce dã.

(3) Pèntru înþelegerea contractelorù aleatoriù, vezi definiþiunea lorù de la art. 1635.

CAPÛ II.

Despre condiþiunile esenþiale, pentru validitatea convenþiunilor.

948. Condiþiunile esenþiale pentru validitatea unei convenþiuni sunt:

1. Capacitatea de a contracta. (Civ. 949, ur.)
2. Consimþimentul valabile al pârþei ce se obligã. (Civ. 953, ur.)
3. Un obiect determinat. (Civ. 962, ur.)
4. O cauzã licitã. (Civ. 966, ur.) (Civ. Fr. 1108).

SECÞIUNEA I.

Despre capacitatea pârþilor contractanþi.

949. Póte contracta veri-ce persoanã ce nu este declaratã necapabile de lege. (Civ. 942, 948, 950, ur.) (Civ. Fr. 1123).

950. Necapabili de a contracta sunt:

1. Minorii; (Civ. 342, 390, 427—430, 433, 1157, ur. 1164)
2. Interþiþii. (Civ. 435, ur; 445, 448, 449, 454, 458)
3. Femeiele mãritate, în casurile determinate de lege. (Civ. 197, 199, 1248, 1249, ur; 1254, ur; 1281, 1283, ur: 1287, ur.)
4. În genere toþi acei cãrorã legea le a prohibitã⁽¹⁾ óre cari contracte. (Civ. 390, 419, 1307—1309, 1498, 1706, 1769) (Civ. Fr. 1124)

951. Minorele nu póte ataca angajamentul seã pentru cauzã de necapacitate, de cãtã în casã de leziune⁽²⁾ (Civ. 1157, ur.)

952. Persónele capabili de a se obliga nu potã opune minorului, interþisului, femeiei mãritate, necapacitatea lorã. (Civ. 207, 1157, ur; 1164, ur.) (Civ. Fr. 1125).

SECÞIUNEA II.

Despre consimþimãntã.

953. Consimþimentul nu este valabile, cãndã este datã prin eróre, smulsã prin violinþã, saã surprinsã prin dolã⁽³⁾ (Civ. 162, 790, 954, ur. 1352, ur; 1712) (Civ. Fr. 1109).

(1) Prohibitã: opritã.

(2) Leziune: vãtãmare, pierdere.

(3) Dolã: viclenie cu scopã de a înþela.

954. Erőrea nu produce nulitate de cătü cândü cade asupra substanței obiectului convențiunei. (Civ. 1352, ur.)

Erőrea nu produce nulitate, cândü cade asupra persőnei cu care s'a contractatü, afară numai cândü considerațiunea persőnei este cauza principale, pentru care s'a făcutü convențiunea. (Civ. 162, ur; 801, 961, 992) (Civ. Fr. 1110).

955. Violința în contra celui ce s'a obligatü este cauză de nulitate, chiarü cândü este esercitată de altă persőnă de cătü aceea în folosulü cârii s'a făcutü convențiunea. (Civ. 162, 790, 953, 1851) (Civ. Fr. 1111).

956. Este violință totü d'auna cândü, spre a face pe o persőnă a contracta, i s'a insuflatü temerea, raționabile după dinsa, că va fi espusă persőna saü averea sa unui răü considerabile și presinté.

Se ține comptü în acéstă materiă de etate, de secșü și de condițiunea persőnelorü. (Civ. 957, ur. 1203) (Civ. Fr. 1112).

957. Violința este cauză de nulitate a convențiunei și cândü s'a esercitatü asupra soțului saü a soției, asupra descendențilorü și ascendențilorü. (Civ. 1202, 1203) (Civ. Fr. 1113).

958. Simpla temere reverențiară⁽¹⁾ fără violință, nu pöte anula convențiunea. (Civ. Fr. 1114).

959. Convențiunea nu pöte fi atacată pentru cauză de violință, dacă, după încetarea violinței, convențiunea s'a aprobatü, espresü saü tacitü, saü dacă a trecutü timpulü defiptü de lege pentru restituțiune (Civ. 793, 961, 1190) (Civ. Fr. 1115).

960. Dolulü este o cauză de nulitate a convențiunei cândü mijlócele viclene, întrebuintate de una din părți, sunt ast-felü, în cătü este evidente că, fără acesté machinațiuni, cea-l-altă parte n'arü fi contractatü.

Dolulu nu se presupune⁽²⁾ (Civ. 953, 961) (Civ. Fr. 1116).

961. Convențiunea făcută prin eröre, violință saü dolü, nu esté nula de dreptü, ci dă locü numai acțiunei de nulitate. (Civ. 959, 1157, ur; 1190) (Civ. Fr. 1117).

SECTIUNEA III.

Despre obiectulü convențiunilorü.

962. Obiectulü convențiunilorü este acela la care părțile saü

(1) Prin temere *reverențiară* se înțelege acea temere morală ce avemü de o persőnă din cauza respectului, *reverenței*, ce-i datorăm.

(2) Adică dolulü, viclenia, nu se presupune, ci trebuie a fi dovedit.

numai una din părți se obligă. (Civ. 948, 963, ur.) (Civ. Fr. 1126).

963. Numai lucrurile ce sunt în comerț pot fi obiectul unui contract. (Civ. 476, 478, 965, 1156, 1310, 1844) (Civ. Fr. 1128).

964. Obligațiunea trebuie să aibă de obiect un lucru determinat, cel puțin în speța sa.

Cuantitatea obiectului pot fi necertă, de este posibilă determinarea sa. (Civ. 908, 948, 1103) (Civ. Fr. 1129).

965. Lucrurile fiitoare pot fi obiectul obligațiunei.

Nu se poate face renunțare la o succesiune ce nu este deschisă, nici se pot face învoiri asupra unei astfel de succesiuni, chiar de s'ar da consimțământul celui, a cărui succesiune este în cesiune. (Civ. 5, 702, 1226) (Civ. Fr. 1130).

SECȚIUNEA IV.

Despre cauza convențiilor.⁽¹⁾

966. Obligațiunea fără cauză sau fondată pe o cauză falsă, sau nelicită, nu poate avea nici un efect. (Civ. 948, 968, 993). (Civ. Fr. 1131).

967. Convențiunea este valabilă, cu toată că cauza nu este expresă.

Cauza este presuptă⁽²⁾ pînă la dovadă contrară. (Civ. 1169, ur.) (Civ. Fr. 1132).

968. Cauza este nelicită, cîndu este proibită de lege, cîndu este contrară bunelor moravuri și ordinii publice. (Civ. 5, 620, 728, 1008, 1010, 1225, ur) (Civ. Fr. 1133).

CAPŢ III.

Despre efectul convențiilor.

SECȚIUNEA I.

Dispozițiuni generale.

969. Convențiunile legală făcute au putere de lege între părțile contractante.

(1) Causa unei convențiuni, este aceea ce face pe o parte a se obliga.

(2) Adică cauza este presupusă că există.

Ele se pot revoca prin consimțământul mutuale sau din cauze autorizate de lege. (Civ. 1523 §. 5, 1556) (Civ. Fr. 1134)

970. Convențiunile trebuiesc executate cu bună credință. Ele obligă nu numai la ceea ce este expres înțeles; dar la toate urmările, ce equitatea, obiceiul sau legea dă obligațiunii, după natura sa. (Civ. 969, 977, ur; 1899) (Civ. Fr. 1134, §. 3, 1135).

971. În contractele ce au de obiect translațiunea proprietății, sau unui alt drept real, proprietatea sau dreptul se transmite prin efectul consimțământului părților, și lucrul rămâne în risico-pericolul dobânditorului, chiar când nu i s'a făcut tradițiunea lucrului. (Civ. 1156, 1295) (Civ. Fr. 1138).

972. Dacă lucrul, ce cineva s'a obligat să transmită a da la două persoane, este mobil, persoana pusă în posesiune este preferată și rămâne proprietară, chiar când titlul său este cu dată posterioară, numai posesiunea să fiă de bună credință. (Civ. 472, ur; 1316, ur; 1391, 1899, 1909) (Civ. Fr. 1141).

SECTIUNEA II.

Despre efectul convențiilor în privința persoanelor a trei.

973. Convențiunile n'au efect de cât între părțile contractante. (Civ. 974, ur; 1047, 1049) (Civ. Fr. 1165).

974. Creditorii pot exercita toate drepturile și acțiunile debitorului lor, afară de acelea care i sunt exclusiv personale. (Civ. 558, 571, 573, 769, 785, 833, 975, 1718, 1719) (Civ. Fr. 1166)

975. Ei pot asemenea, în numele lor personale, să atace actele viclene, făcute de debitor în prejudiciul drepturilor lor. (Civ. 562, 974, 976,—Co. 194, 195, 196) (Civ. Fr. 1167)

976. Cu toate acestea sunt dator, pentru drepturile enunțate la titlul succesiunii, acela al contractelor de maritaj și drepturilor respective ale soților, să se conforme cu regulile cuprinse înțeles. (Civ. 699, 785, 1257, ur; 1264, 1843) (Civ. Fr. 1167, §. 2).

SECTIUNEA III.

Despre interpretarea convențiilor.

977. Interpretarea contractelor se face după intențiunea comună a părților contractanți, iară nu după sensul literal al termenilor. (Civ. 969, 970) (Civ. Fr. 1156).

978. Cându o clausă este priimitóre de două înțeleșuri, ea se interpretă în sensulú ce póte avé unú efectú, iarú nu în acela ce n'arú puté producé nici unulú (Civ. Fr. 1157).

979. Terminii susceptibili de două înțeleșuri, se interpretă în înțeleșulú ce se potrivește mai multú cu natura contractulú (Civ. Fr. 1158).

980. Dispozițiunile îndoióse se interpretă după obiceiulú locului unde s'a încheiatú contractulú. (Civ. 983) (Civ. Fr. 1159).

981. Clausele obicinuite într'unú contractú se sub înțelegú, de și nu sunt esprese într'insulú. (Civ. 970) (Civ. Fr. 1160).

982. Tóte clausele convențiunilorú se interpretă unele prin altele, dându-se fie-cării înțeleșulú ce resultă din actulú întregú. (Civ. Fr. 1161).

983. Cândú este îndouială, convențiunea se interpretă în favórea celui ce se obligă. (Civ. 980, 1312) (Civ. Fr. 1162).

984. Convențiunea nu cuprinde de câtú lucrurile, asupra cărorú se pare că părțile 'și-aú propusú a contracta, orí câtú de generalí arú fi terminii cu cari s'a închiăiatú. (Civ. 1709, 1710) (Civ. Fr. 1163).

985. Cândú într'unú contractú, s'a pusú anume unú casú pentru s se esplica obligațiunea, nu se póte susținé ca printr'acésta s'a restrínsú întinderea ce îngajamentulú arú avé de dreptú în casurile neesprese. (Civ. Fr. 1164).

CAPŪ IV.

Despre quasi contracte.

986. Quasi-contractulú este unú faptú licitú și voluntariú, din care se nasce o obligațiune către o altă persónă saú obligațiuni reciproce între părți⁽¹⁾ (Civ. 987, ur; 1198) (Civ. Fr. 1371).

987. Acela care, cu voință gere⁽²⁾ interesele altuí, fără cunoscínța proprietarului, se obliga tacitú a continui gestiunea ce a începutú și a o sevírși pînă ce proprietarulú va puté îngriji elú însuși. (Civ. 988, ur) (Civ. Fr. 1372).

988. Gerantele este obligatú, cu tóte că stăpñnului a muritú înaintea sevărșirei afacerii, a continui gestiunea pînă ce eredele va puté lua direcțiunea afacerii. (Civ. 987, 989) (Civ. Fr. 1373).

(1) Quasi-contractulú este dar mai unú contractú; dar nu este tocmai unú contractú fiind-că nu este rezultatulú unei convențiuni. Natura obligațiunilorú cari se nascú din asemenea quasi-contracte sunt însemnate în articolile ce urméză.

(2) — Gere: administréază.

989. Gerantele este obligată a da gestiunei îngrijirea unui bun proprietar. (Civ. 990) (Civ. Fr. 1374).

990. Gerantele nu răspunde de câtă numai de dol, dacă fără intervențiunea lui, afacerea s'ară fi putută compromite. (Civ. 989).

991. Stăpînul ale căruia afaceri au fost bine administrate, este dator să îndeplinească obligațiunile contractate în numele său de gerante, a-lă îndemni de toate acelea ce el a contractat personalmente, și a-lă plăti toate cheltuelile utile și necesare ce a făcut. (Civ. 766, ur; 1549) (Civ. Fr. 1375).

992. Celă ce, din eroră saă cu știință, priimesce aceea ce nu i este debită⁽¹⁾ este obligat să a-lă restitui aceluia de la care lă a priimită. (Civ. 993, ur; 1092) (Civ. Fr. 1376).

993. Acela care, din eroră, creșdendu-se debitor, a plătită o datoriă, are drept să repetițiune⁽²⁾ în contra creditorului.

Acestă dreptă încetăză cāndă creditorul, cu bună credință, a desființat titlul său de creanță: dară atunci celă ce a plătită are recurs în contra adeveratului debitor. (Civ. 992, 994, ur; 1092, ur.) (Civ. Fr. 1377).

994. Cāndă celă ce a priimită plata a fost de rea credință, este dator să restitui atātă capitalulă cātă și interesele saă fructele din ziua plății. (Civ. 485, ur; 522, ur; 995, ur.) (Civ. Fr. 1378).

995. Cāndă lucrulă plătită nedebită era ună imobilă saă ună mobilă corporală, celă care lă a priimită cu rea credință, este obligat să a-lă restitui în natură dacă există, saă valoarea lucrului dacă a perit saă s'a deteriorat, chiară din casuri fortuite⁽³⁾, afară numai de va proba, că la aceste casuri ară fi fost spusă lucrulă fiindă și în posesiunea proprietarului.

Celă care a priimită lucrulă, cu bună credință, este obligat să a-lă restitui, dacă există, dară este liberată prin pērderea lui, și nu răspunde de deteriorări. (Civ. 996, ur; 1156, 1899) (Civ. Fr. 1379).

996. Cāndă celă ce a primită lucrulă cu rea credință, l'a înstreinată, este dator să întorče valoarea lucrului din ziua cererii în restituțiune.

Cāndă celă care lă a priimită era de bună credință, nu este obligat să restitui de câtă numai prețului cu care a vëndută lucrulă. (Civ. 485, 971, 997, 1097) (Civ. Fr. 1380).

(1) Acea ce nu-i este debită, adică acea ce altulă nu-i datoră, acea ce nu avea să ia.

(2) Dreptă de repetițiune: dreptă de a lua înapoi.

(3) Cazurile fortuite sunt întâmplările neprevăzute cari nu depindă de voința și puterea noastră.

997. Acela cărui se face restituțiunea trebuie să despăgubescă pe posesorul chiaru de rea credință de toate cheltuelile făcute pentru conservațiunea lucrului, sau care au crescutu prețulu lui. (Civ. 994) (Civ. Fr. 1381)

CAPŪ V.

Despre delictes si quasi-delictes(¹).

998. Ori ce faptă a omului, care causază altui prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșială s'au ocaționat, a-lu repara. (Civ. 999, 1162, 1198) (Civ. Fr. 1382).

999. Omulu este responsabile nu numai de prejudiciulu ce a causată prin fapta sa, dar și de acela ce a causată prin neglijența seū prin imprudinența sa. (Civ. 998, 1000) (Civ. Fr. 1383).

1000. Suntemu asemenea respunsabili de prejudiciulu causată prin fapta persónelorū pentru cari suntemu obligați a respunde, sau de lucrurile ce sunt sub paza noastră.

Tatálu, și mama după mórtea bărbatulu, sunt responsabili de prejudiciulu causată de copiii lorū minori ce locuescū cu dânșii.

Stăpiniū și comitenții,⁽²⁾ de prejudiciulu causată de servitorii și prepușii lorū în funcțiunile ce li s'au încredințatū.

Institutorii și artizanii, de prejudiciulu causată de elevii și uce-nicii lorū, în totū timpulū ce se găsescū sub a lorū priveghiare.

Tatálu și mama, institutorii, și artizanii, sunt apęrați de respnsabilitatea arętată mai susū, dacā probéză că n'au pututū im-pedica faptulū prejudiciabile. (Civ. 326, 1001, ur; 1623, ur.) (Civ. Fr. 1384).

1001. Proprietarulū unui animale, sau acela care se servescē cu dęnsulū, în cursul serviciulu, este responsabile de prejudiciulu causată de animale, sau că animalele se află sub paza sa, sau că a scāratū. (Civ. 999—P. 385, §. 13, 389, §. 3, 4, 8; 393 §. 2. (Civ. Fr. 1385).

1002. Proprietarulū unui edificiu este responsabilē de prejudiciulu causată prin ruina edificiulu, cândū ruina este urmarea lip-

(1) Delictulu este greșcla voluntară și cu intențiune, prin care s'a adusū pagubă altuia. Quasi-delictulu este greșiala provenită din imprudinența seū neglijența, fără intențiune, și care a causat o pagubă altuia—Legea reguléză la vale, că o greșială a noastră, fie cu rea intențiune seū nu, deca a causat pagubă altuia ne obligă a repara acea pagubă.

(2) Comitentū, în cazulū acestā, se numescē acela care însărcinéză pe altulū cu o afacere.

sei de întreținere, sau a unui vițiu de construcțiune. (Civ. 1435, 1483—P. 385, §. 5, 393 §. 4) (Civ. Fr. 1386).

1003. Cândă delictulă sau quasi-delictulă este imputabile mai multoră persône, aceste persône sunt ținute solidară pentru despăgubire. (Civ. 1039, ur).

CAPŪ VI.

Despre deosebitele speciă de obligațiuni.

SECȚIUNEA I.

Despre obligațiunile condiționali.

§. I

Despre condițiune în genere și despre deosebitele sale speciă.

1004. Obligațiunea este condiționale, cândă perfecțiunea ei depinde de ună evenimentă viitoră și necertă (Civ. 925, ur. 1017, 1019) (Civ. Fr. 1168).

1005. Condițiunea *casuale* este aceea ce depinde de asardă⁽¹⁾ și care nu este nici în puterea creditorului, nici într'aceea a debitorului. (Civ. Fr. 1169).

1006. Condițiunea *potestativă* este aceea care face să depindă perfectarea convențiunei de ună evenimentă, pe care și una și alta din părțile contractanți pôte să'lu facă a se întâmpla, sau pôte să'lu împedice. (Civ. 822, 1010) (Civ. Fr. 1170).

1007. Condițiunea *mistă* este aceea care depinde totă de o dată de voința unei din părțile contractanți și de aceea a unei alte persône. (Civ. Fr. 1171).

1008. Condițiunea imposibile, sau contrariă buneloră moravuri, sau proibită de lege, este nulă, și desființază convențiunea, ce depinde du dânsa. (Civ. 5, 1009, ur.) (Civ. Fr. 1172).

1009. Condițiunea de a nu face ună lucru imposibile nu face ca obligațiunea contractată sub acestă condițiune, să fiă nulă. (Civ. 1008) (Civ. Fr. 1173).

1010. Obligațiunea este nulă cândă s'a contractat sub o condițiune potestativă, din partea aceluși ce se obligă. (Civ. 822, 1006, 11014) (Civ. Fr. 1174).

¹ Asardă: întâmplare.

1011. Împlinirea condițiunei trebuie să se facă astü-felü cumü aü înțelesü părțile să fiä făcutä. (Civ. 977, 1012, ur.) (Civ. Fr. 1175).

1012. Cândü obligațiunea este contractată, sub condițiunea că unü evenimentü öre-care se va întempla într'unü timpü ficsatü, condițiunea este considerată ca neîndeplinitä, dacă timpulü a expiratü fără ca evenimentülü să se întemple.

Cândü timpulü nu este ficsatü, condițiunea nu este considerată ca cădütä, de câtü cândü este sigurü că evenimentülü nu se va mai întempla. (Civ. 925, ur; 1013, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1176).

1013. Cândü obligațiunea este contractată sub condițiunea că unü evenimentü n'are să se întemple, într'unü timpü defiptü, acéstä condițiune este îndeplinitä, dacă timpulü a expiratü, fără ca evenimentülü să se fi întemplatü; este asemenea îndeplinitä, dacă înaintea terminulu, este sigurü, că evenimentülü nu se va mai întempla; daca nu este timpü determinatü, condițiunea este îndeplinitä numai cândü va fi sigurü, că evenimentülü n'are să se mai întemple. (Civ. 1012) (Civ. Fr. 1177).

1014. Condițiunea este reputată ca îndeplinitä, cândü debitorile obligatü, sub acéstä condițiune, a împedicatü îndeplinirea ei. (Civ. 1010, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1178).

1015. Condițiunea îndeplinitä are efectü din ziua în care în-gajamentülü s'a contractatü. Dacă creditorile a muritü înaintea îndeplinirii condițiunei, drepturile sale trecü erediilorü sëi. (Civ. Fr. 1179).

1016. Creditorile pöte, înaintea îndeplinirii condițiunei, să e-sercite töte actele conservatorie dreptulu sëü. (Civ. 356, 731, ur.) (Civ. Fr. 1180).

§. 2.

Despre condițiunea suspensivä.

1017. Obligațiunea, sub condițiune suspensivä, este aceea care depinde de unü evenimentü viitorü și necerte. Obligațiunea condițiionale nu se perfectä de câtü dupä îndeplinirea evenimentülü. (Civ. 1004, 1012, ur; 1018, 1022) (Civ. Fr. 1181).

1018. Cândü obligațiunea este contractată sub o condițiune suspensivä, obiectülü convențiunei rămâne în risico-pericolülü debitorile, care s'a obligatü a îl da, în casü de îndeplinire a condițiunei.

Déca obiectülü a peritü, în întregülü sëü, fără greșiala debitorile, obligațiunea este stinsä.

Dacă obiectul s'a deteriorat, fără greșiala debitorului, creditorul este obligat ă a 'lă lua în starea în care se găsește, fără scădere în prețiu.

Dacă obiectul s'a deteriorat, prin greșala debitorului, creditorul are dreptul său să cêră desființarea obligațiunei, sau să ia lucrul în starea în care se găsește cu daune interese. (Civ. 1015, 1020, 1156, ur.) (Civ. Fr. 1182)

§. 3.

Despre condițiunea resolutoriă.

1019. Condițiunea resolutoriă este aceea care supune desființarea obligațiunei la un ă eveniment ă viitor ă și necert ă.

Ea nu suspende execuțiunea obligațiunei, ci numai obligă pē creditori a restitui aceea ce a primit ă, în cas ă de îndeplinirea evenimentului prevăduț ă prin condițiune. (Civ. 1012, ur; 1015, 1018, 1091) (Civ. Fr. 1183).

1020. Condițiunea resolutoriă este sub-înțelăsă, tot ă d'auna, în contractele sinalagmatice, în cas ă când ă una din părți nu îndeplinește îngajamentul s ău. (Civ. 832, 943, 1021) (Civ. Fr. 1184).

1021. Într'acest ă cas ă, contractul ă nu este desființat ă de drept ă. Partea în privința cării îngajamentul ă nu s'a executat ă, are alegerea s ău să silêscă pe cea laltă a executa convențiunea, când este posibil, sau să 'l cêră desființarea, cu daune interese. Desființarea trebuie să se cêră înaintea justiției, care, după circumstanțe, pôte acorda un ă termin ă părții acțiunate. (Civ. 943, 1020) ((Civ. Fr 1184)

SECTIUNEA II.

Despre obligațiunea cu termin ă.

1022. Terminul ă se deosibesce de condițiune, pentru că el ă nu suspende îngajamentul ă, ci numai amână execuțiunea. (Civ. 1017, 1101, 1146) (Civ. Fr. 1185).

1023. Aceea ce se datoresce cu termin ă nu se pôte cere înaintea terminului, dar ceea ce se plătesce înainte, nu se mai pôte repeti⁽¹⁾ (Civ. 1016, 1092) (Civ. Fr. 1186).

1024. Terminul ă este presupus ă tot ă d'auna că s'a stipulat ă în favórea debitorului dacă nu rezultă din stipulațiune,⁽²⁾

(1) Repeți: cere înapoi.

(2) Stipulațiune: învoială, învoială.

saŭ din circumstanțe, cã este primitŭ si în favorulŭ creditorului (Civ. 1115 §. 4—Co. 141, 182) (Civ. Fr. 1187).

1025. Debitorile nu mai pŭte reclama beneficiulŭ terminului, cândŭ este cãdutŭ în deconfiturã⁽¹⁾, saŭ cândŭ, cu fapta sa, a micșoratŭ siguranțele, ce prin contractŭ dedese creditorului seŭ. (Civ. 1323, 1661, 1673) (Civ. Fr. 1188).

SECȚIUNEA III.

Despre obligațiunile alternative⁽²⁾

1026. Debitorile unei obligațiuni alternative, este liberatŭ prin predarea unui din doue lucruri, ce era coprinse în obligațiune. (Civ. 1027, ur.) (Civ. Fr. 1189).

1027. Alegerea o are debitorile, dacã nu s'a acordatŭ expresŭ creditorului. (Civ. 983, 1027, 1312) (Civ. Fr. 1190).

1028. Debitorile se pŭte libera predândŭ saŭ pe unulŭ saŭ pe altulŭ din lucrurile promise; nu pŭte însă sili pe creditori a primi parte dintr'unulŭ și parte dintr'altulŭ. (Civ. 1027, 1060, 1061, §. 3. 1100, 1101) (Civ. Fr. 1191).

1029. Obligațiunea este simplã, de și contractatã cu modŭ alternativŭ, dacã unulŭ din doue lucruri promise, nu pŭte fi obiectulŭ obligațiunei. (Civ. 963) (Civ. Fr. 1192).

1030. Obligațiunea alternativã devine simplã, dacã unulŭ din lucrurile promise, pere saŭ nu mai pŭte fi predatŭ din ori-ce altã cauzã și chiarŭ cândŭ acẽsta s'aŭ întimplatŭ din greșala debitorului. Prețuluŭ acestui lucru nu pŭte fi oferitŭ în locu-i

Daca amẽndouẽ lucrurile aŭ peritŭ, însă unulŭ dintr'insele prin greșala debitorului, elŭ va rãti prețuluŭ celui care a peritŭ în urmã. (Civ. 1029, 1156, 1311) (Civ. Fr. 1193).

1031. Cândŭ, în casulŭ prevẽdutŭ de articolele precedentẽ, alegerea este, prin convențiune, lãsatã creditorului și numai unulŭ

(1) Deconfitura este insolabilitatea unui debitor care nu e comerciantŭ. Aceea ce e falimentulŭ pentru unŭ comerciantŭ, este deconfitura pentru unŭ ne-comerciantŭ, însă legea falimentului nu se aplicã la cei în deconfiturã, care rãmãn sub imperiulŭ dreptului comunŭ—în testulŭ francesŭ se aflã vorba *fa-limentŭ*, și credem cã din scãpare din vedere numai s'a pusŭ la noi cuvẽntulŭ deconfiturã, cu atãt mai multŭ cã în art. 1323 și 1673 s'a conservat vorba falimentŭ; iar *deconfitura* în acelle articole, s'a tradusŭ cu vorba mai românẽscã insolabilitate.

(2) Obligațiunea *alternativã* este aceea care coprinde mai multe obiecte, însă care se stinge prin darea unuia din acelle obiecte; ast-felŭ este obligațiunea prin care me îndatorețŭ aji-da o casã seŭ 10,000 lei.

din lucruri a peritū: dacă lucrul¹ a peritū prin greșala debitorului, creditorile va lua pe celū rămasū; dacă a peritū prin greșala debitorului, creditorile pōte cere saū lucrulū remasū, saū prețulū aceluī ce a remasū; dacă amēndouē lucrurile aū peritū prin greșala debitorului, creditorile, după alegerea sa, pōte să cēră prețulū unū din ele; dacă însă numai unulū din ele a peritū prin greșala debitorului, creditorile nu pōte cere de câtū prețulū acestui lucru. (Civ. 1030, 1156) (Civ. Fr. 1194).

1032. Dacă amēndouē lucrurile aū peritū, fără greșala debitorului, obligațiunea este stinsă. (Civ. 971, 1156) (Civ. Fr. 1195).

1033. Acelēși principie se aplică, cândū obligațiunea alternativă cuprinde mai multū de douē lucruri. (Civ. Fr. 1196).

SECȚIUNEA IV.

Despre obligațiunile solidarie.

§. I. Despre solidaritatea între creditorī.

1034. Obligațiunea este solidariă între mai mulți creditorī când titlulū creanței dă anume dreptū fie-cărui din ei de a cere plata în totū a creanței, și cândū⁽¹⁾ plata făcută unū din creditorī liberă pe debitorē. (Civ. 1035, ur) (Civ. Fr. 1197).

1035. Pōte debitorile plăti la orī care din creditorī solidarī, pe câtū timpū nu s'a făcutū înpotrivă'i cerere în judecată din partea unū din creditorī.

Cu tōte acestea remisiunea⁽²⁾ făcută de unulū din creditorī solidarī nu liberă pe debitorē de câtū pentru partea aceluī creditorē. (Civ. 1064, 1138, ur.) (Civ. Fr. 1198)

1036. Actulū care întrerumpe prescripțiunea în privința unū din creditorī solidarī, profită la toți creditorī. (Civ. 1045, 1872, 1876) (Civ. Fr. 1199).

1037. Creditorile solidarū, care a primitū tōtă datoria, este ținutū a împărți cu cei-l-alți co-creditorī, afară numai de va proba că obligațiunea este contractată numai în interesulū seū. (Civ. 1034, ur.)

1038. Creditorile solidarīū represintă pe cei alți cocreditorī, în

(1) Prin frase „și când“ se înțelege „chiar și când“.

(2) Remisiunea unei datorii are locū când unū creditorū descarcă pe debitorulū seū de obligațiunea sa.—Le art. 1138, ur. legiuitorulū s'a servitū cu vorba *remittere* în locu de *remisiune*.

tóte actele cari potú avé de efectú conservarea obligațiunei. (Civ. 1036, 1056)

§. II. *Despre obligațiunea solidariă între debitorî.*

1039. Obligațiunea este solidariă din partea debitorilorú, cândú toți s'au obligatú la același lucru, ast-feliú cá fie-care póte fi constrinsú pentru totalitate, și cá plata făcută de unulú din debitorî liberă și pe cei-alți către creditore. (Civ. 1034, 1048, 1060, ur.) (Civ. Fr. 1200)

1040. Debitorîi solidari se potú obliga sub diferite modalități, adecă: unii pure⁽¹⁾, alții sub o condițiune și alții cu terminú. (Civ. 1004, 1022) (Civ. Fr. 1201).

1041. Obligațiunea solidariă nu se presume, trebuie să fie stipulată⁽²⁾ expresé; acéstă regulă nu încetéză de câtú numai cândú obligațiunea solidariă are locú, de dreptú, în virtutea legii. (Civ. 347, 348, 918, 1543, 1551—Co. 21, 135, 182) (Civ. Fr. 1202).

1042. Creditorele unei obligațiuni solidarie, se póte adresa la acela care va voi dintre debitorî, fără ca debitoarele să póta opune *beneficiulú de divisiune*.⁽³⁾ (Civ. 1065, 1666, 1667.) (Civ. Fr. 1203).

1043. Acțiunea intentată în contra unui din debitorî, nu propresce pe creditore de a esercita asemenea acțiune și în contra celorú alți debitorî. (Civ. 1035, 1039) (Civ. Fr. 1204).

1044. Dacă lucrulú debitú⁽⁴⁾ a peritú din culpa unui seú mai multorú debitorî solidari, cei-l-alți debitorî nu remánú liberați de obligațiunea de a plăti prețulú lucrului, dar nu sunt respunđători pentru daune.⁽⁵⁾

Debitorîi cariú au întârđiatú de a plăti, sunt în culpă.

Creditorele nu póte cere daune de câtú numai în contra debitorilorú în culpă. (Civ. 1156) (Civ. Fr. 1205).

1045. Acțiunea intentată în contra unui din debitorî intrerumpe prescripțiunea în contra tuturilor debitorilorú (Civ. 1036, 1872) (Civ. Fr. 1206).

1046. Cererea de dobîndă făcută în contra unui din debitorîi

(1) *Pure adicé simplú*, fără condițiune.

(2) Stipulatú: contractatú, învoitú.

(3) Prin *beneficiulú de divisiune* se înțelege facultatea de a pretinde ca creditorele să-și împarță cererea sa, asia în cât fie care din cei obligați să plătescă numai partea sa din datoriă.

(4) Lucrulú *debitú* este lucrulú ce datorăm.

(5) Daune: pagube.

solidari, face a curge dobânda în contra tuturilor debitorilor. (Civ. 1040, 1045) (Civ. Fr. 1207).

1047. Co-debitorele solidariu, în contra cărui creditorele a intentat acțiune, poate opune toate excepțiunile cari sînt personale, precum și acelea cari sînt comune tuturilor debitorilor.

Debitorele acționată nu poate opune acele excepțiuni, cari sînt curată personale ale vre-unui din cei-alți co-debitori. (Civ. 953, 966 ur; 1065, 1091, 1126, 1136, 1140, ur; 1155, 1215) (Civ. Fr. 1208).

1048. Când unul din debitori devine erede unică ală creditorelui, sau când creditorele devine unică erede ală unui din debitori, confusiunea nu stinge creanța de cât pentru partea debitorului său a creditorelui. (Civ. 1154, 1155, 1680) (Civ. Fr. 1209)

1049. Creditorele care consimte a se împărți datoria în privința unuia din co-debitori, conservă acțiunea solidariă în contra celorl-alți debitori, dar cu scădemântul părții debitorului, pe care l'a liberat de solidaritate. (Civ. 1047, 1050, 1064, 1141) (Civ. Fr. 1210)

1050. Creditorele care priimesce separată partea unui din debitori, fără ca în quitanță să sînt reserve solidaritatea sa drepturile sale în genere, nu renunță la solidaritate de cât în privința acestui debitor.

Nu se înțelege că creditorele a renunțat la solidaritate în favoarea unui debitor, când priimesce de la el o sumă egale cu partea ce e dator, dacă quitanța nu ține că acea sumă este priimită pentru partea debitorului.

Asemene din simpla cerere în judicata formată în contra unui din debitori pentru partea sa, dacă acesta n'a aderit la cerere⁽¹⁾, sau dacă nu s'a dat o sentință de condemnațiune, nu se presume renunțarea la solidaritate în favoarea acelu debitor. (Civ. 1049, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1211).

1051. Creditorele, care priimesce separată și fără reserva solidarității porțiunea unui din co-debitori din venitulă renditei sa în dobîndile unei datorii solidarie, nu perde solidaritatea de cât pentru venitulă și dobînda trecută, iar nu și pentru cele fiitoare, nici pentru capitală, afară dacă plata separată nu s'a urmat încursă de de ce anș consecutivi⁽²⁾ (Civ. 1050, 1200, 1202), (Civ. Fr. 1212).

1052. Obligațiunea solidariă, în privința creditorelui, se împarte de drept între debitori; fie-care din ei nu este dator unul către altul de cât numai partea sa. (Civ. 778, 779, 1060, ur; 1108 §. 3; 1872) (Civ. Fr. 1213).

(1) A adera la o cerere este a o priimi, a se învoi cu dinsa. a nu o mai contesta

(2) Consecutivi: d'arindulă.

1053. Co-debitorii solidară care a plătit debitul în totalitate, nu poate repeta de la ceilalți de câtă numai de la fie-care partea sa.

Dacă unul dintre codebitorii este nesolvabil, atunci pierderea cauzată de nesolvabilitatea acestuia se împarte cu analogie, între ceilalți co-debitorii solvabili, și între acela, care a făcută plata. (Civ. 778, 779, 1052, 1054, ur) (Civ. Fr. 1214).

1054. Cândă creditorii a renunțat la solidaritate în favoarea unui sau mai mulți din debitorii, dacă unul sau mai mulți din ceilalți codebitorii devin nesolvabili, partea acestora se va împărți cu analogie între toți ceilalți co-debitorii, coprinzându-se și acei cari au fost descărcați de solidaritate. (Civ. 1049, 1053) (Civ. Fr. 1215)

1055. Dacă datoria solidară era făcută numai în interesul unui din debitorii solidară, acesta în față cu ceilalți codebitorii răspunde pentru totă datoria, căci în raportă cu el, ei nu sunt priviți de câtă ca fidejutori⁽¹⁾ Civ. 1669, ur; 1674).

1056. Creditorii solidară reprezintă pe cei alți codebitorii în toate actele, cari potă avé de efectă stingerea sau împuținarea obligațiunii (Civ. 1038, 1039).

SECȚIUNEA V.

Despre obligațiunile divisibile și nedivisibile.

1057. Obligațiunea este nedivisibilă, cândă obiectul ei, fără a fi denaturat, nu se poate face în părți nici material, nici intelectual. (Civ. 1058, 1060, ur) (Civ. Fr. 1217.)

1058. Obligațiunea este încă nedivisibilă, cândă obiectul este divisibil, dar părțile contractanților l'au privit sub un raport de nedivisibilitate. (Civ. 1057, 1061, §. 3) (Civ. Fr. 2218).

1059. Solidaritatea contractată, nu dă unei obligațiuni caracterul de nedivisibilitate. (Civ. 1041, 1060, ur) (Civ. Fr. 1219).

§. I.—Despre efectele obligațiunei divisibile.

1060. Obligațiunea primitoare de divisiune trebuie să se execute între creditorii și debitorii ca cum ar fi nedivisibile.—Divisibilitatea nu se aplică de câtă în privința erediilor lor, cari nu potă cere creanța, sau cari nu sunt ținuți de a o plăti de câtă în pro-

(1) Prin fidejutori legea înțelegă ehezai.

porțiune cu părțile lor erezitare. (Civ. 653, 774, ur; 777, 893, 896, 1061, 1072, 1101) (Civ. Fr. 1220).

1061. Principiul uezin art. precedente nu se aplică în privința erezilor debitorului:

1. Când uezin debitorul⁽¹⁾ are de obiect uezin un uezin corpore cert uezin;

2. Când uezin unul uezin erezilor este însărcinat uezin singur uezin, prin titlu, cu eșecutarea obligațiunii.

3. Când uezin rezultă să uezin din natura obligațiunii, să uezin din aceea a lucrului ce ea are de obiect uezin, să uezin din scopul ce părțile 'și a uezin propus uezin prin contract uezin, că intențiunea lor uezin a fost uezin ca debitorul să nu se p uezin p uezin acțita în părți.

În cel uezin înt uezin cas uezin, erezele, care posedă lucrul uezin debitor uezin, p uezin te fi acționat uezin pentru totalitate, răm uezin uezin uezin recurs uezin în contra celorl uezin-alți erezilor.

În cel uezin d'al uezin două cas uezin, numai erezele însărcinat uezin cu plata debitorului, și în cel uezin d'al uezin treilea cas uezin, fiă care erezele p uezin te fi acționat uezin pentru totalitate, răm uezin uezin uezin recurs uezin în contra erezilor seș. (Civ. 778, 779, 1062, ur.) (Civ. Fr. 1221).

§ 2. Despre efectele obligațiunii nedivisibile.

1062. Fie-care din cei cari a uezin contractat uezin împreună un uezin debitor nedivisibil este obligat uezin pentru totalitate, cu t uezin te că obligațiunea nu este contractată solidar uezin. (Civ. 642, 643, 1039, ur; 1057—1059, 1063, ur.) (Civ. Fr. 1222).

1063. Sunt obligați asemenea în tot uezin și erezilor aceluia care a contractat uezin obligațiune nedivisibile. (Civ. 1059, 1062) (Civ. Fr. 1223).

1064. Fie care din erezilor creditorului p uezin te pretinde în totalitate eșecutarea obligațiunii nedivisibile.

Un uezin singur uezin erezele nu p uezin te face remisiunea⁽²⁾ totalității debitorului, nu p uezin te primi prețul în locul lucrului

Dacă unul uezin din erezilor a remis uezin singur uezin debitorul său a primit uezin prețul lucrului, coerezele seș nu p uezin te pretinde lucrul uezin nedivisibile de cât uezin cu scăderea părții erezelui care a făcut uezin remisiunea sau care a primit uezin prețul (Civ. 1049, 1050) (Civ. Fr. 1224).

1065. Erezele debitorului, fiind uezin chemat uezin în judecată pentru totalitatea obligațiunii, p uezin te cere un uezin termin uezin ca să pună în cauză și pe coerezilor seș, afară numai dacă debitorul va fi de natură a

(1) Debitor: datoră.

(2) Pentru vorbe remisiune vezi nota de la art. 1035

nu puté fi acqitată de câtă de eredeleş trasă în judicată, care atunci pôte să fie osândită singură, rămându-i recursă în contra coerediloră săi. (Civ. 1042, 1061, 1063, 1071) (Civ. Fr. 1225).

SECTIUNEA VI.

Despre obligațiunile cu clausă penale.

1066. Clausa penale este aceea, prin care o persónă, spre a da asigurare pentru esecutiunea unei obligațiuni, se légă a da ună lucru în casă de neesecutare din parte-i. (Civ. 1068, ur.) (Civ. Fr. 1226).

1067. Nulitatea obligațiunii principală atrage pe aceea a clausei penale. Nulitatea clausei penale nu atrage pe aceea a obligațiunii principală. (Civ. Fr. 1227).

1068. Creditorele are facultatea de a cere de la debitoarele, care n'a executat la timp, săă îndeplinirea clausei penale, săă aceea a obligațiunii principală. (Civ. Fr. 1228).

1069. Clausa penale este o compensațiune a dauneloră-interese, ce creditorele sufre din neesecutarea obligațiunii principală.

Nu pôte dar creditorele cere de odată și penalitatea și obiectul obligațiunii principală, afară dacă penalitatea nu s'a stipulată pentru simpla întârziare a executării. (Civ. 1708) (Civ. Fr. 1229).

1070. Penalitatea pôte fi împuținată de judecătoră cândă obligațiunea principală a fostă executată în parte. (Civ. 1101) (Civ. Fr. 1231).

1071. Când obligațiunea principală contractată cu o clausă penale este nedivisibilă, penalitatea este debită prin contravențiunea unui singură din eređi, si se va puté cere săă în totalitate în contra aceluă care a comisă contravențiunea, săă de la fie care erede în proporțiune cu partea sa ereditariă, iară ipotecariă pentru totă.

Acela din eređi, care a plătită, are recursă în contra eredelui din faptulă căruă s'a îndeplinită condițiunea penalității. (Civ. 1011, 1044, 1062, ur; 1746) Civ. Fr. 1232)

1072. Cândă obligațiunea principală contractată cu o clausă penale, este divisibilă, nu rămâne supusă la penalitate de câtă eredele aceluă debitoare, care a călcată legământulă, și acesta numai pentru partea la care este ținută în obligațiunea principală, fără a avea creditorele vre o acțiune în contra aceloră, cari aă executată obligațiuneu principală.

Acéstă regulă priimesce esecțiune în casulă cândă cugetulă

pârților a fostă ca plata obligațiunii principale să nu pótă fi făcută în părți, și unul din coeređi a impeditat esecutiunea obligațiunii pentru totalitate. In acestú casú creditoarele póté cere dela acestá penalitatea întrégă, iarú de la cei-lalți coeređi numai pentru partea lorú ereditariă, remâindú récursulú ce aú în contra eredelú care a impeditatú esecutarea obligațiunii. (Civ. 1058, 1060, ur.) (Civ. Fr. 1233).

CAPŪ VII.

Despre efectele obligațiunilorú.

1073. Creditoarele are dreptulú de a dobîndi îndeplinirea esactă a obligațiunii, și în casú contrariú are dreptulú la desdaunare⁽¹⁾ (Civ. 1074, ur; 1081, ur; 1084, ur)

1074. Obligațiunea de a da coprinde pe aceeá de a pręda lucrulú, și de a'lú conserva pînă la predare.

Lucrulú este în risico-periclutú creditorulú, afară numai cândú debitoarele este în întârđiare; în acestú casú risico-periclutú este alú debitorulú (Civ. 1079, ur; 1082, ur) (Civ. Fr. 1136).

1075. Orí ce obligațiune de a face saú de a nu face se schimbă în desdăunări, în casú de neesecutiune din partea debitorulú. (Civ. 1076, ur; 1081, 1084, ur) (Civ. Fr. 1142).

1076. Creditoarele póté cere a se distruí⁽²⁾ ceea ce s'a făcutú, cãlcându-se obligațiunea de a nu face, și póté cere a fi autorisatú a distruí elú însuși, cu cheltuiala debitorulú, afară de desdăunări. (Civ. 1075, 1077) (Civ. Fr. 1143)

1077. Ne fiindú îndeplinită obligațiunea de a face, creditoarele póté asemenea să fiă autorisatú a o aduce elú la îndeplinire cu cheltuiala debitorulú. (Civ. 1075, ur.) (Civ. Fr. 1144).

1078. Dacă obligațiunea consiste în a nu face, debitoarele, care a cãlcat'o, este datorú a da despăgubire pentru simplulú faptú alú contravențiunii (Civ. 1075, 1084) (Civ. Fr. 1145).

1079. Dacă obligațiunea consiste în a da saú în a face, debitoarele se va pune în întârđiare prin o notificațiune ce i se va face prin tribunalulú domiciliulú sęu.

Debitoarele este de dreptú în întârđiare:

1). In casurile anume determinate de lege;

2). Cândú s'a contractatú espresé, că debitoarele va fi în in-

(1) Desdaunare; despăgubire.

(2) A distruí: a sfăręma, a desființa.

târziare la împlinirea termenului, fără a fi necesitate de notificațiune; 3). Când obligatiunea nu putea fi îndeplinită de cât în unu timp determinat, ce debitorul a lăsat să treacă. (Civ. 1074, 1075, 1367) (Civ. Fr. 1139).

1080. Diligența⁽¹⁾ ce trebuie să se pună în îndeplinirea unei obligațiuni este totu d'auna aceea a unui bun proprietar.

Acastă regulă se aplică cu mai mare sau mai mică rigóre în casurile anume determinate de această lege.

1081. Daunele nu sunt debite de cât atunci, când debitorul este în întârziare de a îndeplini obligațiunea sa, afară numai de casul când lucrul ce debitorul era obligat, de a da sau a face, nu putea fi dat nici făcut de cât într'unu timp ore-care ce a trecut (Civ. 1074, ur; 1078, ur.) (Civ. Fr. 1146).

1082. Debitorul este osândit, de se cuvine, la plata de daune interese, seu pentru ne-efectuarea obligațiunii, seu pentru întârziarea efectuării, cu tôte că nu este rea credință din parte-i, afară numai dacă nu va justifica că ne-efectuarea provine din o cauză străină, care nu-i pôte fi imputată. (Civ. 998, 1069) (Civ. Fr. 1147).

1083. Nu pôte fi loc la daune interese, când, din o forță majoră sau din unu cas fortuit, debitorul a fostu poprit de a da sau a face aceea la care se obligase, sau a făcutu aceea ce-i era poprit. (Civ. 1156, 1342, 1357) (Civ. Fr. 1148).

1084. Daunele interese, ce sunt debite creditorului, coprind în genere pierderea ce a suferit și beneficiul de care a fostu lipsit, afară de excepțiunile și modificațiunile mai jos menționate. (Civ. Fr. 1149).

1085. Debitorul nu răspunde de cât de daunele interese cari au fostu prevădute, sau cari au putut fi prevădute la facerea contractului, cându neîndeplinirea obligațiunii nu provine din dolul său. (Civ. 1086, 1344, ur.) (Civ. Fr. 1150).

1085. Chiar în casul cându neefectuarea obligațiunii rezultă din dolul debitorului, daunele interese nu trebuie să coprindă, de cât aceea ce este o consecință directă și necesară a neefectuării obligațiunii. (Civ. 1085) (Civ. Fr. 1151).

1087. Când convențiunea coprinde, că partea care nu va efectua va plăti o sumă ore-care drept daune interese, nu se pôte acorda celei-lalte părți o sumă nici mai mare nici mai mică (Civ. 1066, ur 1069, ur) (Civ. Fr. 1162).

(1) Diligența: silința.

1088. La obligațiunile cari aũ de obiectũ o sumã õre care, daunele interese pentru neexecutare nu potũ coprinde de cãt dobõnda legale, afara de regulele speciale în materiã de comerciũ, de fidejusiune⁽¹⁾ și societate.

Aceste daune interese se cuvinũ fãrã ca creditorẽle sã fie ținutũ a justifica despre vre o pagubã; nu sunt debite de cãtũ din õioa cererii în judecatã, afara de casurile în cari, dupã lege, dobõnda curge de dreptũ, (Civ.. 399, 400, 420, 1078, 1079, 1081, 1504, 1544, 1550, 1589—Co. 179) (Civ. Fr. 1153).

1089. Dobõnda pe timpulũ trecutũ põte producẽ dobõndã, sau prin cerere în judecatã sau prin convențiune speciale, numai ca, în cerere sau în convențiune, sã fiã cestiune de dobõndã debitã celũ puținũ pentru unũ anũ întregũ. (Civ. Fr. 1154).

1090. Cu tõte acestea, veniturile, pe timpulũ trecutũ, precumũ, arendi, chirii, venitul de rendite perpetue sau pe viõțã, producũ dobõndã din õioa cererii, sau a convențiunii.

Aceeași regulã se aplicã la restituțiunii de fructe, și la dobõndile plãtite de o a treia persõnã creditorului, în comptulũ debitorului (Civ. 1089) (Civ. Fr. 1155).

CAPÛ VIII.

Despre stingerea obligațiunilor.

1091. Obligațiunile se stingũ prin platã, prin novațiune, prin remitere voluntariã, prin compensațiune, prin confusiune, prin predarea lucrului, prin anulare sau rescisiune, prin efectulũ condițiunii resolutorie, și prin prescripțiune. (Civ. Fr. 1234).

SECȚIUNEA I.

Despre platã.

§. 1— *Despre platã în genere.*

1092. Ori-ce platã presupune o datoriã; ceea ce s'a plãtitũ fãrã sã fiã debitũ este supusũ repetițiunii. ⁽²⁾

Repetițiunea nu este admisã în privința obligațiunilorũ naturali cari aũ fostũ aquitate de bunã voia. (Civ. 992, 1023, 1169) (Civ. Fr. 1235).

(1) fidejusiune: cheziã.

(2) Repetițiune: cerere înapoi.

1093. Obligațiunea p^ote fi aquitată de ori-ce pers^onă interesată, precum^u de un^u coobligat^u sau de un^u fidej^usore.

Obligațiunea p^ote fi aquitată chiar^u de o pers^onă neinteresată: ac^oastă pers^onă trebuie însă să lucreze în numele și pentru aquitarea debitorului, sau de lucr^oadă în numele ei propri^u, să nu se subroge în drepturile creditorului. (Civ. 987, 1094 1107, 1108) (Civ. Fr. 1236).

1094. Obligațiunea de a face nu se p^ote aquita de altă pers^onă în contra voinței creditorului, când^u acesta are interes^u ca debitor^ule chiar s'o îndeplinescă. (Civ. 1075, ur. 1093) (Civ. Fr. 1237).

1095. Plata, ca se fiă valabile, trebuie făcută de proprietarul^u capabile de a înstrăina lucrul^u dat^u în plată.

Cu t^ote aceste, plată unei sume în bani, sau altor^u lucrur^u ce se consumă prin întrebuițare, nu p^ote fi repetită contra creditorului, care le a consumpt^u de bună credință, de și plata s'a făcut^u de o pers^onă, ce nu era proprietar^u, sau care nu era capabile de a înstrăina. (Civ. 971, 1899, 1909) (Civ. Fr. 1238).

1096. Plata trebuie să se facă creditorului, sau împuternicitului său, sau aceluia ce este autorisat^u de justițiă sau de lege a priimi pentru dînsul^u.

Plată dată aceluia ce n'are împuternicire de a priimi pentru creditor^u, este valabile, dacă ac^ost^u din urmă o ratifică sau profită de dînsa. (Civ. 1097, ur; 1190, 1609) (Civ. Fr. 1239).

1097. Plata făcută cu bună credință aceluia ce are creanța în posesiunea sa, este valabile chiar dacă în urmă posesorele ar^u fi evinsu (1) (Civ. 993, 1096, 1337) (Civ. Fr. 1240).

1098. Dacă creditor^ule este necapabile de a priimi, plata ce i se face nu este valabile, afară numai dacă debitor^ule probă că lucrul^u plătit^u a profitat^u creditorului. (Civ. 390, 428, 445, 458, 1164, 1165) (Civ. Fr. 1241).

1099. Plata făcută de debitor^ule creditorului său în urma unui sequest^u sau opozițiun^u, nu este valabile în privința creditorilor^u sequestranți și oponenți; acestia pot^u, în virtutea dreptului lor^u, să'l^u sil^uască a plăti din nou^u; debitor^ule însă în ac^ost^u cas^u, are recurs^u în contra creditorului. (Civ. 1152, 1616) (Civ. Fr. 1242).

1100. Creditor^ule nu p^ote fi silit^u a priimi alt^u lucru de cât^u acela ce i se datoresce, chiar când^u val^orea lucrului oferit^u ar^u fi egale sau mai mare. (Civ. 1604—Co. 138) (Civ. Fr. 1243).

(1) Evins^u: scos^u din posesiune de către adev^oratul^u proprietar^u.

1101. Debitorul nu p \acute{o} te sili pe creditorul a priimi parte din datori \acute{a} , fie datoria divisibil \acute{e} chiar \acute{u} .

Cu t \acute{o} te aceste, judec \acute{a} tori \acute{i} pot \acute{u} , in considera \acute{t} iunea pozi \acute{t} iunii debitorului s \acute{a} acorde mici termine pentru plat \acute{a} \acute{s} i s \acute{a} opr \acute{e} sc \acute{a} execu \acute{t} iunea urm \acute{a} ririlor \acute{u} , l \acute{a} s \acute{a} nd \acute{u} lucrurile in starea in care se g \acute{a} desc \acute{u} .

Judec \acute{a} tori \acute{i} in \acute{s} \acute{a} nu vor \acute{u} us \acute{a} de ac \acute{e} st \acute{a} facultate de c \acute{a} t \acute{u} cu mare rezerv \acute{a} . (Civ. 1025, 1060—Co. 152) (Civ. Fr. 1244).

1102. Debitorul unui corpore cert \acute{u} \acute{s} i determinat \acute{u} (1) este liberat \acute{u} prin tr \acute{a} darea lucrului in starea in care se g \acute{a} sea la pre-dare, dac \acute{a} deterior \acute{a} ri \acute{l} e ulterio \acute{r} i nu sunt ocazionate prin faptul \acute{u} sa \acute{u} gre \acute{s} ala sa, nici prin aceea a pers \acute{o} nelor \acute{u} pentru cari este responsabil \acute{e} , se \acute{u} dac \acute{a} inaintea acestor \acute{u} deterior \acute{a} ri n \acute{a} fost \acute{u} in int \acute{a} r-diare. (Civ. 903, 1074, ur. 1079, 1105, 1156) (Civ. Fr. 1245).

1103. Dac \acute{a} datoria este un \acute{u} lucru determinat \acute{u} numai prin spe \acute{t} ia s \acute{a} (2), debitorul, ca s \acute{a} se libereze, nu este dator \acute{u} a-l \acute{u} da de cea mai bun \acute{a} spe \acute{t} ia, nici in \acute{s} \acute{a} de cea mai rea. (Civ. 908, 969) (Civ. Fr. 1246).

1104. Plata trebuie a se face in locul \acute{u} ar \acute{e} tat \acute{u} in conven \acute{t} iune.

Dac \acute{a} locul \acute{u} nu este ar \acute{e} tat \acute{u} , plata, in privin \acute{t} a lucrurilor certe \acute{s} i determinate, se va face in locul \acute{u} in care se g \acute{a} sea obiectul \acute{u} obliga \acute{t} iunii in timpul \acute{u} contract \acute{a} rii.

In ori-c \acute{e} alt \acute{u} cas \acute{u} , plata se face la domiciliul \acute{u} debitorului (Civ. 87, 1115 \acute{s} -6, 1319, 1362) (Civ. Fr. 1247).

1105. Cheltuele pentru efectuarea pl \acute{a} \acute{t} ii sunt in sarcina debitorului. (Civ. 1117, 1305, 1317) (Civ. Fr. 1248).

§. 2—*Despre plata prin subroga \acute{t} iune (3)*

1106. Subroga \acute{t} iunea in drepturile creditorului, f \acute{a} cut \acute{a} in folosul \acute{u} unei a treia pers \acute{o} ne ce-i pl \acute{a} tesce, este sa \acute{u} conven \acute{t} ionale sa \acute{u} legale. (Civ. 1107, 1108) (Civ. Fr. 1249).

1107. Ac \acute{e} st \acute{a} subroga \acute{t} iune este conven \acute{t} ionale: 1-i \acute{u} C \acute{a} nd \acute{u}

(1) Este cineva dator \acute{u} un \acute{u} corp \acute{u} cert \acute{u} \acute{s} i determinat \acute{u} , c \acute{a} nd este d. e. dator \acute{u} , cutare call \acute{u} , cutare cas \acute{a} .

(2) Este un \acute{u} lucru determinat \acute{u} numai prin spe \acute{t} ia sa, c \acute{a} nd zicem d. e. un \acute{u} call \acute{u} , o casa.

(3) A subroga este a pune pe o pers \acute{o} na in locul \acute{u} altia; in cazul nostr \acute{u} , subroga \acute{t} iunea este transmit \acute{e} rea drepturilor creditorului la o a treia pers \acute{o} na care l \acute{a} pl \acute{a} tit \acute{u} .

creditorile, prîimindŭ plata sa de la o altă persónă, dă acesteŭ persóne drepturile, acțiunile, privilegiile saŭ ipotecele sale, în contra debitorului: acéstă subrogațiune trebuie să fie expresă și făcută totŭ într'unŭ timpŭ cu plata.

2-lea Cîndŭ debitorile se împrumută cu o sumă spre a'și plăti datoria și subrogă pe împrumutătorŭ în drepturile creditorului. Ca să fiă valabile acéstă subrogațiune, trebuie să se facă actulŭ de împrumutare și quitanța înaintea tribunalului, să se declare în actulŭ de împrumutare că suma s'a luatŭ pentru a face plata, și în quitanță să fie declaratŭ că plata s'a făcutŭ cu banii dați pentru acésta de noulŭ creditor. Acéstă subrogațiune se operă fără concursulŭ voinței creditorului. (Civ. 1106, 1108, ur; 1670, 1737 §. 2, și 5) (Civ. Fr. 1250).

1108. Subrogațiunea se face de dreptŭ:

1-iŭ În folosulŭ aceluia care, fiindŭ elŭ însuși creditor, plătesce altui creditor ce are preferință; (Civ. 1723, 1778).

2-lea În folosulŭ aceluia care, dobîndindu unŭ imobile plătesce creditorilorŭ cărorŭ acestŭ imobile era ipotecatŭ; (Civ. 1790, ur; 1799).

3-lea În folosulŭ aceluși care, fiindŭ obligatŭ cu alții saŭ pentru alții la plata datoriei, are interesŭ de a o desface. (Civ. 778, 1053, 1670).

4-lea În folosulŭ eredelui beneficiariŭ, care a plătitŭ din starea sa datoriele succesiunii. (Civ. 713 Co. 154, 182) (Civ. Fr. 1251)

1109. Subrogațiunea stabilită, prin articoliŭ precedenți, se operă atătŭ în contra fidejuserului⁽¹⁾ cătŭ și în contra debitorului. Ea nu pôte desființa dreptulŭ creditorului, cîndŭ plata i s'a făcutŭ numai pentru parte din datoriă; în acestŭ casu elŭ pote esercita, pentru ce are a mai lua, aceléși drepturi, ce esercită și subrogatulŭ, pentru partea plătită, celui cui a făcutŭ o plată parțială. (Civ. 1652, ur.) (Civ. Fr. 1252).

§ 3.—*Despre imputațiunea plăței*⁽²⁾

1110. Debitorile, avîndŭ mai multe datorii, alŭ căroră obiectŭ este de aceeași spețiă, arc dreptulŭ a declara, cîndŭ plătesce, care

(1) Fidejuser: garantŭ, chezașiŭ.

(2) Prin *imputațiunea plăței* se înțelege arătarea ce face debitorulŭ de creanța ce a plătit; așa o persónă, datorîndŭ mai multe sume de bani, către același creditorŭ, și suma ce plătesce nefiînd îndestulătoare spre a le acoperi pe toate, face *imputare de plată*, adică arată care din datoriele s'elle a plătit.

este datoria ce voiesce a desface. (Civ. 1023, 1101, 1111, ur) (Civ. Fr. 1253).

1111. Debitorile unei datorii pentru care se plătesce dobândă, sau o rentă, nu pôte, fără consimțimentul creditorului, să impute plata ce face pe capitalu cu preferință asupra rentei sau a dobîndei. Plata parțiale, făcută pe capitalu și dobândă se impută mai întâiu asupra dobîndei. (Civ. 1110, 1588, 1590, 1639, ur: 1692) (Civ. Fr. 1254).

1112. Cându debitorile unor deosebite datorii a priimită o quitanță prin care creditorile impută aceea ce a luată spețială asupra unei din aceste datorii, debitorile nu mai pôte cere ca imputațiunea să se făcă asupra unei alte datorii, afară numai dacă creditorile l'a amăgită sau l'a surprinsă. (Civ. 1113) (Civ. Fr. 1255).

1113. Cându în quitanță nu se dice nimic despre imputațiune, plata trebuie să se impute asupra acelei din datorii ajunse la terminu pe care debitorile, în acelă timp, avea mai mare interesu a o desface. In casu de o datoriă ajunsă la terminu și alta neajunsă, de și acêsta din urmă ară fi mai puțină onerôsă⁽¹⁾, imputațiunea se face asupra celei ajunse la terminu.

Dacă datoriile sunt de egală natură, imputațiunea se face asupra celei mai vechi; dacă datoriile sunt în tôte egală, imputațiunea se face proporționale asupra tura. (Civ. 1151, 1506) (Civ. Fr. 1256).

§ 4—Despre ofertele de plată și despre consemnațiune.

1114. Cându creditorile unei sume de banî refusă de a priimi plata, debitorile pôte să-i facă oferte reali⁽²⁾, și refusându creditorile de a priimi, să consemne⁽³⁾ suma.

Ofertele reali, urmate de consemnațiune, liberădă pe debitor; ele, în privință-i țină locu de plată, de sunt valabile făcute, și suma consemnată, cu acesta modu, este în risico-pericolul creditorului. (Civ. 1116, § 2. 1632, §. 2) (Civ. Fr. 1527).

1115. Pentru ca ofertele să fiă valabile trebuie:

1. Să fiă făcute creditorului, ce are capacitate de a priimi, sau acelui ce are dreptu de a priimi pentru densusul. (Civ. 1096—1099).

(1) Onerôsă: impovărătore.

(2) Prin oferte reali se înțelege când debitorile presintă creditorului într'unu modu formalu, suma ce are a-i plăti.

(3) A consemna o sumă, esto a o depune în casa publică de depuneri și consemnațiuni, în modulă preveștut în legea specială d n 1 Decem. 1864, (Vezi Suplim. p. 170).

2. Să fiă făcute de o persoană capabile de a plăti; (Civ. 1093, 1095).

3. Să fiă făcute pentru totă suma esigibile, pentru rendite și dobânzi datorite, pentru cheltueli liquidate și pentru o sumă ore care în privința cheltuelilor neliquidate, sumă asupra căreia se poate reveni, după liquidarea acestor cheltueli; (Civ. 1100, 1101).

4. Terminul să fiă împlinit, dacă a fost stipulat în favoarea creditorului; (Civ. 1023, 1024).

5. Condițiunea sub care datoria s'a contractat să se fi îndeplinit; (Civ. 1017, 1092).

6. Ofertele să fiă făcute în locul ce s'a otârțit pentru plată, și dacă locul pentru plată nu s'a determinat prin o convențiune speciale, să fiă făcute sau creditorului în persoană, sau la domiciliul său, sau la domiciliul ales pentru execuțiunea convențiunii; (Civ. 87, ur; 97, 1104, 1121).

7. Ofertele să fiă făcute prin un oficiăr public, ce era competente pentru astu-fel de acte;

8. Procesul verbal încheiat de oficiărul public să indice numărul și calitatea monetelor oferite, să facă mențiune de răspunsul creditorului, și să arête dacă creditorele a subscris, a refuzat, sau a declarat că nu poate subscrie. (Civ. Fr. 1258).

1116. Nu este necesariu pentru validitatea consemnațiunii ca ea să fiă fost autorisată de judecători; e destul:

1. Să fiă fost precedată de o somațiune significantă⁽¹⁾ creditorului, în care să se arête ziua, ora și locul unde suma oferită are să fiă depusă;

2. Ca debitorul să depună suma oferită în casa de depozite și consemnațiunii, cu dobânda ei pînă în ziua depunerii; (Civ. 1114, nota.)

3. Să se facă procesul-verbal de oficiărul public despre natura monetelor oferite, despre refuzul creditorului de a le primi, sau despre nevenirea sa, și în fine despre depunere; (Civ. 1115).

4. În casă de nevenirea creditorului să i se semnifice procesul verbal al depunerii, cu somațiune de a veni să 'și ia suma depusă. (Civ. Fr. 1259).

1117. Cheltuelile ofertelor reală și ale consemnațiunii sunt în sarcina creditorului, de sunt făcute valabil. (Civ. 1105).

1118. Pe cât timp consemnațiunea nu s'a priimită de credi-

(1) A semnifica o somațiune cui-va este să-i face cunoscut, prin un agent judecătoresc, de a face se și a nu face ceva.

tore, debitele p^ote să ia înapoi suma depusă, și într'această casă codebitorii, sau fidejursorii săi nu sunt liberați. (Civ. 1039, 1119, ur; 1652, 1679) (Civ. Fr. 1261).

1119. Cândă debitele a dobândit^u o otărire ce are puterea lucrului judecată, prin care ofertele său consemnațiunea s'au declarat^u bune și valabile, el^u nu mai p^ote, chiar^u cu consimțim^{en}țul^u creditorului, să 'și retragă suma depusă în prejudiciul^u codebitorilor^u sau fidejursorilor^u săi. (Civ. 1047, 1201) (Civ. Fr. 1262).

1120. Creditele, care a consimțit^u ca debitele să 'și retragă consemnațiunea, după ce ac^{es}ta s'a declarat^u valabile printr'o otărire ce dobândise puterea lucrului judecată, perde dreptul^u de privilegie sau ipotece ce avea pentru plata creanții sale. (Civ. 1201, 1769, ur.) (Civ. Fr. 1263).

1121. Dacă lucrul^u debit^u este un^u corp^u cert^u care trebuie a se trăda în locul^u unde se găsește, debitele este obligat^u a soma pe credite să 'l^u ia, printr'un^u act^u ce i se va notifica sau în persoană, sau la domiciliul^u se^u, sau la domiciliul^u ales^u pentru esecutarea convențiunii. După ac^{es}tă somațiune, dacă creditele nu 'și ia lucrul^u și debitele are trebuință de locul^u unde este pus^u, ac^{es}tă din urmă p^ote lua permisiunea justiției ca să 'l^u depună în altă parte. (Civ. 97, 1104, 1632) (Civ. Fr. 1264).

§. 5.—*Despre cesiunea bunurilor.*(¹)

1122. Cesiunea bunurilor este abandonarea stării sale întregi, făcută de debitele, ce nu p^ote plăti creditorului, sau creditorilor^u se^u. (Civ. 571, 573, 1123, ur.—Co. 284) (Civ. Fr. 1265).

1123. Cesiunea bunurilor e voluntariă sau judiciariă. (Civ. 1124, ur; 1126, ur.) (Civ. Fr. 1266).

1124. Cesiunea bunurilor voluntariă este aceea ce se acceptă de creditori de bună voie, și care n'are alt^u efect^u de cât^u acela ce rezultă chiar din stipulațiunile convențiunii închiăiate între ei și debitele. (Civ. 969) (Civ. Fr. 1267).

1125. Cesiunea bunurilor este un^u benefici^u pe care legea 'l^u acordă debitelui nefericit^u și de bună credință, căru^u, ca să 'și p^otă redobîndi libertatea, i se permite să dea creditorilor^u se^u înaintea justiției t^ote bunurile sale, și chiar^u în casă de stipulațiune contrariă. (Civ. 5, 1122—Co. 284) (Civ. Fr. 1268).

(1) *Cesiunea bunurilor* are loc^u când un^u debitele nenorocit^u, neput^{en}d^u plăti se e dator^u, dă creditorilor^u se^u t^ota starea sa, ca să se plătescă dintr'însa.

1126. Cesiunea judiciară nu transmite creditorilor proprietatea; ea le dă numai dreptul de a face să se vîndă bunurile în folosul lor, și de a le lua venitul pînă la vîndare. (Civ. Fr. 1269).

1127. Creditorii nu pot refuza cesiunea judiciară de cîtă în casurile esceptate de lege. Ea descarcă pe debitoare de constrîngerea corporale; nu'lu liberăză însă de cîtă pînă în concurență cu valórea bunurilor lăsate în dispozițiunea creditorilor. Cîndu bunurile nu sunt indestulátore, elú este obligatú, de va dobîndi altele, să le lase și pe acestea în dispozițiunea creditorilor pînă la plata datoriei întregi. (Civ. 1122—Supl. Const. corp. p. 141). (Civ. Fr. 1270).

SECTIUNEA II.

Despre novațiune(¹)

1128. Novațiunea se operă în trei feluri:

- 1) Cîndu debitoarele contractă în privința creditorului seú o datoriă nouă ce se substituie(²) celei vechi care este stinsă;
- 2) Cîndu unú nou debitoare este substituitú celui vechiú carele este descărcatú de creditoare;
- 3) Cîndu, prin efectulú unuí nou íngajamîntú, unú nou debitoare este substituitú celui vechiú, către care debitoarele este descărcatú. (Civ. 1129, ur) (Civ. Fr. 1271).

1129. Novațiunea nu se operă de cîtă între persóne capabilé de a contracta. (Civ. 969) (Civ. Fr. 1272).

1130. Novațiunea nu se presume. Voința de a o face trebuie să resulte evidente din actú. (Civ. 1132, ur) (Civ. Fr. 1273).

1131. Novațiunea, prin substituirea unuí nou debitoare, póte să se opere fără concursulú primului debitoare. (Civ. 1093, 1128, §. 2) (Civ. Fr. 1274).

1132. Delegațiunea(³), prin care unú debitoare dá creditoarelui unú altú debitoare ce se obligă către dînsulú, nu operă novațiune,

(1) Novațiunea este unú mizlocú de a se stinge o obligațiune, prin înlocuirea unei îndatoriri vechi prin una nouă.

(2) A se substituie: a se pune în locú.

(3) Prin *delegațiune* se ínjelege aci învoirea prin care unú debitoare dá creditoarelui seú unú altú debitoare ca să plătescă în locu-í.—Prin *delegațiune*, în jurispudinență, se mai ínjelege, într'unú sensú generalú, actulú prin care se autorisă o persónă ca să priiméscă de la alta óre-care sumă.

daca créditorere n'a declaratü esprese, că descarcă pe debitorere ce a făcutü delegațiunea. (Civ. 1130, 1133, ur.) (Civ. Fr. 1275).

1133. Creditorere, ce a descărcatü pe debitorere de care s'a făcutü delegațiunea, n'are recursü in contra acestü debitorere, dacă debitorere delegatü devine nesolvabile, afară de casulü cândü prin actü se rezervă esprese acestü dreptü, sau cândü delegatülü este declaratü falitü sau cădütü in deconfitură⁽¹⁾, in momentulü delegațiunii. (Civ. 1132—Co. 185) (Civ. Fr. 1276).

1134. Privilegele și ipotecele creanței celei vechi nu le are și creanța ce'i este substituită, afară de casulü cândü creditorere le a rezervatü expresü (Civ. 1128, 1135, 1153) (Civ. Fr. 1278).

1135. Cândü novațiunea se operă prin substituirea unui nou debitorere, privilegiele și ipotecele primitive ale creanței nu potü trece asupra bunurilorü noulü debitorere. (Civ. 1091, 1128, 1136, ur.) (Civ. Fr. 1279).

1136. Cândü novațiunea se operă între creditorere și unulü din debitorii solidarü, privilegiele și ipotecele vechi creanței nu se potü reserva de câtü asupra bunurilorü aceluï care contractă noua datorii. (Civ. 1047, 1131, 1137) (Civ. Fr. 1280).

1137. Codebitorii sunt liberați, prin novațiunea făcută între creditorere și unulü din debitorii solidarü.

Novatiunea făcută in privința debitorelui principale liberază cautiunile. (Civ. 1039, ur; 1136, 1679, ur) (Civ. Fr. 1281.)

SECTIUNEA III.

Despre remiterea datoriei.⁽²⁾

1138. Remiterea voluntară a titlului originale făcută de creditorere debitoriei, da proba liberațiunii.

Remiterea voluntariă a copiei legalisate a titlului lasă a se presupune remiterea datoriei sau plata pînă la proba contrariă. (Civ. 969, 971, 1169, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1282, 1283).

1139. Remiterea lucrului datü ca siguranță nu este de ajunsü ca să facă a se presupune remiterea datoriei. (Civ. 1688, ur.) (Civ. 1286).

(1) *Căderea in deconfitură* este o expresiune francesă spre a exprima nesolvabilitatea celor ce nu sunt comercianți.

(2) Prin remiterea datoriei se înțelege fapta de a libera pe unü debitorere de datoria sa.

1140. Remiterea titlului original sau a copieii legalizate a titlului făcută unui din debitorii, are același efect în folosul celor doi debitorilor. (Civ. 1047, 1138, ur; 1141) (Civ. Fr. 1284).

1141. Remiterea sau descărcarea esprese făcută în folosul unui din codebitorii solidarii, liberază pe toți ceilalți, afară numai dacă creditorii și-a rezervat a nume drepturile sale în contra acestor din urmă.

În cazul din urmă creditorii nu pot cere plata datoriei de cât scâțându partea celui cărui a făcutu remitere. (Civ. 1047, 1049, 1054) (Civ. Fr. 1285).

1142. Remisiunea sau descărcarea espresé făcută debitorului principale liberă cauțiunile. (Civ. 1679—Co, 288).

Acea acordată cauțiunii nu liberă pe debitorii principale.

Acea acordată unei din cauțiunii, nu liberă, în totul, pe cele-alte. (Civ. 1674) (Civ. Fr. 1287).

(Acea acordată unei cauțiunii date în urmă prin actú separată nu liberă în nimicú pe cele-alte.)

Acea ce creditorii a priimită de la o cauțiune pentru a o descărca din cheazăia sa, trebuie să se impute asupra datoriei, și să descarce pe debitorii principale și pe cele-alte cauțiunii (Civ. Fr. 1288).

SECTIUNEA IV.

Despre compensațiune⁽¹⁾

1143. Cândú doué persoane sunt datore una altei, se operéză între dînsele o compensațiune care stinge amândoué datorii în felul și în casurile esprese mai josú. (Civ. 1144, 1508) (Civ. Fr. 1289).

1144. Compensațiunea se operá de dreptú, în puterea legii, și chiar cândú debitorii n'arú sci nimicú despre acésta: cele doué datorii se stingú reciproce în momentul cândú ele se găsescú esistându de o dată și pînă la concurența cotitățilorú⁽²⁾ lorú respective. (Civ. 1060, 1101) (Civ. Fr. 1290).

1145. Compensațiunea n'are locú de cât între doué datorii cari d'o potrivă aú de obiectú o sumă de baní, o cuantitate óre-care

(1) Compensațiunea este unú modú de stingerea datoriei. Ea are locú când doué persoane sunt în același timpú creditorii și debitorii una către alta: fie-care din ele fine dreptú plata sumei ce are să ia aceea ce are să dea: și creanțele lorú se află năia stinse prin compensațiune.

(2) Pînă cotitate se înțelege o parte óre-care dintr'unú totú.

de lucruri fungibil⁽¹⁾ de aceeași specie și cari sunt d'o potrivă licide⁽²⁾ și esigibili⁽³⁾

Prestațiunile⁽⁴⁾ în fructe, alu câroru prețiu este regulatū prin mercuriali⁽⁵⁾ se compensă cu sumele licide și esigibili. (Civ. 1143) (Civ. Fr. 1291).

1146. Terminū de grațiă nu împedică compensațiunea. (Civ. 1101) (Civ. Fr. 1292).

1147. Compensațiunea se operă, ori care ar fi causele unei saū celei alte datorii, afară de casurile:

1. Unei cereri pentru restituțiunea unui lucru ce pe nedreptū s'a luatū de la proprietarū;

2. Unei cereri pentru restituțiunea unui depositū neregulatū; (Civ. 1591, ur.)

3. Unei datorii declarate necesisabile⁽⁶⁾ (Civ. Fr. 1293).

1148. Compensațiunea se operă în privința cauțiunii, pentru ceea ce creditorele datoresce debitorului principale.

Compensațiunea n'are locū, în privința debitorului principale, pentru ceea ce creditorele datoresce cauțiunii. (Civ. 1047, 1662, 1681) (Civ. Fr. 1294).

1149. Debitorule care a acceptatū purū și simplu ca unū creditoare să facă cesiunea drepturilorū sale unei alte persōne, nu mai pōte invoca în contra cesionarului compensațiunea care ar fi avutū locū în privința cedentului, înainte acceptațiunii.

Cândū cesiunea s'a notificatū debitorului, dar nu s'a acceptatū de dînsulū, nu se împedică de cât compensațiunea posterioare aces. tei notificațiunii. (Civ. 1144) (Civ. Fr. 1295).

1150. Cândū cele două datorii nu sunt platnice într'acelasū locū, nu se pōte opera compensațiunea, de câtū plătindū cheltuelile remiterii. (Civ. 1105) (Civ. Fr. 1296).

1151. Cândū sunt mai multe datorii compensabili, datorite de aceeași persōnă, se urmēză, pentru compensațiune, regulele stabilite pentru imputațiune de art. 1113. (Civ. Fr. 1297).

(1) Lucruri fungibile sunt acelea cari se consumă prin usū saū se potū înlocui unele prin altele, precum grine, bani, metaluri, licoruri ect.—

(2) O datorie este licideă când se scie că există datoria și câtă e datoria.

(3) Datoria esigibile este aceea a cării termenū a ajunsū seū a cării condițiune s'a împlinitū, și prin urmare a cării plată se pōte cere.

(4) Prestațiune: dare.

(5) Mercuriale sunt tablourii oficiale, cari constată prețulu curențū allū grînelor, făinelorū, fructelorū, ect.

(6) Prin datorii necesisabile legea a voitū a înțelege acelle creanțe seū drepturi ori obiecte, cari nu se potū urmări seū espropia de către creditorii în totalū seū în parte. Procedura va otări cari sunt acelle creanțe, drepturi ori obiecte.

1152. Compensațiunea n'are loc în prejudiciul drepturilor dobândite de alte persoane. — Astă-felū, celū ce, fiindū debitor, a devenitū creditor în urma sequestrului ce i s'a făcutū de o altă persoană, nu pōte invoca compensațiunea, în prejudiciul sequestrantului. (Civ. 1099) (Civ. Fr. 1298).

1153. Acelū ce a plătitū o datoriă stinsă, de dreptū, prin compensațiune, nu mai pōte, repetindū plata creanței pentru care n'a invocatū compensațiunea, să pretindă, în prejudiciul altorū persoane, privilegiile sau ipotecele acestei creanțe, afară numai dacă este o cauză evidente, ce l'a făcutū să nu cunoscă creanța care trebuia să compense datoria sa. (Civ. 1144.) (Civ. Fr. 1299).

SECȚIUNEA V.

Despre confusiune(¹)

1154. Cândū calități necompatibil se întilnesc pe capul aceleași persoane se face o confusiune, care stinge amēdouē drepturile, activū și pasivū. (Civ. 557, 565, 638, 1048, 1091, 1155) (Civ. Fr. 1300).

1155. Confusiunea, ce se operă prin concursulū calităților de creditori și debitori principale, liberă cauțiunile;

Acea ce se operă prin concursulū calităților de creditori sau debitori și cauțiune, nu aduce stingerea obligațiunei principale; aceea ce se operă prin concursulū calităților de creditori și debitori, nu profită codebitorilorū sei solidari, de câtū pentru porțiunea datorită de dînsulū. (Civ. 713, 774, 777, 781, 1048, 1060) (Civ. Fr. 1301).

SECȚIUNEA VI.

Despre perderea lucrului datoritū și despre diferitele casurī în cari îndeplinirea obligațiunei este imposibile.

1156. Cândū obiectulū obligațiunei este unū corpū certū și determinatū, de pere, de se scōte din comerciū, sau se perde astă-felū

(1) *Confusiunea* este unū modū de stingerea obligațiunii lorū. În dreptū, prin contusiune se înțelege când calitatea de creditorū și debitorū se intrunesc în aceeași persoană; atunci drepturile se confundă și creanța se stinge. Așa deca suntū creditorū scū debitorū allū lui Petru, și devinū mosceniitorulū lui, creanța s'a stinsū prin *confusiune*.

în câtă absolută să nu se sciă de existența lui, obligațiunea este stinsă, dacă lucrul a perit sau s'a perdut, fără greșala debitorului, și înainte de a fi pusă în întârziare.

Chiară când debitorul este pus în întârziare, dacă nu a luat asupra sa și cazurile fortuite, obligațiunea se stinge, în casă când lucrul ar fi perit și la creditor, dacă i s'ar fi dat,

Debitorul este ținut de a proba cazurile fortuite ce alegă. — Ori în ce chip ar peri sau s'ar perde lucrul furat, pierderea sa nu liberă pe cel ce l'a sustrasă de a face restituțiunea prețului.

(Obligațiunea se stinge tot-d'auna când printr'un eveniment ore-care, ce nu se potă imputa debitorului, se face imposibile îndeplinirea acestei obligațiuni. (Civ. 927, 971, 998, 1078—1084, 1102, 1169—P. 306, ur.)) (Civ. Fr. 1302).¹

SECȚIUNEA VII.

Despre acțiunea de anulațiune sau rescisiune.

1157. Minorele ne emancipat potă exercita acțiunea în rescisiune⁽¹⁾ pentru simpla leziune⁽²⁾ în contra ori-cărei convențiuni; minorele emancipat, în contra ori-cărei convențiuni ar trece peste capacitatea sa ce este determinată la titlul minorității, tutelei și emancipațiunii. (Civ. 390, 401—413, 427, 430, 433, 694, 749, 820, 1160, ur.) (Civ. Fr. 1305).

1158. Când leziunea rezultă dintr'un eveniment casual⁽³⁾ și neascertat, minorele n'are acțiunea în rescisiune. (Civ. 1157) (Civ. Fr. 1306).

1159. Minorele ce face o simplă declarațiune că este majore, are acțiunea în rescisiune⁽⁴⁾ (Civ. 1157, 1162) (Civ. Fr. 1307).

1160. Minorele comerțante, banchiar sau artisan n'are acțiunea în rescisiune contra înțajamentelor, ce a luat pentru comerțul sau arta sa. (Civ. 433,—Co. 2. 3, 4) (Civ. Fr. 1308).

1161. Minorele n'are acțiunea în rescisiune contra convențiilor făcute în contractul de căsătorie, dacă acesta s'a făcut cu

(1) Acțiune în rescisiune este cererea în judecată de a se anula sau desființa un act.

(2) Leziune: vătămare.

(3) Eveniment casual: împregiurare întâmplătoare.

(4) Aceeași idee se exprimă în articolul francez ast fel: „Simpla declarațiune de majoritate, făcută de minore, nu-l împedecă de a exercita acțiunea în rescisiune.”

consimțimentul și asistența acelora, alii cărora consimțimentul este cerut pentru validitatea căsătoriei sale. (Civ. 131-134, 142, 1223, ur.) (Civ. Fr. 1309).

1162. Minorele n'are acțiunea în rescisiune contra obligațiilor lor ce rezultă din delictele sau quasi-delictele sale. (Civ. 998, ur 1159) (Civ. Fr. 1310).

1163. Minorele nu mai poate exercita acțiune în rescisiune în contra îngrajamentului făcut în minoritate, dacă l'a ratificat, după ce a devenit major, și acesta și în cazul când îngrajamentul este nuli în forma sa, și în acela când produce numai leziune. (Civ. 1190) (Civ. Fr. 1311).

1164. Când minorii, interdișii, sau femeile măritate sunt admiși, în această calitate, a exercita, acțiune de rescisiune în contra îngrajamentelor lor, ei nu întorc aceea ce au primit, în urma acestor îngrajamente, în timpul minorității, interdicțiunii, sau maritagiului, de cât dacă se probă că au profitat de aceea ce li s'a dat. (Civ. 1098, 1169—Co. 110) (Civ. Fr. 1312).

1165. Majorele nu poate, pentru leziune, să exercite acțiunea în rescisiune. (Civ. 434).

1166. Când formalitățile cerute, în privința minorilor sau interdișilor, atât pentru înstreinarea imobilelor, cât și pentru împărțele unei succesiuni, s'au îndeplinit, ei sunt, relativ la aceste acte, considerați ca cum le ar fi făcut în majoritate sau înainte interdicțiunii. (Civ. 342, 401, 430, 435, 454, 749) (Civ. Fr. 1314).

1167. În lipsa unui act de confirmațiune sau de ratificațiune, este destul ca obligațiunea să se execute voluntariu, după epoca în care obligațiunea putea fi valabilă, confirmată sau ratificată.

Confirmațiunea, ratificațiunea sau execuțiunea voluntariu, în forma și în epoca determinată de lege, ține loc de renunțare în privința mijloacelor și excepțiilor ce putea fi opuse acestui act, fără a se vătămă însă drepturile persoanelor a treia.

Confirmațiunea sau ratificațiunea, sau execuțiunea voluntariu a unei donațiuni, facute de către eredi sau reprezentanții donatorului, după mórtea sa, ține loc de renunțare atât în privința viciurilor de formă, cât și în privința oricărui alte excepțiuni. (Civ. 800, ur. 1157, 1168, 1190).

1168. Donatoarele nu pot repara, prin nici un act confirmativ, viciurile unei donațiuni între vii; nulă în privința formei, ea trebuie să se refacă cu formele legiuite. (Civ. 800, ur. 1167).

CAPÛ IX.

Despre probațiunea obligațiunilor și a plății.

1169. Celu ce face o propunere înaintea judecâții trebuie să o dovedescă. (Civ. 1170) (Civ. Fr. 1315).

1170. Dovada se pôte face prin înscrisuri, prin marturi, prin presumpțiuni, prin mărturisirea unei din părți și prin jurământu. (Civ. 1169, 1171 ur. 1191, ur. 1199, ur. 1204, ur, 1207, ur). (Civ. Fr. 1316).

SECȚIUNEA I.

Despre înscrisuri§. 1— *Despre titlu autenticu.*

1171. Actulă autenticu este acela ce s'a făcutu cu solemnitățile cerute de lege, de unu funcționarū publicu, care are dreptu de a funcționa în loculū unde actulū s'a făcutu. (Civ. 1172 ur) (Civ. Fr. 1317).

1172. Actulă care nu pôte fi autenticu din cauza necompetinții sau a necapacității funcționarului, sau din lipsă de forme, este valabile ca scriptură sub semnătură privată, dacă s'a iscălitu de părțile contractanți. (Civ. 1176, ur) (Civ. Fr. 1318).

1173. Actulă autenticu are deplină credință în privirea orî căril persoane despre dispozițiunile și convențiunile ce constată. (Civ. 653, 1174,

Esecutarea actului autenticu care este investitu cu formula esecutoriă, va fi suspensă prin punerea în acușațiune, cându se intentă o acțiune criminală în contra pretinsului autorū alu actului. Iar cându în cursulū unei instanțe civili actulū se atacă de falsu, tribunalele potū, după împrejurări, a suspende provisoriu esecutarea actului. (P. 123, ur.—Pr. P. 60, ur. 226, 450, ur.) (Civ. Fr. 1319).

1174. Actulă celū autenticu, sau celū sub semnătură privată are totū efectulū între părți despre drepturile și obligațiunile ce constată, precum și despre aceea ce este menționatū în actū, peste obiectulū principale alu convențiunii, cându menționarea unu raportū óra-care cu acestū obiectū.

Dară menționările cari au obiectū unu faptū cu totul străinū

de acela alu convențiunii, nu potü servi de câtü numai la unü începutü de dovadă. (Civ. 1171, 1176, 1197) (Civ. Fr. 1320).

1175. Actulü secretü ⁽¹⁾ care modifică unü actü publicü, nu pöte avé putere de câtü între pârtile contractanți și succesorii lorü universali; unü asemenea actü nu pöte avé nici unü efectü in contra altorü persöne. (Civ. Fr. 1321).

§. II. *Despre actele sub semnătură privată,*

1176. Actulü sub-semnătură privată, recunoscutü de acela căruï se opune, saü privitü, după lege ca recunoscutü, are acelașü efectü ca actulü autenticü, între acei cari l'aü subscrisü și între cei care represintă drepturile lorü. (Civ. 1171, ur. 1177, ur. 1191) (Civ. Fr. 1322).

1177. Acela, căruï se opune unü actü, sub semnătura privată, este datorü, a 'lū recunoșce, saü a tăgădui curatü scriptura saü sub-semnătura sa.

Moscenitorii seï, cei-ce represinta drepturile aceluia alü căruia se pretinde că ärü fi actulü, potü declara că nu cunoscü scriptura saü sub-semnătura autorului lorü. (Civ. 1178, ur.) (Civ. Fr. 1323).

1178. Cândü cine-va nu recunoșce scriptura și sub-semnătura sa, saü cândü succesorii seï declară că nu le cunoscü, atunci justiția ordonă verificarea actului. (Civ. Fr. 1324).

1179. Actele sub semnătura privată, cari cuprindü convențiunii sinalagmatice,⁽²⁾ nu sunt valabili daca nu s'a făcutü in atâtea esemplare originali câte sunt pârti cu interesü contrariü. Este de ajunsü unü singurü esemplarü originale pentru töte persönele cari aü același interesü.

Fie-care esemplarü trebuie să facă mențiune de numerulü originalilorü ce s'aü făcutü.

Cu töte acestea lipsa de mențiune că originalele s'aü făcutü in numărü indoitü, întreitü ș. c. l. nu pöte fi opusă de acela care a executatü din parte-i convențiunea constatată prin actü (Civ. 943, 1190, 1197—Co. 38) (Civ. Fr. 1325).

1180. Actulü sub semnătură privată, prin care o parte se obligă către alta a 'i plăti o sumă de bani saü o cătime öre-care, trebuie să fiä scrisü in întregulü lui de acela care l'a subscrisü, saü celü

(1) Actü secretü se mai numesce in practică contra-epistole, seü contra-inscrisü.

(2) Convențiune sinalagmatică este învoirea care coprinde îndatoriri reciproce pentru fie-care din pârti.

puțină această înainte de a subsemna să adauge la finele actului cuvintele *bună și aprobată*, arătându totu d'auna în litere suma sau câtimea lucrurilor și a apoi să iscălescă.

Nu sunt supuși la această regulă comerțianții, industriali, plugarii, viării, slugile și ómenii cari muncescu cu ziua. (Civ. 944, 1172, 1181—Co. 105) (Civ. Fr. 1326).

1181. Cându suma arătată în actü este deosibită de aceea ce este arătată în *bună*, obligațiunea se presume că este pentru suma cea mai mică, chiarü cândü actulü precumü și *bunulü* sunt scrise în întregü de mâna acelu care s'a obligatü, afară numai de nu se va proba în-care parte este greșala. (Civ. 983, 1180, 1191, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1327).

1182. Data scripturei private nu face credință în contra persónelor a treia interesate, de câtü din ziua în care s'a înfățișatü la o dregătoriă publică, din ziua în care s'a înscrisü într'unü registru publicü, din ziua morții acelu sau unui din acei cari l'aü subscrisü, sau din ziua în care va fi fostü trecutü fiă și în prescurtare în acte făcute de oficiării publici, precumü procese-verbali pentru punerea pecetii sau pentru facere de inventarie. (Civ. 1176, 1441) (Civ. Fr. 1328).

1183. Registrele comercianților nu facü credință despre vëndêrile ce cuprindü în contra persónelor necomercianți. — Dar judecătórulü póte da jurámentü la una sau la alta din părți. (Civ. 1184, 1220—Co. 7, ur; 16.) Civ. Fr. 1329).

1184. Registrele comercianților se credü în contra lorü, dar celü care voesce a profita de ele nu póte despărți cupriuderea lorü, lăsându aceea ce póte a-i fi contrariü. (Civ. 1183, 1206—Co. 11, ur; 105) (Civ. Fr. 1330).

1185. Registrele, câștile sau chârțiile domestice, nu facü credință în favórea acelu, care le a scrisü, dar au putere în contra lui:

1. Cândü coprindü curatü priimirea unei plâți;
2. Cândü cuprindü mențiunea espresă cá nota sau scrierea din ele s'a făcutü ca să țină locü de titlu în favórea creditorului. (Civ. 33, 297, 1198 §. 4) (Civ. Fr. 1331).

1186. Ori-ce anotațiune făcută de creditori în josulü, pe marginea, sau pe dosulü unui titlu de creanță este cređută, cu tóte cá nu este subsemnată nici datată de elü, cândü tinde a proba liberațiunea debitorului.

Aceasü putere doveditóre are și scriptura făcută de creditori pe dosulü, marginea sau în josulü duplicatului unui actü sau quitanțe, dar numai cândü duplicatulü va fi în mânele debitorului. (Civ. 1200 § 2; 1202) (Civ. Fr. 1332).

§ III—*Despre rebóge.*

1187. Rebógele, cândü crestäturile după amëndoue bucåtile sunt egalî și corelative⁽¹⁾, sunt unü mijlocü de probare între persoanele cari au obiceiü a se servi cu unü asemenea mijlocü de probațiune. (Civ. 980) (Civ. Fr. 1333).

§. IV—*Despre copiele titlurilorü autentice.*

1188. Cândü originalulü esiste, copia legalisatä nu póte face credinþä de câtü despre ceea ce se coprinde în originale, infåþiþarea cåruî se póte cere totü-d'auna. (Civ. 32) (Civ. Fr. 1334).

Cândü originalulü nu esiste, copiele legalisate de oficiårii publiceî competenþi se credü, după distincþiunile urmåtoare:

1. Copiele scóse din ordinea magistratului, pårþile fiindü faþa saü chiåmate, cu formele legalî, precumü și copiele scóse, fără intervenþiunea magistratului, dar de faþa cu pårþile cari au asistatü de bunå voia lorü, au aceeaþi credinþä ca și titlurile originalî.

2. Copiele cari se vorü fi datü de oficiårii publiceî competenþi, fără intervenþiunea magistratului saü consimþimëntulü pårþilorü, facü asemenea credinþä după trei-deci anî, socotiþi din ziua în care saü datü aceste copii. Cândü asemenea copii vorü fi date de mai puþinü de trei-deci anî nu facü de câtü unü începutü de dovada

3. Copiele legalisate de unü oficiåru publicü necompetinte, nu potü face de câtü unü simplu începutü de dovada.

4. Copiele copiilorü nu au nici o putere probåtoariä. (Civ. 1173, 1197) (Civ. Fr. 1335).

§ V—*Despre acte recognitive⁽²⁾*

1189. Actulü de recunóscerea unei datorii constatate prin unü titlu precedente, nu face probå despre datoriä și nu dispenså pe creditoare de a presenta titlulü originale de câtü în urmåtoarele casuri:

1. Cândü actulü de recunóscere cuprinde cauza și obiectulü datoriei, precum și data titlului primordiale, saü

2. Cândü actulü recognitivü avëndü o datå de trei-deci anî este ajutatü de posesiune și de unulü saü mai multe acte de recunóscere conforme cu dînsulü.

Actulü recognitivü, în cele doue casuri menþionate, nu póte avé nici unü efectü despre ceea ce cuprinde mai multü de câtü

(1) Adicå sunt de o potrivå și se alåturå întocmai.

(2) Actü recognitivü este actü de recunóscere, precum ilü și numesce legea la valle.

titlul primordială, ⁽¹⁾ sau despre ceea ce nu este în asemănare cu acestu titlu. (Civ. 628, 1588, 1846, 1890) (Civ. Fr. 1337).

§. VI—*Despre actele confirmative.*

1190. Actul de confirmațiunea sau ratificațiunea unei obligațiuni, în contra cării legea admite acțiunea în nulitate, nu este valabile de cât atunci cându cuprinde obiectul, cauza și natura obligațiunii, și cându face mențiune de motivul acțiunii în nulitate, precum și despre intențiunea de a repara viciul pe care se întemeia acea acțiune. (Civ. 959, 961, 1163) (Civ. Fr. 1338).

SECȚIUNEA II.

Despre marturi.

§. 1—*Despre casulă cându dovada prin marturi nu este priimită.*

1191. Dovada despre unu lucru óre care de o sumă sau de o valóre mai mare de una sută cinci-deci lei, chiaru pentru depositu voluntariu, nu se póte face de câtu sau prin unu actú autenticu, sau prin un actú sub semnătură privată.

Nu se va primi nici odată o dovadă prin marturi, în contra, sau peste ceea ce cuprinde actulú, nici despre ceea ce s'arú preține cá s'ar fi dísu înainte, la timpulú, sau în urma confecțiunii actului, cu tóte cá ár fi cestiune de o sumă sau o valóre mai mică de una sută cinci-deci lei. (Civ. 1173, 1176, 1192, ur; 1416 1597, 1621.—Co. 40, 105) (Civ. Fr. 1341).

1192. Articolulú precedent se aplică și în casulú cându capitalulú unitu cu dobînda cuvenită trece peste suma de una sută cinci-deci lei. (Civ. 1191) (Civ. Fr. 1342).

1193. Celú care a formatu cerere, în judicată, pentru o sumă mai mare de una sută cinci-deci lei, chiaru de va voi a-și restrînge cererea la una sută cinci-deci lei, nu va fi primitu a înfățișa dovadă prin marturi. (Civ. 1191) (Civ. Fr. 1343).

1194. Dovada prin marturi nu se póte admite nici în casulú cându cererea în judecată este pentru o sumă mai mică de una

1) Titlu primordialú este titlu primitivú sêú originalú allú obligațiunei,

sută cinci-deci lei, dar care este un rest din o creanță mai mare, neconstată prin înscris. (Civ. 1191) (Civ. Fr. 1344).

1195 Când în aceeași instanță o parte face mai multe cereri, pentru cari nu are înscrisuri, dacă toate aceste cereri unindu-se, trecu peste suma de una sută cinci-deci lei, dovada prin marturi nu poate fi admisă, chiar când creditorile ar pretinde că aceste creanțe provin din deferite cause, și că s'au născut în diferite epoche, afară numai dacă creditorele a dobândit aceste drepturi de la alte persoane, prin succesiune, donațiune sau cu un mod ore-care. (Civ. 1196) (Civ. Fr. 1345).

1196. Toate cererile, sub oricare titlu, cari nu sunt justificate prin înscris, se vor face prin aceeași petițiune. Ori-ce alte pretențiuni posterioare neprobate prin înscris și cari se putea face la darea petițiunii nu vor mai fi priimate. (Civ. 1195) (Civ. Fr. 1346).

1197. Regulele mai sus prescise nu se aplică în cazul când există un început de dovadă scrisă.

Se numesce început de dovadă oricare scriptură a celui în contra căru s'a format petițiunea, sau acelui ce elu represintă, și care scriptură face a fi de creșut faptul pretins. (Civ. 297, 308, 1174, 1188 §. 2) (Civ. Fr. 1347).

1198. Acele regulé nu se aplică însă tot d'auna când creditorului nu i a fost cu putință ași procura o dovadă scrisă despre obligațiunea ce pretinde sau a conserva dovada luată, precum:

1. La obligațiunile cari se nascu din quasi-contracte și din delictes sau quasi-delictes; (Civ. 986 ur. 998, ur).

2. La depositul necesariu, în casu de incendiu, ruină, tumultu sau naufragiu, și la depozitele ce facu călătorii în ospătăria unde trag; despre toate acestea judecătorul va ave în vedere calitatea persónelor și circumstanțele faptului; (Civ. 1620, ur);

3. La obligațiunile contractate în casu de accidente ne prevédute, când nu era cu putință părților de a face înscrisuri;

4. Când creditorul a perdut titlul ce i servea de dovadă scrisă, din o causă de forță majore neprevédută. (Civ. 1203) (Civ. Fr. 1348).

SECȚIUNEA III.

Despre présumpțiuni.

1199. Presumpțiunile sunt consecințele, ce legea sau magistratul trage din un fapt cunoscut la un fapt necunoscut. (Civ. 1200, ur; 1203) (Civ. Fr. 1349).

§ 1.—*Despre presupțiunile stabilite de lege.*

1200. Sunt presupțiuni legali acelea cari sunt determinate specialu prin lege, precum:

1. Actele ce legea le declară nule pentru că le privesc făcute în fraudea dispozițiilor sale; (Civ. 812, 845, 941—Co. 194).

2. În casurile cându legea declară că dobîndirea dreptului de proprietate, sau liberațiunea unui debitoru rezultă din ôre-cari împrejurări determinate; (Civ. 590, 591, 1138, 1119, 1903—1905).

3. Puterea doveditoare ce legea dă mărturisirii, sau jurămîntului ce face o parte; (Civ. 1204, ur; 1207, ur.)

4. Puterea ce legea acórdă autorității lucrului judecatu. (Civ. 1201) (Civ. Fr. 1350).

1201. Este lucru judecatu atunci cându a doua cerere în judecată are același obiectu, este întemeiată pe aceeași cauză și este între aceleași părți, făcută de ele și în contra lor în aceeași calitate. (Civ. 711, 973, ur; 1034, ur; 1119, 1218) (Civ. Fr. 1351).

1202. Presupțiunea legale dispensă de orî-ce dovadă pe acela în favórea cãru este făcută.

Nici o dovadă nu este primită împotriva présupțiunii legale, când legea, în puterea unei asemenea presupțiuni, anulă unu actü ôre-care, sau nu dă dreptu de a se reclama în judecată, afară numai de casurile, cându legea a permisu dovadă contrariă, și afară de aceea ce se va dice în privința jurămîntului și mărturisirei ce aru face o parte în judecată. (Civ. 286, ur; 390, 391, 812, 941, 1138, 1201, 1206, ur.) (Civ. Fr. 1352).

§ II—*Despre presupțiunile cari nu sunt stabilite de lege.*

1203. Presupțiunile, cari nu sunt stabilite de lege, sunt lăsate la luminile și înțelepciunea magistratului; magistratulu nu trebuie să se pronunțe de câtu întemeindu-se pe presupțiuni, cari să aibă o greutate și puterea de a nasce probabilitate; presupțiunile nu sunt permise magistratului de câtu numai în casurile cându este permisă și dovada prin marturi, afară numai daca un actü nu este atacatü că s'a făcutu prin fraude, dolü⁽¹⁾ sau violențiă. (Civ. 1191, ur; 1198) (Civ. Fr. 1353).

(1) Diferința între *fraudă* și *dolü* este acésta: *Frauda* este pagubă ce aducem cui-va cu scopu premeditat de a-lü vătăma; *Dolüü* este mizlócele violenș ce întrebuiñăm cu scopu de a încela,

SECȚIUNEA IV.

Despre mărturisirea unei părți.

1204. Se poate opune unei părți mărturisirea ce a făcută sașu înainte începerii judecăteli sașu în cursul judecăteli. (Civ. 1170, 1200 §. 3, 1205, ur.) (Civ. Fr. 1354).

1205. Mărturisirea estra-judeciară⁽¹⁾ verbale nu poate servi de dovadă cându obiectul contestațiunei nu poate fi dovedit prin marturi. (Civ. 1191, ur; 1197) (Civ. Fr. 1355).

1206. Mărturisirea judeciară se poate face înainte judecătorului de însuși partea prigonitóriă, sașu de unu imputernicitu speciale alu ei spre a face mărturisire.

O asemenea mărturisire face deplină dovadă în contra acelu, care a mărturisit; nu se poate despărți în contra-i și nu poate fi revocată de elu, afară numai de va proba că a făcut'o din erore de faptu. (Civ. 1184) (Civ. Fr. 1356).

SECȚIUNEA V.

Despre jurământu.

1207. Jurământul judiciaru este de doue speți: (Civ. 1170 1200, §. 3).

1. Acela ce o parte prigonitore dă celei-l-alte; acestu jurământu se numesce decisoriu. (Civ. 1208, ur.)

2. Acela care judecătorulu, de la sine, dă la una sașu cea-altă din părțile prigonitore. (Civ. 1219, ur.—P. 293) (Civ. Fr. 1357).

§ I—Despre jurământulu decisoriu.

1208. Jurământul decisoriu poate fi datu în ori-ce felu de contestațiune. (Civ. 1173, 1209, ur; 1416—Co. 184) (Civ. Fr. 1358).

1209. Jurământul nu poate fi datu de câtu asupra unei fapte personalu a acelu, cărui se propune a jura. (Civ. 1212, 1906—Co. 184) (Civ. Fr. 1359).

1210. Acestu jurământu poate fi datu în totu cursul procesulu, cu tôte că nu esiste nici unu începutu de dovadă despre cererea sașu excepțiunea asupra cărui se propune jurarea. (Civ. 1197. 1214) Civ. Fr. 1360).

1211. Acela, cărui se dă jurământulu, daca nu'lu primesce sașu nu'lu referesce⁽²⁾ adeversarului seșu, ori adversarul, care refușă jurământulu ce-i s'a referit, voru căde în pretențiunea, sașu în propunerile loru de apărare. (Civ. 1212, 1221) (Civ. Fr. 1361).

(1) Mărturisire estra-judiciarel este aceea care se face înainte începerii judecăteli,

(2) Referesce: dă, propune,

1212. Acela, cărui se dă jurământul, nu poate a-lu referi cându obiectul jurământului este unu faptu personale alu lui, iar nu și alu celei-alte părți. (Civ. 1209) (Civ. Fr. 1362.)

1213. Cându o parte a juratū, cea-altă nu mai este primită a proba falsitatea jurământului. (Civ. 1200, 1202) (Civ. Fr. 1363).

1214. Partea care a datū saū care a referitū jurământulū nu mai pōte a-lū retrage, daca adversarulū a declaratū cā este gata a jura. (Civ. 969) (Civ. Fr. 1364).

1215. Jurământulū făcutū saū refusatū nu dā o dovadă de cātū in favōrea saū in contra acelu care l'a datū, saū in favōre ori in contra eređilorū sēi și acelorū cari 'lū infățiședă. (Civ. 969, 1216, ur.) (Civ. Fr. 1365).

1216. Jurământulū datū debitorului de unulū din creditorii solidarī și făcutū, nu liberă pe debitoare de cātū pentru partea acelu creditoare. (Civ. 1035, 1215, 1217) (Civ. Fr. 1365 §. 2.)

(1217. Jurământulū datū de debitoare unui din creditorii solidarī și refusatū de acesta, liberă pe debitoare numai pentru partea creditorului care a refusatū a jura. (Civ. 1215, ur. 1218).)

1218. Jurământulū datū de unulū din creditorii solidarī și refusatū de debitoare, saū jurământulū făcutū de creditoare, după pronunțarea debitorului, profită la toți creditorii solidarī. Jurământulū datū debitorului principale și făcutū de elu, liberă și pe fidejuse (chezașū). Jurământulū datū unui din debitorii solidarī și făcutū, profită și celorū alți debitorī. Jurământulū datū fide-jusorelui și făcutū, profită debitorului principale.

În aceste din urma două casuri, jurământulū codebitorului solidarū saū alū fide-jusorelui, nu profită celorū alți debitorī sēu debitorului principale, de cātū atunci, când jurământulū a fostū datū asupra ființei datoriei, iar nu asupra existenței solidarității saū a cauțiunei. (Civ. 1215, ur.) (Civ. Fr. 1365).

§. II.—Despre jurământulū datū din oficiū.

1219. Judecătorulū pōte da jurământū la una saū la alta din părțile prigonitōre. Acestū jurământū se dă saū spre a se completa conștiința magistratului, in decisiunea cauzei, saū spre a putē determina suma condēmnațiunei. (Civ. 1183, 1220, ur. 1417, -Co. 16) (Civ. Fr. 1366).

1220. Judecătorulū nu pōte da din oficiū jurământū, saū asupra cererii saū asupra excepțiunei ⁽¹⁾ opuse, de cātū sub următoarele două condițiuni:

1) Prin excepțiune in procedurā se înțelege tōte mizlōcele de apărare ce se fac din părți invōcā sēu discutā mai nainte de a intra in fondulū procesului.

1. Ca cererea saŭ excepțiunea să nu fiă pe deplin justificată.

2. Ca cererea saŭ excepțiunea să nu fiă cu totul lipsită de probe.

Afară de aceste două cazuri, judecătorul nu pöte de câtü saŭ a adjuceca⁽¹⁾ saŭ a respinge curatü cererea saŭ excepțiunea. (Civ. 1169, 1416) (Civ. Fr. 1367).

1221. Jurământulü datü din oficiü unei din părți, nu pöte fi referitü de acéstă parte celei alte. (Civ. 1211) (Civ. Fr. 1368).

1222. Jurământulü asupra valörei obiectului reclamatü nu pöte fi datü de judecătorulü reclamantelü de câtü atunci, cândü constatarea acelei valori va fi imposib le de a se face cu altü mijlocü; chiarü în acestü casü, judecătorulü este datorü a determina suma pînă la care reclamautele va fi cređutü pe jurământulü seü. (Civ. 1219) (Civ. Fr. 1369).

TITLU IV.

Despre contractulu de căsătoria și despre drepturile respectivé ale sořiloru.

CAPÜ I.⁽²⁾

1223. Legea gubérneză asociațiunea conjugale⁽³⁾, în privința averilorü, conformü rögulelorü prescise în capulü următorü, daca părțile n'au făcutü convențiuni specialí. (Civ. 942, 969, 1224, 1233, ur.) (Civ. Fr. 1387).

1224. Veri-ce convențiuni matrimonialí sunt libere între soři, întru câtü acelea nu vétémă drepturile bărbatului de capü alü familieí, saŭ de capü alü asociațiunii conjugalí, si întru câtü nu derögă la dispozițiunile proibitive ale acestui codice. (Civ. 195, ur; 325, ur; 341, 345, ur; 349, ur; 422, ur) (Civ. Fr. 1388).

1225. Nu potü soři, în contractulü lorü de căsătoria, să modífice drepturile ce dá legea, la titlu IX și X din Cartea I, aceluí dintre soři care supra-viețuesce celui-altü. (Civ. 325, ur; 338, ur; 343, ur) (Civ. Fr. 1388).

1226. Nu vorü puté asemenea să facă nici o convențiune saŭ renunțiare, care arü avé de obiectü să schimbe ordinea legale a suc-

(1) A adjuceca o cerere, este a o priimi de bună.

(2) S'a uitat de a se pune unü titlu la acestü capitolü. Titlulü însă naturalü ce cată să se afle aci este: „Dispozițiuni generale.“

(3) Asociațiunea conjugală: căsătoria, unirea sořilorü, familia.

cesiuniloră între dînşii și descendenții loră. (Civ. 659, ur; 702, 808, 936, ur; 965) (Civ. Fr. 1389).

1227. Căndă părțile declară în contractulă loră de căsătorieă că adoptă regimele dotale, asociațiunea conjugale, în privința averiloră, se va regula întră tôte după cele prescrite la capulă următoră. (Civ. 1233, ur.)

1228. Convențiunile matrimoniale voră fi făcute prin tribunală, mai înainte de celebrarea căsătorieii, după formele stabilite în Codicile de procedură, sub pedepsă de nulitate. (Civ. 1229, ur. Co. 65, ur.)

1229. Schimbările ce s'ară face la acele convențiuni, mai înainte de celebrarea căsătorieii, sunt supuse la același formalități, că și convențiunile matrimoniale.

Deosebită de acésta, ele nu voră fi valabili, dacă nu se voră face în presința și cu consimțimântulă simultaneu ală tuturoră persóneloră cari au figuratū ca părți la contractulă de căsătorieă. (Civ. 131, 1230, ur) (Civ. Fr. 1396).

1230. Schimbările făcute conformă reguleloră cuprinse în precedentele articolă, nu voră fi valabili în privința unei ală treilea persóne, dacă nu voră fi trecute în josulă contractulă de căsătorieă.

La casă de contravențiune, tribunalulă și grefiărulă voră fi supuși la acțiune recursoriă civile pentru daune interese,⁽¹⁾ deosebită de alte pedepse, dacă va fi ună asemenea casă. (Civ. 1229) (Civ. Fr. 1397).

1231. Minorele, care este capabile de a se căsători, este capabile a face și ori ce convențiuni relative la contractulă seă de căsătorieă. Acele convențiuni de dînşulă făcute sunt valabili, dacă a fostă asistatū, la facerăa loră, de persónele ală căroră consimțimântū este necesariū pentru validitatea căsătorieii. (Civ. 127, ur; 342, 1164) (Civ. Fr. 1398).

1232. Regimele căsătorieii, fiă legale, fiă convențiionale, începe din ziua celebrării căsătorieii înaintea oficărului stării civile: nu se pôte stipula că elă va începe după ună termină óre-care saă la împlinirea vre unei condițiunii. (Civ. 1233, ur) (Civ. Fr. 1399).

CAPŪ II.

Despre regimele dotale.

1233. Dotea este averea ce se aduce bărbatului, din partea saă

(1) Prin acțiune *recursoriă civile* pentru daune interese, se înțelege urmărirea pe cale civile a unui magistratū (prise à partie), spre a-i cere despăgubire.

În numele femeii, spre a-lu ajuta să susțină sarcinele căsătoriei. (Civ. 1234, ur.) (Civ. Fr. 1540).

1234. Este dotale totu ceea ce femeia își constituie dreptu dote.

Este asemenea dotale, în lipsă de declarare contrariă, totu ceea ce se dă femeii, în contractulū seū de căsătorie, saū de unū alū treilea saū de viitorulū ei bărbatū. (Civ. 1235, ur; 1283) (Civ. Fr. 1541).

SECȚIUNEA I.

Despre constituțiunea dotū.

1235. Constituțiunea de dote coprinde totă averea presinte și viitoră a femeii, seū numai totă averea presinte ori viitoră, saū numai o parte din averea presinte ori viitoră saū chiarū numai unū obiectū individuale.

Constituțiunea, făcută în terminū generalī, de totă averea femeif nu cuprinde averea sa viitoră. (Civ. 983, 1234, 1283) (Civ. Fr. 1542).

1236. Dotea nu pōte fi constituită nici adăugită în timpulū căsătoriei. (Civ. 1227, 1228) (Civ. Fr. 1543).

1237. Dacă tatălū și mama constituiescū împreună o dote, fără a distinge partea fiă căruī, dotea se consideră constituită în porțiuni egali.

Dacă dotea este constituită numai de tată pentru partea sa și a mamei, acēsta, chiarū presinte de ar fi fostū la facerea contractulū și chiarū de l'ar fi scrisū, nu va fi de locū îndatorată, ci dotea va rămânē întregă în sarcina tatălū. (Civ. 1238) (Civ. Fr. 1544).

1238. De și fia dotată de tatălū saū și de mamă sa arū avē averea sa proprie de care se bucură, dotea se va lua din averea constituitoilorū⁽¹⁾, daca nu este stipulațiune contrariă. (Civ. 338, 421) (Civ. Fr. 1546).

1239. Cândū celū remasū în viețā dintre soți constituie o dotă din bunuri paterne și materne, fără a specifica porțiunea fiă-căruia, dotea se va lua mai ântâiū din partea ce are viitorulū soțiū în averea defunctulū⁽²⁾ și, la neajungere, din averea soțiulū constituitoilorū. (Civ. 1238) (Civ. Fr. 1545).

1240. Ceī ce constituiescū o dote sunt datorī să răspundă de

(1) Prin *constituitoiri*, aci, se înțelege înzestătorī.

(2) Defunctū: reposatū.

evicțiunea⁽¹⁾ și de vițiele obiectelor constituite, după regulile stabilite la titlul pentru vânzare. (Civ. 1337, ur; 1352, ur.) (Civ. Fr. 1547).

1241. Dotea care consiste în capitală, produce de drept dobândă, din ziua căsătoriei, în contra celor ce au promis-o, chiar de ar fi un termen pentru plată, dacă nu este stipulațiune⁽²⁾ contrariă. (Civ. Fr. 1548).

SECȚIUNEA I.

Despre condițiunea averii dotale în timpul căsătoriei.

1242. Numai bărbatul are administrațiunea averii dotale în timpul căsătoriei.

Elu singuru are dreptu de a urmări pe debitorii și pe deținătorii averii dotale, de a lua fructele și dobânzile și de a primi capitalurile.

Cu toate acestea se poate stipula în contractul de căsătorie, că femeia va primi ea însăși, pe fie-care an și sub quitanțele ei singure, o parte din veniturile sale pentru întreținerea și trebuințele sale personale. (Civ. 1243, ur; 1754, ur.) (Civ. Fr. 1549).

1243. Bărbatul este supus, în privința averii dotale, la toate obligațiunile unui usufructuaru.

Elu este răspunzător de toate prescripțiunile quęstigate asupra averii dotale, precum și de stricăciunile întemplate în aceeași avere din a sa negligență. (Civ. 540, 545, ur; 1244, 1275, 1754, ur.) (Civ. Fr. 1562).

1244. Bărbatul nu este dator să dea cauțiune pentru primirea dotii mișcătoare a femeii, dacă nu s'a supus la această îndatorire prin contractul de căsătorie. (Civ. 541, 1243, 1245) (Civ. Fr. 1550).

1245. Dacă dotea sau parte din dote consistă în obiecte mișcătoare, prețuite prin contractul de căsătorie, bărbatul se face proprietaru acelor obiecte, rămându debitor de prețulu lor, afară dacă s'a cuprinsu în contractul de căsătorie declarațiunea că prețuirea nu face vânzare. (Civ. 1246, 1272, ur.) (Civ. Fr. 1551).

1246. Prețuirea nemișcătoarelor, făcută prin contractul de căsătorie, nu strămută proprietatea lor la bărbat, dacă nu este declarațiune espresă de această. (Civ. 1245) (Civ. Fr. 1552).

(3) Evicțiune: deposedare.

(4) Stipulațiune: învoire.

1247. Nemișcătorul, quēștigatū în timpulū căsătoriei prin bani dotali, nu devine dotale dacă nu s'a stipulatū în contractulū de căsătorie asemenea întrebuițare a banilorū dotali.

De asemenea, nu devine dotale immobilulū ce s'arū da spre plata dotii care a fostū constituită în bani. (Civ. 1307) (Civ. Fr. 1553).

1248. Nicī bărbatulū, nicī femeia, nicī amāndouī împreună nu pōtū, în timpulū căsătoriei, a înstreina, nicī a ipoteca immobilulū dotale, afarā de casurile prevēdute prin art. 1249⁽¹⁾, 1250, 1252, 1253, 1254. (Civ. 1255, ur.) (Civ. Fr. 1554).

1249. Dotea mobiliară care, după distincțiunea art. 1245 și 1246, este proprietate a femeiei, nu pōte fi alienată de acēstā de cātū cu autorisațiunea bărbatului, saū, la casū de refusu din partea acestuī, cu permisiunea judecāței (Civ. 199, 201, 1248, 1250, ur) (Civ. Fr. 1555).

1250. Femeia pōte, observāndū formalitāțile prescise prin articolulū precedente, să dea immobilulū seū dotale:

1. Pentru căpātuirea copiilorū seī dintr'o căsătorie anterioare;

2. Pentru căpātuirea copiilorū comuni amborū soșilorū (Civ. 199, 1249, 1251) (Civ. Fr. 1556).

1251. Cāndū femeia înstreinēdā o avere dotale cu permisiunea justiției, în casū de refusu de autorizare din partea bărbatului, acesta conservā de dreptū folosința lucrului înstrăinatū. (Civ. 199, 201, 1249) (Civ. Fr. 1555).

1252. Immobilulū dotale pōte fi înstrăinatū, cāndū înstrăinarea sa esta permisă prin contractulū de căsătorie (Civ. 1223, 1246, 1248) (Civ. Fr. 1557).

1253. Immobilulū dotale pōte asemenea, consimțindū femeia, a se înstrăina cu permisiunea justiției și după formele vēndărilorū publice:

1. Spre a scōte de la închisōre de bărbatū saū pe femeie;

2. Spre a procura alimente fameliei în casurile prevēdute prin art. 185, 187 și 188 de la titlulū despre căsătorie;

3. Spre a plăti datoriile femeiei saū ale celorū ce aū constituitū dotea, cānd acele datorii aū datā anterioare căsătoriei; (Civ. 1171, 1182).

4. Spre a face reparațiuni mari neapărate pentru conservarea immobililorū dotali; (Civ. 546, 1243).

5. În fine, cāndū acelu immobil se stăpīnesce în indivisiune cu alții și este recunoscutū că nu se pōte împărți. (Civ. 736, 1388).

În casū cāndū licitațiunea pentru cauza aici espresă arū fi provocată de o a treia persōnă, în putērea art. 728 și 1388, consim-

(1) din greșială se citează aci art. 1249, care tractează de dota mobiliară, iar nu de cea immobiliară.

țimântulū femeiei pentru înstrăinarea imobilelul dotale nu este neapăratū.

În tôte casurile, ceea ce prisosesc din prețulū venderei peste trebuințele recunoscute va remené dotale și se va întrebuița spre cumpărare de altū imobile, de se pôte. (Civ. Fr. 1558).

1254. Imobilulū dotale pôte fi schimbatū cu consimțimentulū femeiei, pe altu imobile, de valóre celū puținū de patru cincimi din valórea sa, justificându-se de utilitatea schimbului, dobîndindu-se autorisațiunea justiției, și după o prețuire prin esperți numiți din oficiū de tribunalū.

În acestū casū, imobilulū primitū în schimbū va fi dotale; adausulū în bani ce s'arū puté lua pe lîngă imobilulū primitū, va fi asemenea dotale; și se va întrebuița spre cumpărare de imobily, de se pôte. (Civ. 1405) (Civ. Fr. 1559).

1255. Dacă, afară de casurile esecțiionali mai sus arătate, femeia saū amēndouī soții împreună înstrăineză imobilulū dotale, femeia saū moștenitorii sei pôte face a se revoca înstrăinarea, în cursū de ęce ani după desfacerea căsătoriei.

Femeia va avé același dreptū în cursū de ęce ani după separațiunea patrimoniilorū.⁽¹⁾ Bărbatulū va puté și elū însuși să facă a se revoca alienațiunea în timpulū căsătoriei, remăindū cu tôte acestea supusū la daune-interese către cumpăratorū, daca nu va fi declaratū în contractū că imobilulū vëndutū este dotale. (Civ. 207, 1164, 1190, 1242, 1248, 1256, ur.) (Civ. Fr. 1560).

1256. Dacă dotea este în pericolū de a se perde, și desordinea dare-averilorū bărbatului este ajunsă la așa gradū în câtū este îndoiosū că averea sa arū puté fi îndestulă pentru veri-ce acțiune ce femeia aru puté să aibă la timpulū convenitū, în contra averii bărbatului, ea va puté urmări separarea patrimoniilorū⁽²⁾. (Civ. 1255, 1257) (Civ. Fr. 1443).

1257. Numai femeia pôte să cēră separațiunea patrimoniilorū. Creditorii personali ai femeii nu o potū cere de câtū cu consimțimentulū seū.

Cu tôte acestea, în casū de falimentū saū de nesolvabilitate a bărbatului, creditorii femeiei potū esercita drepturile acesteia pînă la suma la care se redică creanțele lorū. (Civ. 1256, 1258—Co. 300—304) (Civ. Fr. 1446).

(1) *Separatiunea patrimoniilorū* este despărțirea averei femei de a bărbatului; când adică femeia își retrage zestrea.

(2) Cod. Caragea art. 37, part. 3. Cap. 16: „Când bărbatulū se vā dovedi risipitorū, seū îngreuiatū cu datorii, pôte muerea cu mizloculū judecării să și ia zestrea seū sa cēră siguranța ei.”

1258. Separațiunea patrimoniilor nu se p^ote face de c^ut^u prin judecat^ă; veri-ce separațiune de patrimonie între b^ărba^tu^l și femeia, făcut^ă de bună voi^ă în timpul^u căsătoriei, este nulă. (Civ. 207, 1256, 1257, 1259, ur.) (Civ. Fr. 1443).

1259. Cererea pentru separațiunea patrimoniilor nu se va socoti formată de c^ut^u după ce o va fi autorisat^ă presedintele tribunalului.

At^ut^u acea cerere, când^u ar fi autorisat^ă, c^ut^u și ot^ăr^îrea ce ar interveni, vor^u trebui s^ă fi^ă publicate, după formele și la epocel^e prescrise în codicil^e de procedur^ă, sub ped^ensa de nulitate, care va put^u fi opus^ă at^ut de creditorii b^ărba^tului, c^ut^u și de însuși b^ărba^tul^u. (Civ. 1258) (Civ. Fr. 1445).

1260. Confesiunea⁽¹⁾ b^ărba^tului nu va put^u face probă, chiar daca nu s'ar afla creditorii. (Civ. 1204, 1258).

1261. Creditorii b^ărba^tului pot^u interveni în instanță spre a contesta cererea pentru separarea patrimoniilor. (Civ. 974) (Civ. Fr. 1447).

1262. Separațiunea patrimoniilor, de și pronunțat^ă de judecat^ă, v^ă fi nulă, dac^ă, în curs^u de o lună de la pronunțarea ot^ăr^îrii și în urma publicărilor de cari se face mențiune la art. 1259, nu se va fi început^ă esecutarea ot^ăr^îrii.

Acea esecutare se va face prin plata reale, a drepturilor^u femeii, în m^esura averii b^ărba^tului, constatată prin act^u autentic^u, sa^u prin urm^ării început^ă și neîntrerupte. (Civ. 1171, 1307) (Civ. Fr. 1444).

1263. Ot^ăr^îrea care a pronunțat^ă separarea patrimoniilor, are efect^u din ziua când^u s'a format^ă cererea, f^ăr^ă însă ca ac^esta s^ă se întin^dă la actele de administrațiune ale b^ărba^tului, făcute în urm^ă cererei și mai înainte de ot^ăr^îre. (Civ. 1258) (Civ. Fr. 1445 §. 2).

1264. Creditorii b^ărba^tului pot^u ataca separațiunea de patrimonie, pronunțat^ă și chiar esecutat^ă cu fraude în contra drepturilor^u lor^u. (Civ. 975) (Civ. Fr. 1447).

1265. Femeia care a qu^estⁱgat^ă separațiunea de patrimonie, dob^ândesce libera administrațiune a avutului s^eu. Ea p^ote dispune de averea sa mobile și chiar a o înstr^ăina; dar nu p^ote înstr^ăina imobilul^u f^ăr^ă consimțim^entul^u b^ărba^tului s^eu, sa^u, la cas^u de refus^u, f^ăr^ă autorisațiunea judecăt^urii. (Civ. 197, 199, 201, 1270, 1285) (Civ. Fr. 1449).

1266. După separațiunea patrimoniilor, femeia este dat^ore s^ă

(3) Confesiune: mărturisire.

contribuê, după puterea mijloacelorî sale și ale bărbatului, la sarcinele casei și la creșterea copiilorî comuni. Ea este datore să întemne aceste sarcine în totu numai cu al sêu, dacă bărbatului nu 'i a mai remasû nimicû. (Civ. 185, 194, 1265, 1270, 1284) (Civ. Fr. 1448).

1267. În casû de separațiune de patrimonie, bărbatulû nu este răspundătorû pentru întrebuițarea ce ar puté face femeia cu prețulû immobilului sêu înstrăinatû prin autorisațiunea judecâței, afarâ numai dacă a luatû parte la contractû, sau dacă este probatû că prețulû a fostû primitû de dînsulû, sau s'a întrebuițatû în folosulû sêu.

Dacă însê vênđarea immobilului femeiei s'a făcutû cu consimțimêntulû sêu, ori numai în presința sa, elû este răspundătorû de neîntrebuițarea prețului, dar nu răspunde nici o dată de utilitatea întrebuițării lui. (Civ. 1265, 1270) (Civ. Fr. 1450).

1268. Închirierea sau arendarea ce face bărbatulû de averile totale ale femeii pe mai multû de cinci ani, nu sunt obligâtorie, în casû de separațiune de patrimonie sau de desfacerea căsătoriei, pentru femeii sau pentru moștenitoriî sêi, de câtû pînâ la împlinirea de cinci ani de la începutulû lorû, sau pînâ la împlinirea verii căruî periodû cincinale următorû în care se aflâ părțile, la epoca separațiunii de patrimonie sau a desfacerii căsătoriei. (Civ. 211. ur; 1256, ur; 1269, ur) (Civ. Fr. 1429)⁽¹⁾

1269. Rennoirea de arendare sau de închiriere a averilorû totale, făcutâ de bărbatû înainte expirării contractului cu mai multû de două ani pentru bunurile rurale și cu mai multû de unû anû pentru case, rămâne fără efectû pentru femeia sau moștenitoriî sêi, dacă, în momentul separațiunii de patrimonie sau alû desfacerii căsătoriei, încă n'a începutû a se pune în lucrare. (Civ. 1268) (Civ. Fr. 1430).

1270. Separațiunea de patrimonie între bărbatû și femeia pôte înceta și regimelile creatû prin contractulû de căsătorie pôte fi res-tabilite, cu consimțimêntulû amborû părților.

(1) Cod. Caragca art. 9. part. 3. cap. 4: "Când prin contractulû de închiriere sêu de arendare se atinge interesele unei al treilea persoane ce are unû netăgădunitû dreptû asupra lucrului, cum este: nevîrșniculû pe moștenirea sa, creditorulû pe lucrulû ipotecatû, contractulû trebuie să fie respectatû numai pe unû sorocû de trei ani, fără a fi îndatoratû arendașulû sêu chiriașulû a plăti noulû stăpinû alți bani în socotela acei arendi sêu închirierii, dacă o dată a plătit'o celui d'întiû stăpinû, cu deslușirea următoare:

. c) Închirierea sêu arendarea contractată de bărbatû pentru lucrulû de zestre, nu va putea avea tîrzie, de câtû numai pe cât va ținea căsnicia și pînâ la desfacerea ei prin bisericescâ otărire.

Acastă restabilire nu se pöte face de câtü prin tribunalü, după formele prescrite în codicele de procedură.

În acestü casü töte suut puse în starea de mai înainte, ca și cum n'ar fi fostü separațiune, fără însă a se atinge întru nimicü efectul actelorü facute de femeia, în urmarea art. 1265, 1266, și 1267.

Veri ce convențiune, prin care soții arü modifica regimelë creatü prin contractulü lorü de căsătorie, este nulă. (Civ. 1223, ur; 1226, ur; 1228, ur, 1232, 1256, ur.)

SECȚIUNEA III.

Despre restituțiunea dotii⁽¹⁾

1271. Obligațiunea de a restitui dotea ia nascere saü prin desfacerea căsătoriei saü prin separațiunea de patrimonie, saü prin absința unü dintre soți. (Civ. 98, ur; 106, ur; 211, ur, 1256 ur.)

1272. Dacă dotea consiste în imobili, saü în mobili, cari după cele legiuite în art. 1245, și 1246, aü fostü remase în proprietatea femeii, bărbatulü saü moștenitorii sëi potü fi constrinși a o restitui îndată ce obligațiunea de restituire a luatü nascere. (Civ. 1271 1273, ur) Civ. Fr. 1564).

1273. Dacă dotea consiste în bani saü în alte imobili cari aü fostü trecutü în proprietatea bărbatului, conformü art. 1245 și 1246, obligațiunea de restituire are terminü de unü anü din momentulü de cândü a luatü nascere.

Acea obligațiune, în casü de separațiune de patrimonie, va trebui să fiä plătită saü asicurată îndată fără nici o distincțiune (Civ. 1271. 1274, ur) (Civ. Fr. 1565).

1274. Dacă mobilele, a cărorä proprietate a rămasü a femeiei, aü peritü prin usü și fără culpa bărbatului, acesta nu va fi datorü să întörca de câtü pe cele remase și în starea în care se vorü afla.

Cu tote acestea femeea va avea facultate, în ceea ce privesce rufelë, vesmintelë și alte obiecte de întrebuințarea sa personale, să ia pe cele ce servescü la usulü sëü actualë, fără a distinge dacă chiar acelea aü fostü constituite ca dote saü dacă aü fostü făcute în timpulü căsătoriei. (Civ. Fr 1566).

Asemenea și în casulü cândü acelea aü fostü constituite estimate, femeea va avë facultatëa a lua în natură lucrurile cari servescü la usulü sëü actualë, saü a cere estimațiunea celorü con-

(1) Restituțiunea dotei, întörcerea înapoi a zestrei.

stituite ca dotă, rămăindă să se prinăă acea sumă în restulă dotii de restituită. (Civ. 528, 1245—Co. 303).

1275. Dacă dotea cuprinde obligațiuni sau constituțiuni de rendita⁽¹⁾ care au perit, în totă sau în parte, fără negligența bărbatului, acesta nu va fi răspunătoră ci se va libera restituindă contractele. (Civ. 527, 1243, 1639) (Civ. Fr. 1567).

1276. Dacă dotea cuprinde ună usufructă, bărbatulă sau moștenitorii sei voră fi obligați să restituie numai dreptulă de usufructă, nu și fructele din timpulă căsătoriei. (Civ. 527, 1243) (Civ. Fr. 1568).

1277. Dacă căsătoria a ținută dece ană de la împlinirea termi-
niloră puse pentru plată dotii, femeia sau moștenitorii sei o voră pută repeti de la bărbată, la epoca restituțiunii, fără să fiă datoră a proba că elă a priimit-o. Bărbatulă nu se va pută apăra de îndatorirea de a o restitui, de câtă dacă va proba că a făcută cuvenitele diligențe spre ași o procura și că acelea au remasă fără efectă. (Civ. 1200, 1202, 1275) (Civ. Fr. 1569).

1278. Dobânăile și fructele dotii sunt de dreptă datorite de bărbată sau de moștenitorii sei, din ziua evenimentului care a dată nascere la obligațiunea restituțiunii. (Civ. 1271, 1274) (Civ. Fr. 1570).

1279. Dacă căsătoria se desface prin mórtea bărbatului, femeia are alegerea de a cere, pentru cursulă anului de doliu, seă dobânăle ori fructele dotii seie, sau alimente din succesiunea bărbatului seă.

În tóte casurile, abitațiunea în cursulă aceluă ană și vestmintele de doliu trebuiescă a se procura femeiei din succesiunea bărbatului seă. (Civ. 1241, 1274) (Civ. Fr. 1570).

1280. Cândă sarcinile căsătoriei încetăză pentru bărbată, fructele immobililoră dotali se împartă între bărbată și femeia sau între moștenitorii loră, în proporțiunea timpului câtă a durată bucurarea bărbatului de dote în cursulă celui după urma ană.

Anulă începe în ziua cândă s'a celebrată căsătoria. (Civ. 484, 524, 525, 1271) (Civ. Fr. 1571).

1281. Femeia are ipotecă legale, supusă cu tóte acestea la înscripțiune, asupra immobililoră bărbatului seă, pentru dotea cea alienabile. În nici ună casă femeia nu va pută renunța la acéstă ipotecă, sub pedepsa de nulitate. (Civ. 197, 199, 207, 1242, ur. 1753, 1754, ur.)⁽¹⁾

(1) Cod. Caragea, art. 23, part. 3, Cap. 8: „Zestrea sa protomisesea celoră cu zălog; dupe nuntă împrumutătoră.” — art. 24: „Zestrea se protomisesea de câtă tótă fără zălogă datorie.”

1282. Dacă, în momentul cându tatălū său mama a constituitū ficeī sale o dote, bărbatulū era deja nesolvabile și nu avea nici arte, nici profesiune, fiica dotată nu va fi datōre să reporteze la succesiunea tată-sēū său mameī sale de câtū acțiunea ce are saū ar putea avé în contra bărbatulū pentru restituțiunea dotiī.

Dacă bărbatulū a devenitū nesolvabile în timpulū căsătoriei, saū dacă avea o arte saū o profesiune care 'i ținea locū de avere, perderea dotiī cade numai asupra femeiei. (Civ. 751, ur.) (Civ. Fr. 1573).

SECȚIUNEA IV.

Despre averea parafernale.

1283. Tōte averea femeii care nu este dotale este parafernă saū avere estradotale⁽¹⁾ (Civ. 1234) (Civ. Fr. 1574).

1284. Dacă tōtă averea femeii este parafernale și dacă, în contractulū de căsătorii, nu este convențiune care să determine porțiunea contributivă a femeiei la sarcinele căsătoriei, femeia va contribui cu atreia parte din veniturile sale. (Civ. 185) (Civ. Fr. 1575).

1285. Femeia are administrarea și folosința averei sale parafernale. Ea nu pōte aliena acea avere, nici a sta în judecată pentru dinsa, de câtū cu autorisațiunea bărbatulū, saū la casū de refusu din partea acestui, cu permisiunea judecāței. (Civ. 197, 199, 201, 1234) (Civ. Fr. 1576).

1286. Déca femeea dă bărbatulū seū procurațiune ca să administreze averea parafernală, bărbatulū va avea către femeea sa tōte obligațiunile unui mandatarii. (Civ. 1539, ur.) (Civ. Fr. 1577).

Dispozițiuni particulare.

1287. Supuindu-se regimulū dotale, soții potū cu tōte acestea să stipuleze o societate de aquisițiuni⁽²⁾ ale cărī efecte sunt cele următōre: (Civ. 1288, ur) (Civ. Fr. 1581).

(1) Avera parafernă seū estradotală a femei se numea mai nainte *esoprică*.

(2) Prin acestă societate de aquisițiuni, care se introduce din nou în regimulū nostrū dotale, se înțelege, că, în limitele legēi, soții își păstrează proprietatea exclusivă a unor bunuri, iar bunurile căte ei le dobîndescū în timpulū căsătoriei, adică aquisițiunile, devinū proprietatea comună a ambilorū soți și fiecare din ei este proprietarū pe jumătate în asemenea bunuri. Iar averea zestrală a femeī remăne totū sub regimulū legalū, adică proprietatea a femeī și usufructulū alū bărbatulū, conformū cu cele regulate de lege.

1288. Soții cari stipulează, în contractul lor de căsătorie, o societate de achișiuni, păstrează, fie-care pe sēma sa, datoriele sale actuali și viitoare, și mobilele respective presinți și viitoare. (Civ. 1287, 1289) (Civ. Fr. 1498).

1289. Dacă mobilele, existenți la epoca căsătoriei, sau cari au cădutu unui dintre soți mai în urmă, n'au fostu constatate prin inventariu regulatū, ele vorū fi socotite ca achișiuni. (Civ. 1288, 1290) (Civ. Fr. 1499).

1290. Tōte cāte soții vorū quēștiga prin industria lorū, sau amāndouī impreună sau fie-care în parte; tōte fructele și veniturile averii dotali și ale celei parafernali cari se vorū economisi, vorū forma fondulū comune alū acesteī societāți. (Civ. 1288, ur; 1291, ur.) (Civ. Fr. 1498).

1291. La incetarea sarcinilorū căsătoriei, fondulū comune de care se face mențiune în articolulū precedinte, se va împārți pe jumētate între soți sau între moștenitorii lorū, după regulele și cu urmārile stabilite pentru împārțirea succesiunilorū. (Civ. 1280, 1290, 1292, ur.) (Civ. Fr. 1498).

1292. Împārțiala nu se va face de cātū după restituțiunea dotiī, și după ce amēndouī soții vorū lua din fondulū comune sumele ce'si datoreșcū reciprocū. (Civ. 1291, 1293) (Civ. Fr. 1498).

1293. În casū cāndū amēndouī soții vorū avē, pentru drepturi ale lorū personali, a prelua valori din fondulū comune, femeia sau moștenitorii sei vorū trece înainte bārbatulū. (Civ. 1292).

TITLULŪ V.

Despre vinderi.

CAPŪ I.

Despre natura și forma vinderi.

1294. Vinderea este o convențiune prin care douē părți se obligā între sine, una a transmite celei alte proprietatea unui lucru și acēsta a plăti celei d'intăiū prețulū lui. (Civ. 942, ur; 947) (Civ. Fr. 1582).

1295. Vinderea este perfectā între părți și proprietatea este de dreptū strāmutatā la cumpēratorū, în privința vēndētorulū, îndatā ce părțile s'au învoitū asupra lucrulū și asupra prețulū, de și lucrulū încā nu se va fi predatū și prețulū încā nu se va fi numēratū. (Civ. Fr. 1583).

În materia de vindere de imobile drepturile cari rezultă din vinderea perfectă între părți, nu pot să se opună, mai înainte de transcripțiunea actului, unei alui treilea persoane care ar să aibă și ar să fi conservată, după lege, orice-cari drepturi asupra imobilului vândut (Civ. 644, 971, 1801, 1802, ur).

1296. Vinderea se poate face sau puré⁽¹⁾ sau sub condițiune. (Civ. 1004—1021, 1022 ur. 1302).

Ea poate să aibă de obiect două sau mai multe lucruri alternativé (Civ. 1026, 1033).

În toate cazurile efectele sale sunt regulate după principiile generale ale convențiilor. (Civ. 942) (Civ Fr. 1584).

1297. În casul de vindere făcută prin dare de arvună, convențiunea accesoriă a arvunei nu va putea să aibă nici un efect:

1. Dacă convențiunea principală a vânzării este nulă,
2. Dacă vinderea se execută;
3. Dacă vinderea se resiliéază⁽²⁾ prin comun consentiment;
4. Dacă executarea vânzării a devenit neposibilă fără culpa nici unei din părți.

Arvuna în aceste cazuri se va înapoia sau se va prinde în prestațiunile⁽³⁾ reciproce, după împrejurări (Civ. 1298).

1298. Dacă vinderea nu s'a executată prin culpa unei din părțile contractanților, acesta va pierde arvuna dată sau o va întorci îndoită având-o primită, decât partea care nu este în culpă nu ar să alege mai bine să ceară executarea vânzării (Civ. 1297)⁽⁴⁾

1299. Dacă s'a vândut marfă cu grămada vinderea este perfectă, de și marfele n'a fost încă cântărite, numerate sau măsurate. (Civ. 1300) (Civ. Fr. 1586).

1300. Dacă însă marfele nu s'a vândut cu grămada, ci după greutate, după număr, sau după măsură, lucrurile vândute rămân în risicul-pericul al vândătorului până ce vor să fi cântărite, numerate sau măsurate; dar acesta nu împiedică pe cumpărătorul de a cere și a dobândi, la casul de neexecutare, sau predarea lucrurilor vândute sau daune-interese, dacă se-cuvine (Civ. 1018, 1299) (Civ. Fr. 1585).

(1) Puré va să zică curată și simplă, fără condițiune.

(2) Resilia: a desființa.

(3) Prestațiune: dare.

(4) Cod. Caragea art. 31 part. 3 cap. 2: „De se va face vânzare cu arvună și se va căi vânzătorului, dacă înapoi arvuna și mai plătesce încă atâtea; iar de se va căi cumpărătorului o-perde.

1301. În privința vinului, a oliului și a altor asemenea lucruri cari, după obicei, se gustă mai înainte de a se cumpăra, vinderea nu există pînă ce cumpărătorul nu le a gustat și n'a declarat că-i convine. (Civ. 96) (Civ. Fr. 1587).

1302. Vinderea făcută pe încercate este totu-d'auna presupusă condiționale pînă la încercare. (Civ. 1017, 1018, 1296) (Civ. Fr. 1588).

1303. Prețul vînderei trebuie să fie serios și determinat de părți. (Civ. 964, 1304) (Civ. Fr. 1591).

1304. Cu toate aceste determinarea prețului poate fi lăsată la arbitralul unei alți treilea persoane. (Civ. 1303) (Civ. Fr. 1592).

1305. Spesele vînderei sunt în sarcina cumpărătorului, în lipsă de stipulațiune contrariă. (Civ. Fr. 1593).

CAPÛ II.

Cine poate cumpăra sau vinde.

1306. Potu cumpăra și vinde toți cărora nu le este opritu prin lege. (Civ. 1248, 1307, ur;—Co. 191) (Civ. Fr. 1594).

1307. Vînderea nu se poate face între soți de cătu pentru cauză de liquidatiune și anume:

1. Când, în casu de separatiune de patrimonie, unul dintre soți dă celui-l-altu, dreptu plata unei datorii, o avere a sa;

2. Cându bărbatul cede femeii, chiaru neseperată, din averea sa, pentru o cauză legitimă precumu pentru unu imobile ce era datoru să-i cumpere cu bani dotali, sau pentru o sumă ce-i datora;

3. Când femeia cede bărbatului se, din avutul se propriu, dreptu plata unei sume promise bărbatului ca dote.

În toate casurile moștenitorii rezervatari ai părților contractanți au dreptu de a ataca asemenea operațiuni dacă ele ascundu beneficii indirecte. (Civ. 1247) (Civ. Fr. 1595).

1308. Sub pedepsă de nulitate, nu se potu face adjudecaturi nici directe nici prin persoane întrepuse: (Civ. 812, 940, ur.)

1. Tutorii, ai averii celoru de sub a loru tutelă; (Civ. 390).

2. Mandatarii, ai averii ce sunt însărcinați să vîndă; (Civ. 1539).

3. Administratorii, ai averii comunelor sau stabilimentelor încredințate îngrijirii loru.

4. Oficiantii publici, ai averilor Statului ale căroru vînderi se facu printr'înșii. (Civ. Fr. 1596).

1309. Judecatorii și suplenții, membrii ministeriului public și

advocații nu se pot face cesionari de drepturi litigioase⁽¹⁾, cari sunt de competența curții de apel în a cărei circumscripțiune își esercită funcțiunile lor, sub pedepsă de nulitate, spese și daune-interese. (Civ. 1402, 1403, 1404) (Civ. Fr. 1597).

CAPŪ III.

Despre lucrurile cari se pot vînde.

1310. Tote lucrurile cari sunt în comerț pot să fie vîndute, afară numai dacă vre o lege a oprită acesta. (Civ. 476, 478, 571, 573, 647, 963, 965), (Civ. Fr. 1598).

1311. Dacă în momentul vînderei, lucrul vîndut era perit în tot, vînderea este nulă. — Dacă era perit numai în parte, cumpărătorul are alegerea între a se lăsa de contract, sau a pre-tinde reducerea prețului. (Civ. 962, 1030—1196) (Civ. Fr. 1601).

CAPŪ IV.

Despre obligațiunile vîndătorului.

SECȚIUNEA I.

Dispozițiuni generală.

1312. Vîndătorul este dator să esplice curată îndatoririle ce înțelege a lua asupra-și.

Veri-ce clausă obscură sau îndouioasă se interpretă în contra vîndătorului. (Civ. 977, ur; 1027) (Civ. Fr. 1602).

1313. Vîndătorul are doue obligațiuni principale, a preda lucrul și a răspunde de diusul. (Civ. 969, ur; 1314, ur; 1336) (Civ. Fr. 1603).

SECȚIUNEA II.

Despre predarea lucrului.

1314 Predarea este strămutarea lucrului vîndut în puterea și

(1) A-se face cesionar de un drept litigios, este a primi de la un altul sub un titlu oare-care, un drept care se află în judecată,

posesiunea cumpărătorului. (Civ. 969, ur; 1315, ur) (Civ. Fr. 1604).

1315. Obligațiunea de apreda imobilele se îndeplinesce, din partea vîndătorului, prin remiterea chiâielor, dacă e vorba de o clădire, sau prin remiterea titlului de proprietate. (Civ. 1314, 1316) (Civ. Fr. 1605).

1326. Predarea lucrurilor mobili se face:

Sau prin tradițiune reale; sau prin remiterea chiâilor clădirii, în care se află pușe; sau prin simplul consimțiment al părților, dacă strămutarea nu se poate face în momentul vînderii, sau dacă cumpărătorul le avea în puterea sa, la facerea vînderii, cu vre un alt titlu. (Civ. 972, 1315) (Civ. Fr. 1606).

1317. Soesele predării sunt în sarcina vîndătorului, și ale redicării în sarcina cumpărătorului, dacă nu este stipulațiunea contrariă. (Civ. 1105, 1313) (Civ. Fr. 1608).

1318. Tradițiunea lucrurilor necorporali se face, se și prin remiterea titlurilor, sau prin usul ce face cumpărătorul de dinsele, cu consimțimentul vîndătorului. (Civ. 1391, ur.) (Civ. Fr. 1607).

1319. Predarea trebuie să se facă la locul, unde se afla lucrul vîndut în timpul vînderii, dacă părțile nu s'au învoit alt fel. (Civ. 1104, 1121) (Civ. Fr. 1609).

1320. Dacă vîndătorul nu face predarea în timpul determinat de ambe părțile, cumpărătorul va avea facultatea de a alege între a cere rezoluțiunea⁽¹⁾ vînderii sau punerea sa în posesiune, dacă întârziarea nu provine de cât din faptul vîndătorului. (Civ. 1021, 1365, ur.) (Civ. Fr. 1610).

1321. În toate casurile, vîndătorul trebuie să fie condamnat la daune-interese, dacă urmăze vre-o vîtmare pentru cumpărător din nepredarea lucrului la timp. (Civ. 1020, 1075, 1079, 1081, ur. 1320) (Civ. Fr. 1611).

1322. Vîndătorul nu este dator să predea lucrul, dacă cumpărătorul nu plătesce prețului și nu are dat de vîndător un termen pentru plată. (Civ. 1023, 1361, ur.) (Civ. Fr. 1612).

1323. El nu va fi dat rî să facă predarea, chiar de ar fi și dat un termen pentru plată, dacă de la vîndere în coa cumpărătorul a cădută în faliment, sau în nesolvabilitate, în cât vîndătorul se află în pericol de a perde prețului, afară numai dacă cumpărătorul va da cauțiune că va plăti la termen. (Civ. 1025, 1364) (Civ. Fr. 1613).

(1) Resoluțiune: desființare.

1324. Lucrul trebuie să fie predat în starea în care se afla în momentul vânzării. Din acea și toate fructele sunt ale cumpărătorului. (Civ. 483, ur; 522—525, 544, 972, 1018) (Civ. Fr. 1614).

1325. Obligațiunea de a preda lucrul cuprinde accesoriile sale și totu ce a fost destinat la uzul său perpetuu. (Civ. 467, ur; 482, 488, ur; 903) (Civ. Fr. 1615).

1326. Vânzătorul este dator să predea coprinsul lucrului vândut în măsura determinată prin contract, însă cu modificările mai jos arătate. (Civ. 1327, ur.) (Civ. Fr. 1616).

1327. Dacă vânzarea unui imobil s'a făcut cu arătare de coprinsul său, și pe atât măsura, vânzătorul este dator să predea cumpărătorului, dacă acesta cere, coprinsul arătat în contract. Neputându, sau cumpărătorul necerându, vânzătorul este dator să sufere o scădere proporțională la preț. (Civ. 1326, 1328. ur; 1334, 1347, ur.) (Civ. Fr. 1617).

1328. Dacă, din contră, în cazul art. precedente, s'ar găsi că coprinsul lucrului e mai mare de câtu celu arătat în contract, cumpărătorul poate sau a complini prețul după numărul mesurilor aflate, sau, dacă escedentele coprinsului aflat se redică la o a două-țecea parte a coprinsului declarat în contract, a strica vânzarea. (Civ. 1327, 1329, 1334) (Civ. Fr. 1618).

1329. În toate casurile de vânzare făcută altu felu de câtu pe atât măsura, fie vânzarea de unu corp certu și limitat, fie de mai multe fonduri distincte și separate, fie concepută cu expresiunea măsurii înaintea desemnării obiectului său din contră, nici vânzătorul n'are dreptu la adausu de preț pentru ascedente nici cumpărătorul, la scădere, pentru lipsă, de câtu în cazul cându escedentele sau lipsa prețuesce o a două-țecea parte din prețul totale alu vânzării. (Civ. 1327, ur; 1330, 1333) (Civ. Fr. 1619).

1330. Dispozițiunile celor trei articole precedente nu se voru aplica de câtu în lipsa de stipulațiune contrariă între părți. (Civ. 1327—1329).

1331. Cându, după art. 1328 și 1329, este casu de a se adăugi prețulu pentru escedente de măsurii, cumpărătorul are facultatea de a alege, între a-strica vânzarea și a implini prețul. Suplimentul prețului se respunde cu dobândă, dacă cumpărătorul a păstrat imobilele. (Civ. 1328, 1363) (Civ. Fr. 1620).

1332. În toate casurile cându cumpărătorul are dreptu de a strica vânzarea, vânzătorul este dator să'i restituască, deosebitu de preț, dacă l'a priimitu, spesele contractului. (Civ. 1328, ur; 1341) (Civ. Fr. 1621).

1333. Dacă s'aă vëndutü doue fonduri printr'unü singurü contractü, dreptü unü singurü prețü, cu arêtare de mësura fie-cârui, și coprinsulü unui este mai micü de câtü celü declaratü, érá alü celü-laltü mai mare, se va face compensațiune între prețulü escedentelü și prețulü lipsei, și acțiunea vëndëtorulü pentru adăugire saă a cumpărătorulü pentru scădere de prețü va fi supusă regulelorü mai susë stabilite. (Civ. 1327, ur) (Civ. Fr. 1623).

1334. Acțiunea vëndëtorulü pentru complinirea prețulü, și a cumpărătorulü pentru scăderea prețulü saă pentru stricarea contractulü, se prescriü printr'unü anü din ziua contractulü. (Civ. 1328, 1331) (Civ. Fr. 1622).

1335. Periclulü totale saă parțiale alü lucrulü vëndutü mai'na-
inte de predare, se judecă dupa regulele generalü ale obligațiunilorü
convenționali. (Civ. 971, ur; 1018, 1156, 1358) (Civ. Fr. 1624).

SECTIUNEA III.

Despre rëspunderea vëndëtorulü.

1336. Vëndëtorulü raspunde către cumpărătorü:

1. De liniștita posesiune a lucrulü, și
2. De vițiele aceluiași lucru. (Civ. 1313, 1320, 1337, ur) (Civ. Fr. 1625).

§ I—*Rëspunderea de evicțiune*(¹)

1337. Vëndëtorulü este de dreptü obligatü, după natura contrac-
tulü de vëndere, a raspunde către cumpărătorü de evicțiunea totale
saă parțiale a lucrulü vëndutü, saă de sarcinile la cari s'arü pretin-
de supusü acelu obiectü și cari n'arü fi fostü declarate la facerea
contractulü. (Civ. 787, ur; 1341, ur) (Civ. Fr. 1626).

1338. Pârțile potü, prin convențiune, să adauge, să micșorede
saă să stërgă obligațiunea de a rëspunde de evicțiune. (Civ. 969,
1339, 1354) (Civ. Fr. 1627).

1339. In nici unü modü vëndëtorulü nu se pöte sustrage de la
rëspunderea pentru evicțiunea care arü resulta dintr'unü faptü
personale alü sëü: verü ce convențiune contrariä este nulä. (Civ.
1338, 1340) (Civ. Fr. 1628).

(1) Prin *evicțiune* se înțelege deposedarea lucrulü în 'favörea adeveratulü' pro-
prietarü. Prin urmare a raspunde de evicțiunü este a raspunde de liniștita
posesiune a lucrulü.

1340. Stipulațiune prin care vîndătorul se descarcă de răspunderea pentru evicțiune, nu-l scutesce de a restitui prețitul, în cađu de evicțiune, afară numai daca cumpărătorul a cunoscut, la facerea vînderii, pericolul evicțiunii sađ daca a cumpăratu pe răspundere sa proprie. (Civ. 1337, ur. 1349, 1353) (Civ. (Fr. 1629).

1341. Căndu vîndătorul este răspundător de evicțiune, cumpărătorul, daca este evinsu⁽¹⁾ are dreptul a cere de la vîndătoru:

1-iă Restituțiunea prețului: (Civ. 1342).

2 Fructele, dacă este datoru a le întorče proprietariului care l'a evinsu; (Civ. 425, ur. 1324).

3 Spesele instanței deschise de dînsul în contra vîndătorului și ale celei deschise de evingătoru⁽²⁾ în contra sa; (Civ 1669)

4. Daune interese și spesele contractului de vindere (Civ. 1084, ur. 1305, 1357) (Civ. Fr. 1630).

1342. Dacă, la epoca evicțiunii, lucrul vădatu se află de o valöre inferiöre sađ a suferitu deteriorațiunii ori prin negligența cumpărătorului, ori prin evenimente independinți de cumpărătoru, vîndătorul nu se pöte apăra de a restitui prețitul întregu (Civ. 1343, ur.) (Civ. Fr. 1631).

1343. Dar dacă cumpărătorul a trasu folöse din stricăciunile ce afăcutu lucrului, vîndătorul are dreptul a opri din prețu o sumă egale cu acele folöse. (Civ. 1342) (Civ. Fr. 1632).

1344. Dacă lucrul vădatu sa află, la epoca evicțiunei, de o valöre mai mare, din ori ce causă, vîndătorul este datoru să plătescă cumpărătorului, pelingă prețulu vînderii, escedentele valorii în timpul evicțiunii. (Civ. 1341, 1348) (Civ. Fr. 1633).

1345. Vîndătorul este datoru să întorcă cumpărătorului, elu însuși, sađ prin evingătoru, töte spesele necesarie, utili și de întreținere ale aceluia. (Civ. 766, ur, 771) Civ. Fr. 1634).

1646 Dacă vîndătorul a vădatu cu rea credință fondul al-tui, elu va fi datoru să întorcă cumpărătorului töte spesele ce va fi făcutu, chiaru și cele de simplă plăcere. (Civ. 485) (Civ. Fr. 1635).

1347. Dacă cumpărătorul este evinsu numai de o parte a lucrului, și acęsta are în privința totului, o așa însemnătate în cătu cumpărătorul n'ar fi cumpăratu lucrul fără acea parte, elu pöte strica vînderea. (Civ. 1348, ur. (Civ. Fr. 1636.)

(1) Evinsu: deposedatü.

(2) Evingătoru este celü ce a făcutü cererü de a se deposeda cumpărătorulü

1348. Dacă, în cađu de evicțiunea unei părți a fondului vëndutü, nu se strica vënderea, cumpărătorul are dreptul a cere valörea, în momentul evicțiunii, a părți de care a fostü evinsü, iarü nu o parte proporționale din prețü, ori de a crescutü saü de a scăđutü imobilele în valöre de la vindere în coa. (Civ. 1327, 1344, 1347) (Civ. Fr. 1637).

1349. Dacă imobilele vëndutü se affä însärcinatü de servituți neaparenți, nedeclarate de vëndătorü și de o așa importanță, în câtü se pöte presupune că cumpărătorul n'arü fi cumpăratü de le arü fi cunoscutü, elü pöte cere, saü stricarea contractului saü o îndemnitare. (Civ. 622, 1347, ur. 1352) (Civ. Fr. 1638).

1350. Cestiunile de daune-interesë ce arü resulta din neexecutarea vinderii, și cari nu sânt prevëđute aici, se vorü decide după regulile generali ale convențiunilorü. (Civ. 1020, 1021, 1081-1090) (Civ. Fr. 1639).

1351. Dacă cumpărătorul s'a judecatü pinä la ultima instanțiä cu evingëtorulü sëü, fără să chiäme în causä pe vëndătorü, și a fostü condamnatü, vëndătorulü nu mai rëspunde de evicțiune, de va proba că era mijlöce să se chestige judecata. (Civ. 1201) (Civ. Fr. 1640).

§ II. Rëspunderea de vițiele lucrului vëndutü.

1352. Vëndătorulü este supusü la rëspundere pentru vițiele ascunse ale lucrului vëndutü dacă, din cauza acelorü, lucrulü nu este bunü de întrebuințatü, după destinarea sa, saü întrebuințarea sa e atâtü de micșorată, în câtü se pöte presume că cumpărătorulü nu l'arü fi cumpăratü, saü n'arü fi datü pe dënsulü ceea ce a datü, de iarü fi cunoscutü vițiele. (Civ. 954, 1336, 1353 ur.) (Civ. Fr. 1641).

1353. Vëndătoriulü nu e rëspundëtorü de vițiele aparenți și despre cari cumpărătorulü a pututü singurü să se convingä. (Civ. 1340, 1349) (Civ. Fr. 1642).

1354. Elü este rëspundëtorü de vițiele ascunse, chiar și cândü nu le-a cunoscutü, afarä numai dacă, în cađulü acesta, nu se va fi învoitü cu cumpărătorulü ca să nu rëspundä de viție. (Civ. 1338, ur; 1340, 1355) (Civ. Fr. 1643)

1355. În cađurile art. 1352 și 1354 cumpărătorulü pöte saü a întörce lucrulü și a-și repriimi prețulü, saü a opri lucrulü și a cere înapoiarea unei părți din prețü arbitratä prin esperți. (Civ. 1349) (Civ. Fr. 1644)

1356. Dacă vëndătorulü cunosea vițiele lucrului, elü este datorü, pe lingä restituțiunea prețului, de töte daunele interesöle că-

tre cumpărătorū. (Civ. 1084, 1086, 1341 ur;) (Civ. Fr. 1645).

1357. Dacă vîndătorulū nu cunoscea vișiele lucrului, elū nu pôte fi apucatū de cātū pentru restituțiunea prețului și pentru spesele făcute de cumpărătorū cu ocașiunea vîndêrei (Civ. 1085, 1305, 1341) (Civ. Fr. 1646).

1358. Dacă lucrulū a peritū din cauza vișielorū sale, vîndătorulū e datorū a întôrce cumpărătorului prețulū și a-lū desdauna, conformū celorū douē articole precedente.

Dar predarea lucrului prin cađū fortuitū va fi pe séma cumpărătorului. (Civ. 1083, ur; 1156) (Civ. Fr. 1647).

1359. Acțiunea pentru vișie *redibitorie*(¹) trebuie să fiā intentată de cumpărătorū în scurtū terminū, după natura vișiuului, obiceiulū din partea locului și distanță. (Civ. 980) (Civ. Fr. 1648)

1360. Acéstā acțiune nu esiste în vîndêrile publice. (Civ. Fr. 1649).

CAPŪ V.

Despre obligațiunile cumpărătorului.

1361. Principala obligațiune a cumpărătorului este de a plăti prețuluū la ziua și la loculū determinate prin contractū. (Civ. 1104, 1322, ur. 1364, ur-Co. 293, 315) (Civ. Fr. 1650).

1362. Dacă nu s'a determinatū nimicū în privința acésta prin contractū, cumpărătorulū este datorū a plăti la loculū și la timpulū în care se face predarea lucrului. (Civ. 1104, 1319, 1322) (Civ. Fr. 1651).

1363. Cumpărătoruluiū datorescē dobēnda prețuluui vîndêrii pînā la plătirea capitalului, în cele trei următore casuri:

Dacă acésta s'a coprinsū a nume în contractū; (Civ. Fr. 969).

Dacă lucrulū vîndutū și predatū produce fructe saū alte venituri; (Civ. 522, ur; 1324)

Dacă cumpărătorulū a fostū interpelatū(²) a plăti. (Civ. 1079).

În acestū după urmă casū dobēnda nu curge de cātū din momentulū interpelării. (Civ. 1088) (Civ. Fr. 1652).

1364. Dacă cumpărătoruluū este turburatū, saū are cuvēntū de a se teme că ar fi turburatū prin vre-o acțiune, saū ipotecariā,

(1) Prin vișie *redibitorie*, ceea ce e sinonimū eu vișie ascunse, se înțelege acele defecte sēu cusururi ascunse alle lucrului vîndutū, pe cari cumpărătorulū nu le a putut cunoșce, și cari potū da locū la desînșierea vînzărei.

(2) Prin interpelare aci se înțelege o somațiune sēu încunoscînșiere, în formā, spre a cere plata.

saŭ de revendicațiune⁽¹⁾, elŭ pŭte suspinde plata prețului pînă co vîndătorulŭ va face să înceteze turburarea saŭ va da cautiune, afară numai dacă se va fi stipulatŭ că plata să se facă chiarŭ de arŭ urma turburare. (Civ. 1322, ur; 1407, 1652) (Civ. Fr. 1653)

1365. Dacă cumpărătorulŭ nu plătesce prețul, vîndătorulŭ pŭte cere rezoluțiunea vîndării. (Civ. 1021. 1320, 1366, ur) (Civ. Fr. 1654).

1366. Resoluțiunea⁽²⁾ vîndării de imobile se pronunță îndată, dacă vîndătorulŭ este în periclu de a perde lucrulŭ și prețitulŭ.

Dacă asemine periclu nu esiste, judecătorulŭ pŭte da cumpărătorului unŭ terminŭ mai multŭ saŭ mai puținŭ lungŭ, după împrejurări, fără să pŭtă da în nici unŭ casŭ unŭ al doilea termin. (Civ. 1021, 1101).

Trecîndŭ acelu terminŭ, fără ca cumpărătorulŭ să plătescă, se va pronunța rezoluțiunea vîndării. (Civ. 1367) (Civ. Fr. 1655)

1367. Cândŭ la o vîndare de imobilŭ, s'a stipulatŭ ca în lipsă de plata prețului în terminulŭ desfiptŭ, vîndarea va fi de dreptŭ rezolvată⁽³⁾, cumpărătorulŭ pŭte plăti după expirarea terminului, pre câtŭ timpŭ nu este pusŭ de vîndătorŭ în întîrziare printr'o interpelațiune în formă; dar după asemine interpelațiune, judecătorulŭ nu'i pŭte da terminŭ. (Civ. 1079) (Civ. Fr. 1656).

1368. Acțiunea vîndătorului pentru rezoluțiunea vîndării este reale. Cu tŭte acestea vîndătorulŭ nu se va puté prevalida de dreptulŭ seŭ, în contra autorității publice, nici în contra adjudecărilor în vîndări silite, de câtŭ conformandu-se, pentru acestŭ după urmă casŭ, regulelorŭ prescrise în procedură.

1369. Acțiunea resolutŭrii creată prin art. 1365 este supusă la acelașŭ modŭ de conservare ca și privilegiulŭ vîndătorului. Ea nu pŭte fi esercitată, după stingerea acestui privilegiŭ, cu vătămarea unei a treilea persoane, care a quescigatŭ de la cumpărătorulŭ drepturi asupra imobilelui vîndatŭ, și care s'a conformat legilorŭ ca să păstrede acele drepturi. (Civ. 1722. ur.)

1370. La vîndări de denariate⁽⁴⁾ și de lucruri mobili, vînderea se va rezolvi de dreptŭ și fără interpelațiune, în folosulŭ vîndătorului, după expirarea terminului pentru redicarea lorŭ. (Civ. 1020, 1365, — Co. 293, 315) (Civ. Fr. 1657).

(1) Cererea de revendicațiune se face din partea acelluia ce se pretinde proprietarŭ și reclamă a intra în posesiunea lucrului seŭ.

(2) Resoluțiune: desființare.

(3) De dreptŭ rezolvată: de sine desființată.

(4) Prin cuvîntulŭ *denariatŭ* se înțelege, *producele*, cum grîu, orzŭ, ect.

CAPŪ VI.

Despre rezoluțiunea vënderei prin rescumpărare.

1371. Deosebitū de cauzele de anulare saū de rezoluțiune co-prinse în acestū titlu, și de cele comune la tôte convențiunile, contractulū de vëndere se pôte rezolvi și prin facultatea de rescumpărare ce 'și pôte reserva vëndetorulū. (Civ. 950, 1020, 1157, 1307—1309, 1311, 1320, 1328, 1331, 1347, 1349, 1355, 1365, 1372, ur.) (Civ. Fr. 1658).

1372. Facultatea de rescumpărare este unū pactū prin care vëndetorulū își rezervă dreptulū a lua înapoi lucrulū vëndutū, restituindū prețulū principale și plătindū cele aici mai josū legiuite prin articolul 1377. (Civ. 923, 1019, 1373, ur.) (Civ. Fr. 1659).

1373. Facultatea de rescumpărare nu pôte fi stipulată cu terminū mai lungū de cinci ani, sub pedépsă de a fi redusū la cinci ani. (Civ. 1374, ur.) (Civ. Fr. 1660).

1374. Terminulū odată defiptū de părți nu se mai pôte prlungi nici de ele însesși nici de judecătorū. (Civ. 1373) (Civ. Fr. 1661).

1375. Dacă vëndetorulū, în terminulū prescisū, nu începe a esercita dreptulū seu de rescumpărare, cumpărătorulū rămâne proprietarū nerevocabile. (Civ. 1445) (Civ. Fr. 1662).

1376. Terminulū curge în contra tuturorū persónelorū, chiarū în contra minorulū, care va puté avé acțiune recursoriă⁽¹⁾ în contra cui se va cuveni. (Civ. 343, 390, 427, ur; 454) (Civ. Fr. 1663).

1377. Vëndetorulū care voesce a esercita pactulū seū de rescumpărare, trebuie să întórcă prețulū în capete, șsesele contractulū vënderei, speșele reparațiunilorū necesarie, speșele reparațiunilorū utili pînă la suma adausulū de valóre pro lusă printr'insele.

Elū nu pôte intra în posesiune de câtū după ce a îndeplinitū tôte aceste obligațiuni. (Civ. 1019, 1372) (Civ. Fr. 1673).

1378. Cumpărătorulū cu pactū de rescumpărare, esercită tôte drepturile vëndetorulū seu. Elū pôte prescrie atâtū în contra adeveratului proprietarū, câtū și în contra celorū ce arū pretinde că aū drepturi saū inotece asupra lucrulū vëndutū. (Civ. 557, 649, 1800, 1847, 1890, 1895) (Civ. Fr. 1665).

1379. Elū pôte opune, creditorilorū vëndetorulū seu beneficiulū de ordine saū discuțiune.⁽²⁾ (Civ. 974, 1662, ur.) (Civ. Fr. 1666).

(1) De despăgubire.

(2) Beneficiulū de discuțiune este facultatea ce se acórdă chezașinului de a îndatora pe ereditorulū care îl urmăresce, de a urmări și a vinde mai intiiū averea debitorulū principalū. Acestū dreptū se specifică lămuritū în art. 1662.

1380. Cândă vëndătorulă reintră, în urmarea pactului de rescumpărare, în drepturile sale de mai 'nainte asupra imobilelui, acesta îi revine liberu de tôte sarcinile și ipotecele de cari cum-părătorulă l'arū fi încărcatū.

Elū este datorū însă se esecuteze contractulū de închiriare saū de arendă ce arū fi făcutū cum-părătorulū fără fraude (Civ. 1372, 1410, ur. 1746, ur. 1770).

1381. Vëndătorulū cu pactū de rescumpărare pôte esercita ac-țiunea sa în contra unui alū douilea cum-părătoriu, chiarū și cân-du facultatea de rescumpărare n'arū fi fostū declarată în celū d'alū-douilea contractū (Civ. 973, 1019, 1770) (Civ. Fr. 1664).

1382. Dacă celū ce a cum-păratū, cu pactū de rescumpărare, o parte nedivisă a unui imobile, s'a făcutū adjudecatarū alū tutoru celorlalte părți ale aceleși imobile, la licitațiunea provoca-tă în contra sa, va putē obliga, pe vëndătorū cândū acesta va voi a esercita dreptulū seū de rescumpărare, să ia imobilele întregū. (Civ. 1:83, ur; 1388, ur) (Civ. Fr. 1667)

1383. Dacă mai mulți aū vëndutū în unire, printr'unū singurū contractū, unū imobile comune, acțiunea de rescumpărare nu se va putē esercita de fie-care de câtū pentru partea sa. (Civ. 1057, 1385) (Civ. Fr. 1668).

1384. Se va urma totū asemenēa cândū celū ce a vëndutū singurū unū imobile, a lăsatū mai mulți moscenitori: nu va putē fie care moscenitoriu a esercita acțiunea de rescumpărare de câtū pentru partea ce ia în succesiune. (Civ. 1060, ur; 1383, 1385) (Civ. Fr. 1669).

1385. Dar în casulū celorū doue articole precedinți, cum-părăto-riulū pôte cere ca toți covëndătorii saū toți comoscenitorii să se înțelegă spre a lua imobilele întregū; dacă aceștia nu se înțelegū. cum-părătorulū va fi scutitū de a da numai parte din imobile, (Civ. 1065, 1386) (Civ. Fr. 1670).

1386. Dacă vëndarea unui imobile alū mai multorū nu s'a făcutū în unire și pentru totū imobilele de o dată, ci numai fie care a vëndutū partea sa, fie-care va putē esercita separatū ac-țiunea de rescumpărare, pentru partea ce avea.

Și cum-părătorulū nu va putē constrînge pe celū ce o esercită ca să ia imobilele întregū. (Civ. 1385) (Civ. Fr. 1671).

1387. Dacă cum-părătorulū a lăsatū mai mulți moscenitori, ac-țiunea de rescumpărare nu se va putē esercita în contra fie căruī de câtū pentru partea sa, în cađū cândū lucrulū cum-păratū este încă neimpărțitū, saū împărțatū între toți.

Dar daca la împărțela moscenirii, lucrulū cum-păratū a căđutū

numai în partea unui dintre moștenitorii, acțiunea de rescumpărare poate fi intentată în contra celui pentru totu. (Civ. 777, 1060, 1061, § 2,) (Civ. Fr. 1672).

CAPŪ VII.

Despre licitațiune.

1388. Dacă unu lucru comunu alu mai multorū nu se pôte împărți ușorū și fără perdere;

Sau dacă într'o împărțelă de bună voiă s'arū afla lucruri pe cari nici unulū din împărțitorii n'arū puté, sau n'arū voi a lua.

Venderea unorū asemini lucruri se va face cu licitațiune și prețulu se va împărți între coproprietarii. (Civ. 728, ur; 736, 1389, ur) (Civ. Fr. 1686).

1389. Fie care din proprietarii pôte cere a se chiăma la licitațiune străini⁽¹⁾: vorū trebui de nepăratū să se chiāme, dacă unulū din coproprietarii este minorū. (Civ. 404, 454, 748, 786, 791) (Civ. Fr. 1687).

1390. Modulū și formalitățile pentru licitațiune sunt arătate la titlulū „despre succesiuni,” și în Codicele de procedură. (Civ. 728—750, 856—872) (Civ. Fr. 1688).

CAPŪ VIII.

Despre strămutarea creanțelorū și altorū lucruri necorporali.

1391. La strămutarea unei creanțe, a unui dreptū sau a unei acțiuni, predarea între cedente⁽²⁾ și cesionarū⁽³⁾ se face prin reținerea titlulu. (Civ. 1106, ur; 1132, 1310, 1314) (Civ. Fr. 1689).

1392. Celū ce vinde o creanță, sau verice altū lucru necorporale este datorū să respundă de existența sa valabile în folosulū său, în momentulū vendērii, de și vendērea n'arū coprinde acēstă îndatorire de răspundere. (Civ. 1338, ur; 1393, ur) (Civ. Fr. 1693).

1393. Cesionarulū nu pôte opune dreptulū său la o a treia persōnă de cătū după ce a notificatū debitorulu cesiunea.

(1) Prin străini aci se înțelege persōne ce nu sunt coproprietarii său devălmaș în lucrulū ce se vinde. De aceea ar fi fost mai esactū ca le începutulū articolulu să se zică, precum e în testulū francesū: „Fie care din *coproprietarii*, act.”
 (2) Cedente este celū ce transportă obiectulū său dreptulū—(3) Cesionarū este celū ce primește transportulū.

Acelaşu efectū va avé acceptaţiunea cesiuei făcută de debitoriu într'unū actū autenticū. (Civ. 1149, 1171, 1394-Co. 34, 131) (Civ. Fr. 1690).

1394. Cu tôte acestea ver-ce actū saū otărîre care constată o cesiune saū o quitanţă de chiriă saū arendă pe doi ani viitorî, va trebui să fiă transcrişu pe registrele oficiului ipotecariū. (Civ. 1393).

1395. Decă, mai 'nainte de notificarea cesiunii făcută de cedinte saū de cesionariū, debitorului, acesta plătise cedentului, liberarea sa va fi valabile. (Civ. 1097, 1149, 1393) (Civ. Fr. 1691).

1396. Vînderea saū cesiunea unei creanţe coprinde accesoriela creanţei, precumū cauţiunea, privilegiulū şi ipoteca. (Civ. 903, 1106, ur. 1744) (Civ. Fr. 1692).

1397. Vîndătoriulū, saū cedentele unei creanţe nu respunde de solvabilitatea debitorului, de cătu dacă s'a îndatoritū a nume la acēsta şi numai pînă la suma preţului de diusulū primitū. (Civ. 1398) (Civ. Fr. 1694).

1398. Cîndū a primitū asupra-şi răspunderea pentru solvabilitatea debitorului, acēstă îndatorire se înţelege contractată numai în ceea ce privescē solvabilitatea actuale a debitorului, nu şi cea viitorîă, afară de casulū cîndū se stipulează anume contrariulū. (Civ. 1133, 1397) (Civ. Fr. 1695).

1399. Celū ce vînde o moscenire, fără a specifica cu amēnuntulū obiectele într'insa coprinse, nu respunde de cătu de cualitatea sa de moscenitoru (Civ. 641, 1392, 1400, ur.) (Civ. Fr. 1696).

1400. Dacă s'a folositū de fructele vre-unul fondū, saū a primitū plata vre unei creanţe ereditaria, saū a vîndutū lucruri de ale succesiunii, este datorū să întorcă tôte acestea compărătorului, dacă nu şi le a rezervatū anume la vîndere. (Civ. 1399, 1401) (Civ. Fr. 1697).

1401. Cumpărătorulū este datorū şi elū să întorcă vîndătoriului sumele plătite de acesta pentru datoriela şi sarcinile succesiunii, şi să 'i ţină séma de sumele de cari era elū însuşi creditorū alū succesiunii, dacă nu e stipulaţiune contrariă. (Civ. 1400) (Civ. Fr. 1698).

1402. Celū în contra căruî esiste uuū dreptū litigiosū vîndutū, se va putē libera de cesionariū numerāndu'i preţulū reale alū cesiunii, spesele contractului şi dobînda din ziua cîndū cesionarulū a plătitū preţulū cesiunii. (Civ. 1309, 1403, 1404) (Civ. Fr. 1699).

1403. Lucrulū se socotesce litigiosū cîndū esiste procesū saū contestaţiune asupra fondului dreptului. (Civ. 3402) (Civ. Fr. 1700).

1404. Dispoziţiunile articolului 1402 încetēză:

1. Cândü césiunea s'a făcutü la unü comoscenitor saü coproprietariü alü dreptului cedatü;
2. Cândü s'a făcutü la unü creditorü spre plata creanței sale.
3. Cândü s'a făcutü către posesoralü fondului asupra căruı e-siste dreptulü litigiosü. (Civ. 1403) (Civ. Fr. 1701).

TITLU VI.

Despre schimbü.

1405. Schimbulü este unü contractü prin care părțile își daü respectivü unü lucru pentru altulü. (Civ. 1406, ur) (Civ. Fr. 1702).

1406. Schimbulü se face prin singurulü consimțimintü, întocmai ca și vëndarea. (Civ. 644, 971. 1295) (Civ. Fr. 1703).

1407. Dacă unulü din copermutanți a priimitü lucrulü datü lui în schimbü, și în urmă probézä că cel-l-altü contractante nu este proprietariü alü aceluı lucru, nu pöte fi constrinsü a preda pe celü de dınsnlü promisü, ci numai a întörce pe celü primitü. (Civ. 1322, 1364) (Civ. Fr. 1704).

1408. Copermutantele⁽¹⁾ evinsü⁽²⁾ de lucrulü primitü în schimbü, pöte cere daune interese saü întörcerea lucrului sëü. (Civ. 1084, ur; 1341) (Civ. Fr. 1705).

1409. Töte cele alte regule prescise pentru vëndare, se aplicä și la contractulü de schimbü. (Civ. 1294 ur) (Civ. Fr. 1707).

TITLU VII.

Despre contractulü de locațiune⁽³⁾

CAPU I.

Dispozițiunı generalı.

1410. Obiectulü contractului de locațiune este unü lucru saü o lucrare (Civ. 1411, ur) (Civ. Fr. 1708.)

1411. Locațiunea lucrurilorü este unü contractü prin care una

(1) Copermutante este cellü ce a făcut schimbulü cu cellü-l-altü. — (2) Evinsü depozdatü.

(3) Locațiune: închiriere.

din părțile contractanți se îndatoresce a asigura celei lalte folosința unui lucru pentru un timp determinat, drept un preț determinat. (Civ. 942, ur; 1413, ur) (Civ. Fr. 1709).

1412. Locațiunea lucrărilor este un contract prin care una din părți se îndatoresce drept un preț determinat, a face ceva pentru cea-laltă parte. (Civ. 942, ur; 1470, ur (Civ. Fr. 1710.)

1413. Locațiunile sunt de mai multe feluri și au regulele lor proprie.

Se chiamă închiriere, locațiunea edificiilor și aceea a mișcătoarelor; (Civ. 1416, ur.)

Arendare, locațiunea fondurilor rurale; (Civ. 1416, ur; 1454, ur.

Prestațiune a lucrărilor, locațiunea muncii și a serviciului; (Civ. 1470, ur.)

Antreprisă, luarea sevêșirii unei lucrări drept un preț determinat, când materialul se dă de acela pentru care se iese-cutează o lucrare. (Civ. 1470, ur) (Civ. Fr. 1711).

1414. Se consideră ca o locațiune ori ce concessiune timpură a unui imobile drept o prestațiune⁽¹⁾ anuale, ori sub ce titlu ar fi făcută.

O asemenea concessiune nu trece către cessionariu nici o proprietate, chiar când s'ar fi stipulat contrariul, ceea ce va fi fără nici un effect. (Civ. 1411).

1415. Locațiunile ereditare asta-și în ființă cunoscute sub nume de emfiteuse, ori embatică (besmană) se păstrează. Ele se vor regu-la după legile sub cari s'au născut⁽²⁾.

Pe viitor ele nu se mai pot înființa.

CAPU II.

Regule commune la locațiunea edificiilor și a fondurilor rurale.

1416. Dacă contractul făcut verbal n'a priimit nici o punere în lucrare, și una din părți îl negă, nu se poate primi proba prin marturi, ori cât de mică fiă prețului și chiar când s'ar dice că s'a fost dat arvună.

(1) Prestațiune: dare.

(2) Vezi Cod. Caragea, part. 3, cap. 5, și legea din 15 Mai 1843, Pentru ordonarea ce are a se păzi la darea locurilor cu embatică în viitor de către Monastirile inchinate și neinchinate, precum și de către schiturile cele sloboade."

Numai celui ce negă contractul se poate deferi jurământul. (Civ. 1191, 1208, 1219, 1220, 1417) (Civ. Fr. 1715).

1417. Urmându contestățiuni asupra prețului contractului verbal, a cărui punere în lucrare a început, și nefiind nici o quitanță, proprietarul jurându va fi creșut, dacă locatarul⁽¹⁾ nu preferesce a cere o estimațiune prin experti. În cazul din urmă, speșele expertisei cad în sarcina lui, dacă estimațiunea întrece prețulu ce-lu reclamă. (Civ. 1219, ur; 1416) (Civ. Fr. 1716).

1418. Locatarul are dreptul de a sub-chiria ori a sub-arenda și de a cede contractul său către altul, dacă o asemenea facultate nu 'i-a fost interdișă.

Ea poate fi interdișă în totu ori în parte; această interdișere nu se presume, ci trebuie să rezulte din o stipulațiune speciale. (Civ. 1021, 1429, 1434) (Civ. Fr. 1717).

1419. Dispoșițiunile articolelor relative la contractele de arendare a averilor dotali ale femeilor măritate, se vor aplica și la contractele de arendă ale averilor minorilor. (Civ. 390, 427, 454, 534, 1268, 1269) (Civ. Fr. 1718).

1420. Locatorul⁽²⁾ este dator, prin însuși natura contractului, fără să fiă trebuință de nici o stipulațiune speciale:

1. De a trăda locatarului lucrul închiriat sau arendat; (Civ. 1314, cu; 1421),

2. De a 'lă menține în stare de a pute servi la întrebuințarea pentru care a fost închiriat sau arendat. (Civ. 1421).

3. De a face ca locatarul să se pôtă folosi neimpedit în totu timpul locațiunii. (Civ. 1422, 1439) (Civ. Fr. 1719).

1421. Locatorul trebuie să trădea lucrul în așa stare în câtu să rôtă fi întrebuințat.

În cursul locațiunii, trebuie să facă tôte acele reparațiuni ce potă fi necesarie, afară de micile reparațiuni (reparațiuni locale) cari, prin usă⁽³⁾, sunt în sarcina locatarului. (Civ. 1420, 1423, ur.) (Civ. Fr. 1720).

1422. Locatarul trebuie să fie garantat pentru tôte stricăciunile și viciile lucrului închiriat ori arendat ce 'i împedică întrebuințarea, chiar de și nu au fost cunoscute locatarului la timpul locațiunii.

Dacă din aceste vici și defecte derivă pentru locatar o daună ôre-care, locatorul este dator a 'lă desdauna. (Civ. 1352—1360, 1420, 1426, ur.) (Civ. Fr. 1721).

(1) Locatarul: chiriașul.

(2) Locator: închirietorul.

(3) Prin usă: din obicei.

1423. Dacă în timpul locațiunii, lucrul închiriatu orî arendatü se strică în totalitate prin casü fortuitü, contractulü este de dreptü desfăcutü. Dacă însă se distrucesce⁽¹⁾ în parte, locatarulü pöte, după împrejurări, sä cërä o scädere din prețü, orî desființarea contractulü.

În amëndouë casurile nu i se dă nici o desdaunare. (Civ. 1083, 1156, 1425, 1439) (Civ. Fr. 1722).

1424. Locatarulü⁽²⁾ nu pöte, în cursul locațiunii, sä schimbe forma lucrulü închiriatü säu arendatü. (Civ. 1420, 1429, 1430) (Civ. Fr. 1723).

1425. Dacă în cursul locațiunii, lucrul închiriatü säu arendatü are nevoiä de reparațiuni urgenți, ce nu se potü amäna pînä la finele contractulü, locatarulü trebuie sä sufere strimtoriarea ce i se cășunözä orî ce felü fiä ea, și fiindü lipsitü chiarü, pe timpulü facerii lorü, de întrebuințarea a o parte din lucrulü închiriatü säu arendatü.

Dacă însă aceste reparațiuni continuescü mai multü de câtü patru-deci zile, prețulü locațiunii se va scädea în proporțiunea timpulü în care, și a părții lucrulü închiriatü de a căril întrebuințare a remasü lipsitü.

Dacă reparațiunile suntu de așa felü în câtü locatarulü și familia sä se afle în neputințiä de a locui, elü va puté cere anularea contractulü. (Civ. 1083, 1421, 1423) (Civ. Fr. 1724).

1426. Locatarulü nu este respunđătorü către locatarilü de turburarea cașunatä lui prin faptulü unei a treia persöne, care persönä nu și sprijinä acelü faptü pe unü dreptü asupra lucrulü închiriatü säu arendatü; locatarulü are însă facultatea de a reclama în conträ-le în numele seü personale. (Civ. 1427, ur.) Civ. Fr. 1725).

1427. Dacă, din conträ, locatarulü a fostü turburatü în folosința sa, în urmarea unei acțiuni relative la proprietatea lucrulü, are dreptü la o scädere în proporțiune cu dreptulü închirierii säu a rendärii, întru câtü însă aü înscințatü pe locatorü de acestä molestare. ⁽³⁾ și impedecare. (Civ. 1082, ur. 1341, 1351, 1428) (Civ. Fr. 1726).

1428. Dacă acei ce aü cășunatü turburare cu de la sine putere, pretindü a avé vre unü dreptü asupra lucrulü, orî dacă locatarulü esle chiämatü în judecatä pentru a fi condamnatü a perde lucrulü în totalitate säu în parte, säu pentru a suferi esercițiulü unei servituți, elü trebuie sä înscințeze pe locatorilü spre a fi garantatü contra unei asemenea turburări și, dacă vrea, pöte sä

(1) A se distruși a se stica a se sfäräma.

(2) Aci din gresiala de tiparü, credemü, se zice *locatarü*, chiriașiü, căci trebuie a se zice, cum e si în testulü francesü, *locatorü*, închirietorü,

(3) Molestare: vätämare:

fie scutit de orî ce chiamare în judecată, arătându însă pe locatorul în a cărui nume posedă: (Civ. 1426, ur) (Civ. Fr. 1727).

1429. Locatarul are două îndatoriri principale :

1.) Trebuie să întrebuițe de lucrul închiriat sau arendat ca un bun proprietar și numai la destinațiunea determinată prin contract; érá în lipsă de stipulațiune speciale, la destinațiunea presuptă după circumstanțe;

2) Trebuie să plătescă prețul locațiunii la termenele statornicite. (Civ. 1430, ur; 1439) (Civ. Fr. 1728).

1430. Dacă locatorul usă de lucrul închiriat ori arendat în alt fel de cum se arătă în contract, sau în un mod din care ar pute să resulte o vătămă pentru locatori, acesta, după împrejurări, pôte cere desființarea contractului. (Civ. 1429) (Civ. Fr. 1729).

1431. Locatarul trebuie să restituie lucrul în starea în care l'a priimit conform inventariului, dacă s'a fost făcut un asemenea între dînsul și locatori; nu este răspundător înse de pierderea sau deteriorarea provenite din cauza vechimeii sau a unei forțe majore. (Civ. 1429, 1432, ur; 1488) (Civ. Fr. 1730).

1432. În lipsă de inventariu se presume că locatorul a priimit lucrul închiriat ori arendat în starea în care locatorul era dator a l'î trăda, și trebuie s'î restituie în aceeași condițiune, afară numai când ar pute proba contrariul (Civ. 1421, 1431) (Civ. Fr. 1731).

1433. Locatariul e dator a apăra lucrul închiriat contra usurpațiunilor.

Urmându usurpațiune, este dator a însciința pe locatori în termenul ce s'ar fi pus spre cercetare.—Călcându această datoriă, rămâne răspundător de daune și spese. (Civ. 1429, 1434).

1434. Locatarul este răspundător de stricăciunile și perderile întâmplăte în cursul folosinței sale, întru cât nu probă că au urmat fără culpa sa.

Asemenea este răspundător și de stricăciunile și pierderile cășunate de persoanele familiei sale sau de sublocatari. (Civ. 1000, 1429) (Civ. Fr. 1732, 1735).

1435 Este răspundător de incendiu, dacă nu probă că incendiul s'a întâmplat prin casă fortuit, sau forță majoră, sau prin defect de construcțiune sau că focul a venit de la o casă vecină. (Civ. 1083, 1102, 1156, 1434) (Civ. Fr. 1733).

1436. Locațiunea făcută pentru un timp determinat încetă de la sine cu trecerea termenului, fără să fiă trebuință de o prealabilă însciințare.

Dacă contractul a fost fără termen, concediul⁽¹⁾ trebuie să se dea de la o parte la alta, observându-se termenele definite de obiceiul locului. (Civ. 1437. ur) Civ. Fr. 1736, 1737).

1437. După expirarea termenului stipulat prin contractul de locațiune, dacă locatarul rămâne și e lăsat în posesiune, atunci se consideră locațiunea ca reînnoită, efectele ei însă se regulează după dispozițiunile articolului relativ la locațiune fără termen. (Civ. 1436) (Civ. Fr. 1738).

1438. Când s'a notificat concediul, locatarul, chiar dacă ar fi continuat a se servi de obiectul închiriat sau arendat, nu poate opune relocațiunea tăcută. (Civ. 1437) (Civ. Fr. 1739).

1439. Contractul de locațiune se desființează când lucrul a perit în total sau s'a făcut netrebnic spre obicînuita întrebuințare.

În casu când una din părți nu împlinesce îndatoririle sale principale, cea altă parte poate cere desființarea contractului. (Civ. 1020, 1156, 1423) (Civ. Fr. 1741)

1440. Contractul de locațiune nu se desființează prin mórtea locatarului, nici prin aceea a locatorului. (Civ. 1485) (Civ. Fr. 1742).

1441. Dacă locatorul vinde lucrul închiriat ori arendat, cumpărătorul este dator să respecte locațiunea făcută înainte de vîndere, întru cât a fost făcută prin un act autentic sau prin act privat, dară cu dată certă, afară numai când desființarea ei din cauza vînderei s'ar fi prevedut în însuși contractul de locațiune. (Civ. 972, 1171, 1182, 1420, 1442) (Civ. Fr. 1743).

1442. Dacă în contractul de locațiune s'a prevedut desființarea lui din cauza vînderei, atuncea locatarul are drept a cere desdaunarea de la locator, afară numai când s'ar fi stipulat contrariul. (Civ. 1441, 1443) (Civ. Fr. 1744).

1443. Cumpărătorul ce voesce să facă întrebuințare de facultatea rezervată prin contractul de locațiune de a da concediu, trebuie să vestescă mai întîiu pe locatar. — Chiriașul va fi vestit mai'nainte cu timpul cerut de obiceiul locului: arendașul cel puțin cu un an. (Civ. 1436) (Civ. Fr. 1748).

1444. Arendașii ori locatarii nu pot fi dați afară mai'nainte de a fi desdaunați de către locator, iară când acesta nu o face, de către cumpărător. (Civ. Fr. 1749).

(1) Prin *concediu* se înțelege înscințarea de încetarea închirierii.

1445. Cumpărătorul cu pactă de rescumpărare nu poate să dea afară pe locatariu mai înainte de a fi devenit proprietar nrevocabile prin trecerea termenului rescumpărării. (Civ. 1375, 1378, 1436, 1441) (Civ. Fr. 1751).

CAPŪ III.

Despre regulile particulare la închiriere.

1446. Contractul de închiriere se poate desființa cândă locatarul nu mobilază în deajunsă casa, afară numai dacă dă garanția suficiente pentru plata chiriei (Civ. 1439, 1445, 1652, ur.) (Civ. Fr. 1752).

1447. Reparațiunile mici, numite locative, ce rămân în sarcina locatarului, dacă nu s'a stipulată din contră, sunt acelea pe cari obiceiul locului le consideră de astă fel, și între altele sunt următoarele:

Reparațiunea vetrei sobelor, a gurei lor, a capacelor scl, a stricării tencuelei din partea de jos a pereților camerelor și a altor locuri de locuință pînă la înălțimea de unu metru;

La parchet și dușumele, întru câtă numai unele bucăți sunt stricate;

A geamurilor, întru câtă sfărîmarea lor nu ară fi urmată din cauza unei întâmplări estra-ordinarie ori forțe majori, de care nu poate fi responsabile locatarul;

A ușelor, ferestrelor, bróscelor, verigelor și altă felă de încuiători. (Civ. 1421, 1432, 1448) (Civ. Fr. 1754).

1448. Nică una din reparațiunile reputate locative nu cadă în sarcina locatarului, cândă stricaciunile au fostă causate prin vechime sau forță majore. (Civ. 1431, 1432, 1447) (Civ. Fr. 1755).

1449. Curațiunea puțurilor și a plimbătorilor este în sarcina locatorului. (Civ. Fr. 1756).

1450. Inchiirierea mobililor destinate pentru mobilarea unei case întregi, a unui apartament ori magazin, se consideră făcută pentru durata ordonariă a inchiirării caselor, apartamentelor, magazinelor, după obiceiul locului. (Civ. 980, 1436) (Civ. Fr. 1757).

1451. Inchiirierea unui apartament mobilat se va considera făcută pe unu an, cândă s'a stipulată atăta chiriă pe an; de o lună, cândă s'a stipulată atăta chiriă pe lună;

De o și cândă s'a stipulată atăta chiriă pe și.

Dacă nu existe nică o izaprejurare din care să se probe că inchiirierea s'a făcută pe un an, pe o lună, sau pe o și, se va

considera făcută conformu obiceiului locului. (Civ. 980, 1436, 1452) (Civ. Fr. 1758).

1452. Dacă locatarul, și după expirarea termenului locațiunii, continue a rămâne în casa sau apartamentul închiriate, fără nici o împedcare din partea locatorului, ellu se consideră că voesce a le ocupa sub aceleași condițiuni și pentru unu timpu determinat de obiceiul locului, și nu pôte nici să ăsă, nici să fiă congediatu înainte de a se fi făcutu vestirea termenulu obicnuitu în localitate. (Civ. 980, 1436, 1437) (Civ. Fr. 1759).

1453. Dacă contractul de închiriare se desființiază pentru culpa chiriașului, acesta e datoru de a plăti chiria pe totu timpul necesariu pentru o nouă închiriare, și daunele ce aru fi provenitū din réua întrebuițare a lucrului închiriatu. (Civ. 1084, 1430, 1439) (Civ. Fr. 1760).

CAPU IV.

Despre regulile particulare la arendare.

SECȚIUNEA I.

Arendarea pe bani.

1454. Dacă, prin contractul de arendare, se arată o întindere mai mică sau mai mare de câtu are fondulū în realitate, arenda nu se va scădea și nu se va spori de câtu în casurile și după regulele coprinse la titlulū vinderii, articolulū 1327. (Civ. 1328—1333) (Civ. Fr. 1765.)

1455. Dacă arendașulū nu înzestrăză moșia cu vitile și instrumentele necesare pentru exploatațiune; dacă nu o cultivă de feliu, dacă nu o cultivă ca unu bunu proprietariu, dacă face din moșia arendată o întrebuițare diferită de aceea ce a fostu destinată, sau în genere dacă nu îndeplinesce clausile arendării așa în câtu din acesta să derive o daună pentru locatoru, acesta pôte, după împrejurări, să cêră desființarea contractului.

În tôte casurile susu dișe, arendașulū este respunđetoru de daunele provenite din neîndeplinirea contractului (Civ. 1075, 1084, 1429, 1430, 1439) (Civ. Fr. 1766).

1456. Fiă-ce arendașu este datoru să'si strîngă recolta numai în locurile obicnuite spre acestu finitū întru câtu nu a urmatu o stipulațiune diferită. (Civ. 1465, ur) (Civ. Fr. 1767).

1457. Dacă arendarea s'a făcutu pe mai multu ani și dacă în cursulū ei s'a perdutū prin casu fortuitu tótă recolta unui anu, seú cellu puținū jumătate din ea, arendașulū pôte să cêră unu scă-

lēmētū din arendă, afară numai cândū s'a compensatū prin precedentile recolte.

Acestū scādēmētū nu se va puté determina de câtū la finele contractului de arendare, atunca însă se va face compensațiunea prin recoltele tuturor anilor de arendare.

Pină atunca însă judecătorulū pōte după arbitrulū seū, să facă unu scādēmētū provisoriu, în proporțiunea daunei suferite (Civ. 1423, 1458, ur.) (Civ. Fr. 1769),

1458. Dacă arendarea nu s'a făcutū de câtū pe unū anū și tōtă recolta saū celū puținū jumătate din ea s'a perdutū, arendașulū va câșteta unū scādēmētū proporționale cu arenda (Civ. 1457, 1459, ur.) (Civ. Fr. 1770).

1459. Nu se va face scādēmētū cândū perderea fructelorū se va fi întimplatū după culegerea lor. (Civ. 465, 1156, 1457,) (Civ. Fr. 1771).

1460. Arendașulū pōte prin o clausă esprese, să ia asupra-și casurile fortuite. (Civ. 1461) (Civ. Fr. 1772).

1461. Sub stipulațiunea articolului precedente nu se cuprindū de câtū casurile fortuite ordinare cum: grindină, brumă s. c. l.

Nu se cuprindū sub dinsa casurile fortuite, estra-ordinare cum: devastațiune din resbelū, inundațiune neobicinuită în țeră, afară numai cândū s'arū fi lăpēdatū de dreptulū de scādēmētū din motivulū casurilorū fortuite, prevēdute și neprevēdute (Civ. 1460) (Civ. Fr. 1773).

1462. Arendarea fără terminū a unei moșii se consideră făcută pentru totū timpulū necesariū ca arendașulū să culēgă tōte fructele ei. (Civ. 1436, 1463) (Civ. Fr. 1774).

1463. Contractulū de arendare fără terminū încetēdă de la sine cu espirarea timpului pentru care se consideră făcutu, după dispozițiunea articolului precedente. (Civ. 1436, 1462, 1464) (Civ. Fr. 1775).

1464. Dacă dupe espirarea arendării făcuta cu terminū, arendașulū continue și se lasă în posesiune, atunci se formēză o nouă arendare cu efectulū arătatū la articolulū 1462. (Civ. 1437, ur. 1452, 1463) (Civ. Fr. 1776).

1465. Arendașulū ce ese trebuie să dea, celui ce vine după dñsulū, încăperile cuviincioșe și alte înlesniri pentru muncēle anului următoriu, și vice-versa arendașulū ce vine trebuie să lase celui ce ese încăperile cuviincioșe și alte înlesniri pentru consumarea forajelorū⁽¹⁾ și pentru stringerea recoltelorū ce arū fi mai remasū a se face. (Civ. 1456) (Civ. Fr. 1777).

(1) Prin foraje se înțelege finețe, totū ce e trebuinciosū pentru hrana vitelorū ce consumă vegetale.

SECȚIUNEA II.

Arendarea pe fructe

1466. Dispozițiunile în genere pentru locațiunea lucrurilor și în particulară pentru arendarea pe bani se aplică și la arendarea pe fructe, cu modifi cațiunile următoare. Civ. 1454—1465, 1467, ur).

1467. Dacă arendându-se moșia s'a stipulată ca arenda să se plătească în o parte din fructe, ori-ce sub arenduire este oprită, dacă nu s'a permisă anume (Civ. 1466, 1468).

1468. Urmându sub-arendare nepermisă, proprietarul are dreptă de a'și lua înderătă folosința moșiei sale, și de a fi satisfăcută de daune-interese ce ară proveni de la neîndeplinirea contractu-lui. (Civ. 1467, 1469).

1469. Perderea recoltei, prin casuri fortuite, în totă ori în par-te, cade în sarcina ambeloră părți, fără a da dreptă nici uncia din ele a trage la răspundere pe cea-l-altă.

Nu va privi însă pe proprietară perderea recoltei după strîngi-rea ei, dacă arendașulă s'a fostă pusă în întârziere cu trădarea părții cuvenite acelu. (Civ. 1469).

CAPU V.

Despre locațiunea lucrărilor

1470. Esistă trei feluri de locațiuni a lucrărilor:

1. Aceea prin care persoanele se obligă a pune lucrările loră în serviciulă altoră; (Civ. 1471. ur.)

2. Aceea a căraușiloră și a căpitaniloră persóneloră de corabil, cari se însărcinază cu transportulă persóneloră sau a lucruriloră (Civ. 1474, ur.)

3. Aceea a întreprădătoriloră de lucrări. (Civ. 1478, ur.) (Civ. (Fr. 1779).

1471. Nimeni nu pôte pune în serviciulă altui lucrările sole de câtă pentru o întreprindere determinată sau pe ună timpă mărgi-nită (Civ. 620, 970, 1472, ur) (Civ. Fr. 1780).

1472. Patronulă⁽¹⁾ se crede pe cuvântulă său:

Pentru cătimea salariuluiă⁽²⁾;

Pentru plata salariuluiă anulă espirată și pentru acounturile date pe anulă curgătoră. (Civ. 1208, 1219, 1729, §-4) (Civ. Fr. 1781),

(1) Patronu: stăpînă. (2) salariu: simbră.

1473. Dispozițiunile din capul despre depositu și secuestru relative la stăpâni de oteluri se vor aplica și la cărașii și căpitani de corăbii, întru câtu privesce paza și conservațiunea lucrurilor încredințate lor. (Civ 1191, 1198, 1623—1625, 1730 §. 6 Co. 94, 95, 99—P. 309 §. 4; 389, §. 2) (Civ. Fr. 1782).

1474. Cărașii și căpitani de corăbii sunt răspundători nu numai pentru lucrurile ce au încărcat în bastimentul său carul lor, dar și pentru acelea ce li-s'au remis în portu său în magazinele de depositu, spre a fi încarcate în bastimentul său carul lor. (Civ. 1000, 1475,—Co.-93, ur. 99, ur.) (Civ. Fr. 1783).

1475. Ei sunt răspundători de perderea și stricăciunea lucrurilor încredințate lor, cându ei nu probă că s'au perdut ori s'au stricat din cauză de forță majore sau casuri fortuite. (Civ. 1083, 1156, 1232,—Co. 94 ur, 99) (Civ. Fr. 1784).

1476. Intreprindătorii de transporturi publice pe uscatu și pe apă trebuie să țină unu registru de bani, de efectele și pachetele cu cari se însărcinează. (Civ. 1191, 1198—Co. 7, ur; 92, 97 ur; 103) (Civ. Fr. 1785).

1477. Intreprindătorii de transporturi și de trăsuri publice, cum și patronii bastimentelor mai sunt supuși și la regulamentele particulare cari au putere de lege între dênșii și cei-l-alti cetățeni. (Civ. 1476—Co. 103—P. 309 §-4 389 §.-2, 3) (Civ. Fr. 1786.)

1478. Cându se comite cuiva facerea unui lucru se pôte stipula ca elu să pună numai lucrul se, sau meseria sa, sau să procure și materia. (Civ. 1413, 1470, 1479, ur.) (Civ. Fr. 1787).

1479. Cându lucrătorul dă materia, dacă lucrul pere, fiă în ori ce clipă, înainte însă de a se fi trădat⁽¹⁾, dauna remene în sarcina sa, afară numai dacă comitentele⁽²⁾ a întârziat de a-lu priimi. (Civ. 1018 1079, 1081, 1316, 1319) (Civ. Fr 1788).

1480. Cându meseriașul pune numai lucrul se, sau industria sa, dacă lucrul pere, dauna nu cade în sarcina lui, de câtu numai dacă va fi urmat din culpa sa. (Civ. 1156, 1481) Civ. Fr.1789).

1481. In casul art. precedente, dacă lucrul pere, de și fără culpa lucrătorului, înainte însă de a fi fost trădat și fără ca comitentele să fi întârziat de a-lu verifica, meseriașul nu are nici unu dreptu de a pretinde salariul se, afară cându numai lucrul a perit din cauză unui vițiu alu materiei. (Civ. 1079, 1156, 1483) (Civ. Fr. 1790).

1482. Cându e vorba de unu lucru ce se măsoră, sau care are

(1) A se trăda, adică a se da în mâna celui ce l'a comandat.

(2) Comitente este acela care a comandat lucrul.

mai multe bucăți, verificațiunea se pôte face în părți, și se presume făcută pentru toate părțile plătite, dacă comitentele plătesc lucrătorului în proporțiunea lucrului făcutu (Civ. 1200, 1202,) (Civ. Fr. 1791).

1483 Dacă, în cursu de dece ani numerați din ziua în care s'a isprăvită clădirea unu edificiu sau facerea unu altu lucru însemnătoru, unulu ori altulu se dăremă în totu ori în parte, sau amenință învederată dăremare, din cauza unu vițiu de constructiune sau a pământului, întreprindătorulu și arhitectulu rămâne răspundătoru de daune. (Civ. 1481, 1737 § 4, 5) Civ. Fr. 1792).

1484. Intreprindătorulu sau arhitectulu care s'a însărcinată a da gata unu edificiu duă unu planu statornicitu și desbătutu cu comitentele, nu pôte cere nici o sporire de plată, nici sub pretestu de scumpire a muncel manuali ori a materialelor, nici sub pretestu că s'a făcutu la planulu disu schimbări și adăogiri, dacă aceste adăogiri și schimbări n'au fostu în scrisu aprobate și prețulu lorü difptu cu comitentele. (Civ. 1206, 1208, 1737 §. 4) (Civ. Fr. 1793).

1485. Contractulu de locațiune a lucrărilor se desființază cu mórtea meseriașului, arhitectului, sau întreprindătorului. (Civ. 1094, 1440, 1486) (Civ. Fr. 1795).

1486. Comitentele încă este datoru să plătescă ereșilor lorü, în proporțiunea prețului defptu prin convențiune, valórea lucrărilor făcute și aceea a materialelor făcute și aceea a materialelor pregătite, întru câtu însă acele lucrări și materiale potü fi folositóre pentru dînsulu. (Civ. 1485) (Civ. Fr. 1796).

1487. Intreprindătorulu răspunde de lucrările persónelorü ce a întrebuintatü. (Civ. 1000) (Civ. Fr. 1797).

1488. Zidaril, lemnaril, și cei alți lucrători întrebuintați la clădirea unu edificiu sau la facerea unei alte lucrări date în apaltü(1), potü reclama rлата lorü de la comitente, pe atâtu pe câtu acesta ar datori întreprindătorului în momentulü reclamațiunii. (Civ. 974, 1737 §. 4, 5) (Civ. Fr. 1798.)

1469. Zidaril, lemnaril și cu cei alți lucrători cari contractază directu cu unu prețu otărütü, sunt priviți ca întreprindători pentru partea de lucru ce ia asupra-le. (Civ. 1490) (Civ. Fr. 1799.)

1490. Dispozițiunile articolilorü precedenți din acestü capü se aplică și la dînsii. (Civ. 1489) (Civ. Fr. 1799).

(1) In apaltü: în întreprindere.

TITLUL VIII.

Despre contractul de societate.

CAPŪ I.

Dispozițiuni generală.

1491. Societatea⁽¹⁾ este un contract prin care două sau mai multe persoane se învoiesc să pună ce-va în comun, cu scopul de a împărți foloșele ce ar putea deriva. (Civ. 474, 942, 943, 947, 1492—Co 17, ur.) Civ. Fr. 1832).

1492. Ori ce societate trebuie să aibă de obiectul unu ce licit⁽²⁾ și să fie contractată spre folosul comun al părților.

Fie care membru al unei societăți trebuie să pună în comun sau bani, sau alte lucruri, sau industria sa. (Civ. 5, 962, 968, 1008, 1503, ur; 1513) (Civ. Fr. 1833.)

CAPŪ II.

Despre diversele feluri de societăți.

1493. Societățile sunt universale sau particulare. (Civ. 1494, ur; 1499, ur.) (Civ. Fr. 1835).

SECȚIUNEA I.

Despre societățile universale.

1494. Societățile universale pot fi de două feluri:

Societatea tuturilor bunurilor a membrilor ei; și societatea universală a căștigurilor. (Civ. 1495, ur.) (Civ. Fr. 1836).

1495. Societatea tuturilor bunurilor prezente este aceea prin care membrii ei pun la mijloc toate averile mobile și imobile ce posedă, și toate căștigurile ce ar putea rezulta din ele.

În contractul societății, ei pot cuprinde orice alt fel de căștiguri, bunurile însă ce vor putea dobândi prin succesiune sau donațiune nu vor intra. (Civ. 965, 968, 1008, 1287, ur) (Civ. Fr. 1837).

1496. Societatea universală a căștigurilor este aceea prin care membrii ei pun la mijloc căștigurile din industria lor, ce cu orice titlu ar dobândi în cursul societății.

(1) Societate: tovarășie.

(2) Unu ce licit este aceea ce este ertat de lege, ce nu e contrariu bunelor moravuri și ordinii publice.

Averea mobilă, ce posedă fie-care din asociați în momentul contractului, intră în societate; imobilele lor însă personale nu intră de cătu pentru folosință. numai. (Civ. 472, ur. 517, ur. 1495, 1505, 1511) (Civ. Fr. 1838),

1497. Făcându-se un simplu contract de societate universale, fără nici o altă declarațiune, atunci se înțelege că s'a formată numai o societate universale de quēstiguri. (Civ. 1496) (Civ. Fr. 1839).

1498. Contractul de societate universale se pōte face numai între persoanele capabile de a da sau a primi una de la alta, și care au înțeles că se avantaja reciproc în prejudiciul altor persoane⁽¹⁾. (Civ. 808, ur. 812, 841, ur; 939 ur) (Civ. Fr. 1840).

SECȚIUNEA. II

Despre societate particulară.

1499. Societatea particulară este aceea ce are de obiectă ôre-cari lucruri determinate sau usul lor, ori fructele lor. (Civ. 962, ur; 1493, 1500—Co. 17, ur.) (Civ. Fr. 1841).

1500. Asemenea, societate particulară este și aceea formată prin un contract, prin care mai multe persoane se alcătuiesc, sau pentru o întreprindere determinată, sau pentru esercițiul unei meserii sau a unor profesii. (Civ. 1499—Co. 17—63) (Civ. Fr. 1842).

CAPŪ III.

Despre obligațiunile asociaților între ei înșiși și în privința altor.

SECȚIUNEA. I.

Despre îndatoririle asociaților între ei înșiși.

1501. Societatea începe în momentul făcerii contractului, dacă nu se stipulează un alt timp. (Civ. 969) (Civ. Fr. 1843).

1502. Dacă nu s'a stipulatu nimic în privința duratei societății, atunci ea se presume contractată pentru totă viața asociaților, cu singura marginire coprinsă în articolul 1527.

(1) În testul francesu, frasa; „și cari au facultatea de a se avantaja ect. „este exprimată așa: „și cari nu sunt poprite de a se avantaja în prejudiciul (paguba) altor persoane.“

Dacă însă ea are de obiectă o afacere ce nu dură de câtă ună timpă determinată, atunci se presume contractată pentru totă timpă câtă va ține acea afacere (Civ. 728, 1523, ur) (Civ. Fr. 1844).

1503. Fiă-care asociatū, în privința societății, se consideră ca ună debitoare de totă ceea ce a promisū de a pune în comună.

Dacă s'a promisū ună obiectū determinatū de care societatea s'a evinsū,⁽¹⁾ asociatū, ce l'a pusū în comună, e răspundătorū către societate în felulă precum vîndătorul este către cumpărătorū (Civ. 971, 972, 1315, ur; 1336, ur; 1426, ur; 1492, 1504 ur) (Civ. Fr. 1845)

1504. Asociatū care era datorū a pune în comună o sumă de bani, și care n'a făcut'o, de dreptū și fără nici o cerere, rămâne debitoare de dobînda acestei sume, din ziua în care trebuia să o plătescă, fără a fi scutitū și de plata de daune-interese, dacă s'ar cuveni.

Asemenea se va urma și în privința acelorū sume ce arū fi luatū din casa societății, a căroră dobîndă va începe a se socoti din ziua luării lorū pentru ună folosū alū seū particularū. (Civ. 1081, 1084, 1088, 1492) (Civ. Fr. 1846).

1505. Asociații cari s'au îndatoratū a pune în comună industria lorū, vorū trebui să dea sémă de tôte quēstigiurile făcute prin acelū felū de industrie ce este obiectulū societății. (Civ. 1496, 1503, 1511) (Civ. Fr. 1847).

1506. Cîndū unū asociatū este pe séma sa creditore de o sumă esigibile alū unei persóne, debitorē asemenea și către societate cu o sumă esigibile, atunci aceea ce primesce de la unū așa debitoare va trebui să se socotescă atătū în creditulū societății câtū și în alū seū propriū, în proporțiunea ambilorū credite, chiarū cîndū prin quitanța dată s'arū specifica că primirea s'a făcutū numai pe séma creditulū seū particularū.

Dacă însă prin quitanța dată s'arū specifica că primirea s'a făcutū numai în contulū creditulū societății, atunci se va urma după acēstă declarațiune. (Civ. 1410, ur; 1507) (Civ. Fr. 1848).

1507. Cîndū unulū din asociați și-a primitū partea sa întregă din creditulū comună, și debitoarele a devenitū apoi nesolvabile, acēstū asociatū va trebui să pună în comună ceea ce a primitū, chiarū cîndū arū fi datū o quitanță, anume pentru partea sa (Civ. 1506) (Civ. Fr. 1849).

1508. Fe-care asociatū rămâne răspundătorū către societate de

(1) S'a evinsū: s'a deposedatū.

daunele cășionate⁽¹⁾ prin culpa sa. Aceste daune nu pot să se compense cu folósele aduse societății prin industria sa în alte afaceri. (Civ. 1081, ur; 1145) (Civ. Fr. 1850).

1509. Lucrurile, a căroră folosință numai au fost pusă în comun, dacă sunt corpuri certe și determinate ce nu se consumă prin întrebuințare, rămân în pericolul asociatului proprietar.

Dacă aceste lucruri se consumă, sau conservându-le se deteriorază, dacă au fost destinate spre vânzare, sau s'a pus în comun în urma unei estimățiuni înscrise în un inventariu, atunci ele rămân în pericolul societății.

Dacă lucrul a fost prețuit, asociatul nu poate pretinde altă de câtă prețul lui (Civ. 526, 549, 1102, 1156, 1503, 1525) (Civ. Fr. 1851).

1510. Un asociat are acțiune contra societății nu numai pentru restituțiunea capitalelor cheltuite în contul ei, dar încă pentru obligațiunile contractate de bună credință pentru afacerile sociale, și pentru vericolele nedespărțite de administrațiunea lor. (Civ. 779, 991, 1054, 1088, 1504) (Civ. Fr. 1852).

1511. Când prin contractul de societate nu se determină partea de câștig sau pierdere a fiă-cărui asociat, atunci acea parte va fi proporționată cu suma pusă în comun de fiă-care.

În privința celui ce n'a pus în comun de câtă industria sa, partea de câștig sau pierdere se va regula ca partea celui ce ar fi pus în comun valoarea cea mai mică. (Civ. 1491, 1496, 1505, 1521) (Civ. Fr. 1853).

1512. Dacă asociații, pentru determinarea părților, s'au învoit a se raporta la judecata unui din ei sau a unui al treilea, atunci nu se va admite nici o reclamațiune contra unei asemenea determinări, afară numai când va fi învederat contrariu equității.

În această privință nu se va admite nici o reclamațiune, după trecerea de nouăzeci zile pline numărate din ziua în care asociatul ce se pretinde daunat a aflat despre o asemenea determinare, ori când din partea sa a început a o executa. (Civ. 969, 1304) (Civ. Fr. 1854).

1513. Este nul contractul prin care un asociat își stipulează totalitatea câștigurilor.

Asemenea nula este convențiunea prin care s'a stipulat ca unul sau mai mulți asociați să fie scutiți de a participa la pierdere. (Civ. 5, 968, 1008, 1492, 1511) (Civ. Fr. 1855).

1514. Asociatul însărcinat cu administrațiunea în puterea unei

(1) Cășionate • identic cu cășutate, pricinuită.

clause speciale a contractului de societate, p \acute{o} te s \acute{a} face, \acute{s} i f \acute{a} r \acute{a} invoirea celorl \acute{a} l \acute{i} asocia \acute{t} i, t \acute{o} te actele ce depind \acute{u} de la administra \acute{t} iunea sa, \acute{i} ntru c \acute{a} t \acute{u} le face f \acute{a} r \acute{a} dol \acute{u} .

Ac \acute{e} st \acute{a} facultate nu i se p \acute{o} te revoca \acute{i} n cursul societ \acute{a} \acute{t} i \acute{u} f \acute{a} r \acute{a} o cauz \acute{a} legitim \acute{a} ; dac \acute{a} \acute{i} ns \acute{a} i s'a acordat \acute{u} ac \acute{e} sta prin un \acute{u} act \acute{u} posterior \acute{u} contractului de societate, atuncea se p \acute{o} te revoca ca un \acute{u} simplu mandat \acute{u} . (Civ. 969, 1515, ur; 1520, ur.) (Civ. Fr. 1856).

1515. C \acute{a} nd \acute{u} mai mul \acute{t} i asocia \acute{t} i sunt \acute{i} ns \acute{a} rcina \acute{t} i cu administra \acute{t} iunea, f \acute{a} r \acute{a} ca s \acute{a} fi \acute{a} determinate func \acute{t} ionile lor \acute{u} , ori f \acute{a} r \acute{a} ca s \acute{a} fi \acute{a} stipulat \acute{u} c \acute{a} unul \acute{u} nu p \acute{o} te s \acute{a} face nici un \acute{u} act \acute{u} f \acute{a} r \acute{a} cel \acute{u} alt \acute{u} , atunci fi \acute{a} -care din ei pot \acute{u} face \acute{i} n deoseb \acute{i} t \acute{o} te actele dependin \acute{t} i de ac \acute{e} st \acute{a} adiministra \acute{t} iune. (Civ. 1517) (Civ. Fr. 1857).

1516. Dac \acute{a} s'a stipulat \acute{u} c \acute{a} unul \acute{u} din administrator \acute{i} s \acute{a} nu p \acute{o} at \acute{a} face nimic \acute{u} f \acute{a} r \acute{a} cel \acute{u} alt \acute{u} , atunci unul \acute{u} singur \acute{u} nu va put \acute{e} , f \acute{a} r \acute{a} o nou \acute{a} conven \acute{t} iune, face nimic \acute{u} \acute{i} n absen \acute{t} a celui-alt \acute{u} , chiar \acute{u} c \acute{a} nd \acute{u} acesta ar \acute{u} fi \acute{i} n neposibilitate de a lua parte la adiministra \acute{t} iune. (Civ. 1520) (Civ. Fr. 1858).

1517. \acute{I} n lips \acute{a} de stipula \acute{t} ion \acute{i} special \acute{i} \acute{i} n privin \acute{t} a modului de adiministra \acute{t} iune, se vor \acute{u} observa urm \acute{a} t \acute{o} rele regule:

1. Se presume c \acute{a} asocia \acute{t} i \acute{u} \acute{s} i au dat \acute{u} reciproc \acute{u} facultatea de a administra unul \acute{u} pentru altul \acute{u} . Fapta unui oblig \acute{a} \acute{s} i pe cei-alt \acute{i} asocia \acute{t} i, f \acute{a} r \acute{a} ca ei s \acute{a} fi fost \acute{u} \acute{i} ntreba \acute{t} i; ace $\acute{s$ tia \acute{i} ns \acute{a} sa \acute{u} unul \acute{u} din ei pot \acute{u} \acute{i} n tot \acute{u} d'auna a se opune la o a \acute{s} a opera \acute{t} iune \acute{i} nainte de a fi fost \acute{u} f \acute{a} cut \acute{a} . (Civ. 1510, 1515, 1520),

2. Fi \acute{a} -care asociat \acute{u} p $\acute{o$ te s \acute{a} se serve de lucrurile societ \acute{a} \acute{t} i \acute{u} , \acute{i} ntru c \acute{a} t \acute{u} le \acute{i} ntrebuin \acute{t} ez \acute{a} la destina \acute{t} iunea lor \acute{u} statornicit \acute{a} prin us \acute{u} , \acute{i} ntru c \acute{a} t \acute{u} nu face daun \acute{a} societ \acute{a} \acute{t} i \acute{u} , \acute{s} i \acute{i} ntru c \acute{a} t \acute{u} nu \acute{i} mpedic \acute{a} \acute{s} i pe cei-alt \acute{i} asocia \acute{t} i \acute{i} n eserci \acute{t} ionul \acute{u} dreptului lor \acute{u} .

3. Fi \acute{a} -care asociat \acute{u} are dreptul \acute{u} de a obliga pe co-asocia \acute{t} i s \acute{a} contribue la cheltueile necesarie pentru p \acute{e} strarea lucrurilor societ \acute{a} \acute{t} i \acute{u} . (Civ. 991, 997).

4. Unul \acute{u} din asocia \acute{t} i nu p $\acute{o$ te face nici o inova \acute{t} iune asupra imobililor societ \acute{a} \acute{t} i \acute{u} , chiar \acute{u} c \acute{a} nd \acute{u} o ar \acute{u} crede avantaj \acute{o} s \acute{a} ei, dac \acute{a} cei-alt \acute{i} asocia \acute{t} i nu se invoesc \acute{u} la ac \acute{e} sta. (Civ. 1519) (Civ. Fr. 1859).

1518. Asociatul \acute{u} ce nu este \acute{s} i administrator \acute{u} nu p $\acute{o$ te nici vinde, nici obliga lucrurile, chiar \acute{u} mobil \acute{i} , ale societ \acute{a} \acute{t} i \acute{u} . (Civ. 1514, 1517 \acute{s} . 1.) (Civ. Fr. 1860).

1519. Fie care asociat \acute{u} , p $\acute{o$ te, f \acute{a} r \acute{a} invoirea asocia \acute{t} ionor \acute{u} , s \acute{a} \acute{s} i asocieze o a treia pers \acute{o} na \acute{i} n privin \acute{t} a p \acute{a} r \acute{t} i \acute{u} ce are \acute{i} n societate; nu p $\acute{o$ te \acute{i} ns \acute{a} , f \acute{a} r \acute{a} invoirea ac \acute{e} sta, a-l \acute{u} asocia \acute{s} i la societate, chiar \acute{u} c \acute{a} nd \acute{u} ar \acute{u} av \acute{e} administra \acute{t} iunea ei. (Civ. 1517) (Civ. Fr. 1861).

SECȚIUNEA II.

Despre obligațiunile asociațiilor către a treia persoană.

1520. În ori-ce societăți, afară de cele comerciale, asociații nu sunt solidari răspunzători pentru debitele sociale, și nici poate unul să oblige pe cel alți, dacă acestia nu 'i ară fi dată impuțernicire. (Civ. 1041, 1517, 1531—Co. 21, ur.) (Civ. Fr. 1862).

1521. Cândă mai mulți asociați s'au îndatorit către un creditor, fiă-care rămâne răspunzător către acesta cu o sumă și parte egale, ori care ară fi capitalul, afară numai cândă anume s'a stipulată că fiă care rămâne răspunzător în proporțiunea capitalului pusă în societate. (Civ. Fr. 1863).

1522. Stipulațiunea anume rostită că s'a contractă o obligațiune pe seama societății îndatoresce numai pe asociatul contractante și nu pe cel-alți, afară numai cândă acestia l' ară fi impuțernicită la acesta, sau cândă ară fi rezultată ună profită pentru societate. (Civ. 974, 991, 1520) (Civ. Fr. 1864).

CAPŪ IV.

Despre diversele moduri după cari încetăză societatea.

1523. Societatea încetăză:

1. Prin trecerea timpului pentru care a fostă contractată; (Civ. 1524, 1527, 1529).

2. Prin desființarea obiectului său deseversirea afacerii; (Civ. 1525).

3. Prin mórtea unui din asociați; (Civ. 1526).

4. Prin interdicțiunea, sau nesolvabilitatea unui din ei; (Civ. 185, 435, 1529).

5. Prin voința expresă de unul sau mai mulți asociați de a nu voi a continui societatea. (Civ. 1527, ur.) (Civ. Fr. 1865).

1524. Prorogațiunea⁽¹⁾ unei societăți contractate pentru ună timpă determinat, nu poate fi probată de cătă prin aceleși medii, prin cari poate fi probat însuși contractul societății. (Civ. 1179—Co. 45) (Civ. Fr. 1866).

1525. Cândă unul din asociați a promisă de a pune în comună proprietatea unui lucru, dacă acesta a perit înainte de a fi fostă

(1) Prorogațiune: prelungire.

în faptă conferitū, societatea încetéză în privința tuturorū asociațiilor.

Asemenea încetéză societatea în orī ce casū prin perderea lucrului, cândū numai folosința a fostū pusū în comunū.

Nu se desface însă societatea prin perderea lucrului a cărui proprietate s'a fostū pusū deja în comunū. (Civ. 644, 971, 1018, 1156, 1295, 1311, 1423, 1503, 1509, 1529) (Civ. Fr. 1867).

1526. Dacă s'a stipulatū ca, în casū de mōrte a unui din asociați, societatea trebuie să continuescă cu eredele seū, sau că trebuie să continuească numai între asociații rămași în vieță, se va urma intocmai. În casulū alū douilea, eredele defunctului nu are dreptū decâtū la împărțirea societății după starea în care a fostū în momentul morții asociatului, participândū și la tōte drepturile ulterioari, însă numai întru cât sunt o consecință necesariă a operațiunilor făcute înainte morții asociatului care succede. (Civ. 1523 §. 3) (Civ. Fr. 1868).

1527. Desfacerea societății prin voința unei părți urméză numai atuncea cândū durata ei este nemărginită; ea se efectuéză prin renunțierea notificată a tuturorū părților, întru câtū se face cu bună credință și la timpū. (Civ. 1502, 1523 §. 5, 1528) (Civ. Fr. 1869).

1528. Renunțierea nu este de bună credință cândū asociatulū o face în scopū de a'si însuși singurū profitulū ce asociații speră a'lū dobēndi în comunū.

Este făcută fără timpū, cândū lucrurile nu le mai află în tōtă întregimea lorū, și interessulū societății cere amănarea desfacerii. (Civ. 1527, 1899) (Civ. Fr. 1870).

1529. Desfacerea societății făcută pentru unū timpū determinatū nu se pōte cere de unulū din asociați înainte de espirarea terminului pusū, afară numai cândū există justē motive cum: în casulū cândū unulū din asociați nu'si îndeplinesce îndatoririle sale, sau cândū o infirmitate de tōte ȃilele îlū împedică de la îngrijirea afacerilorū sociali sau în alte casuri analoge.

Apreciațiunea unorū așa motive e lăsată la prudința judecătōrilorū. (Civ. 728, 1020, 1523, §. 1, 1527) (Civ. Fr. 1871.)

1530. La împărțirea averii societății între asociați, se aplică regulele relative la împărțirea eredității, la forma acestei împărțiri și la obligațiunile ce rezultă între eređi. (Civ. 728, ur; 774, ur; 786, ur; 790, ur; 1737, §. ȃ) (Civ. Fr. 1872).

1531. Dispozițiunile titlului presente se aplică la societățile comerciali, întru câtū lu sunt contrarie legilorū și usurilorū comerciali. (Civ. 17—63) (Civ. Fr. 1873).

TITLU IX.

Despre mandată.

CAPŪ I.

Despre natura mandatului.

1532. Mandatulă este ună contractă în puterea căruī o persónă se obligă, fără plată, de a face ceva pe séma unei alte persóne de la care a priimită însărcinarea. (Civ. 942, 948, 987, ur; 991, 1533, ur. — Co. 87) (Civ. Fr. 1984).

1533. Mandatulă póte fi espresă saŭ tacită.

Si priimirea mandatului póte să fie tacită și să resulte din esecutarea lui din partea mandatarului⁽¹⁾. (Civ. 944, 1190, 1191, ur; 4197, 1203, 1532) (Civ. Fr. 1985).

1534. Mandatulă este fără plată, cândă nu s'a stipulată contrariulă. (Civ. 1412, 1540) (Civ. Fr. 1986).

1535. Mandatulă este speciale pentru o afacere, saŭ pentru oricărī anume afaceri, orī este generale pentru tóte afacerile mandantelulă. (Civ. 1536, ur) (Civ. Fr. 1987).

1536. Mandatulă concepută⁽²⁾ în termenī generalī coprinde numai actele de administrațiune.

Cândă e vorba de însărcinare ipotecariă, saŭ de facerea unoră acte ce trecă peste administrațiunea ordinară, mandatulă trebuie să fiă speciale. (Civ. 362, 427, 1268, ur) (Civ. Fr. 1988).

1537. Mandatarulă nu póte face nimică afară din limitele mandatului său: facultatea de a făce o transacțiune⁽³⁾ coprinde pe aceea de a face ună compromisă⁽⁴⁾ (Civ. 986, 1545) (Civ. Fr. 1989).

1538. Femeile și minorii emancipați potă fi aleși mandatarī; mandantele însă nu are o acțiune contra mandatarului minoră decâtă după regulele generalī relative la obligațiunile minorilor; iar în coarta femeii măritate care a priimită mandatulă fără autorisațiune bărbatului, de câtă după regulele stabilite la titlulă despre con-

(1) *Mandatară* este cellă ce priimesce mandatulă. *Mandante* este cellă ce dă mandatulă.

(2) *Concepută*: formată, redactată.

(3) *Transacțiune*: invoire prin care se termină o contestațiune născută, saŭ se preîntâmpină o contestațiune e se nasce.

(4) *Compromisă* este invoirea prin care părțile incredințiază pricina loră la judecata arbitriloră—La Francesi se află particula „nu înainte a vorbei coprinde

tractulă de căsătoria și drepturile respective a le soților. (Civ. 199, 201, 427, 1157, 1164, 1223, ur) (Civ. Fr. 1990).

CAPU II.

Despre îndatoririle mandatarului.

1539. Mandatarulă este îndatorită a esecuta mandatulă atătă timpă cătă este insercinată, și este respundătoră de daune-interese ce ară pută deriva din cauza nefindeplinirii lui.

Este asemenea îndatorită a termina afacerea începută la mórtea mandanțelui, dacă din întârziare ară pută urma pericolă. (Civ. 970, 1075, 1084, 1552, 1556, 1559) (Civ. Fr. 1991).

1540. Mandatarulă este respundătoră nu numai de dolă dar încă și de culpă⁽¹⁾ comisă în esecutarea mandatului

Pentru culpa, cândă mandatulă este fără plată, respunderea se aplică cu mai puțină rigurositate de cătă în casă contrariă (Civ. 989, 1308, 1508, 1534) (Civ. Fr. 1992).

1541. Mandatarulă este datoră, ori-cândă i se va cere, a da séma mandanțelui de lucrările sale, și de a-i remite totă aceea ce ară fi primită în puterea mandatului, chiară cândă ceea ce ară fi priimită nu s'ară fi cuvenită mandanțelui. (Civ. 992, 1544) (Civ. Fr. 1993).

1542. Mandatarulă este respundătoră pentru acela pe care a substituită în gestiunea sa:⁽²⁾

1 Cândă nu i s'a concesă facultatea de a'si substitui pe cine-va

2 Cândă i s'a concesă o așa facultate fără aretarea persónei, și cea alésă de dênslă era cunoscută de necapabile și nesolvabile:

În tóte casurile mandantele póte să intenteze directă acțiunea contra persónei ce mandatarulă și a substituită. (Civ. 1000, 1488, Co. 95) (Civ. Fr. 1994).

1543. Cândă prin ună actă s'ău constituită mai mulți mandatară săă procuratoră, nu esiste solidaritate între dênșii, afară numai cândă a nume s'a stipulată (Civ. 918, 1041, 1555) (Civ. Fr. 1995).

1544. Mandatarulă e datoră a plăti dobânđi pentru sumele în-

(1) Dolă: viclenie spre a încela.—Culpă: vină.

(2) A substitui pe altulă în gestiunea sa este a pune pe altulă în loculă seă ca să administreze.

trebuințate în folosul său, din ziua întrebunțării lor; iar dobânzile sumelor rămase, din ziua când i s'au cerut acele sume (Civ. 1079, 1088, ur.) (Civ. Fr. 1996).

1545. Mandatarul care a dat părții cu care a contractat în asemenea calitate, o îndestulă notiță de puterile primite, nu e ținut a garanta ceea ce s'a făcut afară din marginile mandatului, afară numai când i s'a obligat pe sine însuși în numele său. (Civ. 1537, 1546) (Civ. Fr. 1997).

CAPU III.

Despre obligațiunile mandantului.⁽¹⁾

1546. Mandantele este îndatorată a în deplină obligațiunile contractate de către mandatar în limitele puterilor date.

Nu este îndatorată pentru totă aceea ce mandatarul ar fi făcut afară din limitele puterilor sale, afară numai când a ratificat expres, sau tacit. (Civ. 991, 1190, 1537, 1545) (Civ. Fr. 1998).

1547. Mandantele trebuie să desdauneze⁽²⁾ pe mandatar de anticipațiunile⁽³⁾ și spesele făcute pentru îndeplinirea mandatului și să i plătească onorariul dacă i s'a promis. (Civ. Fr. 1190, 1534, 1540, 1548, 1550, ur.) (Civ. Fr. 1999).

1548. Când nu se poate imputa mandatarului nici o culpă, mandantele nu poate să se scutască de asemenea desdaunare și plată, chiar când afacerea n'a reșit, nici să reducă suma cheltuielilor sale a anticipațiunilor pe cuvânt că ar fi putut fi mai mică. (Civ. 1547) (Civ. Fr. 1999).

1549. Mandantele trebuie asemenea să desdauneze pe mandatar de pierderile suferite cu ocaziunea îndeplinirii însărcinărilor sale, dacă nu i se poate imputa nici o culpă. (Civ. 991, 1540, 1618) (Civ. Fr. 2000).

1550. Mandantele trebuie să plătească mandatarului dobânda sumelor anticipate, socotită din ziua plăților probate. (Civ. 1544, 1589) (Civ. Fr. 2001).

1551. Când mai multe persoane, pentru o afacere comună, au numit un mandatar, fie-care din ele este răspundătoare solidară pentru toate efectele mandatului. (Civ. 1039, ur; 1062, 1543, 1548—Co. 89) (Civ. Fr. 2002).

(1) Mandante este cellă ce a dat mandatul.

(2) A desdauna: a dașpăgubi.—(3) Anticipațiuni înseamnă aci sumele ce s'a dat înainte.

CAPÛ IV.

Despre diferitele moduri după cari mandatul încetază.

1552. Mandatul se stinge:

1. Prin revocațiunea mandatarului; (Civ. 1514, 1553, ur).
2. Prin renunțarea mandatarului la mandat; (Civ. 1556).
3. Prin mórtea, interdicțiunea, nesolvabilitatea și falimentul orî a mandantului, orî a mandatarului. (Civ. 448, 988, 1539, 1559) (Civ. Fr. 2003).

1553 Mandantele póte, cândü voesce, revoca mandatul și constränge, la casü, pe mandatarü de a'î remite însrisulü de impu-ternicire. (Civ. 1514, 1555) (Civ. Fr. 2004).

1554. Revocațiunea mandatului, notificată numai mandatarului, nu se póte opune unei alte persóne care în nesciința de acesta, a contractatü cu dënsulü cu bună credință; în acestü casü mandantele are recursü contra mandatarului seü. (Civ 973, 1539, 1546, 1553) (Civ. Fr. 2005).

1555. Numirea unui noü mandatariü pentru aceeași afacere, cuprinde în sine revocațiunea mandatului datü celui äntëiü, din ziua în care i s'a notificatü (Civ. 922, 1202, 1554) (Civ. Fr. 2006).

1556. Madatariulü póte renunția la mandatü notificändü mandantului renunțarea sa.

În așa casü mandatariulü remäne către mandante respunđătorü de daune, dacä renunțiarea sa le cașiuneză, afarä numai cândü elü se aflä în neputința de a-și continui mandatulü färä o daunä însemnätória. (Civ. 987 ur. 1081, ur. 1552, ur) (Civ. Fr. 2007).

1557. E validü aceea ce face mandatariulü în numele mandantului, ätätü timpü câtü nu cunósce mórtea lui, saü existența unei din cauzele ce desființază mandatulü (Civ. 1558) (Civ. Fr. 2008).

1558. În casurilë aretate în articolulü precedente, sunt valide contractările mandatariului cu alü treilea persóne cari sunt de bună credință (Civ. 1554, 1557) (Civ. Fr. 2009).

1559. În casü de mórte a mandatariului, erediü lui trebuie să însciințeze pe mandante, și pinä atunce să îngrijescä de ceea ce împrejurările reclamá pentru interesele acestui. (Civ. 369, 653 987) Civ. Fr. 2010).

TITLU X.

DESPRE COMODATU.(1)

CAPU I.

Despre natura comodatului.

1560. Comodatul este un contract prin care cine-va împrumută altui un lucru spre a se servi de dînsul cu îndatorire de a-l înapoia (Civ. 1100, ur, 1561, ur) (Civ. Fr. 1875).

1561. Comodatul este esențial gratuit. (Civ. Fr. 1876).

1562. Împrumutătorul rămâne proprietarul lucrului dat împrumut (Civ. 1564, ur) (Civ. Fr. 1877).

1563. Obligațiunile ce se formează în puterea comodatului trecu la ereșii comodantului și ai comodatarului.(2).

Dacă însă împrumutarea s'a făcut în privința numai a comodatarului și numai persoanei lui, ereșii lui nu pot să continuească a se folosi de lucrul împrumutat. (Civ. 1560) (Civ. Fr. 1879).

CAPU II.

Despre obligațiunile comodatarului.

1564. Comodatarul este dator să îngrijescă, ca un bun proprietar, de conservarea lucrului împrumutat, și nu poate să se servescă de cât la trebuința determinată prin natura lui, sau prin convențiune, sub pedeapsă de a plăti daune-interese, de se cuvine. (Civ. 1084, 1429, 1565, ur.) (Civ. Fr. 1880).

1565. Dacă comodatarul se servesc de lucru la o altă trebuință, ori pentru un timp mai îndelungat de cât se cuvine, atunci rămâne răspunzător de pierderea cășunată, chiar prin casă fortuită. (Civ. 1082, 1083, 1156, 1430, 1564) (Civ. Fr. 1881).

1566. Dacă lucrul împrumutat pere prin un casă fortuită de la care comodatarul l'ar fi putut sustrage, subrogându'i(3)

(1) *Comodatul* este, dupe cum se zice în art. 1560, un împrumut de un lucru, mobile s'eu immobile, pentru ore care timp, și cu condițiune ca celluce se împrumută să întorcă înapoi același lucru, iar nu altul asemenea.

(2) *Comodante* legiuitorul a numit pe cel ce împrumută; *comodatarul* pe cel ce se împrumută.

(3) *Subrogându*; punându în loc.

unul lucru alu seŭ, dacă elu neputëndu scăpa unulŭ din doue lucruri, a preferitŭ pe alu seŭ, atunci este respundătorŭ la pierderea celui altŭ (Civ. 1082, 1084, 1156) (Civ. Fr. 1882).

1567. Dacă lucrulŭ s'a preŭtitŭ cândŭ s'a împrumutatŭ, atunci, pentru pierderea lui, cășionată chiarŭ prin casŭ fortuitŭ, rămâne respundătorŭ comodatarulŭ, intru câtŭ nu s'a stipulatŭ contrariulŭ. (Civ. 969, 1562) (Civ. Fr. 1883).

1568. Dacă lucrulŭ se deterioră cu ocaziunea întrebuițării pentru care s'a datŭ cu împrumutare, și fără culpă din partea comodatarului, acesta nu e respundătorŭ. (Civ. 998, ur; 1102) (Civ. Fr. 1884).

1569. Comodatarulŭ, făcëndŭ spese necesare la usulŭ lucrului împrumutatŭ, nu pôte să le repete⁽¹⁾ (Civ. 1561, 1574) (Civ. Fr. 1886).

1570. Comodatarulŭ pôte să rețină lucrulŭ sub cuvântŭ de compensațiune pentru creanța ce are asupra comodantului. (Civ. 1145, 1147, § 2, 1574) (Civ. Fr. 1885).

1571. Dacă mai multe persoane au luatŭ împreună cu împrumutŭ totŭ acelașiŭ lucru, ele sunt solidariŭ obligate către comodant. (Civ. 1039, 1041, 1061) (Civ. Fr. 1887).

CAPŪ III.

Despre obligațiunile comodantului.⁽²⁾

1572. Comodantele nu pôte să ia înderētŭ lucrulŭ împrumutatŭ, înainte de trecerea termenului convenitŭ, sau, în lipsă de convențiune, înainte de a fi servitŭ la trebuința, pentru care s'a datŭ cu împrumutŭ. (Civ. 969, 1023, 1025, 1573, 1581) (Civ. Fr. 1888).

1573. Dacă însă în curgerea termenului său mai înainte de a se fi indestulatŭ trebuința comodatarului, comodantele însuși arŭ căde în o trebuința mare și neprevăduță de acelŭ lucru, judecătorelŭ pôte după împrejurări să oblige pe comodatariŭ la restituțiune.⁽³⁾ (Civ. 1023, 1572) (Civ. Fr. 1889).

1574. Dacă în curgerea termenului, împrumutatulŭ a fostŭ silitŭ pentru păstrarea lucrului, să facă ore-cari spese estraordinarie, necesare și așa de urgenți în câtŭ să nu fi pututŭ preveni pe comodante, acesta va fi datorŭ a i le înapoia. (Civ. 1569, 1618). (Civ. Fr. 1890).

(1) Repeta: cere înapoi.

(2) Comodante: împrumutătorŭ—Comodatarŭ: împrumutatŭ.

(3) La restituțiune: la dare a lucrului înapoi.

1575. Dacă lucrul împrumutat are așa defect în câtă să p^otă dauna⁽¹⁾ pe acelă ce se servesc de dⁱnsulă, comodantele rămâne răspun^dătoră de daune, dacă cunosc^undă acele defecte nu a prevestit^u pe comodatariă. (Civ. 998, 1580) (Civ. Fr. 1891).

TITLU XI.

Despre împrumută.

CAPŪ I.

Despre natura împrumutului.

1576. Împrumutulă este ună contractă prin care una din păr^ti dă celei alte ôre-care cătime de lucruri, cu îndatorire pentru d^en^sa de a restitui totă atătea lucruri de aceeași speciă și calitate. (Civ. 526, 1103, ur; 1577, ur) (Civ. Fr. 1892).

1577. În puterea împrumutului, împrumutatulă devine proprietarulă lucrului priimită care, perindă, fiă în orⁱ-ce modă, pere în contul seă (Civ. 1095. 1562, 1578) (Civ. Fr. 1893).

1578. Obliga^țiunea ce rezultă din ună împrumută în banⁱ este totă d'auna pentru aceeași sumă numerică arătată în contractă.

Întâmpl^undu-se o sporire sau o scădere a pre^țului moneteloră, înainte de a sosi epoca plă^ții, debitor^ele trebuie să restitu^ească suma numerică împrumutată și nu este obligată a restitui ac^ustă sumă de câtă în speciele aflătore în cursă în momentulă plă^ții. (Civ. 1579) (Civ. Fr. 1895).

1579. Regula coprin^să în art. precedente nu se va aplica la împrumutări de ver^gi metalice sau produse.

În ac^ustă casă debitor^ele nu trebuie să restitu^ească, de câtă aceeași calitate și cantitate orⁱ-care ară fi suirea sau căderea pre^țului loră.

Asemene cândă s'a făcută împrumutulă în monete de aură orⁱ argintă și s'a stipulată o restitu^țiune în aceeași speciă și calitate, sau se va altera val^orea intrinsecă a moneteloră, sau nu se voră put^e găsi, sau voră fi sc^ose din cursă, se va restitui equivalentele pre^țului intrinsecă ce acele monete avuseseră în timpulă în care au fostă împrumutate. (Civ. 1100, 1578) (Civ. Fr. 1896, 1897).

(1) Dauna: pagubi.

CAPÛ II.

Despre obligațiunea împrumutătorului.

1580. Împrumutătorul este supus la răspunderea prevădută la articolului 1575 pentru comodat. (Civ. Fr. 1898).

1581. Împrumutătorul nu poate, mai înainte de termen, să ceară lucrul împrumutat. (Civ. 1023, 1025, 1572, 1573, 1584) (Civ. Fr. 1899).

1582. Nefindă defipt termenul restituțiunii, judecătorul poate să dea împrumutatului un termen, potrivit cu împrejurările. (Civ. 1101, 1572, 1583) (Civ. Fr. 1900).

1583. Dacă însă s'a stipulat numai ca împrumutatul să plătească când va pute sau când va avea meție,⁽¹⁾ judecătorul va prescrie un termen de plată după împrejurări. (Civ. 1101) (Civ. Fr. 1901).

CAPÛ III.

Despre obligațiunea împrumutatului.

1584. Împrumutatul este dator să restituască lucrurile împrumutate în aceeași cantitate și calitate și la timpul stipulat. (Civ. 1104, 1576, 1578, 1579, 1585, ur.) (Civ. Fr. 1902).

1585. Când este în neposibilitate de a îndeplini datoria prescrisă prin art. precedente, va plăti valoarea lor, calculată după timpul și locul în care urma a se face restituțiunea.

Dacă nu s'a determinat nici timpul nici locul plății împrumutului, plata urmează a se face de către împrumutat după valóre curente din timpul în care și în locul unde s'a contractat. (Civ. 1104, 1583) (Civ. Fr. 1903).

1586. Dacă împrumutatul nu întorce la timpul stipulat lucrurile împrumutate sau valoarea lor, trebuie să plătească și dobânđi, de la ziua cererii prin judecată a împrumutului. (Civ. 1084, 1088, 1589) (Civ. Fr. 1904).

(1) Meție: mizlóce.

CAPÛ IV.

Despre împrumutul cu dobândă.

1587. Se pôte stipula dobândi pentru unû împrumutû de banî, de denariate (zaharele) saû de alte lucruri mobilî. (Civ. 472, ur; 1088, ur; 1588, ur.) (Civ. Fr. 1905).

1588. Împrumutatul care a apucatû de a plăti dobândi ce nu s'aû stipulatû, saû mai mari de câtû s'aû stipulatû, nu mai pôte a le repeti, nici a le imputa asupra capitalului. (Civ. 992, 1092, 1111) (Civ. Fr. 1906).

1589. Se defige o dobândă de deçe la sută în tôte casurile unde nu s'a otăritû de părți quantulû ei. (Civ. 1587).

1590. Adeverința dată pentru capitalû fără rezervă a dobândilorû este o presumpțiune de plata lorû și scutesce de dînsa. (Civ. 1111, 1200, 1202) (Civ. Fr. 1908).

TITLU XII.

Despre depositû și despre sequestru.

CAPÛ I.

Despre depositû în genere.

1591. Depositulû în genere este unû actû prin care se primesce lucrulû altui spre a'lû păstra și a'lû restitui în natură. (Civ. 1593, 1604) (Civ. Fr. 1915).

1592. Depositulû este de două feluri: depositû propriû și sequestru. (Civ. 1593, ur; 1626, ur) (Civ. Fr. 1916).

CAPÛ II.

Despre depositulû propriû șiisă.

SECȚIUNEA I.

Despre natura depositului.

1593. Depositulû este unû contractû esențiale gratuitû, care nu pôte avé de obiectû de câtû lucruri mobilî.

Elu nu este perfectu de cãtu cãndu s'a fãcutu tradiþiunea⁽¹⁾ lucrului.

Tradiþiunea se înlocuiesce prin singurul consimþimentu, dacã lucrul ce este a se lãsa în depositu se aflã deja în mâna depositarului sub orã ce altu titlu. (Civ. 1314, ur; 1591) (Civ. Fr. 1917, 1919).

1594. Depositulu este voluntariu sau necesariu. (Civ. 1593, 1595, ur; 1620, ur) (Civ. Fr. 1920).

SECÞIUNEA II-

Despre depositulu voluntariu.

1595. Depositulu voluntariu se formãzã prin consimþimentulu celui ce dã și celui ce primesce lucrulu în depositu (Civ. 948, 1596) (Civ. Fr. 1921).

1596. Depositulu voluntariu se face în totu d'aunã numai de cãtre proprietarul lucrului depositu, sau prin consimþimentulu sãu espresu ori tacitu. (Civ. 1610) (Civ. Fr. 1922).

1597. Depositulu voluntariu nu se pãte face de cãtu prin înscrisu (Civ. 1180, 1196, 1198, 1204, ur; 1598) (Civ. Fr. 1923).

1598. Dacã depositulu s'a fãcutu de cãtre o persõnã capabile cãtre una necapabile, aceea ce a fãcutu depositulu are numai acþiune de revindicaþiunea lucrului depositu, pe cãtu timpu se aflã în mâna depositarului, sau acþiune de restituþiune pe cãtu acesta s'a folositu. (Civ. 949, ur; 1164, 1597) (Civ. Fr. 1926).

SECÞIUNEA III.

Despre îndatoririle depositarului⁽²⁾

1599. Depositarulu trebuie sã îngrijescã de paza lucrului depositu, întocmai precum îngrijesce de paza lucrului sãu. (Civ. 1564, 1566, 1600, ur) (Civ. Fr. 1927).

1600. Dispoziþiunea articolului precedente trebuie sã se aplice cu mãi mare rigõre:

1. Cãndu depositarulu s'arã fi oferitu a primi unu depositu;

(1) Tradiþiunea: darea, sãu predarea.

(2) Depositariu este acela care primesce unu lucru în depositu—Deponente este cellu ce face depositulu.

2. Cândü s'arü fi stipulatü vre o plată pentru paza depositului;
3. Cândü depositulü s'a făcutü numai în folosulü depositarului;
4. Cândü s'arü fi alcătuitü esprese ca depositarulü să fiă răspundătorü de ori ce culpă. (Civ. 1593) (Civ. Fr. 1928).

1601. Depositarulü nu răspunde nici o dată de stricăciunile provenite din forță majore; afară de casulü cândü a fostü pusü în întârziare pentru restituțiunea lucrului depositü. (Civ. 1079, 1082, 1083, 1156, 1604) (Civ. Fr. 1929).

1602. Elü nu pöte să se servescă de lucrulü depusü fără permisiune espresă saü tacită a deponentului. (Civ. 1081, 1088, 1591) (Civ. Fr. 1930)

1603. Nu pöte de felü să caute a vedé lucrurile ce i s'aü depositatü, dacă i s'aü încredințatü în o ladă închisă saü sub o coperță sigilată. (Civ. Fr. 1931).

1604. Depositarulü trebuie să înapoeze totü acelü lucru ce a priimitü.

Unü depositü de bani, cândü depositarulü, conformü articolului 1602, făcuse întrebuințare de dënsulü, trebuie să se restituescă în acele monete în cari s'a făcutü, atâtü în casulü de sporire câtü și în acela de scăderea valörii lorü. (Civ. 1147, 1591, 1605, ur). (Civ. Fr. 1932).

1605. Depositarulü nu e datorü de a restitui lucrulü depositatü de câtü în starea în care se află la timpulü înapoiării. Stricăciunile survenite fără faptulü seü, rămänü în sarcina deponentelui. (Civ. 1102, 1156, 1601) (Civ. Fr. 1933).

1606. Depositarulü căruü s'a luatü prin forță majore lucrulü depositatü, și care a priimitü în locu-i o sumă de bani, saü ori-ce altü lucru, trebuie să restituescă aceea ce a priimitü. (Civ. 1156, 1601, 1607) (Civ. Fr. 1934).

1607. Erededele depositarului, care a vëndutü în bună credință lucrulü ce n'a sciutü că este dënsulü, este datorü numai să restituescă prețulü priimitü, saü să cedeze acțiunea sa contra cumpărătorului, dacă prețulü nu arü fi fostü plătitü. (Civ. 972, 1604, 1606) (Civ. Fr. 1935).

1608. Depositarulü trebuie să restituescă fructele produse de lucrulü depositatü și culese de dënsulü.

Elü nu e datorü de a plăti nici o dobëndă pentru banii ce i s'aü depositatü, afară numai din ziua de cândü a fostü pusü în întârziare de a'ı restitui. (Civ. 1079, 1088, 1593, 1602, 1604) (Civ. Fr. 1936).

1609. Depositarulü nu trebuie să restituescă lucrulü depositatü de câtü acelü ce i l'a încredințatü, saü acelü în alü căruü nume

s'a făcutu depositul, sau persoanei arătate spre a'lu primi. (Civ. 1096, 1610) (Civ. Fr. 1937).

1610. Depositarul nu pôte pretinde ca deponentele să probe câ lucrul depositat este proprietatea sa.

Cu tôte acestea, dacă descopere câ lucrul este de furat și cine este adevăratul proprietar, trebuie să vestescă acestuia depositul ce i s'a făcut, interpelându-l a'lu reclama în unu terminu determinat și îndestulătoru fără prejudiciul dispozițiunilor codicelui penale.

Dacă acela care a fost vestit de acesta, negleze reclamarea depositului, depozitarul este bine liberat prin trădarea depositului în mâna celui de la care s'a priimitu. (Civ. 1596, 1616, 1909, 1910) (Civ. Fr. 1938).

1611. În casu de mörte a deponentelui, lucrul depus nu se pôte restitui de câtu ercdelui.

Dacă sunt mai mulți eredi, lucrul depositat trebuie să se restituască, fiă-cărui din ei o parte pe câtu i se cuvine.

Dacă lucrul nu se pôte împărți, eredi trebuie să se unescă între dânșii asupra modului primirii lui. (Civ. 653, 1060, 1064) (Civ. Fr. 1939).

1612. Dacă deponentele, prin schimbarea statului seü, a perdut administratiunea bunurilor sale, după facerea depositului, acesta nu se pôte restitui de câtu persoanei însărcinate cu administratiunea averii deponentelui. (Civ. 390, 445, 454, 458) (Civ. Fr. 1940).

1613. Dacă depositul a fost făcut de către unu tutore sau administratore în asemenea însușire, și administratiunea sa a fost încetată în momentlu restituțiunii, acesta nu se pôte face de câtu către persöna ce a fost represintată, sau către noulu ei reprezentatore. (Civ. 1612) (Civ. Fr. 1941).

1614. Dacă prin contractul de depositu s'a stipulat locul unde trebuie să se facă restituțiunea, depozitarul trebuie să transporte acolo lucrul depositat: spelele însă ce s'arü face sunt în greutatea deponentului. (Civ. 969, 1104, 1615) (Civ. Fr. 1942).

1615. Restituțiunea trebuie să se facă, dacă prin contractu nu s'aréta locul, acolo unde se află lucrul depositat. (Civ. 1104, 1614) (Civ. Fr. 1943).

1616. Depositul trebuie să se restituască deponentelui îndată ce s'a reclamat, chiarü cându s'arü fi stipulat prin contractu unu anume terminu pentru restituțiunea lui; se esceptă însă casulü cândü, în formele legali s'a notificat depozitarului unu actü de sequestru sau de opozițiune la restituțiunea sau la strămutarea lucrului depositat. (Civ. 1079, 1099, 1147, 1617) (Civ. Fr. 1944)

1617. Se stinge ori-ce îndatorire a depositearului, dacă se descopere și se probază că elu este însuși proprietarul lucrului depositeat. (Civ. 1154, ur; 1169, 1909) (Civ. Fr. 1946.)

SECȚIUNEA IV.

Despre îndatoririle deponentelui.(1)

1618. Deponentele este îndatorită a întorče depositearul tôte spesele făcute pentru păstrarea lucrului depositeat; și a'lu desdauna de tôte perderile cășunate lui din cauza depositeului. (Civ. 994, 1619, 1730, § 4) (Civ. Fr. 1947).

1619. Depositarul pôte să oprască depositeul pînă la plata integrale cuvenită lui din cauza depositeului. (Civ. 1147, 1730, §. 3) (Civ. Fr. 1948).

SECȚIUNEA V.

Despre depositeul necesariu.

1620. Depositul necesariu este acela ce se face sub sila unei întemplări, cumu unu focu, o ruină, o predare, unu naufragiu sau altu evenimentu neprevăduțu de forța majore. (Civ. 1621, ur). (Civ. Fr. 1949.)

1621. Proba prin marturi este admisă pentru depositeul necesariu, și chiaru în casulu cându valoarea depositeului aru trece peste o sută cincideci lei. (Civ. 1198) (Civ. Fr. 1950).

1622. Depositul necesariu este supusu la tôte regulele depositeului voluntariu, și fără prejudiciulu dispozițiuniloru art. 1198, (Civ. 1596) (Civ. Fr. 1951).

1623. Ospetătorii ori hangii răspudu, ca depositearii, pentru tôte lucrurile aduse în localulu loru de unu călător; depositeulu unorū așaia lucruri trebuie să se considere ca unu depositeu necesariu. (Civ. 1198, 1621, 1730 §. 6, 1903) (Civ. Fr. 1952).

1624. Ei răspudu de furtulu sau stricăciunea lucruriloru călătorului, în casu cându furtulu sau stricăciunea s'a comisū de servitoru, ori de cei însărcinați cu direcțiunea ospetărielorū, ori de streinii ce le frecuentăză. (Civ. 1623, 1625—P. 309, 389) (Civ. Fr. 1953).

1625. Ei nu sunt răspundători de furturile comise cu mâna

(1, Deponente este persōna care a făcut depositeulu.

înarmată saü în alt-felü cu forță majore. (Civ. 1623, ur.) (Civ. Fr. 1954).

CAPU III.

Despre sequestru.

SECTIUNEA I.

Despre diversele feluri de sequestruri.

1626. Sequestrulü este convenționale saü judiciarü. (Civ. 1627, ur; 1632, ur.) (Civ. Fr. 1955.)

SECTIUNEA II.

Despre sequestru convenționale.

1627. Sequestrulü conventionale este depositulü unü lucru în litigiü,(¹) făcutü de una saü mai multe persöne, unü alü treilea, care ia asupra'si îndatorirea de a-lü restitui, după terminarea procesului, celui cârui va declara judecătorulü că se cuvine. (Civ. 542, 1628, ur.) (Civ. Fr. 1956).

1628. Sequestrulü pöte sä nu fiä gratuitü. (Civ. 1593, 1600) (Civ. Fr. 1957).

1629. Cândü este gratuitü, se aplicä asupra'i regulile depositulü propriü disü, cu deosebiriile ce se vorü arëta mai josü. (Civ. Fr. 1958).

1630. Obiectulü sequestrului potü fi bunuri mobili saü immobili. (Civ. Fr. 1959).

1631. Depositarulü, însärcinatü cu unü sequestru, nu pöte fi liberatü de dînsul înainte de terminarea procesului, de câtü atunci cândü töte pârțile interesate vorü consimți, saü cândü va urma ocausä ce se va judeca de legitimä. (Civ. 969, 1616) (Civ. Fr. 1960).

SECTIUNEA III.

Despre sequestru judiciarü.

1632. Afarä de casurile statornicite de codicile de procedurä civile, judecătorulü pöte ordona sequestrulü:

(1) În litigiü: în judecatä.

I. A unui imobile sau a unui lucru mobil pentru a cărui proprietate ori posesiune se judecă două sau mai multe persoane.

II. A lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa (Civ. 542, 1114, 1116, 1121—Co 102) (Civ. Fr. 1961).

1633 Depozitul judeciară dă naștere la obligațiuni reciproce între sequestranți și depositari

Depositarul trebuie să se îngrijască de păstrarea lucrului sequestrat ca un bun proprietar.

Trebuie să 'lă dea de față pentru vânzare spre îndestularea sequestrantului, ori spre al'ui restitui părții de la care s'a sequestrat, în casă de revocațiune a sequestrului.

Sequestrantele este dator să plătească depositarului salariul statornicit de lege, sau, în lipsa, pe câtă îl va otări judecătorul (Civ. 1632) (Civ. Fr. 1962).

1634, Sequestrul judeciară se dă sau persoanei asupra cărei s'a învoit ambe părțile interesate, sau unei persoane numite din oficiu de autoritatea judecări.

Și într'ună casă și într'altulă, acelă ce a luat în păstrare lucrul, este supus tuturor îndatoririlor ce nască din sequestru convenționale. (Civ. 1116, 1627, ur.) (Civ. Fr. 1963).

TITLU XIII.

Despre Contractele aleatorii.

CAPŪ I.

Despre contractele aleatorii în genere.

1635. Contractul aleatoriu este convențiunea réciprocă ale cărei efecte în privința beneficiilor și a perderilor pentru toate părțile, sau pentru una sau mai multe din ele, depind de un eveniment necertă. (Civ. 947).

Astă felă sunt:

I. Contractul de asigurare (Co. 489, ur.)

II. Imprumulul nautic; (Co. 468, ur.)

III. Jocul și prinsorea, (Civ. 1636, ur.)

IV. Și contractul de rendită pe vieța. (Civ. 1639, ur.)

Cele două d'entăiu se regulază după legile comerțului maritim. (Civ. Fr. 1964).

CAPU II.

Despre joc și prinsore.

1636. Legea nu dă nici o acțiune spre plata unui debită din joc

saŭ din-prinsóre. (Civ. 1638—P. 350, 389 §. 6) (Civ. Fr. 1965).

1637. Suntŭ esceptate jocurile ce contribuescŭ la esercițiulŭ corporale, cum: armele, cursele cu piciorulŭ, cŭlare saŭ cu carulŭ, și alte asemenea.

Cu tóte acestea judecătorulŭ póte să respingă cererea cândŭ suma pusă la jocŭ saŭ la prinsóre arŭ fi escesivă⁽¹⁾ (Civ. 1636) (Civ. Fr. 1966).

1638. Perđetóorulŭ nu póte în nici un casŭ repeti ceea ce a plătitu de bună voiă, afară numai în casulŭ cândŭ quěstigătorulŭ a întrebuintatŭ dolŭ, încelăciune saŭ amăgire. (Civ. 953, 960, ur) (Civ. Fr. 1967).

CAPŪ III.

Despre contractulŭ de rendită pe vieță.

SECȚIUNEA I.

Despre natura contractulŭ de rendită pe vieță.⁽²⁾

1639. Rendita pe vieță se póte înființa cu titlu onerosŭ. (Civ. 474, 523, 527, 550, 947, 1646) (Civ. Fr. 1968).

1640. Ea se póte constitui și cu titlu gratuitŭ prin donațiune între vii saŭ prin testamentŭ;

Trebuie însă atunci să fiă revestită de formele cerute de legi pentru asemenea acte. (Civ. 800, ur; 813, ur; 858, ur; 1641, ur.) (Civ. Fr. 1969).

1641. Rendita pe vieță înființată prin donațiune saŭ testamentŭ este supusă la reducțiune, dacă întrece porțiunea disponibile; este nulă dacă se face în favórea unei persóne necapabilŭ de a primi. (Civ. 751, ur; 808, ur; 812, 934, 939, ur. 1642) (Civ. Fr. 1970).

1642. Rendita pe vieță se póte înființa în favórea persónei ce a plătitŭ prefulŭ, saŭ a altei a treia ce n'are nici unŭ dreptŭ la rendită.

În casulŭ din urmă, de și întrunesc însușirile unei liberalități, totuși nu este supusă formelorŭ stabilite pentru donațiune; însă este în totulŭ supusă dispozițiunilorŭ articolului precedente. (Civ. 751, 1640, 1641) (Civ. Fr. 1971, 1973).

(1) Escesivă: pré mare.

(2) Prin *rentă* seŭ *rendită* se înțelege aceea ce ni se plătesce anualŭ pentru o sumă împrumutată seŭ o valóre înstreinată.

1643. Ea se note înființa în favoarea unei sau mai multor persoane. (Civ. Fr. 1972).

1644. Este fără lucrare ori ce contractă de rentă pe viață, înființată în favoarea unei persoane care era deja mortă în momentul facerii contractului. (Civ. Fr. 1974).

1645. Contractul de rentă pe viață, în favoarea unei persoane afectate de o boală de care a murit în intervalul de două-deci zile de la data contractului, este nul. (Civ. 1644) (Civ. Fr. 1975).

SECȚIUNEA II.

Despre efectele contractului de rentă pe viață între părțile contractanți.

1646. Acela în a cărui favoare s'a înființat cu titlu oneros, o rentă pe viață, poate să ceară sfărîmarea contractului, dacă înființatorul ei nu dă asigurările stipulate pentru executare. (Civ. 1020, 1025) (Civ. Fr. 1977).

1647. Singura neplată a terminilor expirate a rentei nu dă dreptul celui în a cărui favoare este înființată, să ceară întorcerea capitalului, sau reîntrarea în posesiunea fondului înstrăinat. El are numai dreptul de a face să se sequestreze și să se vîndă averea debitorului său, și a cere ca, neconsimțind debitorul, să se reguleze, din produsul vînderii, o sumă suficientă spre plata terminilor. (Civ. 1020, 1365, 1648) (Civ. Fr. 1978).

1648. Înființatorul rentei nu poate să se libereze de plata ei, oferind înapoierea capitalului și renunțînd la repetițiunea⁽¹⁾ anualităților⁽²⁾ plătite, ori cît de lungă fie viața acelor în a căroră favoare s'a înființat renta, și ori cît de onerosă fie prestațiunea⁽³⁾ rentei. (Civ. 1635, 1647) (Civ. Fr. 1979):

1649. Renta pe viață se dobîndesce de proprietarul ei în proporțiunea zilelor ce a trăit.

Dacă însă s'a stipulat ca terminii ei să se plătescă anticipat, atunci se consideră de quesițat fie care terminiu din ziua în care a venit plata lui. (Civ. 523, 525, 527) (Civ. Fr. 1980).

1650. Numai în cazul în care renta pe viață s'a înființat cu titlu gratuit, se poate și stipula ca dînsa să nu fiă supusă sequestrării. (Civ. 1640, ur.) (Civ. Fr. 1981).

(1) Repetițiune: cerere înapoi.

(2) Anuități: aceea ce s'a plătit pe fie care an.

(3) Prestațiune: darea, predarea.

1651. Proprietarul renditei pe viață nu poate să ceară termenele expirate de câtă justificându existența sa, ori existența persoanei în favoarea cărei s'a fostă înființată. (Civ. 1169, 1907, ur.) (Civ. Fr. 1983,).

TITLU XIV.

Despre fidejusiune (cauțiune)(¹)

CAPŪ I.

Despre natura și întinderea fidejusiunii.

1652. Celă ce garantează o obligațiune, se lăgă către creditoră de a îndeplini însuși obligațiunea pe care debitorulă nu o îndeplinesce (Civ. 944, 946, 1662, ur) (Civ. Fr. 2011).

1653. Fidejusiunea nu poate esista de câtă pentru o obligațiune validă(²)

Cu tóte acestea se poate face cineva fidejusuorele unei obligațiunii ce poate fi anulată în virtutea unei excepțiuni personalei debitorului, cum de pildă în casulă de minoritate. (Civ. 207, 448, 950, ur; 1047. 1681) (Civ. Fr. 2012).

1654. Fidejusiunea nu poate întrece datoría debitorului, nici poate fi făcută sub condițiunii mai oneróse(³)

Pote fi însă numai pentru o parte a datoriei și sub condițiunii mai puțină grele.

Cauțiunea ce întrece datoría saă care este contractată sub condițiunii mai oneróse e validă numai pînă în măsura obligațiunii principale. (Civ. 1066, 1087, 1675) (Civ. Fr. 2013).

1655. Ori-cine poate să se facă fidejusuore(⁴) fără ordinea și chiară fără știința aceluși pentru care se obligă.

Asemenea se poate face nu numai pentru debitoriele principale, dar și pentru fidejusuorele acestuși. (Civ. 946, 1669, ur; 1680) (Civ. Fr. 2014).

1656. Fidejusiunea trebuie să fiă expresă și nu se poate întinde peste marginile în cari s'a contractată. (Civ. 1169, 1191, ur; 1654) (Civ. Fr. 2015).

(1) Fidejusiune s'ouă cauțiune va să zică chezașiă.

(2) Cuvântulă *validă* însemnăcă aci *valabilă*.

(3) *Condițiuni mai oneróse*, adică condițiunii mai grele.

(4) Fidejusuore: chezașiă.

1657. Fidejusiunea nedeterminată a unei obligațiuni principale, se întinde la toate accesoriile unei datorii, și încă și la spesele primei reclamațiuni, și la toate cele posterioare notificări făcute fidejuserelui. (Civ. 1046, 1654, 1656) (Civ. Fr. 2016).

1658. Indatoririle fidejuserelui trecu la eređi, afară de construngerea corporale, chiară dacă îndatorirea era asigurată prin construngere corporale. (Civ. 653, 1060, ur; 1675—Supl. L. Constr. Corp. pag. 141) (Civ. Fr. 2017).

1659. Debitorii obligatū a da siguranță trebuie să prezinte o persoană capabilă de a contracta, care să posedă avere indestulă spre a garanta o obligațiune, și care să aibă domiciliul în teritoriul juridicțional al curții apelative la care trebuie să se dea (Civ. 87, 950, 1104, 1660, ur) (Civ. Fr. 2018).

1660. Solvabilitatea unui garante se măsoră numai după nemișcătorele ce potū fi ipotocate, afară de cazul cândū datoria este mică sau afacerea este comerciale. Spre acestū finitū nu se potū lua în considerațiune nemișcătorele în litigiū, nici acele situate la o așa depărtare, în câtū să devină forțe deficiil lucrările esecutive asupra-le. (Civ. 1659, 1664) (Civ. Fr. 2019).

1661. Dacă fidejuserile, căpētātū de creditorū de bună voiă sau judecătorește, a devenitū apoi nēsolvabile, trebuie să se dea unū altulū.

Acēstā regulā nu se aplicā în singurulū casū în care fidejuserile s'a datū numai în puterea unei convențiunii prin care creditorii a cerutū de fidejuseri o anume persoană. (Civ. 1133) (Civ. Fr. 2020).

CAPŪ II.

Despre efectele fidejusiunii.

SECȚIUNEA I.

Despre efectele fidejusiunii între creditorii și cauționatorū (fidejuseri)(¹)

1662. Fidejuserii nu este ținutū a plăti creditorulū de cât când nu se pōte îndestula de la debitorulū principale asupra averii căruia trebuie mai întâiū să se facă discuțiune(²), afară nu-

(1) Cauționatorū, fidejuseri: chezașiū.

(2) A se face discuțiune asupra averii unui debitor, însemnă a lua și a vinde averea acellui debitor. Prin urmare se zice că chezașiulū are beneficiulū de discuțiune, adică, că în momentul când se urmărește de creditorū elū îl obligă ea să discute, adică să ia și să vinză mai întâiū averea debitorului, și apoi să se întorcă la dănsulū, chezașiū.

mai când însuși a renunțat la acest beneficiu, sau s'a obligat solidariu cu datornicul. In cazul din urmă efectul obligațiunii sale se regulează după principiile statornicite în privința datorielor solidarie. (Civ. 1039, ur; 1042, 1663, ur) (Civ. Fr. 2021).

1663. Creditorul nu este îndatorat să discute averea debitorului principale, dacă garantul nu o cere de la cele d'ântei lucrări indreptate contra sa. (Civ. 1662, 1664) (Civ. Fr. 2022).

1664. Fidejusele care cere discuțiunea trebuie să indice creditorului averea debitorului principale și să anticipeze spesele⁽¹⁾ cuviincioase pentru punerea în lucrare a executării.

Nu se va ține în seamă arătarea bunurilor debitorului principale situate afară din teritoriul juridicțional al curții apelative în care trebuie să se efectueze plata, sau a bunurilor în litigiu, ori a bunurilor deja ipotecate pentru siguranța datoriei, care nu mai sunt în posesiunea debitorului. (Civ. 1660, 1665) (Civ. Fr. 2023).

1665. De câte ori cauționatorul va arăta bunuri în cuprinderea articolului precedente și va anticipa și spesele cuviincioase pentru discuțiune, creditorul rămâne către garante răspunzător pînă la valoarea bunurilor arătate, în casu de nesolvabilitate a debitorului principale survenită prin amânarea urmării. (Civ. 1664) (Civ. Fr. 2024).

1666. Când mai multe persoane au garantat unul și același creditor pentru una și aceeași datoriă, fie care din ele rămâne obligată pentru datoria întrégă. (Civ. 1039, ur. 1108, 1667 ur.) (Civ. Fr. 2025).

1667. Cu toate acestea fie-care din persoanele arătate în articolul precedente, intru câtu n'a renunțat la beneficiul divisiunii, pôte cere ca creditorul să devidă mai futêiu acțiunea sa și să o reducă la proporțiunea fie-cărui.

Dacă unul din garanți era nesolvabil, în timpul în care unul din ei obținuse divisiunea, acesta remene obligat în proporțiunea unei asemenea nesolvabilități; dacă însă nesolvabilitatea a survenit după divisiune, atunci nu mai pôte fi răspunzător pentru acesta (Civ. 1042, nota. 1668) (Civ. Fr. 2026).

1668. Dacă creditorul însuși și de bună voiă a împărțit acțiunea sa, nu mai pôte să se lapede de acastă divisiune, de și, mai nainte de timpul în care a primit-o, unul din cauționatori au fostu nesolvabili. (Civ. 1049, 1050, (Civ. Fr. 1027)'

(1) A anticipa spesele va să zică a plăti de mai nainte cheltuelile cuviincioase, ect.

SECȚIUNEA II.

Despre efectele fidejusiunii între debitor și cauționator (fidejasure).

1669. Cauționatorul ce a plătit are regresul⁽¹⁾ contra debitorului principal, atât când a garantat cu știința debitorului cât și pe nesciința lui.

Regresul se întinde atât asupra capitalului cât și asupra dobânzilor și a speselor; cu toate acestea garantul nu are regres de cât pentru spesele făcute de dînsul după ce a notificat debitorului principal reclamațiunea pornită asupra-i.

Fidejasurele are regres și pentru dobânda sumei ce a plătit, chiar când datoria nu producea dobândă, și încă și pentru daune-interese dacă se cuvine.

Cu toate acestea dobânzile ce ar fi fost datorite creditorului nu vor merge în favoarea garantului de cât din ziua în care s'a notificat plata (Civ. 991, 1084, 1088, 1108, ur. 1657, 1672) (Civ. Fr. 2028).

1670. Cauționatorul ce a plătit datoria intră în dreptul ce avea creditorul contra datornicului. (Civ. 1108, §. 3; 1652) (Civ. Fr. 2029).

1671. Când sunt mai mulți debitori principali solidari pentru una și aceeași datorie, fidejasurele ce a garantat pentru ei toți, are regres în contra fie-cărui din ei pentru repetițiunea⁽¹⁾ sumei totale ce a plătit. (Civ. 1053, 1108) (Civ. Fr. 2030).

1762. Fidejasurele ce a plătit prima dată, nu are regres contra debitorului principal ce a plătit de a doua oară; are însă acțiunea de repetițiune contra creditorului.

Când fidejasurele a plătit, fără să fi fost urmărit și fără să fi înștiințat pe datornicul principal, nu va avea nici un regres contra acestuia în cazul când, în timpul plății, datornicul ar fi avut meșii de a declara stinsă datoria sa, îi rămâne însă dreptul de a cere înapoi de la creditori banii dați (Civ. 991, 1092, 1351) (Civ. Fr. 2031).

1673. Fidejasurele, și fără a fi plătit, poate să reclame desdau-nare de la debitor:

(1) *Are regres* înseamnă aceea ce se obicinuesce a se zice *are recurs*, adică are dreptul de a urmări.

(2) *Repetițiune*: cerere înapoi.

1. Cândü este urmăritü în judecată pentru a plăti (Civ 1666).
2. Cândü debitorulü se află falitü sau în stare de nesolvabilitate; (Civ. 1025—Co. 185, 192).
3. Cândü debitorulü s'a îndatoratü de á-lü libera de garanțiá într'unü terminü determinatü și acesta a expiratü; (Civ. 969).
4. Cândü datoria a devenitü esigibile prin sosirea scădinței stipulate; (Civ. 1684)
5. După trecere de dece ani, cândü obligațiunea principale nu are unü terminü determinatü de scădință, întru câtü însă obligațiunea principale nu arü fi fostü de așa felü în câtü să nu pótă a se stinge înaintea unü terminü determinatü, cum de esemplu tutela, orí întru câtü nu s'a stipulatü contrariulü. (Civ. Fr. 2032)

SECTIUNEA III.

Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți.

1674. Cândü mai multe persóne aü garantatü pentru unulü și același debitorü și pentru una și aceeași datoriá, garantele ce a plătitü datoria, are regresü contra celorü alți garanți pentru porțiunea ce privesce pe fiá-care.

Cu tóte acéstea nu are locü regresulü de câtü cândü garantulü a plătitü în unulü din casurile arătate în articolulü precedente. (Civ. 778, 1053, 1108, 1109, 1666, 1673) (Civ. Fr. 2033).

CAPÜ III.

Despre fidejusiunea legale și cea judecătorească.

1675. De câte ori o persónă este obligată de lege sau de judecatorü a da o garanță, garantele ce se oferesce trebuie să aibă condițiunile prescrite de art. 1659 și 1660. Fidejusiunea judecătorească trebuie încă să pótă fi supusă la constringere corporale. (Civ. 15, 106, 109, 541, 566, 682, 718, 1364—Supl. L. Const. Corr. Pag. 141—Co. 116, 146, 192, 210) (Civ. Fr. 2040).

1676. Celü ce e datorü să dea o garanță, e liberü să dea unü amanetü⁽¹⁾ sau altă asigurare care să se găsescă suficiente pentru asigurarea creanței. (Civ. 1685, ur) (Civ. Fr. 2041).

(1) Amanetulü este aceea ce se mai numesce și gagiü.

1677. Garantele judecătorească nu poate cere discuțiunea averii debitorului principale. (Civ. 1662, 1678) (Civ. Fr. 2042).

1678. Celu ce s'a făcutu garante numai pentru fidejursorul judecătorească, nu poate să ceră discuțiunea averii debitorului principale și a fidejasurelui. (Civ. 1655) (Civ. Fr. 2043).

CAPŪ IV.

Despre stingerea fidejusiunei

1679. Obligațiunea ce nasce din fidejusiune se stinge prin acele cause prin care se stinge și cele-l-alte obligațiuni (Civ. 1044, 1045, 1091, 1137, 1142 ur. 1148, 1155, 1216, 1218) (Civ. Fr. 2034).

1680. Confusiunea urmată între datornicul principale și fidejursorul se, prin *erezirea* unuia de către altul⁽¹⁾ nu stinge acțiunea creditorului contra celui ce a garantat pentru fidejasure. (Civ. 653, 1091 1154, ur. 1655) (Civ. Fr. 2035),

1681. Garantul se poate servi în contra creditorului de toate excepțiunile datornicului principale inerente datoriei⁽²⁾; însă nu'î poate opune acele ce sunt curat personal datornicului (Civ. 1047, 1093, 1118, ur. 1142, 1148, 1155, 1215, 1653, 1682, ur.) (Civ. Fr. 2036).

1682. Cașionatorul se liberază de garanția sa, când nu poate să intre în drepturile, privilegiile și ipotecile creditorului din cauza acestuia. (Civ. 1108, §. 3. 1670) (Civ. Fr. 2037).

1683. Dacă creditorul primesce de bună voiă ună imobile sau altu lucru în plata datoriei principale, cașionatorul rămâne liberat chiaru cându creditorul a fost evinsu din acelă lucru. (Civ. 1095, 1100, 1128) (Civ. Fr. 2038).

1684. Prelungirea termenului acordat de creditor în favoarea datornicului principale, nu liberază pe fidejasure de garanția sa, care poate în acestu casu să urmărească pe debitoare pentru plata, (Civ. 1673) (Civ. Fr. 2039).

TITLU XV.

Despre amanetu⁽³⁾

1685. Amanetul este ună contractu prin care datornicul remite

(1) Prin expresiunea *erezirea unuia de catre altul* legiuitorul a voit să zică „când unul devine moscénitorul celui-l-altu.“

(2) *Inerente datoriei*: cari sunt legate de datoriă.

(3) Amanetu: gagiu.

creditorului său unŭ lucru mobile spre siguranța datoriei (Civ. 1690, 1730 §. 3. (Civ. Fr. 2073).

1686. Amanetulŭ dă creditorului dreptu de a fi plătitŭ din lucrulŭ amanetului cu preferință înaintea altorŭ creditori.

Ca să resulte preferință, se cere unŭ actŭ înregistratŭ în regulă ce să enunție suma datorită, specia și natura lucrurilorŭ amanetate sau o descripțiune de calitate, greutatea și măsura lorŭ.

Facerea unui actŭ înscrisŭ și înregistratŭ nu este neapăratŭ de câtŭ cândŭ datoria trece peste une sută cinci-deci lei. (Civ. 1179, 1182, 1191, ur. 1197, 1198, 1203, 1688—Co. 91) (Civ. Fr. 2074).

1687. Preferința arătată în art. precedente nu se pôte înființa înprivința mobililorŭ necorporali cum creanțele mobiliare, de câtŭ prin unŭ actŭ în regulă înregistratŭ și notificatŭ debitorului creanței date în amanetŭ (Civ. 1107, §. 2. 1688, 1692) (Civ. Fr. 2075).

1688 În tôte casurile însă acestŭ privilegiŭ nu subsiste asupra amanetului de câtŭ cândŭ sa datŭ și a remasŭ în posesiunea creditorului său a unui al treilea alesŭ de părți (Civ. 1316, 1391, 1730, §. 1, 2, 5) (Civ Fr. 2076).

1689. Creditorulŭ, la casŭ de ne-plată, nu pôte să dispună de amanetŭ; are dreptulŭ însă să cêră de la judecătorŭ ca amanetulŭ să 'i rămînă lui, dreptŭ plată, și pînă la suma datoriei, cu ale ei dobînđi, de se cuvine, după o estimațiune făcută de esperți, ori să se vînză la licitațiune.

E nulă ori-ce stipulațiune prin care creditorulŭ s'ar autorisa sau a-și apropria amanetulŭ său a dispune de dînsulŭ fără formalitățile susŭ arătate. (Civ. 968, 1008, 1690; 1701) (Civ. Fr. 2078).

1690 Până la espropriațiunea debitorului, de este să se facă, elŭ rămâne proprietarulŭ amanetului. (Civ. 1599, ur. 1685, 1701) (Civ. Fr. 2079).

1691. Creditorulŭ raspunde, după regulile stabilite la titlulŭ *Despre contracte și obligațiuni în genere*, de perderea sau stricăciunea amanetului provenită din culpa sa. (Civ. 999, 1081, ur. 1102, 1156).

Aseminea și debitorule trebuie să întorcă creditorului tôte spe-sele utili și cele necesarie făcute pentru conservarea amanetului. Civ. 991, 1574, 1618, 1699, 1730, §. 4) (Civ. Fr. 2080).

1692. Dacă s'a datŭ dreptŭ amanetŭ o creanță ce produce dobînđi, creditorulŭ trebuie să țină în sémă aceste dobînđi asupra dobînđilorŭ cé arŭ fi datorite.

Dacă datoria, pentru a cării siguranță s'a datŭ amanetŭ o creanță, nu produce ea însă-și dobînđi, atuncea dobînđile creanței amanetate se ținŭ în sémă asupra capitalului datoriei. (Civ. 1060, 1101, 1111, 1589, 1687, 1697) Civ, Fr. 2081).

1693. Dacă creditorele abuză de amanetü, debitoarele pöte să cëră ca acelü amanetü să se pună sub sequestru (Civ. 1685).

1694. Debitorulü nu pöte pretinde restituþiunea amanetului de câtü după ce a plătitü în întregü capitalulü, dobîndile și spesele datoriei pentru a cării siguranþă s'a fostü datü amanetulü.

Dacă acelașiü debitoare ar fi făcutü o altă datoriă către acelașiü creditorü după tradiþiunea amanetului, și o asemenea datoriă ar fi devenitü esigibile înainte de plata primei datorii, creditorulü nu va puté fi constrinsü să libereze amanetulü mai înainte de a se fi plătitü ambe creanþele, chiarü cândü nu s'ar fi stipulatü de a subordina amanetulü la plata datoriei a doua. (Civ. 558, 1619, 1686, 1700) (Civ. Er. 2082).

1695. Amanetulü este nedivisibile, de și datoria este divisibile între ereþii debitorului, ori între aceia ai creditorului.

Eredelë debitorului, ce nu și-a plătitü partea sa de datoriă, nu pöte cere restituþiunea părþii sale de amanetü atâtü timpü câtü datoria nu este plătită în întregulü ei

Și vice-versa, eredelë creditorului care și-a primitü partea să de datoriă, nu pöte să restituiască amanetulü cu daunarea coereþilor sei încă neplătiþi. (Civ. 1057, ur. 1702) (Civ. Fr. 2083).

1696. Dispoziþiunile precedinþi nu se aplică în materii de comerþiü, nici la casele de împrumutü pe amanetü, în privinþa cărorü se va urma după legile și regulamentele relative la dânsele. (Co. 89, 91, 289—294) (Civ. Fr. 2084).

TITLU XVI.

Despre antichrese

1697. Antichresea este unü contractü, prin care creditorele dobândește dreptulü de a și apropia fructele unui immobile, remisü⁽¹⁾ lui de datornicü, cu îndatorire de a le imputa⁽²⁾ pe fie care anü asupra dobîndilorü, de sunt datorite, și apoi asupra capitalului creanþei sale. (Civ. 1698, ur) (Civ. Fr. 2085).

1698. Acestü contractü trebuie să fiă făcutü înscrisü și transcrisü⁽³⁾ întru câtü este o datoriă mai mare de una sută cincideci lei. (Civ. 1179, 1191, 1197, 1198, 1686) (Civ. Fr. 2085).

(1) Remisü: datü.

(2) Imputa: a scădea.

(3) Prin *transcrieü* legiuitorulü a înþelesü aci *înregistratü* ca și în art. 1686.

1699. Creditorul, dacă nu s'a stipulată contrariul, este dator să plătească dările și sarcinile anuale ale imobilei ce posedă în antichese. Asemenea trebuie să îngrijescă de întreținere și să facă reparațiunile necesare și utilă ale imobilei; la din contră, rămâne răspunzător de daune interese.

Tote speșele relative la obiectele susă-arătate se voră preleva asupra fructelor⁽¹⁾ (Civ. 991, 1084, 1691 1700) (Civ. Fr. 2086)

1700. Debitorul nu pôte reclama folosința imobilei dată în antichese, mai'nainte de a fi plătită totă datoria. Creditorul însă ce voesce a se libera de îndatoririle enumerate în articolulă precedentă, pôte totă d'auna, întru câtă n'a renunțată esprese la acestă dreptă, sili pe debitor să'si priimescă înderētă folosința imobilei. (Civ. 1694) (Civ. Fr. 2087).

1701. Creditorul nu devine proprietară ală imobilei prin singura neplată a datoriei la terminulă stipulată; oră ce clausulă contrariă este nulă.

La neplată, pôte să cēră espropriatiunea debitorului după formele legală. (Civ. 1689, 1824, ur) (Civ. Fr. 2088).

1702. Dispozițiunile art. 1695 se aplică la antichese întocmai ca la amanetă. (Civ. Fr. 2090).

1703. Creditorul antichresistă conservă asupra fondului și cele altă privilege și ipotece, legală formate și conservate. (Civ 1698, 1722, ur; 1746, ur—1o. 194) (Civ. Fr. 2091).

TITLU XVII.

Despre transacțiune⁽²⁾

1704. Transacțiunea este ună contractă prin care părțile termină ună procesă începută saș prefintămpină ună procesă ce pôtă să nască. (Civ. 943, 945, 947, 1179, 1191, 1197, 1198) (Civ. Fr. 2044)

1705. Transacțiunea trebuie să fiă constatată prin actă scrisă. (Civ. 1704) (Civ. Fr. 2044).

1706. Transacțiune potă face numai acei ce potă dispune de obiectulă coprinsă în ea.

Acei însă ce nu potă dispune de obiectulă coprinsă în transacțiune, nu potă transige de câtă în formele stabilite de legă specială. (Civ. 413, 419, 427 - 430, 433, 445, 448, 454; 726, 1248—Co. 231, 278) Civ. Fr. 2045).

(1) Se voră preleva asupra fructelor, va să zică: se vor lua din fructe.

(2) Transacțiune: învoire.

1707. Se p^ote transige asupra unei acțiuni civi^li ce derivă din o infracțiune. (Civ. Fr. 2046).

1708. In transacțiune se p^ote stipula o penalitate contra aceluⁱ ce nu se va ține de dⁱn^sa (Civ. 1021, 1069) (Civ. Fr. 2047)

1709. Transacțiunile se mărginesc^u numai la obiectul^u lor^u; renunțierea, făcută în t^ote pretențiile și acțiunile, coprinde numai aceea ce se reportă la pricinele asupra căror^u a urmat^u transacțiune. (Civ. 977, 984, 1710) (Civ. Fr. 2048).

1710. Transacțiunea nu se întinde de cât^u asupra pricinelor^u de cari trat^edă, fie intențiunea părților manifestată prin expresiuni speciali sau generali, ori rezult^e ea ca o consecință necesariă din ceea ce s'a espres^u. (Civ. 977, 1709) (Civ. Fr. 2049).

1711. Transacțiunile a^u între părțile contractanți puterea unei sentințe neapelabili. (Civ. 1200. §. 3; 1201) (Civ. Fr. 2052).

1712. Este admisibile acțiunea de nulitate contra unei transacțiuni pentru er^ore asupra persoanei sau a obiectului în proces^u. (Civ. 954, 1717) (Civ. Fr. 2053).

1713. Asemine se p^ote ataca transacțiunea făcută spre executarea unui titlu nul^u, afară numai când^u părțile ar fi tratat^u espres^u despre nulitate. (Civ. 966, 1190, 1711) (Civ. Fr. 2054).

1714. Transacțiunea făcută pe documente dovedite în urmă de false, este nulă. (Civ. 966, 1712, 1716) (Civ. Fr. 2055).

1715. E asemenea nulă transacțiunea asupra unui proces^u finit^u prin sentință neapelabile despre care părțile sau una din ele n'avea cunoscință.

Când^u sentința necunoscută părților ar fi încă apelabile transacțiunea va fi validă. (Civ. 954, 966, 1712) (Civ. Fr. 2056).

1716. Când^u părțile a^u transigit^u în genere asupra tutor^u a-facerilor^u ce ar put^e să existe între dⁱnsele, documentele ce le ar^u fi fost^u necunoscute lor^u în timpul^u transacțiunii și cari s'ar fi descoperit^u în urmă, nu constituesc^u un^u titlu de anulare a transacțiunii, afară numai atunci când^u ar fi fost^u ascunse prin fapta unei din părțile contractanți.

Insa transacțiunea va fi nulă când^u ea nu ar coprinde de cât^u un^u singur^u obiect^u și s'ar dovedi, din documentele în urmă descoperite, că una din părți nu avea nici un^u drept^u asupra aceluⁱ obiect^u. (Civ. 1711, 1714) (Civ. Fr. 2057).

1717. Invederata greșelă în socoteli, urmată la facerea transacțiunii, nu păgubesc^e pe nici una din părți, și trebuie să se répareze. (Civ. 1712) (Civ. Fr. 2058).

TITLU XVIII.

Despre privilegii și ipotece.⁽¹⁾

CAPŪ I.

Dispozițiuni generală.

1718. Orî-cine este obligatŭ personalé, esté ținutŭ de a împlini îndatoririle sale cu tóte buuurile sale mobilî și immobilî, presentî și fiitóre. (Civ. 1719, 1824, ur.) (l. Bel. art. 7—Civ. Fr. 2092).

1719. Bunurile unui debitoare servescŭ spre asicurarea comună a creditorilorŭ sei, și prețulŭ lorŭ se împarte între ei prin analogiă, afară de casulŭ cândŭ esistŭ între creditorî cauze legitime de preferință. (Civ. 1718, 1720, 1824—Co. 295, ur; 305, ur.) (l. Bel. art. 8—Civ. Fr. 2093).

1720. Causese legitime de preferință sunt privilegese și ipotecele. (Civ. 494, 771, 1685, ur; 1722, ur; 1746, ur.) (l. Bel. art. 9—Civ. Fr. 2094).

1721. Cândŭ unŭ immobile, recolte, saŭ alte bunurî mobilî vorŭ fi fostŭ asicurate în contra incendiulŭ, saŭ în contra orî-cărui altŭ casŭ fortuitŭ, suma, ce se va datorî de către asicuratorŭ, va trebui, dacă nu va fi fostŭ cheltuită în reparațiunea obiectulŭ asicuratŭ, să fiă afectată la plata creanțelorŭ privilegiate și ipotecarie, după rangulŭ fie-cărui din ele.

Asemenea se va urma și cu orî-ce despăgubire va fi datorită de către o a treia persónă, pentru perderea totale saŭ deteriorațiunea obiectulŭ însărcinatŭ de unŭ privilegiŭ saŭ ipotecă. (l. Bel. art. 10).

CAPŪ II.

Despre privilegii.

1722. Privilegiulŭ este unŭ dreptŭ, ce dă unui creditorŭ căli-tatea creanței sale de a fi preferitŭ celorŭ alți creditorî, fiă chiarŭ ipotecari. (Civ. 1685, 1730 §. 3, 1738) (l. Bel. 12—Civ. Fr. 2095).

(1) În această materiă de privilegii și ipotece se copriindŭ mai multe modificațiuni introduse în Belgia prin legea din 16 Decem. 1851. Ne vom raporte dar și noi, dupe trebuință, la această lege eitând articolele ei sub această scurtare: „l. Bel.“; și pentru interesulŭ studiulŭ comparativŭ, vom însemna și articolele corespunzătoare din legea francesă reformată prin legea belgă.

1723. Între creditorii privilegiați preferința se regulează după diferitele calități ale privilegiilor. (Civ. 1729—1736) (l. Bel. 13—Civ. Fr. 2096).

1724. Creditorii privilegiați, cari au același rangă au de o potrivă dreptul la plată. (Civ. 1723) (l. Bel. 14—Civ. Fr. 2097).

1725. Privilegiile tesaurului publică și ordinea în care se exercită ele, sunt regulate prin legi specială.

Tesaurul publică nu pôte obține ună privelegiū în contra drepturilor persóneloră ală treile dobândite mai înainte. (Civ. 1730 §. 8; 1753) (l. Bel. 15—Civ. Fr. 2098).

1726. Privilegiile potă fi atâtă asupra mobililoră câtă și asupra immobililoră. (Civ. 1728—1737) (l. Bel. 16—Civ. Fr. 2099).

SECȚIUNEA I.

Despre privilegiile cari se întindă asupra mobililoră și immobililoră.

1727. Cheltueele de judecată sunt privilegiate atâtă asupra mobililoră câtă și asupra immobililoră, în privința tutoră creditoriloră în interesulă câroră au fostă făcunte. (Civ. 1729, 1737) (l. Bel. 17).

SECȚIUNEA II.

Despre privilegie asupra mobililoră.

1728. Privilegiile sunt saū generală, asū specială asupra unoră mobilă (Civ. 1729, 1730) (l. Bel. 18—Civ. Fr. 2100).

§. 1—*Despre privilegie generală asupra mobililoră.*

1729. Creanțele privilegiate asupra tutoră mobililoră suntă cele măi josă aretate, și se exercită în ordinea următoare: (Civ. 461, 472, ur. 1723, 1730, ur).

1. Cheltueele de judecată făcute în intereculă comun ală creditoriloră; (Civ. 98, 99, 723, 919—Co. 205, 305).

2. Cheltueele îngropării în raportă cu condițiunea și starea defunctului. (Civ. 1279).

3. Cheltueele bólei celei dnpă urmă făcute în cursă de ună ană. (Civ. 339, 1904).

4. Salariele ómeniloră de serviciū pēntru ună ană trecută și restulu datoriei din anulă cnrente.

Sălarialul de șese luni ală calfelorū de prāvāliā, și salarialul pe o lunā alū lucrătorilorū cu ȃiua. (Civ. 1471, ur.)

5. Prețulū obiectelorū de subsistențā date debitorului și familie sale în cursū de șese luni.

Cāndū valōrea immobililorū n'a fostū absorbitū de creanțele privilegiate și ipotecarie, partea din prețulū lorū ce mai remāne se va afecta cu preferințā la plata creanțelorū arētate prin prezentele articolū. (Civ. 570, 572, 1183, 1187, 1725, 1903) (l. Bel. 19—Civ. Fr. 2101),

§ 2. *Despre privilegie asupra ȃre-cārorū mobilī.*

1730. Creanțele privilegiate asupra ȃre-cārorū mobilī sunt:

1. Chiriele și arende. Cāndū contractulū este autenticū, saū are o datā certā, proprietarulū are privilegiū pentru tȃtā chiria saū arenda pe anulū corente, ȃrecumū și pe totū timpulū ce remāne a curge pīnā la espirarea contractului.

Cāndū contractulū nu e autenticū saū nu are data certā, proprietarulū are privilegiū numai pentru chiria saū arenda pe anulū curinte și pe anulū viitorū.

În casulū d'întāiū, dacā prin contractulū de arendare saū închiriare nu va fi fostū espresū proibitā sub-arendarea saū sub-închiriarea, cei-l-ālți creditorī al debitorului potū reînchiria casa saū rearendă moșia pentru timpulū ce mai remēne a curge dupā contractū; dar sunt obligați de a plăti proprietarulū totū ce 'i este datoritū.

Obiectele asupra cārorū se esercitā privilegiulū sunt:

Pentru casā, tȃte mobilele din ea.

Pentru moșia, tȃtā recolta anulū curente precumū și totū ce servește la esplȃtarea moșiei.

Același privilegiu are locū pentru reparațiunile locative și pentru totū ce privește esecutiunea contractului.

Proprietarulū pȃte sequestra mobilele cari se aflā în casa sa saū pe moșia sa, cāndū ele aū fostū duse în altū locū, fārā consimțimēntulū sēu, și proprietarulū conservā privilegiulū sēu pe aceste mobile, întru cātū timpū le aū revendicatū⁽¹⁾, adicā, cāndū suntu în cestiune mobilele unei moșii, dacā a făcutū cererea sa în terminū de patru-ȃeci ȃile, și cāndū suntu în cestiune mobilele unei case, în terminū de cinci-spre-ȃece ȃile. (Civ. 1171, 1176, 1182, 1416, ur; 1421, 1429. 1446, ur).

(1) A revendica este a reclama lucrulū sēu care se aflā în māna altuia.

2. Sumele datorite şentru semênţe, sau pentru cheltuiala recoltei anului corente, asupra preţului acestei recolte, şi sumele datorite pentru instrumente de exploataţiune, pe preţul acestor instrumente; în ambe aceste casuri, cu preferinţa chiară înaintea proprietarului moşiei pentru privilegiul arendeii (Civ. 1734).

3. Creanţa pe amanetulă ce este în posesiunea creditorului (Civ. 1685, ur).

4 Cheltueele făcute pentru conservarea lucrului. (Civ. 991, 997, 1691).

5. Preţulă pentru lucruri mobili neplătite, dacă se află încă în posesiunea debitorului, chiară şi în casulă cândă a cumpărată cu termină de plată.

Dacă vênđarea s'a făcută fără termină de plată, vênđătorulă pôte chiară să revendice obiectele vênđute, pe câtă timpă se află în posesiunea cumpăratăului, şi pôte să impede revinderea aceloră lucruri, dacă însă s'a făcută cererea sa în termină de optă zile după trădarea lucrurilor, şi dacă lucrurile se află încă totă în starea în care se găsea la timpulă trădării lor.

Perderea acţiunii de revendicare aduce cu sine şi perderă acţiunii resolutorie⁽¹⁾ a contractului vênđerii, în privinţa celorlă-ălţi creditori. (Civ. 1021, 1370).

6. Creanţele ce are ună hangiu în această calitate asupra efecteloră voiajiloră, ce se află în ospătăria sa (Civ. 1198 §. 2; 1686, 1903).

7. Creanţa cheltueleolă de transportă şi a cheltueleloră accesorie asupra lucrului transportată, întru câtă timpă acela ce l'a transportată, îlă are în posesiunea sa, şi în cele două-đeci şi patru ore ce voră urma trădării lucrului la destinatariulă său, dacă acesta din urmă a conservată posesiunea lucrului. (Civ. 1429, ur. 1688—Co. 102, ur).

8 Creanţele rezultândă din abuzuri şi prevaricaţiuni ale funcţionariloră publici, în eserciţiulă funcţiunii loră, asupra cauşionamêntului loră, precumă şi asupra dobîndiloră, ce ară fi produsă acelu cauşionamêntă. (Civ. 1725, L. Bel. 20—(Civ. Fr. 2102).

§ III. Despre rangulă privilegieloră asupra mobililoră la casă de concursă între ele.

1731. Cheltueele de judecată vină înaintea tuturoră creanţeloră în interesulă căroră aă fostă făcute. (Civ. 1729 §. 1) (l. Bel.21).

(2) Prin *actiune resolutorie* se înţelege aci dreptulă de a cere desfiinţarea coactului vênđărei.

1732. Cheltueele făcute pentru conservarea lucrului trecă înainte privilegiilor anteriori.

Ele trecă, în toate casurile, chiar înainte privilegiilor coprinse la numerii 3, 4 și 5 ale articolului 1729. (Civ. 1730 §. 4) (L. Bel. 22).

1733. Creditorile amanetară, hangiu și cărăușul sunt preferiți vîndătorului unui obiect mobilă care le servește de siguranță, afară de casul cîndu ei, priimind lucrul, au știut că prețul, era încă datorit.

Privilegiul vîndătorului nu se exercită de cît după acel al proprietarului casei sau moșiei, afară de casul cîndu vîndătorul, la transportarea lucrurilor în locurile închiriate, a făcut cunoscut proprietarului că prețul încă nu 'i s'a plătit. (Civ. 1685, ur; 1730) (L. Bel. 23).

1734. Sumele datorite pentru semințe, sau pentru cheltueele recoltei de peste an se plătesc din prețul acesti recolte; și sumele datorite pentru utensile,⁽¹⁾ cari servesc la exploatarea moșiei din prețul acestor utensile, cu preferință în ambe aceste casuri înainte privilegiul proprietarului moșiei. (Civ. 1730, § 2) (L. Bel. 24).

1735. Privilegiul cheltueelor de îngropare trece înainte tuturor celorlalte privilegii. (Civ. 1729, § 2) (L. Bel. 25).

1736. Celelalte privilegii generali sunt primite de către privilegiile speciali (Civ. 1729, 1730) (L. Bel. 26).

SECȚIUNEA III.

Despre privilegii asupra imobililor.

1737. Creditorii privilegiați asupra imobililor sunt:

1). Vîndătorul pe imobilul vîndut pentru plata prețului; dacă s'au făcut mai multe vînderi succesive pentru care a rămas datorit prețul în total sau în parte, întîm vîndătorul se preferă celui de al doilea, celui de al doilea celui de al treilea și așa înainte. (Civ. 1021, 1365, 1740).

2). Acei ce au dat banii cari au servit la aștinerea⁽²⁾ unui imobil. Trebuie însă să fiă constatată într'un mod

(1) *Utensile*, adică *unelte*, se, precum legiuitorul la numit mai sus, *instrumente de lucru*.

(2) *Aquisitiune*: dobîndire.

autentică, prin actul de împrumutare, că suma era destinată a fi întrebuințată la acesta; asemenea trebuie să fiă constatată prin quitanța vîndătorului că plata prețului s'a făcută cu banii împrumutați. (Civ. 1107 §. 2; 1171).

3). Coereșii asupra immobililor succesiunii pentru garanția împărțelii făcute între ei și a sumelor cu cari a rămasă datoră unul către altul (Civ. 728, 736, 742, 778, 787, ur. 1741)

4). Arhitecții, antreprenorii, petrarii și alți lucrători întrebuințați pentru a zidi, a reconstrui, sau a repara edificie, canaluri sau alte opere, cu condițiune însă ca prealabilmente să se fi închiăiat un proces verbal de către un expert numit de tribunalul de primă instanță în circumscripțiunea căruia sunt situate edificiile, constatătorul stării și felului lucrărilor ce proprietarul va declara că are de gînd să face, și numai în cazul cîndu acele lucrări ar fi fost primite cel mult în cursul de șese luni, după terminarea lor, de către expertul asemenea numit de tribunal. Dar privilegiul acesta nu pôte trece nici o dată peste valorile constatate prin al doilea proces verbal, ci se va reduce la adausul de valoare ce va fi existîndu la epoca alienării⁽¹⁾ imobilei ca rezultat al lucrărilor executate. (Civ. 1483, ur; 1488, ur; 1742).

5). Acei ce au împrumutat bani pentru a îndemnișa pe lucrători, se bucură de același privilegiu, însă numai în cazul cîndu întrebuințarea acelor bani va fi constatată într'un mod autentic prin actul de împrumutare, și prin quitanța lucrătorilor, în modul în care s'a vorbit mai sus despre acei cari au împrumutat bani pentru așizițiunea unui imobile. (Civ. 1107, 1171, 1742) (Civ. Fr. 2103),

SECTIUNEA IV.

Cum se conservă privilegiile.

1738. Intre creditorii, privilegiile nu producă nici un efect, în privința immobililor de cîtu atunci cîndu ele s'au adus la cunoștința publică, prin inscripțiune, și numai de la data acelei inscripțiuni în registrele tribunalelor de prima instanță destinate pentru acesta, după modul determinat de lege, afara de singurele excepțiuni ce urmîză. (Civ. 1722, ur; 1745, 1780, ur) (L. Bel 29—(Civ. Fr. 2106).

(1) *Alienare*: înstreinare.

1739. Sunt scutite de formalitatea inscripțiunii, creanțele arătate la articolul 1729. (Civ. Fr. 2107).

1740. Vîndătorul privilegiat conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care a transferit proprietatea cumpărătorului, și care titlu constată că i-se datorește întregul prețiu său parte din el; asemenea și acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobile conform alinutului 2 de la art. 1737 conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care constată destinațiunea împrumutării și trecerea asupra sa a tuturilor drepturilor vîndătorilor. (Civ. 1021, 1365, ur; 1737, §. 1; 1745) (Civ. Fr. 2108).

1741. Coeredele sau copărtașul la o împărțelă conservă privilegiul său asupra bunurilor cuprinse în fiă-care lot, sau asupra lucrului pus în licitațiune, pentru tot ce are drept a reclama în această calitate prin inscripțiunea acestui privilegiu în termen de șese-zeci zile socotite de la data actului de împărțelă, sau de la data adjudecațiunii prin licitațiune; în cursul acestui timp nici o ipotecă nu poate fi constituită în prejudiciul coeredului sau copărtașului creditor asupra nici unui bun care se găsește cuprins în masa comună. (Civ. 728, 742, 748, 787, ur; 1737, §. 3) (Civ. Fr. 2109).

1742. Arhitecții, antreprenorii, petrarii și alți lucrători în trebuința pentru a zidi, a reconstrui, sau a repara edificii, canale, sau alte opere, și acei cari au împrumutat, pentru a îndemni pe persoanele de mai sus, cu bani a căror întrebuițare se constată conform alineatului 5 de la articolul 1737, conservă privilegiul lor prin inscripțiunea proceselor verbale ale esperților menționate la alineatul 4 al articolului 1737. (Civ. 1737 §. 4, 5; 1738, 1745) (Civ. Fr. 2110).

1743. Creditorii și legatarii, cari cer separațiunea patrimoniului defunctului, conservă privilegiul lor asupra imobililor succesiunii în fața creditorilor, ereșilor sau reprezentanților defunctului, prin inscripțiunea acestui privilegiu în termen de șese luni de la data deschiderii succesiunii.

Înainte de expirarea acestui termen, nici o ipotecă stabilită de către ereșii sau reprezentanții defunctului asupra acelor bunuri spre prejudiciul creditorilor sau legatarilor succesiunii, nu poate avea efect. (Civ. 781—783, 902, 1738, 1745) (Civ. Fr. 2111).

1744. Cesionarii acestor diverse creanțe privilegiate, exercită întru toate aceleași drepturi, cari le avea și acei ce le au cedat aceste creanțe. (Civ. 1106, ur; 1391, ur.) (Civ. Fr. 2112).

1745. Tote creanțele privilegiate supuse la formalitatea inscrip-

țiunii, în privința căroră nu s'ară fi îndeplinită condițiunile privilegiului, nu încetază cu toate acestea de a fi creanțe ipotecare; însă ipoteca în privința tuturor persoanelor ală treile nu datază de câtă de lă epoca inscripțiuniloră cari voră trebui făcute, după cumă mai josă se va arăta. (Civ. 1725, 1778) (Civ. Fr. 2113).

CAPŪ III.

Despre ipotece.

1746. Ipoteca este ună dreptă reale asupra imobililoră afectate la plata unei obligațiuni.

Ipoteca este din natura ei nedivisibile, și subsiste în întregimea ei asupra tuturor imobililoră afectate, asupra fiă-căruī, și asupra fiă-cării porțiunii din acele imobil. (Civ. 1062, ur.).

Dreptulă de ipotecă se conservă asupra imobililoră în oră-ce mână va trece. (Civ. 1790, ur; 1800) (Civ. Fr. 2114).

1747. Dreptulă de ipotecă nu se pôte constitui de câtă în casurile și cu formele prescise ds lege. (Civ. Fr. 2115).

1748. Ipoteca este saū legale saū convențiionale. (Civ. 1749, ur; 1753, ur; 1769, ur.) (l. Bel. 43—Civ. Fr. 2116).

1749. Ipoteca legale este aceea cari ia nascere în virtutea unei dispozițiuni specială a legi. (Civ. 902, 1738, ur; 1753).

Ipoteca convențiionale este aceea care ia nascere din convențiunea părților, cu formele prescise de lege. (Civ. 1769, ur.) (l. Bel. 44—Civ. Fr. 2117).

1750. Se potă ipoteca:

1. Imobilile cari sunt în comerciū, cu accesoriile loră, ce după lege se privescă ca imobil; (Civ. 462, ur; 963, 1777).

2. Usufructulă asupra acestoră imobil și acesorie. (Civ. 471, 488—492) (Civ. Fr. 2118).

1751. Mobilele nu potă fi ipotecate. (Civ. 472, ur; 1909) (Civ. Fr. 2119).

1752. Nu se aduce nici o modifiacăune prin acestă codice dispozițiuniloră legiloră maritime în privința naveloră și bastimenteloră de mare. (Co. 349—355) (Civ. Fr. 2120).

SECȚIUNEA I.

Despre ipotecele legali.

1753. Drepturile și creanțele cari se asigură de lege prin o ipotecă sunt:

1). Ale femeilor măritate asupra bunurilor bărbatului. (Civ. 1242, ur; 1281, 1754, ur.)

2). Ale minorilor și interdicțiilor asupra bunurilor tutorelui. (Civ. 343, 348, 390, 415, ur; 435, 454).

3). Ale Statului, ale comunelor și stabilimentelor publice asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor centrali. (Civ. 1725) (Civ. Fr. 2121).

§ I.—*Despre siguranțele femeilor măritate.*

1754. Femeia va avea o ipotecă speciale asupra bunurilor ce sînt afectate prin contractul de căsătorie pentru asigurarea dotei alienabil.

Ipoteca se va înscrie de bărbat înainte celebrării căsătoriei, și nu va avea efect de cît de la data acelei înscripțiuni.

Inscripțiunea va putea fi cerută și de femeie. (Civ. 1242, ur; 1281, 1753, 1755, ur.) (L. Bel. 64).

1755. Prin contractul de căsătorie se vor specializa imobilele ipotocate, obiectele dotale garantate și suma pînă în concurența căria se va putea lua înscripțiune ipotecară. (Civ. 1224, ur; 1756, ur.) (L. Bel. 65).

1756. În lipsă de stipulațiuni esprese de ipotecă în contractul de căsătorie sau cîndu garanțele determinate prin acest contract nu vor fi indestulătorie, femeia va putea în timpul căsătoriei în virtutea autorizațiunii date de către președintele tribunalului domiciliului său, și pînă la concurența sumei dotei alienabile să ceară înscripțiunea ipotecară asupra unuia sau mai multe imobile anume determinate ale bărbatului său. (Civ. 1224, 1755, 1757 ur) (L. Bel. 66).

1757. Femeia va putea încă, chiar în casu de convențiune contrară, dară cu autorizațiunea președintelui tribunalului domiciliului său, să ceară în timpul căsătoriei înscripțiuni ipotecare asupra imobilelor bărbatului său, pentru ori-ce pretențiuni ar putea avea în contra lui în virtutea foiei sale dotale. (Civ. 1756, 1758) (L. Bel. 67).

1758. Inscripțiunile luate în virtutea articolelor 1756-1757 vor avea speciale fie-care imobile, și vor determina sumele pentru cari sînt cerute acele înscripțiuni. (Civ. 1759, ur; 1780) (L. Bel. 68).

1759. În toate cazurile determinate mai sus în cari femeia măritată are dreptu de a cere înscripțiunea de ipotecă asupra bunurilor imobile ale bărbatului, decă ea nu va exercita acestu dreptu, îl va putea exercita în numele ei acelă ce a constituitu

dotea, și în lipsa acestuia, chiară procurorele tribunalului de prima instanță a domiciliului femeii. (Civ. 1754, ur.) (l. Bel. 69, 70).

1760. Femeia nu va pute renunța nici într'unu casu în favoarea bărbatului seü la inscripțiunile luate în virtutea articoleloru precedinți. (Civ. 1754—1759) (l. Bel. 71).

1761. Bărbatulü va pute contesta valórea dotii alienabilü, pentru care s'a luatü inscripțiune de femeia după sevârșirea căsătoriei. În casulü acesta tribunalulü va decide într'unü modü sumariü a-supra contestațiunii, numindü esperți pentru estimățiunea dotii alienabilü, și ascultändü reportulü lorü precumü și conclusiunile procurorelui. (Civ. 1756, ur.) (l. Bel. 72).

§ 2—*Despre garanțiile ce sunt obligați a da tutorii în interesele minorilorü și interdișilorü.*

1762. Înaintea intrării tutorilorü în administrațiunea tutelei, consiliulü de familiä va defige suma pentru care se va lua inscripțiunea ipotecariä, va arëta anume imobilele tutorelui asupra cărorü acestä inscripțiune se va cere.

La determinarea sumei inscripțiunii, consiliulü de familiä va avé în vedere starea minorelui saü a interdișilorü, natura valorilorü de cari se compune acestä stare și eventualitățile de responsabilitate la cari póte fi supusü tutorele.

Consiliulü de familiä după împrejurări póte decide ca suma inscripțiunii să nu fiä mai mare de câtü venitulü pe unü anü alü stării minorelui saü alü interdișului. (Civ. 190, 454, 1763, 1780) (l. Bel. 49).

1763. Deliberațiunea consiliului de familiä va fi motivată și dată după ce tutorele va fi ascultatü saü chiämatü. (Civ. 1762) (l. Bel. 50).

1764. Tutorele va pute contesta valórea venitului pentru care s'a cerutü inscripțiune la tribunalulü de prima instanță, la care casü tribunalulü va urma în tocmai ca la articolulü. 1761. (Civ. 1762, ur; 1780) (l. Bel. 51).

1765. Inscripțiunea va fi luatä de tutore în virtutea deliberațiunii consiliului de familiä. (Civ. 1762, ur; 1766, 1780) (l. Bel. 52).

1766. Consiliulü de familiä va pute numi specialé pe unulü din membrii sei saü ori ce altä persónä pentru luarea inscripțiunii. (Civ. 1765, 1780) (l. Bel. 53).

1767. Cândü tutorele este tatälü saü mama reimasä în vieță, ipoteca legale nu va avé locü. (Civ. 352, ur; 1753 §. 2).

§ III.—*Despre garanțiile ce sunt obligați a da Statului, comune-
lor și stabilimentelor publice percepțorii și administratorii
contabilii.*

1768. Ipoteca legale a Statului, a comunelor și stabilimentelor publice asupra bunurilor percepțorilor și administratorilor publici, nu se poate stabili de câtă asupra bunurilor prezenți iară nu și a celor fiitoare. (Civ. 1753 §. 3.).

SECȚIUNEA II.

Despre ipotecele convenționale.

1769. Cine are capacitatea de a înstrăina ună imobile poate a lă și ipoteca. (Civ. 401, 430, 454, 538, 1749—Co. 194) (Civ. Fr. 2124).

1770. Acei, cari aă asupra unui imobile ună dreptă suspensă prin o condițiune, saă rezolubile⁽¹⁾ în ore cari casuri, saă supusă la o acțiune de rescisiune,⁽²⁾ nu potă consimți de câtă o ipotecă supusă acelorași condițiuni saă acelorași rescisiuni. (Civ. 769, 1017, 1019, 1157, ur; 1365, 1771, 1776) (Civ. Fr. 2125).

1771. Bunurile minorilor și ale interdișilor nu potă fi ipotecate de câtă pentru cauzele și cu formele prescise de legi. (Civ. 342, 343, ur; 401, ur; 430, 445, 454, 458) (Civ. Fr. 2126).

1772. Ipoteca convenționale nu va pută fi constituită de câtă prin actă autentică. (Civ. 1171, 1748, 1776) (Civ. Fr. 2127).

1773. Ipotecel consimțite în țără străină nu potă avé efectă în România de câtă după ce actele, prin cari s'a consimțită ipoteca, se voră fi viđată de președintele tribunalului civile ală situațiunii bunurilor și se va fi luată inscripțiune.

Acestă magistrată va verifica dacă actele de constituțiunea ipotecei unescă tóte condițiunile cerute de legile locului unde s'aă făcută spre a fi autentice. (Civ. 11, 1789) (l. Bel. 77—Civ. Fr. 2128).

1774. Ipoteca convenționale nu este valabile dacă prin actulă de constituțiune al ipotecei nu se specifică anume natura și situațiunea fie-cărui imobile ală debitorului, asupra cărui se consimte ipoteca creanței. (Civ. 1749) (l. Bel. 78—Civ. Fr. 2129).

(1) *Rezolubile*: care se poate desființa.

(2) *Acțiune de rescisiune*, adică cerere de anulare.

1775. Bunurile viitoare ale debitorului nu pot fi obiectul unei ipotece. (Civ. 965) (l. Bel. 78—Civ. Fr. 2129).

1776. Ipoteca convențională nu poate fi valabilă de câtă atunci cândă suma, pentru care ipoteca este constituită, va fi determinată prin act.

Dacă creanța este condițională se va menționa condițiunea în inscripțiune. (Civ. 1004, 1017, 1019, 1770) (l. Bel. 80—Civ. Fr. 2132).

1777. Ipoteca se întinde asupra tuturor ameliorațiilor survenite în urma constituirii imobilei ipotecată. (Civ. 462, ur; 490, ur; 498, 904, 1737 §. 4; 1742, 1750, 1774) (Civ. Fr. 2133).

SECȚIUNEA III.

Despre rangul ipotecelor între ele.

1778. Între creditorii, ipoteca, fie legală fie convențională, nu are rang de câtă din ziua inscripțiunii sale în registre. (Civ. 1738, 1745, 1779, ur.) (l. Bel. 81—Civ. Fr. 2134).

1779. Ipotecele înscrise în registre aceeași zi au același rang. (Civ. 1778, 1780) (l. Bel. 81—Civ. Fr. 2147).

CAPŪ IV.

Despre modul inscripțiunii privilegiilor și ipotecelor.

1780. Inscripțiunile se fac la greș tribunalului districtului în care sunt situate bunurile ipotecate

Drepturile de privilegiu și ipotece cari nu s'ară fi înscrise înainte morții debitorului, nu voră mai pută fi înscrise de cât după trei luni de la deschiderea succesiunii. Inscripțiunile nu voră produce nici ună efectă cândă voră fi fostă luate în intervalul de timp în cursul cărui actele făcute înainte deschiderii falimentelor sunt declarate, de lege, nule. (Civ. 1738, 1778, 1790, ur) (L. Bel. 82—(Civ. Fr. 2146).

1781. Spre a opera inscripțiunea, creditorii și debitorii, în persoană sau prin mandatarii cu procure autentice, voră prezenta președintelui tribunalului actulă autentică ală convențiunii prin care se constituie ipoteca. Totă odată creditorii va face și alegere de domiciliu la vre ună locă din circumscripțiunea tribunalului. (Civ. 1740, 1772, 1782) (L. Bel. 83—(Civ. Fr. 2148).

1782. Președintele găsiind actul investit cu toate formele cerute de lege pentru inscripțiune, va ordina inscripțiunea sa, după care se va certifica pe actul originalu data și numărul de ordine, sub care s'a înscris în registru. (Civ. 1780, ur).

1783. În toate căsarile de inscripțiune a unei ipotece legalii sau a unui privilegiu, este destul ca creditorele sau mandatarul său singur să se prezinte înaintea președintelui tribunalului și să ceară inscripțiunea ipotecei sau a privilegiului său în virtutea titlului din care decurge acea ipotecă sau acel privilegiu (Civ. 1753, ur; 1769, ur).

1784. Inscripțiunile asupra bunurilor unei persoane morțe, pot fi cerute numai de creditore. (Civ. 780, 1781) (L. Bel. 86—Civ. Fr. 2149).

1785. Creditorul privilegiat sau ipotecar, înscris pentru un capital sau pentru o rentă care produce interese, are drept ca interesele datorite pe trei ani să aibă același rang ca și capitalul, fără prejudiciul inscripțiunilor ce poate lua pentru interese după trei ani, și cari vor avea rang din ziua inscripțiunii lor. (L. Bel. 87—Civ. Fr. 2151).

1786. Inscripțiunile conservă dreptul de privilegiu și de ipotecă în curs de cinci-spre-zece ani din ziua în care s'au făcut inscripțiunile. Efectul lor încetă dacă inscripțiunile nu au fost reînnoite înaintea expirării acestui termen.

Cu toate acestea inscripțiunile luate în favoarea minorilor, interdișilor, a femeilor măritate, a Statului, comunelor și celorlalte stabilimente publice, sunt dispensate de a fi reînnoite până după un an de la încetarea tutelei, disoluțiunea căsătoriei sau încetarea din funcțiune a funcționarului (Civ. 1780, 1787) (L. Bel. 90—Civ. Fr. 2154).

1787. Inscripțiunea reînnoită trebuie să indice inscripțiunea primitivă ce se reînnoește. În lipsă de o asemenea indicațiune, creanța ipotecară va avea rang de la inscripțiunea din urmă. (Civ. 1786) (L. Bel. 90).

CAPŪ V.

Despre stergerea și reducțiunea inscripțiunilor

1788. Inscripțiunile vor fi sterse sau reduse prin consimțământul părților interesate, capabili de a consimți la acesta, sau în virtutea unei sentințe date în ultimă instanță, sau care a dobândit puterea lucrului judecat. Mandatul dat spre a face o

stergere sau reducere trebuie să fie expresă și autentică. (Civ. 953, ur; 1201, 1789, 1800, §. 2) (L. Bel. 92—Civ. Fr. 2157).

1789. Actele făcute în țară străină care constată consimțământul pentru stergerea sau reducerea unei inscripțiuni nu sunt esecutorie în România, de câtă după ce s'au vădată de președintele tribunalului situațiunii bunurilor, care va verifica autenticitatea aceloră acte (Civ 1773, 1788).

CAPŪ VI.

Despre efectul privilegilor și ipotecelor în contra persōneloră ală treilea care dețină immobilulă.

1790. Creditorii care au privilegiu sau ipotecă înscrisă asupra unui imobile, îl urmăresc în ori ce mână ară trece (Civ. 1738, ur. 1746, 1778, 1791, ur) (Civ. Fr. 2166).

1791. Dacă persōna a treia cari deține immobilulă nu îndeplinește formalitățile mai josă stabilite pentru a purga⁽¹⁾ proprietatea sa, ea rămâne îndatorită, prin singurulă efectă ală inscripțiuniloră, în calitatea sa de detentore a immobilulă, la tōte datoriele ipotecare, și se bucură de tōți termenii de plată ce-i avea și debitoriele primitivă. (Civ. 1108, 1801, ur) (Civ. Fr. 2167).

1792. Detentorele⁽²⁾ este ținutū în același casū sau de a plăti tōte capitalurile și interesele esigibii, la ori ce sumă s'ară urca, sau de a lăsa immobilulă ipotecatū fără nici o rezervă (Civ. 1785, 1793) (Civ. Fr. 2168).

1793. Cândū detentorele nu îndeplinește una din aceste obligațiuni pe deplină, fie care creditorū ipotecarū are dreptulă de a cere vânderea imobilelă ipotecatū pentru creanța sa. (Civ. 1722, 1746, 1795) (Civ. Fr. 2169).

1794. Cu tōte acestea detentorele care nu este personale obligatū pentru creanța ipotecară a creditorulă, pōte să se opună la vânderea imobilelă ipotecatū ce 'i a fostū transmisă, dacă au mai rămasă alte imobile ipotecate pentru acēsta datoră în posesiunea principalulă sau principaliloră debitoră, și pōte să cēră discuțiunea prealabilă după formă regulată la titlulū „Despre caucionământū.” În timpulă acestei discuțiuni se va opri vânderea

(1) A purga unū imobilū este a-lū libera de privilegile sōu ipotecele ce potū fi asupra lui.

(2) Prin detentore se înțelege persōna a treia care ține immobilulă suppusū ipotecă sōu privilegiulă.

immobilelui ipotecat. (Civ. 1662, ur. 1753, 1793) (Civ. Fr. 2170).

1795. Câtă pentru lăsarea⁽¹⁾ immobilelui ipotecat, ea pöte să fie făcută de către ori ce detentorü care nu este personale obligată la datoriă și care are capacitatea de a înstrăina. (Civ. 1769) (Civ. Fr. 2172).

1796. Detentorele pöte să lase immobilulü chiarü după ce a recunoscutü obligațiunea saü după ce a fostü condamnatü în acés-să calitate; lăsarea immobilelorü nu împedică nici pe detentorü, pînă la adjudecațiune, de a lua immobilulü înapoi plătindü totă datoria și cheltueele. (Civ. 1795, 1797) (Civ. Fr. 2173).

1797. Lăsarea immobilululü ipotecatü sa face prin declarațiune la grefa tribunalululü situațiunii immobilelui.

Tribunalulü va închiăia actü despre acésa.

După cererea cölui deligente dintre cei interesați, se va numi unü curatorü immobilelui părăsitü, și se va urmări vëndarea sa după formele prescise pentru espropriațiuni. (Civ. 725, 1780, 1824, ur) (Civ. Fr. 2174).

1798. Servituțiile și drepturile reali ce avea asupra immobilelui detentorele înaintea posesiunii sale, răscesc după părăsirea saü. adjudecațiunea immobilelui. (Civ. 576, 636 ur. 1091, 1795) (Civ. Fr. 2177).

1799. Detentorele care a plătü datoriă ipotecară, saü care a lăsätü immobilele ipotecatü, saü care a suferitü espropriațiunea acestui immobile, are recursü în garanță, de dreptü, în contra debitorululü principal (Civ. 551, 905, 1108, 1336, ur. 1795, ur) (Civ. Fr. 2168).

CAPÜ VII.

Despre stingerea privilegielorü și a ipotecelorü.

1800. Privilegile și ipotecele se stingü:

1. Prin stingerea obligațiunii principal; (Civ. 1091, 1107, ur. 1134).

2. Prin renunțarea creditorululü la ipotecă; (Civ. 1788).

3. Prin îndeplinireă formalitățilorü și condițiunilorü prescise detentorilorü pentru purgarea bunurilorü dobândite de ei; (Civ. 1801, ur).

4. Prin prescripțiune (Civ. 1887, ur).

(1) Vörba de *lăsare* este sinonimă aci cu părăsire, adică cölü ce are immobilulü ilü părăsesce ea să scape de urmărirea creditorululü ipotecarü saü privilegiatü.

Prescripțiunea este quëstigată debitorului, pentru bunurile cari se află în posesiunea sa, prin expirarea timpului defiptă pentru prescripțiunea acțiunilor ce rezultă din ipotecă sau din privilegiu:

Câtă pentru bunurile cari se găsesc în mânilor unui alu treilea detentore, prescripțiunea îi este quëstigată prin expirarea timpului regulat pentru prescripțiunea proprietății în favoarea sa: în casul cându prescripțiunea presupune unu titlu, ea nu începe a curge de câtă din ziua cându detentorele s'a înscris în registrele tribunalului ca noă proprietar. (Civ. 1890).

Inscripțiunile luate de creditorii nu întrerupă cursul prescripțiunii stabilite prin lege în favoarea debitorului, sau în favoarea unei alu treile persone detentore a imobilelui. (Civ. 1780, 1786, 1863) (l. Bel. 108—Civ. Fr. 2180).

CAPŪ VIII.

Despre modulă de a purga proprietățile de privilegie și ipotece.

1801. Tôte actele translative de bunuri și drepturi cari se potă ipoteca se voră transcrie pe registre ce se voră ține spre acestu sfirsitu la grefa tribunalului în ocolulă câruia sunt bunurile situate. (Civ. 818, ur; 1740, 1750, 1802) (l. Bel. 1—Civ. Fr. 2181).

1802. Ori-ce actă de înstrăinare a drepturilor menționate în articolulă precedente nu se va pută opune personelelor alu treile, de nu se va fi făcută transcripțiunea cerută prin acelu articol. (Civ. 1801, 1803).

1803. Transcripțiunea prescisă prin articolulă 1801 transmite dobënditorului drepturile ce înstrăinatorulă avea asupra proprietății imobilelui, dar cu privilegiile și ipotecele cu cari imobilulă era însărcinat. (Civ. 644, 971, 1740) (Civ. Fr. 2182).

1084. Dacă noulă proprietară voesce a fi apërată de urmăririle autorizate prin Capulă VI alu presentelă titlu, este ținut, în cursulă lunei de la transcripțiunea actului de transmisiunea proprietății, de a notifica creditoriloră la domiciliile ce și a alesă cându aă luată inscripțiunile ipotecarie:

1. Contractulă de dobëndirea imobilelui.
2. Unu certificată de transcripțiunea lui.
3. Unu tabelă în trei colone din care cea d'intăiă va coprinde data ipotecelor și aceea a inscripțiunilor; cea de alu doilea, numele creditorilor, și cea de alu treile sumele creanțelor înscris (Civ. 1805, ur; 1813) (Civ. Fr. 2183).

1805. Nuoulă proprietară va declara prin acea notificațiune că este gata a plăti îndată datoriile și sarcinile ipotecarie, numai pînă la concurența prețului stipulată prin actul de înstrăinare sau pînă la valoarea la care va prețui immobilulă, dacă este dăruită fără distincțiune între datoriile esigibili sau neesigibili. (Civ. 1791, ur; 1804) (Civ. Fr. 2184).

1806. După ce nuoulă proprietară a făcută notificațiunea prescrisă în terminulă deșiptă prin articolulă 1804, și dacă prețulă stipulată nu pôte acoperi tôte datoriile privilegiate și ipotecarie, ori-ce creditoră ală căruț titlu este înscrisă, pôte cere punerea imobilelă în vëndere prin licitațiune publică, cu îndatorire:

1. De a comunica astă cerere noulă proprietară în cursă de patru-deci zile de la notificațiunea ce acesta 'i a făcută;

2. De a se supune a sui prețulă imobilelă cu a decea parte mai multă peste prețulă stipulată în actulă de înstrăinare.

Tôte acestea se voră comunica după cererea înscrisă a creditorulă atătă noulă proprietară câtă și înstrăinatorulă imobilelă, prin tribunalulă unde s'a făcută transcripțiunea actulă de înstrăinarea imobilelă.

Tôte acestea sub pedă să de nulitate. (Civ. 1804, 1807) (Civ. Fr. 2185).

1807. Dacă creditoră nu voră cere punerea în licitațiune în terminulă și cu formele prescrise în articoliă precedentă valoarea, imobilelă va rămâne definitivă defintă la prețulă stipulată prin contractă, sau la suma estimațiunii în casă de donațiune, și nuoulă proprietară va rămânea liberată de ori-ce privilegiu și ipotecă, plătindă prețulă creditorolă după ordinea inscripțiunei loră, sau depunëndu-lă la casa de deposite și consemnațiuni (Civ. 1114, ur; 1800, §. 3; 1806) (Civ. Fr. 2186).

1808. În casă de revëndere, ea se va face cu formele prescrise pentru espropriațiunile forțate, după stăruința sau a creditorulă care a cerută revënderea sau a noulă proprietară (Civ. 1824)

Acela din acestia care va stărui pertru vëndere, va îngriji a se pune în așptele de publicațiune prețulă stipulată prin contractă sau declarată după estimațiune, și suma cu care creditorele s'a obligată a sui acestă preț (Civ. 1806 §. 2) (Civ. Fr. 2187).

1809. Adjudecatarulă este datoră, peste prețulă adjudecațiunii, a restitui dobânditorulă imobilelă sau donatorulă deposedată tôte cheltueele ce acesta a făcută cu formarea contractulă său, pentru transcripțiunea lui, acelea ale notificațiunii, și cele făcute de elă la vënderea prin licitațiune. (Civ. 1341, 1402, 1798,) (Civ. Fr. 2188).

1810. Dacă imobilele în urmăre licitațiunii s'a adjudecată asupra dobânditorului imobilelui său a donatorului, acesta nu este obligat de a transcrie jurnalul de adjudecațiune. (Civ. Fr. 2189).

1811. Retragera creditorului care va fi cerut punerea în licitațiune, nu va pute stăvili sub nici un cuvânt adjudicațiunea publică, dacă nu voru consimți toți cei-l-alți creditori privilegiați sau ipotecari (Civ. Fr. 2190).

1812. Dacă adjudecațiunea se va face asupra acelu care cum-părase imobilele, atunci va avé recursu în contra vîndătorului spre a fi desdaunată de suma care escede prețul stipulat prin actul de vîndere, și pentru dobînda acestui escedente. (Civ. 1337, ur. 1813) (Civ. Fr. 2191).

1813. În casu cîndu titlul noului proprietar ară coprinde imobili și mobili, sau mai mute imobili din cari unele ipotecate și altel neipotecate, situate în aceeași sau în diferite circonscriptiuni de tribunale, tôte înstrăinate cu un singur preț sau pentru prețuri deosebite și separate, sau că aceste imobili sunt coprinse, sau că nu sunt coprinse în aceeași exploatațiune, în acestu casu prețul imobilelui asupra căruia sunt luate inscripțiuni se va determina cu analogia după prețul totale, și va fi declarată în notificațiunea ce noul proprietar este obligat a face conformu cu articolul 1804.

Creditorul care a cerut punerea în licitațiune nu este dator, în nici un casu, a face suirea prețului cerut prin articolul 1806 pentru mobili sau pentru alte imobili de câtu cele ipotecate creanței sale.

Noul proprietar îi remâne totu dauna recursu în contra a-torelui seș spre a fi desdaunată de vîtmarea ce ar suferi, sau din cauza divisiunii aquisițiunii sale sau din cauza divisiunii exploatațiunilor. (Civ. 1790, 1806, 1830) (Civ. Fr. 2192).

1814. Nici unu imobile nu pôte fi liberat de ipotecele legali, de câtu supunîndu-se ipotecel unu altu imobile de aceeași valoare, sau depunîndu-se, la casa de deposite și consemnațiuni, o sumă egale cu valoarea creanței asicurate prin ipotecă.

Formele ce urmază a se observa la mutarea ipotecel de pe unu imobile pe altul, se voru determina prin legea de procedură. (Civ. 1755, 1800).

Dispozițiune transitorie.

1815. Femeile căsătorite pînă la promulgarea acestei legi, voru fi datore în cursu de unu anu de la această epocă a cere inscrip-

ține asupra imobilelor bărbaților pentru asigurarea dotei lor, conformă regulilor prescrise prin acestu Codice. (Civ. 1754-1761).

CAPŪ IX.

Despre publicitatea registrelor și despre responsabilitatea grefierilor de tribunale însărcinați cu ținerea registrelor.

1816 Grefierii tribunalelor suntu ținuti de a elibera tuturor acelor ce ceru, copie de pe actele transcrise in registrele lor, și de pe inscripțiunile existenți, sau certificatu că nu existe nici o inscripțiune. (Civ. 1804, 1822) (Civ. Fr. 2196).

1817. Ei suntu responsabili pentru ori-ce prejudiciu ar resulta.:

1). Din omisiunea pe registrele lor a transcripțiunilor actelor de mutațiune ale proprietății, și a inscripțiunilor luate in biourile tribunalului;

2). Din lipsa de mențiune in certificatele lor a unei sau mai multor inscripțiuni existenți, afara de casulu când eroarea provine din aretari nesuficienti cari nu potu sa lefiă imputate. (Civ. 1780, ur) (Civ. Fr. 2197).

1818. Imobilulu in privința carui grefierulu aru fi omisut in certificatele sale una sau mai multe sarcini inscrite, remane cu tote acestea incarcatu cu tote sarcinile inscrite, remanendū insa noulu cumparatoru care a fostu indusu in eroare recursu in contra grefierulu pentru daunele ce i sa'au causatu prin omisiune, precum și recursu contra venditorulu pentru intorcerea pretului și daunelor interese. (Civ. 1746, 1778, ur. 1790, 1804, 1822) (Civ. Fr. 2198).

1819. In nici unu casu, grefierii tribunalelor nu potu refusa nici intarzia transcripțiunea actelor de mutațiune ale proprietăților, inscripțiunea privilegielor și drepturilor ipotecarie, nici eliberarea de certificate ce se ceru de parti, nici prezentarea registrelor originale candu se ceru de parti, sub pedepsa de raspundere de daune interese catre parti; dreptu care, la casu de refusu sau intarziare nemotivata, se va incheia indata asupra cererii partilor procesu verbale despre acesta de catre procurorele tribunalului respectivu (Civ. 1084, 1780, 1801) (Civ. Fr. 2199).

1820. Grefierii tribunalelor voru fi ținuti de a ave unu registru pe care voru inscrie di cu di și in ordine numerica depunerile ce li se voru fi facutu de actele de mutațiune ale proprietăților destinate de a fi transcrise; ei voru elebira deponentelu unu biletu de recunoscere, care va purta numerulu de ordine sub ca-

re s'a înscrisă depunerea în registru, și ei nu vorü puté transcrie, în registrele destinate pentru acésta, actele de mutațiune ale proprietăților de câtü cu data și după ordinea în care s'a făcutü depunerea acelorü acte la grefă. (Civ. 818, 1740, 1781. ur. 1801, 1822) (Civ. Fr. 2200).

1821. Töte ragistrelle de transcriptiune și inscriptiune vorü fi șnuruite, numerotate și parafate pe fie-care pagină de către presedintele tribunalului. (Civ. Fr. 2201).

1822. Grefierii sunt ținüți de a se conforma, în ésercițiulü funcțiunei lorü, tuturorü desposițiunilorü capitolului presente, sub pedepsă de amendă de la cinci sute pînă la trei mii lei pentru äntéia contravențiune, și de destituire pentru a doua contravențiune, fără prejudiciulü daunelorü interese către părți cari vorü fi plătite înaintea amendei. (Civ. Fr. 2202).

1823. Mențiunile de depositü, inscriptiunile și transcriptiunile se vorü face, în registre, în șirü, fără nici unü locü albü, nici interlinii, sub pedepsă în contra grefierului de o amendă de la una miiä cinci sute pînă la cinci mii lei și de daune interese către părți, cari vorü fi plătite înaintea amendei (Civ. 1822) (Civ. Fr. 2203).

TITLU XIX.

Despra espropriațiunea silita

1824. Creditorle póte urmări espropriațiunea:

1. A bunurilorü immobili și a accesoriilorü reputate immobili cari sunt proprietatea debitorului seü.

2. A usufructului ce are debitorle asupra bunurilorü de aceeași natură. (Civ. 462, ur. 490, ur. 517, ur. 1718, ur. 1750, 1825) (Civ. Fr. 2204).

1825. Cu töte äcestea partea nedivisă⁽¹⁾ a unui coerede în imobilele unei succesiuni nu póte fi pusă în vëndere de către creditorii seü personali înaintea împărțelei saü a licitațiunii ce potü provoca creditorii, dacă vorü găsi de cuvință, saü în care äü dreptulü de a interveni. (Civ. 785, 974) (Civ. Fr. 2205).

1826. Immobilele unui minore, chiarü emancipatü, saü unü interdisü, nu póte fi pusü în vëndare înaintea vënderii mobililorü saü (Civ. 342, 421, ur. 454, 1827) Civ. Fr. 2206).

(1) Partea nedivisă este aceea ce se zicea mai nainte parte în devălmășii.

1827. Discuțiunea⁽¹⁾ prealabile a mobililor nu este cerută la espropriațiunea immobililor posedate în nedivisă de către ună majore și ună minore sau interdisă, dacă datoria le este comună; asemenea discuțiunea nu se cere nici în casulă cândă urmăriile au fostă începute în contra unui majore sau înainte pronunțării interdicțiunii. (Civ. 1826) (Civ. Fr. 2207).

1828. Creditorile nu pôte urmări vînderea immobililor carî nu î sunt ipotecate de cătă la casulă cândă bunurile ce-î sunt ipotecate nu ajungă spre plata creanții sale. (Civ. Fr. 2209).

1829. Vînderea silită a bunurilor situate în diferite districte nu pôte fi provocată de cătă succesivă, afară de casulă cândă acele bunuri făcū parte din una și aceeași exploatațiune. (Civ. 1830).

Vînderea se urmărește înainte tribunalului în circumscripțiunea căruî se găsește centrulă exploatațiunii, sau, în lipsa unui asemenea centru, partea bunurilor ce presintă celă mai mare venită. (Civ. Fr. 2210).

1830. Dacă bunurile ipotecate creditorului și bunurile ce nu î sunt ipotecate sau bunurile situate în diferite districte făcū parte din una și aceeași exploatațiune, vînderea unuia și altora se va urmări la ună locū, dacă o cere debitorile. (Civ. 1311, 1813, 1829) (Civ. Fr. 2211).

1831. Dacă debitorile justifică, prin contracte de arendă autentice, că venitulă curatū alū immobililor sale pe timpū de unū anū este de ajunsū pentru plata capitalului datoriei, dobîndilorū și cheltueleurū, și dacă elū dă delegațiune creditorului de a percepe acelū venitū, tribunalulă pôte suspende urmăriile, carî urmăriri potū fi însă continuate dacă se presintă vre ună obstacolū sau vre o opozițiune la plata datoriei. (Civ. 1101, 1132, ur; 1171) (Civ. Fr. 2212).

1832. Vînderea silită a immobililor nu pôte fi provocată și urmărită de cătă în virtutea unui titlu autenticū și esecutoriū pentru o datoriă certă și liquidă.

Dacă datoria consiste în sume neliquidate, urmăriile suntū valabil, dar adjudicațiunea nu se va putē face de cătă după liquidatiune. (Civ. 1171) (Civ. Fr. 2213).

1833. Cesionarulū unui titlu esecutoriū nu pôte urmări espropriațiunea de cătă după semnificațiunea făcută debitorului despre cesiunea titlului. (Civ. 780, 1391, ur; 1744) (Civ. Fr. 2214).

(1) Pentru înțelegerea vorbei, *discuțiune*, vezi nota de la art. 1662; înțelesulă acestei vorbe în articolulū nostru este ca cum ș'ar fi zisū: „Beneficiul de a se vinde mai întiū mobilele, ect.“

1834. Adjudicațiunea nu se pöte face de câtü după o sentință definitivă în ultimă instanță saü trecută în putere de lucru judecatü. (Civ. 1201) (Civ. Fr. 2215).

1835. Urmăririle nu potü fi anulate sub pretestü câ creditorile arü fi începutü a cere urmărire pentru o sumă mai mare de câtü ceea ce este datorită. (Civ. Fr. 2216).

1836. Orî ce urmărire de espropriatiune trebuie să fiă precedată de o somațiune de plată făcută din partea creditorului, debitorului în persönă saü mandatarului seü. (Civ. Fr. 2217).

TITLU XX.

DÉSPRE PRESCRIPTIONE.(1)

CAPÜ I.

Disposițiunî preliminarie.

1837. Prescripțiunea este unü mijlocü de a dobândi proprietatea saü de a se libera de o obligațiune, sub condițiunile determinate prin acéstă lege. (Civ. 645, 1091, 1800, 1846, ur.) (Civ. Fr. 2219).

1838. Nu se pöte renunța la prescripțiune de câtü după implinirea ei. (Civ. 5, 965, 1839, ur.) (Civ. Fr. 2220).

1839. Renunțiarea la prescripțiune este saü espresă saü tacită. Renunțiarea tacită resultă dintr'unü faptü care presupune delăsarea dreptului quëstigatü. (Civ. 689, 1840, ur.) (Civ. Fr. 2221).

1840. Celü ce nu pöte înstrăina nu pöte renunța la prescripțiune. (Civ. 401, 430, 454, 458, 1838) (Civ. Fr. 2222).

1841. În materiă civile, judecătörii nu potü aplica prescripțiunea, dacä celü interesatü nu va fi invocatü acestü mijlocü. (Civ. Fr. 2223).

1842. Prescripțiunea pöte fi opusă în cursulü unei instanțe pînă în momentul cândü curtea de apelü va pronunța definitiva sa decisiune, asupra căria nu mai pöte reveni după lege, afară număi de casulü cândü celü în dreptü a o opune ar trebui să se presume, după împrejurări, că aü renunțatü la dinsa. (Civ. 1839) (Civ. Fr. 2224).

1843. Creditorii și veri-ce altă persönă interesată potü să opune prescripțiunea quëstigată debitorului saü codebitorului lor, orî

(1) *Prescripțiunea* se numea dupe legea veche, paragrafă.

proprietarului, chiar și dacă aceluși debitor, codebitor sau proprietar renunță la dinsa (Civ. 562, 699, 974, ur) (Civ. Fr. 2225).

1844. Nu se poate prescrie domeniul lucrurilor cari din natură loră proprieă sau printr'o declarațiune a legii, nu pot fi obiecte de proprietate privată, ci sunt scóse afară din comerčiu. (Civ. 476, 478, 647, 963) (Civ. Fr. 2226).

1845. Statul, stăbilimentele publice și comunele, în ceea ce privesce domeniul loră privat, sunt supuse la aceleași prescripțiuni, ca particularii, și, ca și aceștia, le pot opune. (Civ. 477, 499, 646, 652) (Civ. Fr. 2227).

CAPŪ II.

Despre posesiunea cerută pentru a prescrie.

1846. Veri ce prescripțiune este fundată pe faptul posesiunii.

Posesiunea este deținerea unui lucru sau folosirea de un drept, esercitată una sau alta, de noi însine sau de altul în numele nostru. (Civ. 1847, ur) (Civ. Fr. 2228).

1847. Ca să potă prescrie, se cere o posesiune continuă, neîntreruptă, neturburată, publică și sub nume de proprietar, după cum se esplică în următoarele articole. (Civ. 622, 623, ur; 1848, ur) (Civ. Fr. 2229).

1848. Posesiunea este discontinuă când posesorul o esercitează în mod neregulat, adică cu intermitențe anormale⁽¹⁾ (Civ. 1847, 1850).

1849. Posesiunea este întreruptă prin modurile și după regulele prescise în articolele 1863—1873. (Civ. 1847, 1850).

1850. Continuitatea și neîntreruperea posesiunii sunt dispensate de probă din partea celui ce invocă prescripțiunea, în acest sens că, posesorul actual care probează că a posesat într'un moment dat mai înainte, este presupus că a posesat în tot timpul intermediar, fără însă ca acesta să împedice proba contrariă. (Civ. 1847—1849).

1851. Posesiunea este turburată când este fundată sau conservată prin acte de violență în contra sau din partea adversarului. (Civ. 1847).

1852. Posesiunea este clandestină când posesorul o esercitează în ascuns de adversarul său, în câtă acesta nu este în stare de a pute să o cunoască (Civ. 1847).

(1) Prin *intermitențe anormale* se înțelege intreruperi neregulate.

1853. Actele ce exercitămă saū asupra unui lucru alū altuia, sub nume precariū, adică în calitate de locatari, depositari, usufructuari etc, saū asupra unui lucru comunū, în puterea destinațiunii legalī a aceluia, nu constituiescū o posesiune sub nume de proprietarū.

Totū asemenea este posesiunea ce amū esercita asupra unui lucru alū altuia, prin simpla îngăduință a proprietarului seū (Civ. 1847, ur).

1854. Posesorulū este presupusū că posedea pentru sine, sub nume de proprietarū, dacă nu este probatū că a începutū a posedea pentru altulū. (Civ. 1200, 1202, 1847, 1855) (Civ. Fr. 2230).

1855. Cândū posesorulū a începutū a posedea pentru altulū, se presupune că a conservatū aceeași calitate, dacă nu este probă contrariă (Civ. 1200, 1202, 1847) (Civ. Fr. 2231).

1856. Posesiunea vițiată prin vre-una din cauzele arătate în art. 1847 devine posesiune utilă, îndată ce acelu vițiu încetază în vre unū modū ôre-care. (Civ. 1848, ur).

1857. Posesorulū care posedea nu sub nume de proprietarū, nu pôte să schimbe elū însuși, fiă prin sine singurū fiă prin alte persône întrepuse, calitatea unei asemenea posesiuni. (Civ. 1856, 1858).

1858. Posesiunea care se exercităză nu sub nume de proprietarū, nu se pôte schimba în posesiune utilă de câtū prin vre unulū din următoarele patru moduri:

1. Cândū deținătorulū lucrului primesce cu bună credință de la o alū treile persônă, alta de câtū adevèratulū proprietarū, unū titlu translativū de proprietate în privința lucrului ce deține.

2. Cândū deținătorulū lucrului negă dreptulū celui de la care ține posesiunea, prin acte de rezistență la esercițiulū dreptului seū.

3. Cândū deținătorulū strămută posesiunea lucrului, printr'unū actū cu titlu particularū translativū de proprietate, la altulū care este de bună credință.

4. Cândū transmisiunea posesiunii din partea deținătorului la altulū se face printr'unū actū cu titlu universale, dacă acestū succesorū universale este de bună credință. (Civ. 1857, 1861).

1859. În tôte casurile cândū posesiunea aceluiași lucru trece pe rândū în mai multe mâni, fie-care posesorū incepe, în persôna sa, o nouă posesiune, fără a distinge dacă strămutarea posesiunii s'a făcutū în modū singularū saū universale, lucrativū saū onerosū. (Civ. 1860, 1861).

1860. Veri-ce posesorū posteriorū are facultatea, spre a pute

opune prescripțiunea, să unescă posesiunea sa cu posesiunea autorului său. (Civ. 1859, 1861).

1861. Dispozițiunile celor două articole precedente nu derogă la cele prescrise prin artichul 1858, în ultimul său alineat (Civ. 1859, 1860).

1862. Dacă vițiul posesiunii consiste în discontinuitate, în interupțiunea sa în precaritatea⁽¹⁾ sa, veri-cine are interesu ca să nu fiă prescripțiunea implinită, îl poate opune.

Dară clandestinitatea și turburarea posesiunii sunt viție numai relative, și nu pot fi prin urmare opuse de câtă numai de cei în privința cărora posesiunea a avută asemenea caracteriu. (Civ. 1847, ur; 1853, ur).

CAPŪ III.

Despre cauzele cari întrerupă saū cari suspindă cursulū prescripțiunii.

SECȚIUNEA I.

Despre cauzele cari întrerupă prescripțiunea.

1863. Prăscripțiunea poate fi întreruptă saū în modū naturalē saū în modū civile. (Civ. 1847, 1864, ur.) (Civ. Fr. 2242).

1864. Este întreruperē naturale.

1-iū. Cândū posesorulū este și remâne lipsitū, în cursū mai multū de unū anū, de folosința lucrului, saū de către vechiulū proprietarū saū de către o alū treile persōnă;

2-a. Cândū lucrulū este declaratū neprescriptibile în urmarēa unei transformări legale a naturei saū destinațiunii sale. (Civ. 1863) (Civ. Fr. 2243).

1865. Întreruperea civile se operă:

1. Printr'o cerere făcută în judecată, fiă întroductivă de instanță saū numai incidente într'o instanță deja începută;

2. Printr'unū actū începătorū de esecutare, precumū sequestrulū (saisie) saū cererea esecutiunii unui titlu căruī lege recunōște puterē esecutoriă;

3. Prin recunōscerea de către debitorū saū posesorū a dreptului

(1) Prin precaritatea posesiunii se înțelege când unū lucru se posedă nu sub titlu de proprietarū.

celui în contra cărui prescrie (Civ. 1189, ur; 1204, ur; 1863) (Civ. Fr. 2244—2248).

1866. Efectele întreruperii prescripțiunii prin vre-unul din modurile naturale, sunt absolute: întreruperea civile, afară de excepțiunile coprinse în articolele 1872 și 1873 și altele asemîni, nu folosesc de câtă celui ce o face și nu vatămă de câtă celui contra cărui se face. (Civ. 1864, ur; 1867, ur).

1867. Întreruperea, fiă civile fiă naturale, sterge cu totul verice prescripțiune începută înaintea sa; în nici ună casă cea prescripțiune nu mai pôte fi continuată. Posesorulă sau debitorulă potă începe o nouă prescripțiune după ce actele constitutive de întrerupțiune încetază, conformă naturei loră și reguliloră aici mai josă stabilite. (Civ. 1866, 1868).

1868. Cererea făcută în judecată nu va puté întrerupe prescripțiunea de câtă daca va fi încuviințată de judecătoria prin otărîre de nerevocabile autoritate.

În casulă acesta nici o prescripțiune nu pôte curge de la formarea cererii în judecată și pînă la pronunțarea unei asemîne otărîri (Civ. 1865, 1869, 1870).

1869. Dacă celă ce a formată cererea în judecata lasă să se perimeze⁽¹⁾ cea acțiune a sa prin nelucrare, dacă sedesiste⁽²⁾ de cea cerere pentru veri-care altă motivă, afară de nulități de formă sau de necompetința instanței către care o a fostă făcută, nici o întrerupere de prescripțiune nu pôte fi. (Civ. 1865, 1870) (Civ. Fr. 2247).

1870. Cererea în judecată întrerupe prescripțiunea, după regulele coprinse în articolulă 1868 și 1869, chiară în casulă cândă este adresată la o instanță judecătorească necompetinte, și chiară dacă este nula pentru lipsă de forme. (Civ. 1869, 1871).

1871. În casurile prevădute în articolulă precedente prescripțiunea nu va fi întreruptă de câtă dacă celă interesată va fi făcută, mai'nainte de otărîrea de perempțiune⁽³⁾ ce ară puté fi pronunțată în contra sa, o nouă cerere în bună și cuvenită formă, și dacă acesta după urmă cerere se va fi încuviințat, după cumă se arată la articolulă 1868 (Civ. 1870).

1872. Întreruperea civile a prescripțiunii, făcută în contra unui din debitorii solidari, are efectă în contra tuturor celorlă-alți co-debitori ai sei.

(1) A se perima: a se stinge, a se închide.

(2) A se desista: a se lepăda.

(3) Perempțiune: stingere, închidere a judecății.

Înteruperea civile făcută în contra unui din moștenitorii unui debitor solidariu nu are efect în contra celorl-alți comoscentori, chiar dacă creanța ar fi ipotecară, decât obligațiunea nu este nedivisibilă. Asemenea întrerupere nu are efect în contra codebitorilor debitorului defunct, de cât în măsura părții de obligațiune a moștenitorului contra căruia s'a făcut întreruperea.

Spre a întrerupe prescripțiunea în contra acelor codebitori, trebuie o întrerupțiune făcută în contra tuturor moștenitorilor debitorului defunct. (Civ. 1039, 1045, 1052, 1062,) (Civ. Fr. 2249).

1873. Întrerupțiunea civile a prescripțiunii făcută în contra debitorului principale, are efecte și în contra cauțiunii.

Înteruperea făcută în contra cauțiunii nu poate opri cursul prescripțiunii datoriei principale (Civ. 1652) (Civ. Fr. 2250).

SECȚIUNEA II.

Despre cauzele cari suspendă⁽¹⁾ cursul prescripțiunii.

1874. Suspensiunea oprește cursul prescripțiunii pe timpul câtă durează, fără însă a o șterge pentru timpul trecut. (Civ. 1875, ur).

1875. Prescripțiunea curge în contra veri cărei persoane care n'ar putea invoca o excepțiune anume stabilită prin lege (Civ. 1874. 1876, ur.) (Civ. Fr. 2251).

1876. Prescripțiunea nu curge în contra minorilor și interdicților, afară de casurile determinate prin lege (Civ. 342, 454, 642, ur) (Civ. Fr. 2252).

1877. Prescripțiunea curge în contra femeii măritate, în privința averii sale parafernale, chiar și dacă aceea se află sub administrațiunea bărbatului, cu rezervă însă, pentru cazul acesta, de acțiune recursoriă⁽²⁾ a femeii în contra bărbatului. (Civ. 1283 ur; 1878, ur) (Civ. Fr. 2254).

1878. Prescripțiunea nu curge, pe câtă timp ține căsătoria, în contra femeii măritate, în privința immobililor dotale cari n'a fost declarate alienabile prin contractul de căsătorie, de cât, dacă va fi începută a curge mai înainte de căsătorie, sau din momentul separațiunii patrimoniilor, conform articolului 1256-

(1) A suspenda: a opri.

(2) Acțiunea recursoriă, adică cerere de despăgubire.

1270, veri cari arü fi epoca în care a începutü posesiunea. (Civ. 1877, 1879, ur).

1879. Nu este supusă prescripțiunii, pe câtü timpü ține căsătoria, acțiunea de nulitate a femeii contra actelorü făcute de dînsa fără autorisațiunea bărbatului saü a judecâtei, în casurile în care legea declară obligatoriă acea autorisare. (Civ. 1878, 1880).

1880. Nu este asemenea supusă prescripțiunii, pe câtü timpü ține căsătoria, nici o acțiune a femeii care ar puté să se resfrângă cum-va în contra bărbatului, de ar fi exercitata de femeia contra unei alü treile persónă. (Civ. 1878, ur).

1881. Prescripțiunea nu curge între soți, pe câtü timpü ține căsătoria. (Civ. 937, 940, 1878, ur) (Civ. Fr. 2253).

1882. Prescripțiunea nu curge în contra moscenitorului beneficiarü în respectulü creanțelorü sale asupra succesiunii.

Ea nu curge în contra succesiunii, nici în privința creanțelorü nici în privința drepturilorü reale. (Civ. 653, 713, 1883) (Civ. Fr. 2258).

1883. Regulile prescrise prin articolulü precedente se aplică și la prescripțiunea dintre administratorulü legale alü averii unei persóne și acea persónă, precum dintre o succesiune vacante și persóna numită curatorü alü ei (Civ. 701, 724, ur 1884) (Civ. Fr. 2258, §. 2).

1884. Prescripțiunea curge atâtü în folosulü cât și în contra unei succesiunii vacanți chiarü și dacă n'are curatorü, și chiar în timpulü terminilorü de trei luni pentru facerea inventarului și de patru-deci de zile pentru deliberare. (Civ. 690, 706, ur. 1883) (Civ. Fr. 2259).

1885. Prescripțiunea unei creanțe condiționalü saü cu terminü nu póte începe de câtü din momentulü când s'a implinitü condițiunea saü a expiratü terminulü.

Acțiunile realü ale creditorului saü proprietarului sunt, prin excepțiune, supuse prescripțiunei, în folosulü celui ce deține lucrulü, chiarü și mai înainte de realisarea condițiunilorü saü de expirarea terminilorü la cari acele acțiuni potü fi subordonate. (Civ. 1016, 1017, ur. 1022, ur. 1337, ur, 1800) (Civ. Fr. 2257)

CAPÛ IV.

Despre timpulă cerută pentru a prescrie.

SECȚIUNEA I.

Desposițiunii generală.

1886. Nici o prescripțiune nu pôte începe a curge mai 'nainte de a se nasce acțiunea supusă acestui mod de stingere.

1887. Terminulă prescripțiunii se calculă pe zile, și nu pe ore. Prin urmare ziua în cursulă cării prescripțiunea începe nu intră în acelă calculă. (Civ. 1888) (Civ. Fr. 2260).

1888. Ziua se împarte în două-deci-și-patru de ore. Ea începe la mediulă nopții și se finesce la mediulă nopții următoare (Civ. 1887).

1889. Prescripțiunea nu se socotesce quēstigată de câtă după implinirea celei după urmă zile a terminului desfiptă prin lege. (Civ. Fr. 2361)

SECȚIUNEA II.

Despre prescripțiunea de trei-deci ani

1890. Tôte acțiunile atâtă reali câtă și personali⁽¹⁾ pe cari legea nu le a declarată neprescriptibili și pentru cari n'a desfiptă ună termină de prescripțiune, se voră prescrie prin trei-deci de ani, fără ca celă ce invocă acēstă prescripțiune să fiă obligată a produce vre ună titlă, și fără să-i-se pôtă opune réua credință (Civ. 645, 700, 840, 1846, ur. 1863, ur. 1875, ur. 1911) (Civ. Fr. 2262).

1891. Instanțiile începute și delăsate se voră prescrie, în lipsă de cerere de perempțiune,⁽²⁾ prin trei-deci de ani socotiți de la celă după urmă actă de procedură, ori care ară fi terminulă de

(1) *Acțiunea reală* este cererea în justițiă allă cării scopă este de a revendica, de a reclama ună lucru—Acțiunea se numesce *personală* când este îndreptată în contra unei persóne ce pretindem că este debitorulă nostru—Acțiunea se mai numesce *mixtă* când este îndreptată și în contra bunurilor și în contra persónei. care ține acele bunuri.

(2) Cerere de perempțiune este cererea de închiderea judecării.

prescripțiune ală acțiuniloră în urma căroră se voră fi începută acele instanțe. (Civ. 1869, ur. 1871).

1892. Renditele saă creanțele alecăroră capete nu sunt niciodată esigibili și cari producă în folosulă creditorulă interese periodice saă înperpetuă saă pe-vieță, se prescriă prin trei-deci de ană începândă de la data titlului loră constitutivă. (Civ. 1639, ur. 1893)

1893. După două-deci și optă de ană de la data titlului constitutivă saă a celui de pe urmă titlu, debitorulu pôte fi constrinsă să procure ună nouă titlu creditorulă saă represintanțiloră sei. (Civ. 1189, 1865, 1885) (Civ. Fr. 2263).

1894. Regulele prescripțiunii relative la alte obiecte de cătă cele coprinse în acestu titlu și cari sunt espuse la locurile respective din acestu Codice, escludă aplicarea dispozițiuniloră acestui tutlu în tôte casurile cândă sunt contrarie loră. (Civ. 118, 163, 165, 290, ur. 301, 303, 498, 557, 580, 623, ur. 639, ur. 700, 789, 1334, 1359, 1373, 1512, 1800, ș. 4—Co. 63, 104, 150, 184) (Civ. Fr. 2264).

SECȚIUNEA III.

Despre prescripțiunile de dece pînă la două-deci de ană

1895. Celă ce quăstigă cu bună credință și printr'o justă causă ună nemișcătoră determinată, va prescri proprietatea aceluia prin dece ană, dacă adevăratulă proprietară locuesce în circumscripțiunea curții de apelă unde se află nemișcătorulă, și prin două-deci de ană daca locuesce afară din acea circumscripțiune. (Civ. 462 ur. 486, 557, 1896, ur) (Civ. Fr. 2265).

1896. Dacă adevăratulă proprietară a locuită, în diferite timpuri, în circumscripțiunea curții de apelă unde se află nemișcătorulă și afară dintr'insa, prescripțiunea se va completa adăugindu-se, la anii de presentă, ună numără de ană de absență îndoită de cătă celă ce lipsesce la anii de presentă pentru ca să fiă dece. (Civ. 1895) (Civ. Fr. 2266).

1897. Justă causă este veră ce titlu translativă de proprietate, precumă vinderea, schimbulă etc.

Ună titlu nulă nu pôte servi de base prescripțiunii de dece pînă la două-deci de ană.

Ună titlu anulabile nu pôte fi opusă posesorului care a invocată prescripțiunea de dece pînă la două-deci de ană, de cătă de celă ce ară fi avută dreptulă de a cere anularea sa, saă de reprezentanții dreptului seă, dacă posesorulă n'a eunoscută cauza anulabilității. (Civ. 1895, 1899) (Civ. Fr. 2267).

1898. Buna credință este credința posesorului că, celălalt de la care a dobândit imobilul avea toate însușirile cerute de lege spre a-i putea transmite proprietatea.

Este destul ca buna credință să fi existat în momentul cuceririi imobilelor, (Civ. 960, 1899) (Civ. Fr. 2268, 2269).

1899. Justa cauza trebuie să fie totuși d'auna probată de celălalt care invocă prescripțiunea de zece până la douăzeci ani.

Buna credință se presupune totuși d'auna, și sarcina probei cade asupra celui care aligă⁽¹⁾ rea credință. (Civ. 1897, 1898).

1900. Acțiunea pentru nulitatea sa pentru stricarea unei convențiuni, se prescrie prin zece ani, în toate cazurile cându legea nu dispune altu-fel.

Acastă prescripțiune nu începe a curge, în casu de violență, de câtu din ziua cându violența a încetat; în casu de eróre, saü de dolu, din ziua cându erórea saü dolulu s'a descoperit; pentru actele făcute de femeii măritate neautorizate, din ziua desfacerii căsătoriei; în contra minoriloru din ziua majorității, iar în respectulu interdicțiiloru din ziua cându s'a redicatu interdicțiunea.

1901. Ver-ce acțiune a minorelu contra tutorelu relativă la faptele tutelei, se prescrie prin zece ani, începându de la majoritatea sa. (Civ. Fr. 475).

1902. După zece ani, arhitecții și întreprindătorii de lucrări, sunt desărcinați de răspunderea la care sunt supuși pentru stricaciunea în totu saü în parte a construcțiunii prin vișiele de construire saü prin vișiele pământulu. (Civ. 1483) (Civ. Fr. 2270).

SECTIUNEA IV.

Despre câte-va prescripțiuni particulare.

1903. Acțiunea maestriloru și institutoriloru de științe saü de arti, pentru lecțiunile ce dă cu luna;

A ospetătoriloru și găzduitoriloru, pentru nutirea și locuirea ce procură, și a ómeniloru cu ziua, pentru plata șileloru, a materialeloru de dănsii procurate și a simbriiloru,

Se prescriu prin șese luni. (Civ. 1472, 1489, 1729, §. 4; 1730 §. 6; 1887, ur- 1905, ur) Civ. Fr. 2271).

1904. Acțiunea mediciloru, a chirurgiloru și a apotecarilor, pentru visite, operațiuni și medicamente; (Civ. 1729 §. 3).

A negușătoriloru, pentru marfele ce vându la particulari cari nu sunt negușători; (Civ. 1183, 1729, §. 5).

(1) Aligă: susține, invocă.

A directorilor de pensionate, pentru prețitul pensiunii scolarilor lor, și a altor maestri, pentru prețitul uceniciei (Civ. 1729 §. 5)

A servitorilor cari se tocimesc cu anul, pentru plata simbriei lor, (Civ. 1472, 1729, §. 4)

Se prescriu printr'ună an. (Civ. 1887, ur. 1903, 1905, ur) (Civ. Fr. 2272).

1905. Prescripțiunea, în casurile mai sus arătate, se va împlini, chiar de ar urma serviciile, lucrările și predările acolo menționate.

Ea nu încetază de a curge de câtă cândă s'a închiăiată socotela, s'a dată ună biletă suă adeverință, ori s'a formată cerere în judecată. (Civ. 1865, 1903, ur 1906, 1908) (Civ. Fr. 2274).

1906. Cu tôte acestea, cei căroră voră fi opuse aceste prescripțiunii potă deferi, celoră ce li se opună, jurământă asupra cestiunii de a se sci dacă lucrulă s'a plătită în adevăr. Jurământulă va pută fi deferită văduveloră și moscenitoriloră suă tutoriloră acestoră după urmă, cândă suntă minori, pentru ca să aibă a declara dacă nu sciă că lucrulă este încă datorită. (Civ. 1208, ur. 1903, ur, 1908—Că 184) (Civ. Fr. 2275).

1907. Veniturile renditeloră perpetue suă pe vieță; (Civ. 474 523, 1639, ur).

Prestațiunile⁽¹⁾ periodice a le pensiuniloră alimentare; chiriile caseloră și arendile bunuriloră rurali (Civ. 900, 1429).

Dobânzile sumeloră împrumutate și în genere totă ce se plătesce cu anulă suă la termene periodice mai scurte, (Civ. 1587, ur).

Se prescriu prin cinci ani (Civ. 1908) (Civ. Fr. 2277).

1908. Prescripțiunile presentii secțiunii curgă în contra minoriloră și interdicțiiloră, remănendă acestora recursă în contra tutoriloră loră (Civ. 342, 390, ur. 454, 998, 1876, 1903) (Civ. Fr. 2278).

1909. Lucrurile mișcătore se prescriu prin faptulă posesiunii loră, fără să fiă trebuință de ver'o curgeră de timp.

Cu tôte acestea celă ce a perdută suă celă căruă s'a furată ună lucru, pôte să'lă revendice în cursă de trei ani din ziua cândă l'a perdută suă cândă i s'a furată, de la celă la care îlă găsesce, remănendă acestuia recursă în contra celui de la care lă are. (Civ. 472, ur. 485, ur. 998, 1156, 1598, 1730, §. 5; 1910,—P. 306 ur) (Civ. Fr. 2279).

1910. Dacă posesorulă actuală alu lucrului furată suă perdută

(1) Prestațiune: dare.

În cumpărată la un bălcu sau la târg, sau la o vindere publica, se de la un neguțător care vinde asemenea lucruri, proprietarul originar nu poate să ia lucrul înapoi de cât întorcându posesorului prețului ce l'a costat (Civ. 1909) (Civ. Fr. 2280)

1911. Prescripțiunile, începute la epoca publicării acestui Codice, se voru regula după legile cele vechi (Civ. 1, 1890, ur) (Civ. Fr. 2281).

Dispozițiuni generale.

1912. Codicii Domnilor Callimach și Caragea și ori ce alte legi civile anterioare, ordonanțele domnesci și instrucțiunile minișteriale din ambe Principatele Unite, sunt abrogate în totu ce nu este conformu regulelor prescise în presintele Codice.

1913. Acestu Codice civile se va pune în lucrare la întâiu Iuliu, anul una miă optu sute șese-zeci și cincî.

1914. Fiica dotată înainte promulgării acestei legi, de voesce a veni la o ereditate deschisă în urma promulgării acestei legi, va fi obligată a reporta dotea. (Civ. 751, ur).

Fine

TABLA MATERIELOR

CODICELUI CIVILE.

Titlu Preliminară.

	Pag.
Despre efectele și aplicarea legilor în genere	35

CARTEA I.

Despre persoane.

<i>Tit. I—Despre drepturile civile și despre naturalizațiune.</i>	36
Cap. I—Despre bucurarea de drepturi civile și despre naturalizațiune.	36
Cap. II—Despre pierderea drepturilor civile prin pierderea calității de Român.	38
<i>Tit. II—Despre actele stărei civile.</i>	39
Cap. I—Dispozițiuni generale.	39
Cap. II—Despre actele de naștere.	42
Cap. III—Despre actele de căsătorie.	43
Cap. IV—Despre actele încetării din viață.	46
Cap. V—Despre actele stării civile privitoare la militarii ce se găsesc afară de teritoriul Român, sau pe teritoriul Român, în timpul de rebeliune sau turburări.	48
Cap. VI—Despre rectificarea actelor stării civile.	50
<i>Tit. III—Despre Domiciliu.</i>	50
<i>Tit. IV—Despre absență.</i>	51
Cap. I—Despre absența presumată.	51
Cap. II—Despre declarațiunea absenței.	52

	<u>Pag.</u>
Cap. III—Despre efectele absenței	53
Sect. I—Despre efectele absenței în privința averii ce absentele posedă în ziua dispărerei sale (lipsireisalle)	53
Sect. II—Despre efectele absenței în privirea drepturilor eventuale cari se potă cuveni absentelui.	55
Cap. IV—Despre privigherea copiiloră minori ai tatălui care a dispărutū.	56
Tit. V—Despre căsătoria.	56
Cap. I—Despre însușirile și condițiunile necesariil spre a se putea sevîrși căsătoria.	56
Cap. II—Despre formalitățile relative la celebrărea căsătoriei.	59
Cap. III—Despre opposițiuni la căsătoria.	59
Cap. IV—Despre cereri de nulitate a căsătoriei.	60
Cap. V—Despre obligațiunile ce isvorăscū din căsătoria.	63
Cap. VI—Despre drepturile și datorii respective ale soților	65
Cap. VII—Despre desfacerea căsătoriei.	66
Cap. VIII—Despre a doua căsătoria.	66
Tit. VI—Despre despărțenie	67
Cap. I—Despre cauzele despărțenii.	67
Cap. II—Despre despărțenia pentru cauză determinată:	68
Sect. I—Despre formalitățile despărțeniei pentru cauză determinată.	68
Sect. II—Despre mesurile provisorii ce se potă lua în urma cererii de despărțenie pentru cauză determinată.	73
Sect. III—Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenie pentru cauză determinată.	73
Cap. III—Despre despărțenia prin consimțimentulă mutuale.	74
Cap. IV—Despre efectele despărțenei.	77
Tit. VII—Despre paternitate și despre filiațiune.	79
Cap. I—Despre filiațiunea copiiloră legitimi născuți seū concepuți în căsătoria.	79
Cap. II—Despre dovedirea filiațiunei copiiloră legitimi	80
Cap. III—Despre copii naturali.	82
Sect. I—Despre legitimarea copiiloră naturali.	82
Tit. VIII—Despre adopțiune,	83
Cap. I—Despre adopțiune	83
Sect. I—Adopțiunea și efectele sale.	83
Sect. II—Despre formele adopțiunei.	84
Tit. IX—Despre puterea părintăscă.	85

	<u>Pag.</u>
<i>Tit. X—Despre minoritate, despre tutelă și despre emancipare.</i>	88
Cap. I—Despre minoritate.	88
Cap. II—Despre tutelă.	88
Sect. I—Tutela tatălui și a mamei.	88
Sect. II—Despre tutela numită de tatăl și de mamă.	89
Sect. III—Despre tutela ascendenților.	89
Sect. IV—Despre tutela aleasă de către consiliul de familie.	90
Sect. V—Despre cauzele cari apără de tutelă.	92
Sect. VI—Despre necapacitate, exclusiune și destituire din tutelă.	94
Sect. VII—Despre administrațiunea tutorilor.	95
Sect. VIII—Despre socotelile tutelei.	99
Cap. III—Despre emancipare.	100
<i>Tit. XI—Despre majoritate, despre interdicțiune și despre consiliul judiciar.</i>	102
Cap. I—Despre majoritate.	102
Cap. II—Despre interdicțiune.	103
Cap. III—Despre consiliile judiciare.	105

CARTEA II.

Despre bunuri și despre osebitele modifi cațiuni ale proprietății

<i>Tit. I—Despre distincțiunea bunurilor.</i>	106
Cap. I—Despre immobili.	106
Cap. II—Despre mobili.	108
Cap. III—Despre bunuri în raportul lor cu cei ce le posedă.	108
<i>Tit. II—Despre proprietate.</i>	109
Cap. I—Despre dreptul de accesiune asupra celor produse de lucruri.	110
Cap. II—Despre dreptul de accesiune asupra celor unite și incorporate de lucru.	110
Sect. I—Despre dreptul de accesiune relativ de lucrurile immobili.	110
Sect. II—Despre dreptul de accesiune relativ la lucrurile mobili.	113
<i>Tit. III—Despre uzufruct, despre us și despre abitațiune.</i>	115
Cap. I—Despre uzufruct.	115
Sect. I—Despre drepturile uzufructuarului.	116
Sect. II—Despre obligațiunile uzufructuarului.	118
Sect. III—Despre stingerea uzufructului.	121

	<u>Pag.</u>
Cap. II—Despre usă și abitațiune.	122
<i>Tit. VI—Despre servitudinî.</i>	124
Cap. I—Despre servitudinî ce se nască din situațiunea locurilor.	124
Cap. II—Despre servitudinî stabilite de lege.	125
Şect. I—Despre zidulă și şanţulă comună.	126
Şect. II—Despre distanţa și lucrările intermeziari cerute pentru oră-care construcțiunii.	128
Şect. III—Despre vederea în proprietatea vecinului.	128
Şect. IV—Despre picătura streşiniloră.	129
Şect. V—Despre dreptulă de trecere.	129
Cap. III—Despre servitudinile stabilite prin faptulă omului.	130
Şect. I—Despre osebite feluri de servituţi ce se potă stabili asupra bunuriloră.	130
Şect. II—Despre modulă cu care se stabilescă servitudinile.	131
Şect. III—Despre drepturile proprietarului fondului cărui se cuvine servitute.a	132
Şect. IV—Despre modulă stingerei servituţiiloră	133

CARTEA III.

<i>Despre diferite moduri prin cari se dobîndesce proprietatea.</i>	133
<i>Tit. I—Despre succesiuni.</i>	134
Cap. I—Despre deschiderea succesiuniloră.	134
Cap. II—Despre cualităţile cerute pentru a succede.	135
Cap. III—Despre deosebite ordini de succesiune.	136
Şect. I—Dispoziţiuni generale.	136
Şect. II—Despre reprezentaţiune	137
Şect. III—Succesiunile deferite descendenţiloră	138
Şect. IV.—Despre succesiunile deferite ascendenţiloră.	138
Şect. V—Despre succesiunile colaterali.	138
Cap. IV—Despre succesiunile neregulate.	139
Şect. I.—Despre drepturile copiiloră naturali asupra bunurilor mamei loră și despre succesiunea copiiloră naturali morţi fără posteritate.	139
Şect. II.—Despre succesiunea soţului supravieţuitoră și despre a statului.	140
Şect. III.—Despre dreptulă de moscenire allă femeii când se află în concurenţă ca descendenţi seău alte rude chiamate dupe lege la succesiunea soţului ei mortă	140

	<u>Pag.</u>
Cap. V—Despre acceptațiunea și repudiarea moștenitorilor	142
Sect. I—Despre acceptațiune.	142
Sect. II—Despre renunțare la succesiuni.	143
Sect. III—Despre beneficiul de inventariu, despre efectele salle și despre obligațiunile eredelui beneficiarului.	144
Sect. IV—Despre succesiunile vacanți.	147
Cap. VI—Despre împărțire și despre reporturi.	148
Sect. I—Despre împărțirea succesiunii.	148
Sect. II—Despre reporturi.	151
Sect. III—Despre plata datorielor.	154
Sect. IV—Despre efectele împărțelii și despre garanția păr- ților.	156
Sect. V—Despre desființarea și rescisiunea împărțelii.	157
Sect. VI—Despre împărțela făcută de tată, de mamă său de alți ascendenți între descendenții lor.	158
<i>Tit. II—Despre donațiuni între vii și despre testamente.</i>	158
Cap. II—Despre capacitatea de a dispune său de a primi prin donațiune între vii sau prin testament.	159
Cap. III—Despre donațiunile între vii.	161
Sect. I—Despre forma și efectele donațiunilor între vii.	161
Sect. II—Despre cazurile în cari donațiunile se pot revoca.	163
Cap. IV—Despre partea disponibilă a bunurilor și despre reducțiune.	165
Sect. I—Despre partea disponibilă a bunurilor.	165
Sect. II—Despre reducțiunea donațiunilor și a legatelor.	166
Cap. V—Despre dispozițiunile testamentari.	167
Sect. I—Regule generale pentru forma testamentelor.	167
Sect. II—Despre regulele speciale asupra formelor câtor-va testamente.	169
Sect. III—Despre instituțiunea de moștenitoriu și despre le- gatură în genere	172
Sect. IV—Despre legatul universal.	172
Sect. V—Despre legaturile unei fracțiuni de moștenire.	173
Sect. VI—Despre legatele singulare	174
Sect. VII—Despre executorii testamentari	175
Sect. VIII—Despre revocațiunea testamentelor și despre ca- ducitatea lor	177
Cap. VIII—Despre donațiunile făcute soților prin contractul de mărităgiu	178
Cap. IX —Despre dispozițiunile dintre soți, făcute său prin con- tractul de mărităgiu său în timpul mărităgiului.	179

	<u>Pag.</u>
<i>Tit. III—Despre contracte. sėu convențiunı.</i>	180
Cap. I—Dispozițiunı preliminare	180
Cap. II—Despre condițiunile esențiali pėntru validitate convențiunilorė	181
Sect. I—Despre capacitatea pėrților contractante.	181
Sect. II—Despre consimțimėntė	181
Sect. III—Despre obiectulė convențiunilorė.	182
Sect. IV—Despre cauza convențiunilorė	183
Çap. III—Despre efectulė convențiunilorė	183
Sect. I—Dispozițiunı generalı	183
Sect. II—Despre efectulė convențiunilorė ĩn privința persėnelorė a treia	184
Sect. III—Despre interpretațiunea convențiunilorė	184
Cap. IV—Despre quasi-contracte.	185
Cap. V—Despre delictė și quasi-delictė.	187
Cap. VI—Despre deosebitele specii de obligațiunı.	188
Sect. I—Despre obligațiunile condiționali.	188
Sect. II—Despre obligațiunile cu termenė.	190
Sect. III—Despre obligațiunile alternative.	191
Sect. IV—Despre obligațiunile solidarie.	192
Sect. V—Despre obligațiunile divisibili și nedivisibili.	195
Sect. VI—Despre obligațiunile cu clausă penală.	197
Cap. VII—Despre efectele obligațiunilorė	198
Cap. VIII—Despre stingerea obligațiunilorė.	200
Sect. I—Despre plată.	200
Sect. II—Despre novațiune.	207
Sect. III—Despre remiterea datoriei.	208
Sect. IV—Despre compensațiune.	209
Sect. V—Despre confusiune.	211
Sect. VI—Despre pierderea lucrului datoritė și despre diferitele casuri ĩn care ĩndeplinirea obligațiunei este neposibile	211
Sect. VII—Despre acțiunea de anulațiune sėu rescisiune.	212
Cap. IX—Despre probațiunea obligațiunilorė și a plătii.	214
Sect. I—Despre ĩnscrisurı.	214
Sect. II—Despre marturı.	218
Sect. III—Despre presumpțiunı.	219
Sect. IV—Despre mărturisirea unei pėrți.	221
Sect. V—Despre jurămėntė.	221
<i>Tit. IV—Despre contractulė de cāsăsorieă și despre drepturile respective ale soțilorė</i>	223

CAPŪ I

	<u>Pag.</u>
Cap. II—Despre regimete dotale.	224
Sect. I—Despre constituiunea dotei	225
Sect. II—Despre condițiunea averei dotali în timpul căsătoriei.	226
Sect. III—Despre restituțiunea dotei.	231
Sect. IV—Despre averea parafernala.	233
<i>Tit. V—Despre vinderea.</i>	234
Cap. I—Despre natura și forma vinderei.	234
Cap. II—Cine pôte cumpera și vinde.	236
Cap. III—Despre lucrurile cari se pot vinde.	237
Cap. IV—Despre obligațiunile vânzătorului	237
Sect. I—Dispozițiuni generale	237
Sect. II—Despre predarea lucrului.	237
Sect. III—Despre răspunderea vânzătorului	240
Cap. V—Despre obligațiunile cumpărătorului.	243
Cap. VI—Despre rezoluțiunea vânzării prin rescumpărare.	245
Cap. VII—Despre licitațiune.	247
Cap. VIII—Despre strămutarea creanțelor și altor lucruri necorporali.	247
<i>Tit. VI—Despre schimbă.</i>	249
<i>Tit. VII—Despre contractul de locațiune</i>	249
Cap. I—Dispozițiuni generale.	249
Cap. II—Regule comune la locațiunea edificiilor și a fundurilor rurale	250
Cap. III—Despre regulele particulare la închiriere.	255
Cap. IV—Despre regulele particulare la arendări.	256
Sect. I—Arendarea pe bani.	256
Sect. II—Arendarea pe fructe.	258
Cap. V—Despre locațiunea lucrărilor.	258
<i>Tit. VIII—Despre contractul de societate.</i>	261
Cap. I—Dispozițiuni generale.	261
Cap. II—Despre diversele feluri de societăți.	261
Sect. I—Despre societățile universale.	261
Sect. II—Despre societatea particulară.	262
Cap. III—Despre obligațiunile asociaților între ei însuși și în privința altora.	262
Sect. I—Despre îndatoririle asociaților între ei însuși.	262
Sect. II—Despre obligațiunile asociaților către a treia persoană.	266
Cap. IV—Despre diversele moduri dupe cari încetează societatea.	266

	<u>Pag.</u>
<i>Tit. IX—Despre mandatul.</i>	268
Cap. I—Despre natura mandatului.	268
Cap. II—Despre îndatoririle mandatarului.	269
Cap. III—Despre obligațiunile mandantului.	270
Cap. IV—Despre diferitele moduri dupe cari mandatul încetează	271
<i>Tit. X—Despre comodatul.</i>	272
Cap. I—Despe natura comodatului.	272
Cap. II—Despre obligațiunile comodatariului.	272
Cap. III—Despre obligațiunile comodantului.	273
<i>Tit. XI—Despre împrumutul</i>	274
Cap. I—Despre natura împrumutului.	274
Cap. II—Despre obligațiunea împrumutătorului.	275
Cap. III—Despre obligațiunea împrumutatului.	275
Cap. IV—Despre împrumutul cu dobândă.	276
<i>Tit. XII—Despre depositul și despre sequestrul.</i>	276
Cap. I—Despre depositul în genere.	276
Cap. II—Despre depositul propriu zisul.	276
Sect. I—Despre natura depositului.	276
Sect. II—Despre depositul voluntariu.	277
Sect. III—Despre îndatoririle depositarului.	277
Sect. IV—Despre îndatoririle deponentului.	280
Sect. V—Despre depositul necesar.	280
Cap. III—Despre sequestrul	281
Sect. I—Despre diversele feluri de sequestrări.	281
Sect. II—Despre sequestrul convențional	281
Sect. III—Despre sequestrul judiciar.	281
<i>Tit. XIII—Despre contractele aleatorii.</i>	282
Cap. I—Despre contractele aleatorii în genere.	282
Cap. II—Despre jocul și prinsore.	282
Cap. III—Despre contractul de rentă pe viață.	283
Sect. I—Despre natura contractului de rentă pe viață	283
Sect. II—Despre efectele contractului de rentă pe viață așa între părțile contractanți.	284
<i>Tit. XIV—Despre fidejusiune (cauțiune).</i>	285
Cap. I—Despre natura și întinderea fidejusiunii.	285
Cap. II—Despre efectele fidejusiunii.	286
Sect. I—Despre efectele fidejusiunii între creditori și cauționatori (fidejutori) , , , , , , , , , , , , ,	286
Sect. II—Despre efectele fidejusiunii între debitor și cauțio- natori (fidejutori) , , , , , , , , , , , , ,	288
Sect. III—Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți.	289

	<u>Pag.</u>
Cap III—Despre fidejusiunea legală și cea judecătorească ,	289
Cap IV—Despre stingerea fidejusiunii . , , , , , ,	290
Tit XV—Despre amanetă . , , , , , , , , ,	290
Tit XVI—Despre antichresă . , , , , , , , , ,	292
Tit XVII—Despre transacțiune. . , . , . , . , . , .	293
Tit XVIII—Despre privilegii și ipotece,	295
Cap. I—Dispozițiuni generale	295
Cap. II—Despre privilegii.	295
Sect. I—Despre privilegii cari se întind. asupra mo- bilităților și imobilităților.	296
Sect. II—Despre privilegii asupra mobilităților.	296
Sect. III—Despre privilegii asupra imobilităților.	299
Sect. IV—Cum se conservă privilegii.	300
Cap. III—Despre ipotece.	302
Sect. I—Despre ipotecele legale.	302
Sect. II—Despre ipotecele convenționale.	305
Sect. III—Despre rangul ipotecelor între ele.	306
Cap. IV—Despre modul înscrisurii privilegiilor și ipotecelor	306
Cap. V—Despre stergerea și reducțiunea înscrisurilor.	307
Cap. VI—Despre efectul privilegiilor și ipotecelor în con- tra persoanelor altele decât cele cari dețin imobilul.	308
Cap. VII—Despre stingerea privilegiilor și a ipotecelor. .	309
Cap. VIII—Despre modul de apurarea proprietăților de privilegii și ipotece.	310
Cap. IX—Despre publicitatea registrelor și despre respon- sabilitatea grefierilor de tribunale însărcinați cu ținerea registrelor.	313
Tit XIX—Despre espropriațiunea silită, , , , , , , ,	314
Tit, XX—Despre prescripțiune, . . , , , , , , , ,	316
Cap. I—Dispozițiuni preliminare, , , , , , , , , ,	316
Cap. II—Despre posesiunea cerută pentru a prescrie. . .	317
Cap. III—Despre cauzele cari întrerup sau suspendă cursul prescripțiunii	319
Sect. I—Despre cauzele cari întrerup prescripțiunea. .	319
Sect. II—Despre cauzele cari suspendă cursul prescripțiunii	321
Cap. IV—Despre timpul cerut pentru a prescrie. . . .	323
Sect. I—Dispozițiuni generale.	323
Sect. II—Despre prescripțiunea de trei-zeci de ani, , , ,	323
Sect. III—Despre prescripțiunile de zece până la două-zeci de ani	324
Sect. IV—Despre câte-va prescripțiuni particulare. . . .	325
Dispozițiuni generale.	327

